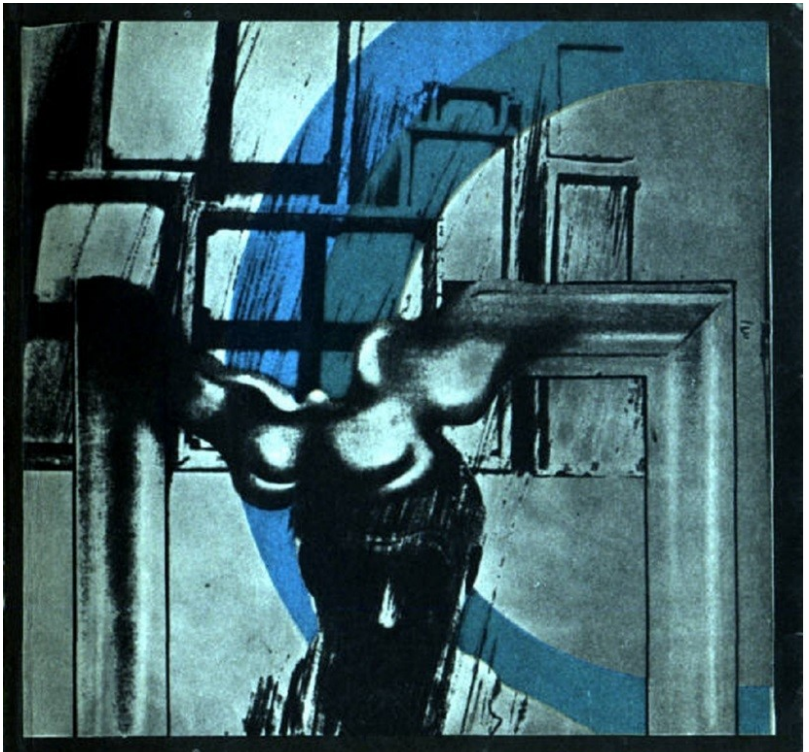

JAN MÅRTENSON

NATURĂ MOARTĂ PENTRU FLAȘNETĂ MECANICĂ

JAN MÅRTENSON

Natură moartă pentru flaşnetă mecanică

În româneşte de Sandală Boclu

Editura Univers
Bucureşti – 1983

Cuprins

CAPITOLUL I_____5
CAPITOLUL II_____17
CAPITOLUL III_____25
CAPITOLUL IV_____34
CAPITOLUL V_____45
CAPITOLUL VI_____54
CAPITOLUL VII_____63
CAPITOLUL VIII_____71
CAPITOLUL IX_____77
CAPITOLUL X_____85
CAPITOLUL XI_____95
CAPITOLUL XII_____105
CAPITOLUL XIII_____112
CAPITOLUL XIV_____124
CAPITOLUL XV_____133
CAPITOLUL XVI_____140
CAPITOLUL XVII_____146
CAPITOLUL XVIII_____151
CAPITOLUL XIX_____157
CAPITOLUL XX_____164
CAPITOLUL XXI_____172
CAPITOLUL XXII_____178
CAPITOLUL XXIII_____185
CAPITOLUL XXIV_____193
CAPITOLUL XXV_____198
CAPITOLUL XXVI_____204

CAPITOLUL XXVII_____211
CAPITOLUL XXVIII_____217
CAPITOLUL XXIX_____224
CAPITOLUL XXX_____230
CAPITOLUL XXXI_____236
CAPITOLUL XXXII_____244

CAPITOLUL I

Clinchet de pahare. Murmurul creştea. Era fum şi cald sub tavanul boltit şi scund de cărămidă maronie. Pivniţa medievală din casa de pe Själagårdsgatan[1] şi-a făcut „intrarea” în lume. Dacă se poate spune asta despre o pivniţă! Dar cel puţin conţinutul i se înnobilase. De la lemne şi cartofi ajunsese la artă. Artă de valoare universală. Grafică, în rame simple, rafinate, cu semnături renumite, din cele care se cer. Acea artă care, cel puţin pentru majoritatea, şi-a schimbat funcţia: în loc să folosească pentru încântarea şi plăcerea ochiului şi a sufletului, a ajuns să înlocuiască acţiuni şi alte valori ameninţate de inflaţie. Acolo unde dobânzile îşi pierd puterea, acolo unde cursurile acţiunilor şi ale obligaţiunilor eşuează, acolo intervine arta ca un înger salvator pentru cel care vrea să-şi protejeze capitalul de ravagiile inflaţiei şi de mâinile lacome după impozite ale perceptorilor. Dar pe de altă parte, gândeam eu, în timp ce sorbeam sherry-ul dulce şi călduţ dintr-un pahar de plastic, este totuşi mai agreabilă arta de pe pereţi decât monezile sau timbrele din seifuri. Din păcate, eu însumi nu aveam o asemenea problemă, aceea de a-mi salva banii de impozite. Ceea ce intra cu ţârâita în magazinul meu de antichităţi dispărea la fel de repede precum venea. Chiria, impozitele, taxele!

[1] gata – stradă (sued.).

Trebuia să fiu bucuros că mă menţin pe linia de plutire. Dar de ce să mă plâng? Într-o bună zi voi da lovitura şi voi găsi un birou Haupt, undeva într-un pod vechi. Şi atunci voi putea călători în jurul lumii, pe un vas de croazieră alb şi lung, plin de milionare americane cu părul în reflexe albăstrui şi cu dinţi mari şi albi. Mă gândeam la un pliant pe care îl văzusem şi care făcea reclamă pentru traversarea Atlanticului. Programul croazierei prevedea pentru una din după-amieze sărbătorirea zilei „bunicilor”. Toţi pasagerii trebuiau să se adune şi să arate fotografii cu nepoţii lor. Aşa că o călătorie în jurul lumii poate că nu era o idee bună, la urma urmei. Deşi aş fi putut arăta şi eu fotografiile colocatarei mele: frumoasa siameză Cléo de Merode. Prietena mea patrupedă cu ochi albaştri-violeţi, cu bot, urechi şi coadă albastre, ca să nu mai vorbim de ciorapii trei sferturi de pe labe. Am zâmbit singur. O doamnă îmbrăcată într-o haină de nurcă şi cu ochelari roz îmi întoarse zâmbetul. Am privit timid în paharul meu de plastic.

Avea loc vernisajul expoziţiei organizate de Jens Stenberg. Studiasem împreună istoria artelor la Upsala, dar de atunci drumurile noastre s-au despărţit. Jens era un talent strălucit. Estet, puţin cam snob. Obişnuia să se îmbrace într-un sacou de catifea, cu o batistă albă băgată într-una din mâneci ca să iasă cochetă în evidenţă la încheietura mâinii. Cita din Oscar Wilde şi poza într-un dandy nebun după plăceri, aflându-se cu un picior în gustavianul secol al XVIII-lea, iar cu celălalt în Berlinul de după primul război mondial, Berlinul febril, decadent. Jens era centrul de interes al unui cerc de studenţi tineri şi frumoşi care îl admirau şi îl citau. Femeile, dimpotrivă, nu-l interesau în aceeaşi măsură, de-abia dacă existau la curtea sa.

Acest lucru se întâmpla la Upsala, înaintea evenimentelor de la Paris şi din Vietnam, înainte ca viaţa studenţească să se politizeze.

Jens a scris o teză de doctorat despre Matisse, care a fost remarcată iar el promovat. Apoi a dispărut cu titlul său de doctor cu tot din Upsala şi din viaţa mea. Eu am continuat cu progrese mai mici, drumul sinuos al istoriei artelor prin „peisajul" epocilor, acolo unde m-am şi oprit, la începutul secolului al XIX-lea, pentru a scrie despre Fahicrantz, „părintele romantismului" în pictura suedeză, aşa cum şi este numit, cu peisajele sale estompat-întunecoase, în care se deschid luminişuri cu lacuri în fundal, palate şi ruine profilându-se în lumina lunii şi în amurguri. Nu ştiu de ce l-am ales tocmai pe el! Poate pentru că mi-a atins o coardă romantică, poate că profesorul mi l-a recomandat ca fiind un subiect potrivit pentru mine. Nu-mi mai amintesc! Încercările mele pe acest subiect nu au fost, totuşi, prea reuşite, cel puţin dacă mă comparam cu Jens! N-am ajuns nici măcar doctorand. Pentru că şi acum, ca şi atunci, mi-e la fel de greu să mă angajez la ceva şi să mă concentrez. Teatrul studenţesc şi viaţa organizaţiei de studenţi, petrecerile şi Ordinul Juvenal îmi luau timpul, energia şi banii. Da, adică împrumutul meu de student. Dar poate era numai o scuză, un pretext? Poate că în subconştientul meu ştiam că nu voi reuşi şi de aceea m-am lăsat absorbit de multe alte lucruri pentru a găsi o scuză eşecului meu. Orice făceam ajungeam în domeniul antichităţilor, în loc să fac o carieră ştiinţifică, sau să-mi aranjez un viitor sigur, în birourile vreunui muzeu. Am fost mai întâi la Bukowski şi apoi, cu ajutorul unei mici moşteniri de la o mătuşă şi prin bunăvoinţa dezinteresată a unui

contabil al serviciului de împrumuturi de la Götabank, am reuşit să deschid un magazin de antichităţi. Acesta se află pe Köpmangatan, iar eu însumi locuiesc chiar la colţul străzii, pe faleză, sus, cu vederea spre soare şi apă, spre cer şi ocean, cel puţin spre o parte din oceanul planetar care prin Marea Baltică ajunge între grădina zoologică şi Skeppsbron[2].

M-am uitat primprejur, în înghesuială. În jurul meu murmura Stockholm-ul din reportajele stereotipe ale săptămânalelor, acel Stockholm care participă la vernisaje, deschideri de restaurante... Aceleaşi feţe, aceleaşi zâmbete iradiau în faţa unui fotograf transpirat care, cu o geantă de aparate ce îi atârnă greu pe umăr, încearcă să prindă chipurile cele mai expresive. Mai multe zâmbete, mai multe feţe pline de speranţe decât s-ar putea probabil publica în toate ediţiile următoare ale ziarelor s-au deschis în faţa blitzurilor sale, asemenea florilor de primăvară.

Era o zi bună pentru Galeria Stenberg, cel puţin judecând după înghesuială. Etichete mici şi roşii îşi făcuseră deja apariţia pe mai multe tablouri, multe fuseseră cumpărate, iar eu trebuia să recunosc, în ciuda concepţiei mele tradiţionale despre artă, care privea mai mult în urmă, spre secolul al XVIII-lea şi spre rafinamentul gustavian, că îmi plăceau tablourile din expoziţie. Artistul se numea Enrico Baj. Un italian care se apropia de suprarealişti. Pe un fundal cu flori, un general, cu distincţii prinse de uniformă, încât parcă puteai să le atingi, mă privea trist în timp ce alături, un cap de taur, amintea de Picasso prin vitalitatea expresiei.

— Te salut, Johan, auzii în spatele meu. E o

[2] bro = pod (sued.).

veşnicie de când nu te-am mai văzut! Ţi-ai luat ceva de băut?

Era Jens Stenberg. Ceva mai rotund ca înainte, poate, dar aşa eram şi eu, încât ne simţeam chit. Părul începuse să i se răărească, dar buzele şi ochii negri zâmbeau la fel de cald ca înainte. Sacoul de catifea neagră, ca şi la Upsala, dar acum nasturii de sus de la cămaşa albă erau deschişi şi, în loc de cravată, la gâtul lui strălucea o amuletă de aur. Oscar Wilde s-ar fi adaptat, poate, şi el modei zilei cu flower power şi cu alte forme de cultură, dacă ar fi trăit în ziua de azi.

— Long time, no see! De ani de zile! Ce drăguţ din partea ta că te-ai gândit la mine cu ocazia vernisajului. Mi-am luat şi un sherry, aşa că trupul cât şi sufletul şi-au primit fiecare partea. Faci ceva vânzare?

— Să nu mă plâng, nu mă plâng. Trăiesc de pe o zi pe alta. Doar ştii şi tu cum e. Dar în timpurile noastre oamenii încep să înţeleagă că cel mai înţelept lucru pe care-l pot face este să investească bani în artă.

— Şi în obiecte vechi de artă. Noroc!

Am ciocnit un sherry. Cineva îl bătu pe Jens pe umăr şi dispăru în marea de oameni.

Iar eu mi-am continuat turul. Am privit gravurile, litografiile, am studiat catalogul de preţuri şi m-am hotărât să nu cumpăr nimic. Pentru că, în ciuda inflaţiei şi a scumpetei, nu aveam niciun capital de păstrat. Dar poate vor veni vremuri mai bune. Cine ştie? mi-am spus cu optimism. Dacă totul merge bine, dacă soarta va fi bună, poate că şi eu voi putea începe să-mi împodobesc pereţii cu pânze împroşcate cu culoare şi cu semnătura „potrivită”. Să bat în lemn! Şi automat am bătut în rama de lemn a unui

tablou mare care se afla în faţa mea. Lângă mine, un domn mai în vârstă, cu umbrelă, păru surprins. Mai târziu puse mâna pe ramă. Credea poate că rama făcea parte din compoziţia tabloului.

M-am dat un pas înapoi ca să am o perspectivă mai bună asupra pânzei reuşind să calc pe picioare un june-prim. Nu s-a sinchisit, dar sherry-ul său lipicios s-a scurs pe spatele meu.

Am simţit atunci că arta îmi fusese de ajuns pentru ziua aceea, chiar dacă era vorba de un suprarealist. Încet, m-am strecurat spre ieşire, unde alţi fotografi păzeau uşa cu obiectivele lor strălucitoare dar nu s-a declanşat niciun blitz când am trecut prin faţa lor. Şi de ce şi-ar cheltui filmul pe mine? Un necunoscut tipic care merge acasă să-şi mângâie pisica şi să sorteze note de plată. Nimic din ce-ar putea interesa pe cumpărătorii de reviste.

— Johan! auzii în spatele meu. Aşteaptă o clipă!

Era Jens din nou. Aprins la faţă de căldură şi de sherry, venea după mine prin înghesuială.

— Eşti liber mâine la prânz, să luăm masa împreună? mă întrebă şi sărută în fugă obrazul unei fete în blugi şi jachetă.

— Dacă sunt liber? Da. Cred că da. La ce oră?

— Hai să spunem, orele 13. Ne reîntâlnim la restaurantul „Cinci căsuţe”.

— În regulă, i-am răspuns. Mai bău puţin sherry, împărţi pupicuri mai multor fete şi dus a fost. Cel puţin de asta eram scutit. Publicul cu care aveam eu de-a face era mult mai în vârstă şi mult mai aşezat. Gândeşte-te că ar trebui să ofer sherry tuturor tantilor în astrahan şi cu pălării de fetru care se învârt în magazinul meu şi se uită la mese şi fotolii!? Şi pe deasupra să le mai şi pup pe obraz! Dar cu un sărut

poate că le deschizi portofelul. Şi apoi ce-ar spune Direcţia generală a prevederilor sociale? Să intru la închisoare pentru consum ilegal de băuturi alcoolice? Ar fi totuşi mai bine să mă ţin de vechile legi din branşa mea. În comparaţie cu comerţul cu artă, clienţii mei sunt mai mult din specia vrăbiilor decât din cea a fluturilor. Pentru că un artist pop se bucură de succes şi rămâne pe gustul publicului câţiva ani strălucitori de libelulă, în timp ce Haupt rămâne întotdeauna Haupt, iar argintul lucrat în stil suedez are viaţă lungă.

A doua zi soarele de mai strălucea reflectându-se în ferestrele din Gamla Stan. Dinspre insuliţele bătute de ploi şi de apa arhipelagului bătea un vânt de primăvară peste acoperişuri şi hornuri, valsând cu un afiş smuls din Köpmantorget[3] şi dispărând în vârtejuri pe străduţe şi pasaje. Pe partea umbrită a străzii se mai simţea răcoarea ca de pivniţă, dar pe celălalt trotuar pe care mă îndreptam spre „Cinci căsuţe” se simţea că primăvara venise.

M-am oprit o clipă în faţa intrării restaurantului şi am închis ochii de strălucirea soarelui. În orice caz e ceva cu primăvara, mă gândii eu. Viaţa reapare. Nu numai în natură ci şi în vânzătorii de obiecte vechi de artă, care sunt pe jumătate bătrâni şi devitalizaţi. Ca nişte cartofi vechi, zbârciţi şi cenuşii în pivniţele umede şi reci ale iernii. Când vine soarele le apar mugurii.

— Stai aici şi filosofezi. La ce te gândeşti?

Vocea veselă îmi întrerupse zborul gândurilor.

— Mă gândeam că sunt un cartof vechi şi că mugurii încep să-mi crească sub soarele de

[3] torg = piaţă (sued.).

primăvară.

Râse.

— La fel de nebun ca pe vremuri, dar nu mi-aş fi închipuit că te poţi simţi ca un cartof. Erai sub formă de cartofi prăjiţi sau piure?

— Nici una, nici alta. Doar un cartof suedez de pivniţă, banal şi cinstit. Dacă, bineînţeles, există şi cartofi necinstiţi. Dar cam aşa te simţi în trecerea de la iarnă la primăvară. Am râs amândoi şi am coborât scările abrupte de piatră, printre arcadele joase.

După un răstimp în care am sporovăit despre Upsala cu nostalgie şi după o ceartă blândă despre proiectele privind peninsula Dover, în timp ce mâncam sos bearnaise cu orez, am simţit că Jens începuse să se apropie de chestiunea care îl interesa. Dar nu l-am presat. Am prea multă experienţă sau sunt prea cinic ca să cred că cineva mă invită la masă numai pentru că se simte bine cu mine. Sau cel puţin nu numai pentru asta. Există întotdeauna şi un motiv. După al doilea pahar de Soave rece, motivul ieşi la iveală.

— Ce ştii despre artă, Johan?

— Ce întrebare ciudată între noi, istoricii de artă! zisei eu. Specialitatea mea este Fahicrantz. Castele şi arbori, heleştee şi obscuritate.

— Mă refer la arta modernă. La numele „mari”.

— M-a interesat întotdeauna, dar n-am avut posibilităţi materiale. Să cumpăr adică. Bineînţeles că ştiu o serie de lucruri despre diferitele curente. Impresionism, suprarealism, Picasso şi toate astea. Dar de ce?

La început, Jens nu-mi răspunse. Mă privi îngândurat ca şi cum ar fi deliberat. Apoi se hotărî, se aplecă înspre mine peste masă deşi eram aproape

singuri în spatele unei coloane groase.

— Am probleme şi mă gândeam că tu m-ai putea ajuta.

— Depinde. M-am mai servit cu sos bearnaise gălbui, strălucitor şi dens. Depinde întru totul de ce fel de probleme ai.

— Tocmai asta e: că nu ştiu de fapt. Adică dacă am sau nu probleme.

— Atunci nu poate să fie atât de urgent! Dacă nici chiar tu nu ştii!

— Îl ştii pe Andersky? Victor Andersky?

— Desigur. Replica suedeză a lui Picasso. Marele nostru artist de renume internaţional.

Jens dădu din cap probator, îşi aranjă cravata cu raţe imprimate pe un fond de mătase albastru-închis. Mă întrebam ce-ar fi zis Oscar Wilde de asta!

— Exact. Se spune întotdeauna că noi, suedezii, nu suntem prea mulţi, dar câţiva dintre noi s-au afirmat pe plan internaţional. Ca să spunem aşa, Victor este, în artă, aproximativ ca Birgit Nilsson. Sau ca Stenmark şi Björn Borg. Locuieşte în apropierea Genevei şi fiecare lucru care iese din mâna lui costă sume cu şase cifre. Pe puţin. Iar eu „mă îngrijesc” de el în Suedia.

— Cum adică „te îngrijeşti”?

— Eu sunt agentul lui comercial, aş putea spune. Tot ce Victor vinde aici trece prin mâinile mele. Adică noile lui tablouri.

— Trebuie să fie rentabil! Pe gratis! Am dat noroc cu el, dar Jens nu părea liniştit şi mă privea îngrijorat.

— Pricepi că sunt mulţi bani în joc, nu mai puţin în ceea ce priveşte litografiile. Editǎm multe serii din Victor. Litografii şi gravuri.

— Vrei să spui că se tipăresc?

— Nu, râse el. Nu mă refer la tipar, e vorba de grafică. În cazul gravurilor de exemplu, artistul corodează o placă de cupru şi o aplică pe hârtie, semnează şi numerotează exemplarele, uneori, alteori nu, şi apoi se distruge placa pentru ca aceasta să nu mai poată fi folosită. Cu cât sunt mai puţine exemplare, cu atât sunt mai scumpe. Dacă bineînţeles este un artist bun.

— Poate că vrei să spui „mare”? În unele cazuri trebuie că afacerea asta se transformă într-o adevărată industrie.

— Depinde, continuă Jens. Dar acum vorbim despre artişti cinstiţi. La fel se întâmplă şi cu litografiile. Exemplarele se fac cu pietre litografice care au diferite straturi de culoare. După care se numerotează şi se semnează. Eu însumi consider că este o formă excelentă de răspândire a artei. Miro, Chagall, Picasso şi toţi ceilalţi se află în muzee sau în colecţii particulare. Dar cu ajutorul acestor metode mulţi oameni pot să ia cunoştinţă de arta internaţională şi de cea suedeză, pot să aibă în propriile lor cămine ceva din artiştii care le plac. Cel puţin înainte de creşterea preţurilor acest lucru le era la îndemână.

— Dar aici e greşeala, nu? Arta ar trebui să fie spre bucuria multora, dar a degenerat într-o simplă plasare de capital. Investeşti în artă, nu pentru că eşti întotdeauna entuziasmat de artist, ci pentru ca să câştigi bani. Şi atunci semnătura devine mai importantă decât opera de artă în sine.

Jens dădu afirmativ din cap.

— Din păcate ai dreptate. Cel puţin în parte. Când inflaţia se dezlănţuie oamenii cumpără bijuterii şi artă în loc de acţiuni. În plus câştigul este scutit de

impozite iar pentru artă nu se plăteşte impozit pe avere. Nu e prea bine pentru economia societăţii, dar să nu ne înfuriem! Obiectele de artă vechi se cumpără şi ele din aceleaşi motive, nu?

— Da, dar, într-un fel, un birou Haupt este mai onorabil decât sunt semnăturile unor artişti de renume.

— Asta se mai poate discuta. În orice caz, comerţul cu artă a devenit un fel de bursă internaţională. Urmăreşti preţurile diferitelor exemplare de grafică la licitaţiile din întreaga lume. Şi de fiecare dată sunt mulţi bani. De aceea incorectitudinea devine şi mai gravă. Pentru că dacă oamenii ar afla că se trişează în această branşă atunci ar apare o serie de neplăceri. Ei se bazează pe încredere şi pe aşteptările privind creşterea preţurilor. Aici este vorba de plasarea artei.

— Cum se poate trişa în artă?

— Există multe şiretlicuri. Faci mai multe serii ale unei litografii. Vinzi o serie în Japonia, una în S.U.A. şi una în Europa. Sau iei o litografie care nu este originală şi pui numele pe ea. Există mai multe variante.

— Bine, dar e o escrocherie!

— Exact, dar greu de dovedit. Un artist de care lumea începe să se îndoiască sub acest aspect are greutăţi cu vânzarea. Publicul nu cumpără o gravură sau o litografie de la cineva care nu este cinstit cu semnăturile şi seriile. Şi pe bună dreptate. E ca şi cum ai cumpăra acţiuni de la unul care le tipăreşte singur. Doar ai citit despre tipul din Öland care a falsificat pe Jirlow, pe Liljefors şi pe mulţi alţii, peste trei mii de tablouri în valoare de milioane.

— Da, da, spusei eu şi mă hotărâi pentru şerbet cu lămâie, ca desert. Atunci bineînţeles că am un

avantaj clar în branşa mea. Este cumplit de greu să faci copii după un birou vechi. Dar ce rol am eu aici?

— Săptămâna trecută am fost la Paris. Îşi coborî vocea. Acolo am văzut unul din cele mai bune exemplare ale lui Victor. Era într-o galerie pe Rue de Seine, ştii tu, pe malul drept. Se numeşte Cimarosa. O conduce o mătuşă de-a mea, căsătorită cu un arab. Cred că-i libanez. Această litografie este intitulată *Femme nue.* Este fantastică. O femeie goală în picioare lângă un heleşteu. Îţi aminteşte de Rousseau Vameşul. Fundalul e albastru închis.

— Albastru Andersky, am spus eu. Nu se numeşte aşa culoarea?

— Exact. Ştii, numai să vrei! Roşu Tiţian şi albastru Andersky. Sunt două concepte. Acest exemplar pe care l-am văzut fusese tras în cincizeci de exemplare, iar azi fiecare bucată costă cincizeci de mii de coroane, aproximativ.

— Nu-i rău deloc, spusei cu respect. De cincizeci de ori câte cincizeci de mii. Adică două milioane şi jumătate.

— Atunci înseamnă că înţelegi despre ce sume este vorba.

— Are ceva de-a face cu problema ta?

— Da. Pentru că eu am numărul 23 din această serie. Artistul obişnuieşte să se semneze în partea dreaptă jos, iar la stânga se află numărul. Numărul 23 din cele cincizeci de numere. Numai că acest exemplar de la Paris avea şi el numărul 23. La fel ca exemplarul meu.

CAPITOLUL II

— Doar nu există două din fiecare!

— Tocmai, spuse el. Asta e problema. Înseamnă deci că această litografie a fost copiată în mai multe serii şi nu într-o singură serie. Că pietrele nu au fost distruse, că există peste cincizeci de exemplare în circulaţie.

— Sună ciudat ca Andersky să se ocupe de aşa ceva! Nu-i mult prea important pentru asta?

— Nu cred că Victor are vreun amestec. Dar există alţii. Şi dacă se dovedeşte că e ceva în neregulă cu grafica lui, s-a ras. Pentru că atunci scad preţurile, iar eu rămân cu o colecţie devalorizată.

— Poate că e o greşeală! Poate că a semnat două exemplare cu acelaşi nume.

— Nu. Nu se poate întâmpla aşa. Bineînţeles că Victor păstrează o serie de zece-cincisprezece exemplare, în afara celor cincizeci, pe care însă le semnează „epreuve d'artiste" sau „hors de commerce" H. C. Acest lucru înseamnă că ele sunt exemplarele artistului. Uneori se vând şi ele.

— Înţeleg, spusei şi lăsai să cadă o bucăţică de coajă de lămâie în cafea, ca un nufăr pe suprafaţa întunecată, înţeleg ce vrei să spui. Dacă se dovedeşte că este ceva necurat cu pânzele lui Andersky, asta ar avea consecinţe grave asupra pieţei. Preţurile lui Andersky ar scădea.

— Dacă ar fi cu adevărat ceva serios. Un caz izolat

cum este acesta nu-i o catastrofă, dar dacă oamenii ar afla că este o falsificare generală a lucrărilor lui, atunci toată afacerea ar deveni extrem de neplăcută.

Jens mă privi îngrijorat.

— Nu pot să mă abţin să cred că e puţin comic, am spus eu. Chestia asta cu preţurile care sunt influenţate şi cu investiţiile care trebuie protejate. După umila mea părere cred că dacă îţi place arta, o cumperi. Pentru că e frumoasă, nu pentru că e scumpă sau pentru că va fi şi mai scumpă.

— Bineînţeles că ai dreptate. Jens îşi scoase o ţigară dintr-o tabacheră plată, îmi oferi şi mie, dar l-am refuzat. Fumatul, cu excepţia unui Ritmester Ones slab, după o masă bună, este un viciu pe care n-am reuşit să-l adopt. După ce, odată, la vârsta de doisprezece ani, am fumat pe ascuns una din ţigările de foi ale paracliserului în podul bisericii în timp ce tata ţinea una din predicile sale cicălitoare, m-am lăsat efectiv de fumat renunţând la pasul următor pe căile largi ale păcatului, cel puţin în ce priveşte nicotină.

— Dar cu toate acestea, acum în special, arta internaţională a devenit obiect de investiţii, continuă el. De curând s-a vândut un Picasso cu douăsprezece milioane, un Van Gogh cu peste douăzeci iar pentru un Turner poţi plăti peste douăzeci şi şase de milioane. Uite, aici acasă, Zorn, de pildă. *Reflexele* lui au fost vândute cu 860.000 la Bukowski. Sau Hagalund, Liljefors şi mulţi alţii. S-ar putea crede că e o greşeală, dar nu sunt atât de sigur. Dacă vânezi numai bani, alternativa la arta modernă este colecţionarea de obiecte vechi, timbre şi diamante. Sau monede, aur şi platină. Pentru că întreaga noastră economie este denaturată. Uneori mă

îndoiesc de sistemul capitalist. Trebuie să fie straniu că noi, în lumea occidentală, producem prea mult, lucrăm într-o măsură mult prea mare şi nu avem desfacere pentru ceea ce facem. Inflaţia şi recesiunea sunt mai mult o regulă decât o excepţie. Şi apoi două treimi din populaţia globului nu poate să cumpere nimic. Trebuie că totul se va duce de râpă mai devreme sau mai târziu.

— Cam sumbru!

— Gândeşte-te numai la istorie! Toate culturile cunosc mai întâi o perioadă de înflorire şi apoi una de decădere. Egiptenii, grecii, romanii. Acum e rândul nostru. Civilizaţia occidentală se află azi aproximativ acolo unde se afla Roma când a avut loc împărţirea în Imperiul roman de apus şi Imperiul roman de răsărit.

— Vrei să spui că de aceea se cumpără artă?

Jens râse.

— Nu trebuie să vezi lucrurile mărginit. Vorbeşti numai de aspectul economic. Cu toate astea, există mulţi oameni care sunt cu adevărat interesaţi, cu pasiune, oameni care iubesc arta şi există colecţionari de artă care au însemnat extrem de mult pentru întreaga noastră cultură. De exemplu Tessin. El a cumpărat la Paris acele pânze care aveau să devină nucleul Muzeului Naţional. Nu cred că a făcut-o ca să speculeze creşterile de preţuri. Şi apoi Thiel, care şi-a construit o galerie, şi-a făcut o colecţie şi a sprijinit tineri artişti într-o perioadă în care nu existau nici burse şi nici consilii populare care să le cumpere tablourile pentru sălile de aşteptare din spitale.

— Desigur, există oameni care iubesc arta, am susţinut eu. Deşi trebuie că există o greşeală undeva, dacă se cumpără artă numai ca obiect de plasare a banilor.

— Numai că eu am avut ghinionul ca aceasta să-mi fie meseria. Trăiesc din comerţul cu artă. Şi Victor Andersky reprezintă unul din elementele cele mai importante din activitatea mea. De aceea sunt neliniştit. Pentru că, dacă această dublură de la Paris nu este o simplă coincidenţă sau o întâmplare nefericită, atunci voi avea probleme.

— Crezi că e vorba de altceva? Mai mult decât o întâmplare?

— Mda, făcu el. Mai este încă ceva. La acea galerie de artă aveau un ulei de Victor. Pictează puţin cam în stilul lui Chagall, ştii. Blând, poetic, în culori ce se contopesc. Şi totuşi mai riguros decât Chagall. Mai figurativ ca să spun aşa, mai realist. Şi are mult albastru Andersky, un albastru puternic, o culoare vibrantă. Numai că acea pânză de la Paris avea ceva ce nu se potrivea, ceva ce nu mergea. Nu pot să spun exact ce este, dar am simţit că ceva nu e în regulă.

— Falsificare?

Jens ridică dubitativ din umeri şi mă privi. Privirea ochilor lui, de culoare închisă, nu era veselă. Arăta obosit, în jurul ochilor îi apărură riduri, iar tenul îi era pământiu.

— Încep să înţeleg, îi spusei şi luai o bucată din prăjitura de pe farfurie. De aceea m-ai invitat la masă după toţi aceşti ani! Bănuieşti că tablourile lui Andersky sunt falsificate şi vrei ca eminentul specialist în Fahicrantz, Johan Kristian Homan, să găsească răspunsuri la toate enigmele. În acest caz, Andersky mă va picta în costum, cu decoraţii şi cu Cléo pe umăr. Acesta e onorariul meu.

— Cléo? Cine e?

— Cum, n-o cunoşti pe Cléo? Locuieşte cu mine. Trupul de culoarea untului şi urechile albastre.

— Urechi albastre? Nu ţi-e bine?

— Pisica mea, zisei. Iubeşte heringii de Baltica şi prăjitura cu nucşoară. Şi pe urmă ea rezolvă toate cazurile ciudate în care sunt implicat. Acum va descoperi o bandă internaţională de falsificatori de artă. Cred că-ţi aduci aminte de maimuţa aceea de la grădina zoologică? Parcă era la Borás, nu? Cea care primea culori şi o pânză pe care o mâzgălea, astfel că experţii în artă credeau că e vorba de vreunul din moderniştii tăi internaţionali. Dacă maimuţele pot picta atunci pisicile pot descoperi falsificatori de artă!

Dar Jens nu zâmbea. Probabil că nu găsea contribuţia mea la conversaţie prea amuzantă. Şi poate că nici nu era dacă te gândeai mai bine, în orice caz nu pentru unul care obişnuieşte să-l citeze adesea pe Oscar Wilde.

— Nu cred că ai înţeles cu adevărat toată povestea asta, spuse el încet. Victor Andersky este unul din artiştii de frunte din lume. „Producţia” lui pune mulţi bani în joc. Şi acum se pare că cineva vrea să împartă „cozonacul” fără să facă eforturi. Şi asta plasând falsuri. Ceea ce l-ar distruge pe Victor ca artist. E dur la suprafaţă, dar în spatele acestei faţade de geniu se ascunde un copil de cinci ani care s-a pierdut în pădure. Dacă se va pune la îndoială onoarea lui, şi dacă se va pune în discuţie care dintre tablourile lui sunt autentice, atunci toate astea îl vor distruge. Iar piaţa ar fi perturbată. N-ar mai avea nimeni curajul să cumpere, cel puţin pentru o bună perioadă de timp.

— Dar tu de fapt nu ştii nimic. Ai văzut doar o litografie, un exemplar având un număr identic cu unul din exemplarele tale. Şi apoi vii şi spui că ai o „intuiţie”, că uleiurile lui nu sunt originale. De aici şi până la a susţine că e în joc un falsificator de artă

internaţională e un pas cam mare, nu crezi?

— Da, ştiu! spuse Jens, şi-şi stinse ţigara în scrumieră. Tocmai de aceea nu pot face nimic. Nu pot merge la Victor să-l întreb pentru că atunci îşi va schimba agentul comercial. Are temperamentul unei primadone de operă. Se aprinde uşor. Şi, dacă aş începe să zgândăr în afacerea asta cu litografii semnate în dublu exemplar, ar fi şi mai rău! Mai cu seamă dacă m-aş înşela. Dacă va fi fost numai o întâmplare nefericită?! Ar porni atunci zvonurile imposibil de oprit.

— De ce n-ai întrebat când erai la galeria de artă? Doar ai văzut numărul.

— Exact asta am şi făcut.

— Şi?

— Mătuşa mi-a spus că trebuie să fie o greşeală. A luat-o jos de pe perete şi mi-a spus că e vândută.

— Ce-ai spus atunci?

— Nimic. Pentru că nici nu eram foarte sigur că exemplarul meu avea într-adevăr numărul 23. Am sute de lucruri în galeria mea. Dar când m-am întors acasă am verificat şi aveam dreptate. Amândouă aveau acelaşi număr. Şi n-am vrut să tulbur apele, prin telefon de la Stockholm.

— Din acest moment apar eu în scenă.

— Exact. Aici intri tu în scenă. Pentru că nu eşti negustor de artă, nu te ştie nimeni în aceste cercuri şi te poţi mişca discret, poţi face cercetări. În afară de asta am citit despre tine. Despre tine şi poliţie şi ucigaşi... Dar nu ştiu tot.

— Să nu crezi ce scriu ziarele de seară. Serile stau acasă şi fac pasienţe cu Cléo. Plus că nu suport sângele. Dar nu pot merge, aşa, la Andersky acasă şi să-l întreb dacă face serii duble de litografii, sau dacă

ştie că tablourile lui sunt falsificate.

— Nu, dar ai putea face altceva.

— De exemplu?

— Să reiei firul de unde l-ai lăsat. Să te apuci din nou de istoria artelor.

— Să merg înapoi la Upsala?

— Nu, râse el, iar expresia tristă a ochilor lui dispăru imediat. Nu aşa. Dar vei pleca la Geneva la Victor. Locuieşte într-o vilă magnifică, la marginea lacului Geneva. Eu am să-i scriu că vei sosi.

— Interesant. Dar trebuie să fie o scrisoare deosebită ca să-l determine să mă primească! Şi, în plus, încă nici nu am spus da.

Deşi, în sinea mea, mă hotărâsem. Un alt defect de caracter. Dacă e ceva destul de greu, atrăgător şi solicitant, nu pot spune niciodată nu. Chiar dacă ar trebui.

— Te faci din nou istoric de artă. Şi te ocupi de o teză despre Victor Andersky şi influenţa sa asupra picturii moderne, sau ceva cam în genul ăsta. Niciun artist, cu atât mai puţin Victor, nu poate să reziste. Mai ales dacă îi trimit eu scrisoarea.

— Dar nu-i suficient să-i trimiţi scrisoarea şi să-i spui că sosesc. Bineînţeles că pot sta de vorbă cu el câteva seri, despre viaţă şi artă, dar asta nu rezolvă problema de pe Rue de Seine, de la Paris, unde se află o litografie greşit numerotată şi un ulei falsificat.

— Ai să reuşeşti să faci totuşi ceva, râse el generos. Am să-ţi dau elementele de bază şi am să-ţi povestesc despre oamenii din cercul lui de acolo. Despre agenţii lui de artă şi despre alţii cu care Andersky are de-a face. Aproape toţi se află la Geneva. Şi chiar dacă m-aş înşela şi totul ar fi în ordine, vei avea ocazia să întâlneşti pe unul din marii

suedezi din epoca noastră. Şi apoi are o soţie fantastic de frumoasă. Un adevărat vis! Se numeşte Anne... Aproximativ treizeci de ani. A treia nevastă. A început ca model şi s-a mutat la el în timp ce cea de a doua soţie se muta de la el. O mică poveste, ciudată totuşi.

— Ştiu, am citit-o în ziarele de scandal. Cred că aşa trebuie să fie cu artiştii ăştia.

— Nu ştiu, râse Jens. Nu numai cu artiştii! Ştii ce spun francezii? Sau era Oscar? „Lanţurile căsniciei sunt atât de grele, încât e nevoie de un al treilea ca să poată fi duse”. Poate că se ascunde ceva în asta.

— Asta nu pot să ştiu eu care sunt burlac şi nu mă amestec în afacerile nocturne ale lui Cléo. Nu pot să-ţi promit vreun rezultat. Dar dacă plăteşti drumul şi hotelul mai că m-aş putea duce câteva zile la Geneva să stau de vorbă cu Andersky. Trebuie doar să mă pregătesc. Dă-mi câteva ponturi!

Din nou mă băgasem într-o afacere. Şi tocmai îmi luasem angajamentul să nu mă mai amestec în problemele altora, să nu fiu implicat în complicaţiile oamenilor pe care nu-i cunosc, să nu fiu amestecat în probleme şi conflicte în care nu pot face nimic. Şi magazinul meu!? Am să agăţ din nou pe uşă anunţul: „Închis pentru vacanţă”. Dar viaţa e scurtă şi merită s-o trăieşti. Nu s-o da lumea peste cap dacă îmi iau câteva zile libere, şi plec la Geneva. Şi de ce nu?

— Ei, ce zici?

— O. K., spusei şi i-am întins mâna.

Jens mi-a strâns-o puternic. Stăteam ca doi ţărani care confirmau vânzarea unui cal la târg.

— Îţi mulţumesc, Johan, spuse el cu seriozitate. Probabil că greşesc. Sigur nu vei descoperi nimic şi totul va fi bine. Sunt însă puţin nervos, pentru că e

vorba de sume imense de bani. Şi întotdeauna îmi imaginez o mulţime de primejdii fără rost...

CAPITOLUL III

— Am să-ţi povestesc câte ceva despre Victor, spuse Jens când o nouă cafea expres, tare şi amară, ateriză în faţa noastră.

— Nu strică. Am citit despre Andersky şi l-am văzut la televizor, dar niciodată în realitate.

— Mama lui era unguroaică. A venit în Suedia înainte de primul război mondial. A venit ca refugiată. Era implicată într-o chestiune politică. Ungaria era o parte din Imperiul Habsburgic pe vremea aceea când popoarele începuseră să lupte pentru independenţă. Presupun că avea şi ea motivele ei. Apoi s-a căsătorit cu un inginer, dar s-au despărţit curând după aceea. Cred că Victor a avut o copilărie grea, cel puţin din punct de vedere material. Obişnuieşte să vorbească despre copilăria lui, uneori. Tatăl său nu aducea banii în casă, iar pe vremea aceea nu existau asigurările sociale. Poate că acesta a fost şi motivul pentru care Victor a luat numele mamei. A fost nevoit să întrerupă şcoala devreme ca să lucreze. Ajuta la aprovizionare. Din fericire, a fost cineva care l-a introdus la Academia de arte frumoase, dar s-a plictisit repede. Avea impresia că nu învaţă nimic.

— Dar nu s-a dus apoi la Paris?

— Ba da, s-a dus cu bicicleta. Atunci era mult mai simplu, fără traficul ăsta dificil. Nu ştia nicio limbă străină şi nu înţeleg cum s-a descurcat. Dar treaba a mers. În stil clasic, la început a dus-o greu. Avea un

mic atelier pe care îl împărţea cu un artist danez, împreună cu care făcea concurs de îngheţat şi flămânzit, după cum obişnuieşte să spună. Trăiau ieftin, cu vin roşu acru şi cu pâine veche de câteva zile. A intrat apoi în cercul acelor tineri necunoscuţi care mai târziu au devenit mari şi celebri. În acea vreme Parisul era Capitala artei!

— Atunci s-a căsătorit cu o balerină, nu?

— Văd că ştii mai mult decât credeam. Da, e adevărat. De fapt, viaţa lui e ca un roman vechi, de pe vremea când se scriau cărţi în care se întâmpla ceva.

— Ce viaţă! am exclamat cu invidie. Gândeşte-te! Un tânăr pictor talentat care trăieşte cu o frumoasă balerină într-un atelier, sus, deasupra acoperişurilor Parisului. Şi sunt înconjuraţi numai de genii şi talente. Castanii înfloresc, şampania e ieftină, războiul mondial e departe şi ei se iubesc. Şi iată-ne pe noi aici în Gamla Stan scormonind resturi de comori şi curăţând zăpada. Cum am spus întotdeauna: viaţa nu e dreaptă. Nu putem primi altceva în loc? Ca o compensaţie? Jens râse:

— Talent, Johan. Genialitate. Aceasta este deosebirea dintre Victor şi noi. În plus, nu ştiu dacă suntem tipi după care balerinele s-ar topi. În orice caz, eu nu. Cu toate că viaţa nu era tot timpul amuzantă pentru ei. Când e vorba despre un artist, sărăcia poate fi poetică dacă e văzută din afară, dar dacă trăieşti într-un atelier, sus la mansardă, într-o cocioabă pariziană în care suflă vântul, fără bani, mâncare şi cărbuni, aşa cum se întâmpla uneori, atunci cu siguranţă că nu-ţi mai vine să râzi.

— Dar de impus, s-a impus!

— Dacă s-a impus! Cu surle şi trâmbiţe. Americanii

erau nebuni după el şi sunt în continuare. L-a descoperit Peggy Gugenheim. Victor obişnuieşte să spună că a avut norocul să-l descopere cineva chiar în timpul vieţii sale aşa că s-a putut bucura şi el de asta, nu numai urmaşii şi negustorii de artă. Dar e vina americanilor că arta costă atât de scump.

— De ce?

— Există reguli cu privire la impozite. Când cumperi artă anume pentru a o dona unui muzeu, fie şi după moarte, eşti scutit de impozit. Încât cei care au descoperit petrol pe pământurile lor din Texas au început să strige la licitaţii după Gauguin şi Renoir şi după ceilalţi. Şi asta a continuat. S-a întâmplat şi cu japonezii sau cu arabii care nu mai ştiau unde să-şi paseze banii. Şi de aceea se găseşte atât de multă artă europeană tocmai în America. Astăzi şi pendula şi-a schimbat direcţia. Pendula artei. Acum, Montmartre se află la New York. Acum tot ce e mai important vine din Soho.

— Soho? Dar se află la Londra!

— Cunoştinţele tale de geografie sunt cam vagi, râse Jens. Sau mai bine zis cam înceţoşate. Dar ai dreptate, deşi greşeşti, pentru că Soho, adevăratul Soho, se află la New York, în Manhattan, la sud de Greenwich Village, în jurul lui West Broadway. Era o adevărată mahala în anii ’60 când s-au mutat acolo artiştii care puteau să închirieze ieftin localurile unor fabrici desfiinţate. Şi-au făcut ateliere frumoase, luminoase unde mai apoi s-a născut şi arta pop. Odată cu Andy Warhol, după cum ştii.

— Ăla cu cutiile de conserve de ciuperci şi Marilyn Monroe?

— Exact. E limpede că nu eşti cu totul în afara problemei. Acolo au venit Bob Rauschenberg, Jim

Dine, Oldenburg şi Rosenquist. Ca să iau doar câteva vârfuri. Acum New York este capitala artei. În Soho galeriile sunt ca stafidele în cozonac. Acolo vin negustorii de artă din întreaga lume. Acolo s-a născut noua formă de artă şi acolo trăieşte.

— Bine, dar Victor s-a mutat la Geneva?

— „America nu e nimic pentru mine”, spune el mereu. Are nevoie de linişte şi de pace. De calm şi relaxare. Stă pe terasă şi pictează... Priveşte lacul Geneva cu Mont Blanc-ul care se ridică pe malul celălalt. Uneori trebuie să plece la New York pentru expoziţii şi alte treburi, dar nu rezistă. În special nopţile pline de zgomot... Maşinile pompierilor... Poliţia cu zgomotul sirenelor... Salvările... Maşinile de curăţat străzile care huruie la ora patru dimineaţa, măcinând gunoiul... Pe deasupra mai este şi traficul obişnuit. Nu poate să stea mai mult de o săptămână. În schimb, Anne merge mai des acolo.

— Ultima lui soţie?

— Da. Modelul. Mă întreb dacă nu ea a pozat pentru *Femme nue*. Litografia aceea cu femeia goală. De altfel a fost o poveste cu ea. S-a mutat la Victor şi atunci soţia lui a plecat, dar înainte a încercat să o ucidă pe Anne.

— Chiar aşa? Sună pasionant.

— Poate nu-i chiar aşa. Dar în orice caz a sărit la ea. Asta-i versiunea lui Victor. Şi a tăiat în bucăţi mai multe din pânzele lui. Atunci el a bătut-o şi a aruncat-o în stradă. Dezbrăcată şi disperată, cu un cuţit de şevalet în mână, stătea afară plângând, strigând şi înjurând în zori de zi, până ce Victor i-a turnat apă în cap de la balcon. Cu toate astea a fost recompensată: o casă în Spania şi o rentă mai mare decât ceea ce pot eu să scot de pe urma galeriei mele.

— Nu-i prea simpatică treaba, am spus eu, să arunci o femeie în stradă...

— Pe Victor trebuie să-l accepţi cu toate condimentele personalităţii lui. Îi place să povestească despre el şi de fiecare dată aduce noi detalii. De fapt e un copil mare.

— Poate creaţia artistică şi geniul au şi ele vina lor, am spus eu prudent. În orice caz este mult mai liniştit să lustruieşti mobile vechi. Iar Cléo nu m-ar ataca aşa, din senin.

— Poate că da. Dar viaţa lui nu e plictisitoare, are culoare, iar el un temperament focos; dar altfel e drăguţ şi blând ca un copil. Sună ca o descriere şablon a unui artist, dar cred că e mult adevăr în ea. Pentru că un artist are în plus ceva din spontaneitatea copilului, nu este schimbător în imaginea pe care o are despre lume. Victor este naiv în sens pozitiv. În ce pictează el nu este nimic leneş sau speculativ şi asta este partea sa viguroasă. 1,90 m înălţime. Păr alb şi ochi albaştri. Un Curd Jürgens, tocmai ieşit la pensie şi jucând rolul unui nobil viking, dacă înţelegi ce vreau să spun. Bineînţeles că acum câţiva ani a avut o hemoragie cerebrală, dar nu se cunoaşte. Şi e îngrozitor de gelos. Fii atent să nu rămâi singur în cameră cu Anne. Te omoară.

— Are ocazii să fie gelos?

— Mda, bolborosi el. Oamenii vorbesc întotdeauna multe. Dar ea este extrem de drăguţă şi are un farmec care se simte imediat. Deşi e suedeză arată ca o italiancă. Aproximativ Sophia Loren. Pometii ridicaţi şi ochii gri-verzui, iar când râde îşi arată dinţii ca şi cum ar vrea să te mănânce.

— Sună îngrozitor.

— Deloc. Te mănâncă în bucăţele mici, încet, pe

îndelete. Şi apoi mai şi toarce ca o pisică. Ca şi Cléo a ta dacă aceasta ar deveni femeie.

Am dat din cap. Înţelesesem.

— E şi altceva în afară de soţia lui Victor?

— Supraveghează afacerile lui Victor. Se ocupă de tot. Ţine cu dinţii de tot ce-i al lui. Chiar dacă arată ca Sofia Loren pe dinafară, pe dinăuntru e ca un contabil de bancă, cel puţin când e vorba de cifre şi bani. Toţi se tem puţin de ea, iar Victor nu face nimic în această privinţă fără să-i ceară avizul. Lasă toate problemele materiale în seama ei. De fapt, lui nu-i pasă de bani. Cred că nu are idee cât de mulţi are.

— Nu e puţin cam riscant?

— Cum adică?

— Dacă pasiunea lor, dragostea aprinsă dintre ei ar deveni tot mai unilaterală? Dacă ea s-ar gândi că viaţa ar fi mai interesantă cu un partener mai tânăr? Pentru că el cred că e cel puţin de două ori mai bătrân decât ea, poate chiar mai mult.

— Nu-ţi mai închipui nimic! Atâta timp cât Victor primeşte milioane în fiecare an pe arta sa, nu va dispare ea cu puşculiţa. E mult prea deşteaptă pentru asta. Şi cu puţin noroc poate că nu va mai trece mult până se va vedea o tânără, bogată şi frumoasă văduvă. Victor este totuşi aproape de şaptezeci. Nu, asta e o prostie, spuse el repede. Vreau numai să spun că Victor se ocupă de artă, ea de bani şi trăiesc într-o casă imensă plină de tablouri şi antichităţi, în Elveţia. Aşa încât chiar dacă mi se năzare şi văd lucrurile în negru şi de fapt nu stă nimeni să falsifice arta lui Victor, pentru tine ar fi un eveniment să-l întâlneşti, pot să te asigur.

— Te cred, am râs eu. Şi am să mă păzesc să nu rămân singur în cameră cu Anne. Mai ai vreo

indicaţie?

Jens tăcu un timp. Stătea pe gânduri.

— Alan Gaynor, spuse el mai târziu.

— Cine e?

— Alan e american. Fumează trabucuri unul după altul şi are una din cele mai cunoscute galerii din lume, în oraşul vechi la Geneva. Are filiale la New York, Paris şi Tokio. Alan este agentul principal al lui Victor, ca să spun aşa. Se ocupă de el pe piaţa internaţională, cu excepţia sectorului meu. Are treizeci de procente iar Victor şaptezeci din ceea ce vinde. Ceea ce este foarte bine pe plan internaţional. Aici acasă, galeriile primesc cam 33%, dar în afară storc 50%.

— Colaborează de mult?

— Cine, Victor şi Alan? De mulţi ani. S-au întâlnit la Paris în anii ’40. Alan dorea să devină artist, dar a renunţat. Şi-a dat seama că era sub cerinţele pieţei pentru a deveni ceea ce dorea. Dar stătuse acolo atât de mult timp încât se împrietenise cu toţi pictorii şi sculptorii de frunte, în special cu Victor.

— Crezi că-i implicat dacă există vreo falsificare?

— Alan? Nu ţi-e bine! Jens râse zgomotos. Nu, mai curând şi-ar tăia degetele decât să imprime lucruri suspecte. Dacă ar ieşi aşa ceva la iveală ar dispărea într-o jumătate de an, ruinat. Nu, el are interese mai mari decât mine ca totul să fie curat. Victor este numele cel mai mare pe care îl comercializează.

— Înţeleg. Nu mai e nimeni altcineva cu care ai dori să mă întâlnesc?

— Poate. Există o persoană interesantă pentru tine, foarte interesantă... Este David Ford.

— Cine este?

— Un tip destul de original. E american din Texas.

Artist şi el, dar mult mai tânăr decât Victor. În jur de treizeci şi cinci, poate. A început să picteze destul de târziu. A fost actor, dar nu a reuşit în meserie, aşa că a devenit cascador în loc de actor, la Hollywood. Ştii, cel care face toate figurile periculoase dintr-un film, cel care în locul eroului conduce maşinile când se ciocnesc şi cad pe capotă. Arată ca Rudolf Valentino, sau aproximativ: ochi catifelaţi şi negri şi tot dichisul, încât mă mir că n-a prins rădăcini la Hollywood. Dar îi lipseşte scânteia, într-un fel.

— Cum adică scânteia?

— Nu ştiu exact, dar e ca şi cum i-ar lipsi ceva din personalitate. Am sentimentul că ar fi putut deveni actor bun dacă s-ar fi străduit. Este un pictor extrem de îndemânatic din punct de vedere tehnic, face lucruri minunate, dar cărora le lipseşte viaţa, le lipseşte ceva. E ca şi cum ar sta deoparte şi nu s-ar angaja în ceea ce face. Şi aici e deosebirea între un artist adevărat, un artist mare şi ceilalţi.

— Ce rol are Ford?

— Aparţine curţii lui Victor, suitei lui. Victor trăieşte acolo cam ca un principe renascentist. Cu servitori etc. David e ca un copil în casa lui şi este elevul lui de când Victor i-a văzut câteva lucrări la o expoziţie la Paris, cu câţiva ani în urmă, imediat după ce David s-a apucat de pictat. Victor a rămas încântat astfel încât a început să se ocupe de el, să facă ceva din el. Nu ştiu dacă este un fel de a mulţumi pentru că el însuşi a fost ajutat să intre la Academia de arte frumoase din Stockholm când era tânăr. Oricum. Victor încearcă să îl dirijeze pentru a putea ajunge la un rezultat. Dar David râde şi spune că nu are nicio grabă. Am impresia că el cam pluteşte în viaţă. O duce bine, se amuză, dar îi lipseşte total ambiţia,

vocaţia.

— Înţeleg. Un neisprăvit acest Rudolf Valentino din Texas care a trăit din căzături de pe capotele maşinilor, dar care acum este artist fără să facă niciun efort.

Jens Stenberg râse şi îi făcu semn chelnerului să ne facă nota.

— Exact, spuse el. Ai înţeles perfect situaţia. Lăsând gluma la o parte, este un tip drăguţ şi bun, priceput ca pictor dar nimic mai mult. Şi aş greşi dacă aş spune că nu-i ambiţios. Poate că el a ajuns pur şi simplu atât de departe cât putea să ajungă. Acea scânteie magică ce reprezintă talentul suprem ce nu o are. Poate că nu-i chiar atât de simplu totul. Iar acum împinge la nesfârşit momentul dezvăluirii adevărului. Pentru că atunci când va avea acea expoziţie pe care Victor o aşteaptă şi care va fi lansarea lui, atunci poate că multe nu vor mai continua ca până acum. Înfrângere!? Şi de ce trebuie să aibă geniu?

Nu, m-am gândit eu. De ce să aibă geniu? Trăim fiecare din noi cu minciuna vitală, fiecare din noi avem minciuna noastră vitală şi nu există niciun motiv pentru a ne grăbi să o dezvăluim.

— Dar el are o influenţă puternică asupra lui Victor. Şi e tot timpul în preajma lui. S-ar putea să ştie ceva despre chestiunea asta cu tablourile, dacă, bineînţeles, este ceva de ştiut. Cel puţin îţi poate da câteva indicii în legătură cu ce se întâmplă la castelul lui Victor.

— Bine, şi îmi ştersei buzele cu şervetul alb. Un cvartet interesant: replica suedeză a lui Picasso, o Sophia Loren suedeză cu un suflet de contabil de bancă, un Rudolf Valentino cu pensulă şi paletă şi la

urmă Alan Gaynor, artist ratat şi negustor de artă realizat. Nu mai există şi alte cărţi în jocul acesta?

— Există multe, spuse Jens şi se ridică. Masa luase sfârşit. Eram aproape singuri sub bolta joasă. Într-un colţ era o pereche: se priveau peste o lumânare; el îi mângâia uşor obrazul; ochii ei erau plini de lacrimi. Viaţa nu e întotdeauna uşoară, mă gândii eu, chiar dacă eşti tânără şi frumoasă.

— Există multe, cum am spus, continuă Jens în timp ce urcam treptele înguste de piatră. Mulţi aşi şi multe rigi. Ca să nu mai vorbesc de dame şi de valeţi. Deci ceea ce tu trebuie să afli este dacă e cineva care trişează şi dacă se află un joker în joc.

CAPITOLUL IV

— Ştiţi ce este cârnatul de Falun? m-a întrebat vecinul meu de loc după douăzeci de minute de la decolarea de pe aeroportul Kastrup şi după două pahare.

Era mare şi zdravăn, revărsându-se aproape peste braţele fotoliului îngust de la clasa turist. De la aeroportul Arlanda şi până la Copenhaga îmi povestise deja cea mai mare parte a vieţii lui. Se numea Richard Bengtsson. Proprietar care şi-a vândut bunurile pentru a se stabili în Elveţia. Între cincizeci şi şaizeci de ani. Blond cu păr rar, o faţă pistruiată, hotărâtă şi mâini mari de pe care nu se şterseseră încă, în timpul „şomajului" petrecut pe malul lacului Geneva, semnele de trudă.

— Da, spusei şi învârtii în paharul meu cu Virgin Mary. Înainte de masa de prânz nu beau alcool din principiu. Devin somnoros dacă beau. Şi adesea nici înainte de masa de seară. De aceea am luat un Bloody Mary fără vodcă. Numai cu suc de roşii, gheaţă şi condimente, în special piper. Şi o felie de lămâie.

— Cred că este făcut din slănină şi carne de porc, am spus eu.

— Exact. Printre altele. Dar la început era de cal. Iar denumirea sa este un bun exemplu despre felul în care se făcea pe vremuri comerţul.

— Cum adică?

— În timpurile vechi şi bune din Suedia, când eram adevăraţi păgâni – acum deosebirea fiind aceea că intrăm în biserică numai când suntem înmormântaţi – pe atunci se sacrificau caii pentru Odin iar carnea se mânca. Când au venit catolicii au încercat să ne aducă pe căi mai bune, aşa că am început să ne închinăm lui Dumnezeu în locul lui Tor şi Odin. Ca o verigă a acestei campanii au început să ne spună că această carne de cal nu este curată şi că nu e bună de mâncat.

— Ca să vezi, spusei eu şi ciocnii cu el. Paharul aproape că dispăruse în mâna lui pe care fire blonde de păr acopereau, asemenea unei păduri dese, pistruii.

— Dar acum urmează partea interesantă, continuă el şi se aplecă familiar înspre mine. Făcu cu ochiul şi mă privi plin de speranţă. Are legătură cu minele de cupru de la Falun. Aici se afla un sistem complicat de tunele săpate la mare adâncime sub pământ prin care se transporta minereul la suprafaţă. Minereul, era cărat de cai. Erau duşi în mână când erau uşori, fiind încă mânji, după care rămâneau acolo toată viaţa. Se poticneau, orbi, pe coridoarele înguste.

— Ce mod de a chinui animalele!

— Poţi să spui asta, dar se susţinea că aceşti cai îmbătrâneau la fel ca şi „colegii” lor care trăiau la lumina soarelui. Când oboseau, erau tăiaţi, ciopârţiţi şi trimişi la suprafaţă. Acolo, spunea el triumfând şi ridicându-şi paharul spre mine, acolo erau transformaţi în cârnaţi de Falun. Pentru că nu puteau fi numiţi cârnaţi de cal.

— E adevărat ceea ce se spune: călătoriile sunt educative. Dar mie întotdeauna mi-au plăcut cârnaţii falun. În special cu mult muştar.

— Nu vorbi despre asta, spuse Richard Bengtsson şi privi visător plafonul de nori. E unul din lucrurile de care mi-e cel mai dor în Elveţia. Bucatele suedeze de casă sunt foarte gustoase. Fasole cu slănină de porc. Sau sângerete cu afine. Ce zici? Mult sângerete şi afine. Mă privi bine dispus şi îmi dădu un ghiont cu cotul său zdravăn.

— Vorbeai de carne de cal, spusei. Nu de mult, am citit că se importă şaptezeci-optzeci de tone de carne de măgar din Brazilia. Dar că dispare.

— Cum dispare?

— După ce trece vama, nimeni nu ştie exact ce drum ia. Dar se presupune că adeseori este promovată şi rebotezată.

— Nu prea înţeleg. Mă privi cu interes.

— Da, se vinde la restaurante ca şi cum ar fi carne de cal. Se serveşte sub formă de antricot şi tournedos. De la măgar brazilian via cal la muşchi de vacă atunci când ajunge în cârciumă. Nu-i deloc o afacere proastă.

Richard Bengtsson râse.

— Nu ştiu dacă măgarul îţi împărtăşeşte părerea. Dar atunci gluma cu cârnatul e şi mai bună. O ştii? Un tip este salvat dintr-o copcă unde căzuse şi după ce salvatorul său l-a scos de acolo îi spune că el este un sărman fabricant de cârnaţi care nu ar putea să-i dea nimic salvatorului său în afară de un sfat bun: „să nu mănânce niciodată cârnaţi”.

Am râs amândoi, am răsfoit ziarele şi priveam, printre valurile de nori în vârtejuri, bucăţele din nordul Germaniei, brune-gri, aşa cum se vedeau departe, sub noi.

— Am avut o fermă, spuse Richard după un timp. Şi privirea lui se pierdu în hublourile ovale ale avionului.

Privea fără să vadă nimic. Asta-i partea cea mai rea, continuă el încet. Toată viaţa mea am muncit şi am asudat, în picioare la ora şase şi seara, la culcare devreme, ca să pot face faţă. Trăiam în natură, pescuiam şi vânam. Cunoşteam toate pietrele, fiecare copac din pădure. Iar acum locuim în Geneva. Citim ziare suedeze, jucăm bridge şi tenis, bem cocktail-uri şi luăm masa cu mulţi suedezi supăraţi pe Palme[4] şi Fälldin[5] şi pe birocraţia de acasă. Şi, colac peste pupăză, suntem atacaţi o dată pe trimestru de aşa-numiţii ziarişti care scriu ce infractori ticăloşi suntem noi cei care nu vrem să plătim impozite Suediei. Trudeşti şi te speteşti toată viaţa! În cazul meu până când mi-a cedat spatele. Într-un târziu vrei să iei viaţa mai uşor, vrei să te aşezi şi să trăieşti într-o climă mai caldă. Atunci ţi se pun pe cap mucoşii pentru care am plătit şcolarizarea la şcoli şi universităţi, prin taxe şi impozite, cu mult înainte ca ei să se fi născut. Nu, ingratitudinea este răsplata acestei lumi. Şi gândeşte-te la toţi suedezii care lucrează în străinătate ca să aducă acasă bani de export. Ce primesc ei? Aceleaşi porţii, deşi Suedia trăieşte din export. Suedezii „de export” care trăiesc în străinătate abia dacă au drept de vot. Noi ne simţim ca nişte cetăţeni ai unei a doua clase. Deşi avem un lucru în comun: ne este la fel de nebuneşte dor de casă. Nu mai puţin mie care sunt agricultor.

— Dar este la libera alegere, nu? m-am mirat eu cu grijă. Treaba asta cu plecatul...

— Este al dracului de adevărat, şi eu nu sunt nici

[4] Palme, Olof – preşedintele Partidului Social Democrat din Suedia, actualmente prim-ministru (1983).

[5] Fälldin, Thorbjórn – prim-ministru al Suediei în anul acţiunii din acest roman (1981).

plângăreţ şi nici reacţionar. Nu votez nici măcar cu moderaţii. Deşi îmi place Bohman[6]. Dar nu mai rezistam din punct de vedere financiar. Oricât ai iubi Suedia, trebuie să şi trăieşti, sau ce crezi? Şi mă privi roşu la faţă. Am dat din cap aprobator. Evident că trebuie să trăieşti.

— Dar eu şi soţia mea ajunsesem să plătim atât de mult impozit încât nu ne mai descurcam. Trăiam în deficit deoarece ea avea avere. Nu intru în amănunte, dar ajunsesem să folosim banii ei pentru a-mi plăti impozitul către stat. Nu, conchise el ţinând strâns paharul în mână, Suedia este o ţară extrem de bună, dar suntem pe cale să o ducem de râpă. Trebuie să înţelegem că nu putem da mai mult decât câştigăm. Acest lucru este valabil atât pentru mine cât şi pentru tine, cât şi pentru guvern. Avem cel mai ridicat standard de viaţă din lume şi nu facem decât să pretindem ca el să crească. Iar când nu câştigăm mai mulţi bani din export şi din munca noastră, atunci facem împrumuturi externe pentru a putea plăti standardul de viaţă. Şi asta într-o lume în care două treimi din omenire nu are ce mânca în prezent. Nu, în iad vom ajunge dacă vom continua tot aşa, spuse el posomorât şi dădu restul de whisky pe gât.

— Sunt mulţi suedezi acolo? întrebai pentru a-i lua gândul de la decădere şi mizerie.

— Vrei să spui la Geneva? Există câteva mii. Dar nu sunt numai pensionari. Sunt şi mulţi oameni de afaceri.

— Şi artişti? am intervenit. Andersky, de exemplu. Nu locuieşte şi el la Geneva?

— Bineînţeles că locuieşte acolo. Puţin în afara

[6] Bohman, Gösta – preşedintele Partidului Conservator din Suedia, în 1981, anul acţiunii din roman.

oraşului. Are o vilă fantastică, chiar lângă lacul Geneva. De fapt suntem vecini, Victor şi cu mine. Estelle este într-un fel colegă cu el. Ea este ceramistă.

— Interesant. Pentru că sunt în drum spre el. Sunt istoric de artă şi scriu o carte despre Andersky.

— Ia te uită. Da, asta înţeleg şi eu. Doar e unul din puţinii suedezi renumiţi în străinătate. Deşi mulţi nu ştiu că e suedez. Iar numele lui nu-i prea suedez. Ar trebui să te cheme Andersson, îi spun eu mereu, râse el. E mai bine Andersson decât Andersky. Dar nu-i place.

Se auzi un pârâit în difuzoare. Căpitanul avionului ne anunţa în daneză că în acel moment survolăm Frankfurt-ul şi că peste o oră vom ateriza la Geneva.

Pe culoarul dintre scaune, în spatele nostru, se auzi un zornăit, iar două stewardesse apărură cu căruciorul cu masa. Peste câteva secunde eram fiecare cu o tavă de plastic în braţe, cu câte o mică butelie de vin roşu şi cu câte o bucăţică de pui încălzit electronic. Richard Bengtsson uită de Andersky şi politica Suediei privind impozitele şi reveni la agricultură şi la dorul de casă.

— Aveam ferma mea la Närke, spuse el şi mai luă o sticlă de vin roşu din căruciorul stewardesselor. Cinci sute de acri de câmp deschis şi două sute de acri de pădure. Nu era rău. Şi o casă mare din secolul al XVIII-lea. Cu mansardă şi cu două aripi mici, în stil carolingian. Într-un parc extrem de aproape de Svartan. Da, fir-ar să fie, oftă el şi bău din vinul roşu, aproape negru.

— Dar, cum am spus, ne-a mai rămas una din aripi. Locuim acolo verile. Şi tot acolo stăm de Crăciun şi de Paşte. Dacă putem. Din octombrie până în martie Suedia este în orice caz închisă din cauza ceţii şi a

furtunilor de zăpadă. Cu toate acestea vânătoarea de elani e în luna octombrie. N-o pierd niciodată. Vânezi elani?

— Nu, dar sunt de la Närke dacă asta poate să-ţi fie o consolare. Din parohia Viby, dacă ştii unde se află. Şi am dat bacalaureatul la liceul Karolinska.

— Karro. Ce spui? Şi Viby. Domnişoară, strigă el stewardesele. Şampanie. Dar repede. Asta trebuie s-o sărbătorim. Sigur că ştiu unde e Viby. Şi eu am dat bacalaureatul la Karro. A mers cam prost, pot să-ţi mărturisesc. Dar a mers. „Barza” şi „Piticul” şi „Poetul”. I-ai avut?

— Cum să nu! Şi pe Chiştoc.

A venit şampania şi am vorbit despre Karro şi Narke până când ne-am despărţit la vama de pe aeroportul din Geneva.

— Am să vorbesc cu Victor, spuse Richard când ne-am dat mâna la despărţire. Şi Estelle trebuie să te cunoască. Iubeşte obiectele vechi de artă. De la Victor la noi sunt numai cinci minute, aşa că nu ai nicio scuză.

Mă bătu pe spate cu palma lui lată şi dispăru cu câte o geantă mare de voiaj în fiecare mână.

Am privit după el şi am zâmbit. N-avea ce să-mi strice dacă mă prezenta el lui Victor. Şi în plus era simpatic. Mare, gălăgios şi bun. Şi plin de dor de casă.

Am zâmbit din nou, aşteptând apoi să-mi sosească valiza pe banda rulantă.

Chiar în acea seară aveam să-l întâlnesc pe Victor Andersky. Mi-a propus să luăm masa împreună la el acasă ca „să-mi ia pulsul”, cum zicea el. Asta mă făcea puţin nervos. Mă va examina? Mă va studia să vadă dacă sunt într-adevăr istoric de artă, dacă ştiu cu adevărat ceva. Da, da, mă gândii în taxiul care mă

ducea spre reşedinţa lui, de la hotelul Intercontinental unde îmi despachetasem lucrurile şi făcusem un duş. Am studiat Istoria artelor la Uppsala, aşa că puteam să-i dau iluzia unor cunoştinţe.

Seara era întunecoasă. O ploaie uşoară uda parbrizul iar şoferul fuma Gauloises. Mirosea a metro de Paris în maşină, a lână udă, a usturoi şi a Gauloises.

După un sfert de oră ne-am abătut de pe autostrada spre Lausanne şi am intrat într-un oraş mic de acum câteva sute de ani. Pe o înălţime se afla o casă mare de piatră. Nişte proiectoare luminau bolta unui templu care se vedea printre copaci.

— Aici este, grohăi şoferul şi făcu semn spre lumină.

Jens Stenberg îmi povestise de templul roman al lui Victor. Se potrivea. Ce era mai natural pentru un prinţ renascentist al artei decât să aibă o ruină romană în curtea sa?

Maşina opri pe o străduţă pietruită, îngustă, am plătit şi am coborât. Un vânt rece dinspre lacul Geneva aducea cu el ploaie şi frig. M-am înfiorat, mi-am ridicat gulerul pardesiului şi am apăsat pe sonerie.

Un servitor într-o vestă vărgată cu mânecile negre îmi deschise şi mă privi întrebător.

— *Mais oui,* spuse el după ce i-am spus cine sunt, domnul Omann, *certainement!* Pe aici, vă rog.

Şi mă conduse într-o mică bibliotecă unde rafturile erau pline de cărţi frumoase cu coperţi de piele, vechi, cu litere aurii pe cotoare. Pe căminul deschis se afla o operă de artă futuristă din plastic şi oţel inoxidabil. O sculptură. De cine? Nu ştiam, nu puteam ghici. Dar speram ca Victor Andersky să nu o includă

în examenul cunoştinţelor mele.

— La dispoziţia ta, auzii în spatele meu o voce. Mă întorsei. Prietenii lui Jens sunt prietenii mei. Bine ai venit şi simte-te ca acasă. A sunat şi Richard. Eşti cu adevărat bine prezentat.

Victor Andersky veni spre mine cu mâna întinsă. Era impresionant. Aproape cu un cap mai înalt decât mine. Părul alb, ochi albaştri şi o faţă care sugera putere, proaspăt bronzată de soarele Alpilor. Sau poate era Riviera? Sprâncenele întunecate contrastau cu părul alb şi îl făceau să pară cu zece ani mai tânăr. Era ca şi cum te-ai fi întâlnit cu unul din vechii romani care construiseră templul din grădină. Un senator roman din timpul republicii. Putere, forţă, siguranţă, dar încă prietenoase se găseau comprimate în el.

— Nu dau niciodată interviuri, dar în acest caz va fi o excepţie. Eşti om de ştiinţă, nu? Se scriu multe prostii despre mine şi despre viaţa mea şi de aceea sunt interesat; să-i ajut pe cei care sunt serioşi şi care nu trăncănesc numai despre cât de mult câştig de pe urma impozitului pe care nu-l plătesc în Suedia deoarece nu trăiesc acolo. Şi râse.

Brusc m-am simţit vinovat. El se oferise să mă ajute, iar eu mă ascundeam sub un steag fals. Pentru a cerceta, dacă face falsuri în arta sa. Dacă scoate mai multe serii din litografiile sale. Dar poate că nu Victor ci altcineva.

— Salutări de la Jens, spusei ca un elev de şcoală care a fost chemat la director.

— Mulţumesc. Şi acum să bem ceva. Meriţi din plin, după o asemenea călătorie lungă. Vino să ţi-o prezint pe soţia mea.

Am plecat din bibliotecă printr-un hol şi am ajuns într-o cameră care dădea înspre grădină. Prin

fereastra mare se vedeau coloanele romane, luminate cu rafinament printre coroanele bogate ale copacilor. Mult în spate se putea bănui întunecimea lacului Geneva. Un lung şir de perle de lumină scânteia de-a lungul celuilalt mal iar în apropierea templului sclipea ochiul unei piscine luminate de lămpi îngropate în pereţii şi pe fundul bazinului.

Camera era lungă, poate de zece metri, iar pereţii erau încărcaţi cu artă. Picasso se alătura cu Miro. Chagall atârnat cot la cot, sau, mai bine zis, ramă în ramă cu Braque şi Dali. Dar Victor era cel care domina cu pânzele mari, puternice, majoritatea în albastru Andersky. Culoarea aceea senzuală, adâncă, în care albastrul îşi trăia propria sa viaţă strălucitoare, dând camerei o dimensiune în plus.

O femeie tânără, într-o rochie lungă, albă, veni în întâmpinarea noastră. Jens Stenberg avusese dreptate. Înaltă şi zveltă. Părul închis la culoare cădea răsfirat pe umerii goi. Lumina din spate îl făcea să strălucească. În gropiţa gâtului atârna o bijuterie agăţată pe un lanţ de aur, un diamant în formă de inimă. Iar faţa ei, cu pometii obrajilor ridicaţi, nu avea alt fard în afară de umbra de albastru Andersky de pe pleoape care făcea ca ochii săi gri-verzi să fie parcă şi mai mari, şi mai frumoşi.

Îmi zâmbi şi era un zâmbet care umplea camera, o făcea să trăiască.

— Bine ai venit. Este totdeauna plăcut să întâlnesc prietenii lui Jens. În special pe cei serioşi. Care scriu cu seriozitate despre Victor, vreau să spun. Şi zâmbi din nou.

Am spus ceva banal, roşind. Nu are nicio importanţă cât de mult îmbătrânesc, dar sunt, totuşi, mereu la fel de timid când întâlnesc femei frumoase.

M-am întrebat, adesea de ce. Şi am aproape patruzeci de ani. Dar aşa este şi aşa a fost şi în seara aceea. Iar ea a observat, ochii ei au căpătat o privire amuzată.

— Mă cheamă Anne şi pe Victor îl cheamă Victor. Aşa că acum ştii. Şi sună dintr-un clopoţel de argint care se afla pe masa lucioasă, întunecată, de mahon.

— Ce vrei să bei? Eu am să iau un pahar de sherry iar Victor bea numai Dry Martini.

— Când eşti la Roma şi aşa mai departe... am încercat eu să glumesc.

— La Roma? întrebă Victor şi mă privi uimit.

— ...te porţi ca romanii, spuse Anne. Asta înseamnă că Johan vrea şi el Dry Martini. Atunci de două ori câte un Martini şi un sherry, *s'il vous plait.* Valetul, în vesta sa vărgată, dispăru la fel de discret cum venise.

Succesele internaţionale au şi părţile lor consolatoare, mă gândii eu în timp ce-l priveam cum iese. Acasă trebuie să merg la magazin să-mi cumpăr o sticlă mică de gin suedez şi una de vermut. După care, în drum spre casă, iau la repezeală un borcan cu măsline. Şi poate câteva alune sărate. Aici pocneşti din degete sau suni clopoţelul şi spui *„s'il vous plait"*. Atunci vine un servitor cu o tavă de argint. Şi nu sunt niciun fel de birocraţi prin apropiere care să spună că nu e bine să bei înainte de masă.

— După cum am spus, zise Victor ridicându-şi paharul înspre mine când tava cu paharele reci reveni în faţa noastră, este o idee minunată să ne cunoaştem înainte de a începe să scrii. Noroc!

Am luat paharul de pe tava de argint şi am remarcat că valetul avea mănuşi albe de bumbac. Apoi am privit-o pe Anne, m-am înclinat uşor înspre ea şi am ciocnit.

Ea îmi întoarse privirea pe deasupra paharului.

Cercetătoare. Ochii ei nu mai râdeau. Era ca şi cum încerca să mă cântărească, ca şi cum se întreba ce doresc de fapt. Dacă eram acolo pentru a-mi completa teza despre Victor Andersky sau dacă aveam alte intenţii.

CAPITOLUL V

— Astă seară vin şi câţiva prieteni buni, spuse Victor. Richard şi Estelle Bengtsson. Pe el l-ai cunoscut deja, iar ea este o frumoasă păuniţă. Pictează şi lucrează în ceramică. Chiar bine, de altfel. Mai târziu va veni David Ford, continuă el. David, e american şi este şi el artist. Foarte talentat băiatul! L-am întâlnit la Paris acum câţiva ani şi am văzut imediat ce poate.

— Dacă vrea, completă Anne cu un râs ironic.

— L-am luat sub aripa mea, pot să spun, pentru a-i stimula evoluţia. Sunt atât de multe calităţi în băiatul ăsta, spuse Victor fără să ia seama la remarca Annei. Trebuie însă să zboare din cuib, să înveţe să zboare şi să se încreadă în forţele sale.

David Ford, mă gândii eu. Cel despre care îmi vorbise Jens, în niciun caz măgulitor. Un fost actor care nu a reuşit la Hollywood. Iar acum un artist fără ambiţii care trăieşte din bunăvoinţa lui Victor. Evident că avea talent, dar nicio scânteie, nicio flacără! Un Rudolf Valentino fără caracter. Seara asta avea şanse să devină interesantă.

Se deschise o uşă.

— Domnul Ford, proclamă valetul solemn. În spatele lui apăru un bărbat în jur de treizeci de ani. În blugi, cizme, centură lată de piele cu o cataramă mare de argint şi într-o cămaşă de culoare albastru-închis, descheiată la guler. În contrast cu Anne şi

Victor, el era palid. Dar nu era paloarea obişnuită din cauza statului în casă, era o paloare care îţi amintea în mod straniu de marmură. O paloare naturală care ieşea în evidenţă datorită ochilor săi închişi şi a părului negru. Sau poate era din cauza luminii? Ne adresă un zâmbet. Era un zâmbet ironic, maliţios.

— *Hello my dear boy,* spuse Victor îmbrăţişându-l şi bătându-l pe umăr.

David Ford o sărută pe Anne pe obraz, uşor, frăţeşte şi se întoarse spre mine.

— Dânsul este domnul Homan din Suedia, îi explică Victor. Vorbea bine engleza, cu un uşor accent american. Domnul Homan se află aici ca să scrie despre mine.

— Un ziarist? O licărire de interes se aprinse în ochii săi întunecaţi.

— Nu chiar, spusei. Sunt istoric de artă şi scriu o lucrare despre Victor.

— Ce interesant! spuse el absent şi se aşează pe o canapea albă de unde se putea vedea grădina.

L-am privit pe el şi apoi pe Victor. Dacă Victor dădea impresia unui senator roman plin de forţă, David era contrariul său. Fireşte, putea şi el la fel de bine să fi fost roman, dar unul din epoca de decădere a imperiului. Era ceva destructiv în legătură cu el, ceva decadent. Ca un copil frumos şi răsfăţat stătea acolo aşteptând valetul să-i aducă un pahar de şampanie. Vizavi, într-un fotoliu zvelt, elegant, din secolul al XVIII-lea stătea Anne. Fuma o ţigară cu un portţigaret lung şi îl privea pe David cu o expresie de seriozitate în ochi. În faţa ferestrei mari stătea Victor, în picioare, cu spatele la ruina templului roman. Şi el îl privea pe David. Timp de o clipă, toţi trei au devenit neliniştiţi. Nimeni nu spunea nimic. Domnea o tăcere

stranie care parcă pulsa. Ca şi cum între ei ar fi existat un câmp de forţă care îi atrăgea şi îi respingea. Dar poate că eram obosit după lunga mea călătorie cu avionul, şi mi se părea doar!

— Al tău devotat, Victor, se auzi din spatele nostru.

Era Richard Bengtsson. Dar el nu era obosit după călătorie! Ba dimpotrivă. Gălăgios şi vesel se îndreptă spre Anne, o sărută pe amândoi obrajii, dădu mâna cu Victor ca un vechi boxer profesionist şi mă bătu pe umăr de era să scap paharul din mână.

— Acum ai să-mi întâlneşti nevasta, spuse el, ţi-am vorbit despre ea în avion, îţi aminteşti.

— Cum de nu poţi învăţa niciodată să te porţi, se auzi o voce iritată. Mă întorsei. O femeie de vârstă Annei, poate puţin mai în vârstă, îmi zâmbi jenată. Era tot atât de blondă pe cât era Anne de brunetă. Da, de fapt mai blondă, pentru că natura fusese ajutată pe parcurs. Era ceva dur în ochii ei, sau poate era şi ea doar obosită?

— Ştii prea bine că urăsc să mi se spună „nevastă”, de ce uiţi? Şi apoi nu-mi place să discuţi despre mine cu alţii când eu nu sunt de faţă.

— La dracu, Estelle, bufni Richard. Am spus numai lucruri măgulitoare despre tine, nu-i aşa, Johan? Şi vrei nu vrei, eşti micuţa mea nevastă. Şi râse din nou.

Estelle o sărută pe Anne pe obraz. Dar era un sărut rece. Nu se plăceau. Se vedea. Amândouă erau la fel de frumoase, fiecare în felul său. Există o concurenţă înnăscută, în subconştient, între femeile frumoase? mă gândii eu. Sau poate exista un alt motiv în acest caz? Deşi nimeni nu spune că trebuie să fii cel mai bun prieten cu vecinul tău.

David Ford rămăsese pe canapea, ca şi cum nimic din jur nu-l privea. Nu părea deosebit de interesat de

sosirea Estellei şi a lui Richard.

— Trebuie să vorbiţi englezeşte, ca David să înţeleagă, spuse Victor.

— *Never mind,* spuse David şi îşi puse picioarele pe masa de marmură albă din faţa canapelei. Cizmele de cowboy lăcuite, din piele maron închis, erau frumos lucrate.

— Ce cizme elegante ai, spuse Richard acru, dar David nu pricepu ironia. În orice caz nu lăsă să se vadă.

— Sunt din Texas, ca şi mine, spuse el şi mă privi. Sunt lucrate manual la Lucchese în San Antonio şi costă 350 de dolari. În Texas purtam mereu cizme, chiar la smoking. Şi poate că voi, europenii, admiratori ai tradiţiilor voastre, vreţi să aflaţi că Lucchese face cizme încă din secolul al XIX-lea. Vocea lui era moale, vorbea încet. Lungea vocalele, aşa cum face orice bun texan.

Estelle îl privi, doar o clipă, înainte de a se aşeza pe o bancă scundă, lângă fereastră. Nu era nevoie să fii psiholog pentru a-i înţelege privirea. Estelle era îndrăgostită de David. Ochii ei s-au aprins de afecţiune, de dragoste, într-o sclipire de o clipă. Şi numai eu am observat, sau cel puţin aşa mi s-a părut, până ce l-am văzut pe Richard. Buna dispoziţie gălăgioasă îi dispăruse de pe fizionomie. Îşi încorda muşchii feţei, iar ochii lui erau plini de ură în timp ce îl privea pe David. Dar această expresie dură a feţei lui dispăru la fel de repede precum apăruse; ceru un whisky.

Jens Stenberg avusese dreptate, mă gândeam eu în timp ce pescuiam măslina verde de pe fundul paharului meu gol. Chiar dacă nu se ascunde nicio falsificare în spatele lucrărilor de grafică şi a

tablourilor lui Victor, această vizită urma să fie interesantă. Chiar foarte interesantă.

— Cum merg săpăturile? întrebă Richard şi îşi luă băutura de pe tava de argint.

— Mulţumesc bine, spuse Victor. Tocmai am fost înştiinţat de muzeu despre mormânt, ştii tu. A, da, tu nu ştii despre ce e vorba, Johan. Am restaurat templul din grădină după care am început să construiesc piscina. Arheologii au găsit o mulţime de lucruri interesante. A fost o adevărată sărbătoare pentru ei. Apoi am amenajat o cameră jos în pivniţă, unde, de asemenea, am săpat. Şi s-a dovedit că tot acest deal pe care ne aflăm a fost locuit de romani şi că o parte a unei colonii romane se afla aici. În pivniţă, sub lespezile vechi de cărămidă, am descoperit un mormânt. Am să-ţi aduc actele ca să vezi!

Victor se duse la un secretaire cu efigie din bronz, trase un sertar, răsfoi prin câteva documente şi se întoarse cu o scrisoare în mână.

— Aici scrie, spuse el şi îşi puse un monoclu la ochi, aici scrie că probabil, chiar aici, pe acest deal, a locuit un roman înaintea mea. Quintus Severius Marcianus se numea şi aparţinea unei vechi familii romane. Era un fel de primar aici şi reuşise să cureţe drumurile de tâlhari. Piatra funerară este extrem de frumoasă, dar nu voi putea s-o păstrez, din păcate. Deşi muzeul mi-a făgăduit un mulaj. Nu-i chiar aşa de rău, ce zici?

David căscă, dar Richard era entuziasmat.

— Nu-i rău deloc, spuse el. Aţi auzit? Ce pretenţii! Locuiţi aici în mijlocul istoriei, la propriu, cu templu propriu în parc şi cu morminte romane în pivniţă. E senzaţional. Acasă avem numai câteva pietre de morminte din epoca bronzului. Sunt mult mai vechi, dar o curată barbarie în comparaţie cu romanii. Ne

îmbrăcam cu piei de animale şi mâncam cu mâinile, în timp ce ei trăiau aici în lux şi abundenţă.

— *Madame, vous étes servie,* se auzi din uşă valetul care o privea, în aşteptare, pe Anne.

— *Allons enfants!* Anne se ridică, veni înspre mine şi mă luă de braţ. La masă, spuse ea şi zâmbi. La masă!

— Marş, marş, marş la masa cu platouri de sandvişuri, cântă Richard iar Victor râse.

— Nu, azi nu avem supă, spuse el şi îl luă pe Richard de după umeri. Ai fost acasă în Suedia, ai stat mai multe săptămâni şi dacă te cunosc eu bine ţi-ai îmbuibat stomacul păcătos. Nu, astă seară avem un oaspete cultivat. Un istoric de artă din Stockholm. Aşa că ne-am pregătit şi nu avem decât mâncare franţuzească. *Haute cuisine.*

Am coborât nişte scări cu trepte late din piatră, ne-am plecat capetele în faţa unei uşi joase care dădea într-o încăpere mare cu tavanul boltit şi cu pereţii groşi din cărămidă veche, făcută manual.

— Acesta este rezultatul săpăturilor mele, spuse Victor mândru, după ce ne-am adunat cu toţii în încăperea mare, fără ferestre. Aici s-a odihnit prietenul nostru roman. Probabil era subsolul casei centurionului, care se afla deasupra noastră, iar noi stăm şi luăm masa chiar în mijlocul istoriei, aşa cum spunea Richard.

Pe unul din pereţi, într-un şemineu de modă veche, deschis, ardea un foc mare. În mijlocul camerei era întinsă o masă mare, renaissance, de culoare închisă şi cu scaune în jur. Scaune baroce îmbrăcate în piele aurie pe speteze şi şezuturi. Candelabre de argint luminau camera. Flăcările lumânărilor străluceau asemenea unor fluturi care zburau deasupra mesei

întunecate şi lucioase ca oglinda.

Dar nu la masă mă uitam şi nu focul cu butuci mă interesa în primul rând. Nici măcar mediul istoric şi nici cărămida din tavan şi pereţi. Nu, era cu totul altceva! De-a lungul pereţilor, pe pardoseala de piatră se afla o colecţie de obiecte stranii. La început nu am înţeles ce erau. Abia într-un târziu. Flaşnete mecanice, mari şi mici, vechi şi noi.

Victor remarcă uimirea mea şi zâmbi.

— Asta n-o mai ştiai, râse el. Trebuie să adaugi asta în frumoasa ta teză despre mine. Da, colecţionez flaşnete. Acum am spus-o. De fapt ar fi mult mai practic dacă aş colecţiona timbre, dar sunt fascinat de aceste instrumente vechi. Atât din punct de vedere al tehnicii cât şi al istoriei culturale.

— Victor le repară cu mâna lui, spuse Anne. Exact aşa cum alţi bărbaţi se ocupă de maşini şi motoare el poate să stea zile în şir cu o flaşnetă veche ca s-o facă să cânte din nou.

— Unde le descoperi?

— Peste tot, spuse Victor. În magazine de antichităţi şi la licitaţii. La Sothebys în Londra, de exemplu. Sau la New York. Şi Alan Gaynor, agentul meu comercial, e cu ochii în patru, poate dă peste câte ceva de genul acesta. De fapt este o parte a istoriei culturii. Peste tot acolo unde se adunau oamenii la câte o petrecere sau la vreun târg exista o asemenea flaşnetă. Ascult-o pe asta de exemplu.

Victor se îndreptă spre o flaşnetă mare, care se asemăna cu un dulap, trase de câteva pârghii, întoarse câteva volane şi brusc *An der schönen blauen Donau* umplu încăperea.

Richard râse încântat în timp ce David, plictisit, îşi privea unghiile. Îşi controla manichiura sau trecuse

prin procedura cu flaşneta de atâtea ori încât îşi pierduse interesul?

— Nu, acum trebuie să-ţi laşi deoparte jucăriile, spuse Anne. Trebuie să stăm la masă. Gândeşte-te la souflé.

Şi ne-am aşezat pe scaunele cu spătare înalte în stil baroc. Anne la un capăt al mesei şi Victor vizavi de ea. În sacoul său negru, cu cămaşa albă descheiată la gât, părea mai curând o figură din Renaştere. Faţa sa puternică, sculpturală era iluminată de flacăra pâlpâindă a lumânărilor. Peretele de cărămidă, închis la culoare, din spatele lui întărea această impresie.

M-am uitat în farfuria mea. Era din ceramică, cu un model abstract, puternic. Ceilalţi aveau acelaşi model pe farfurie dar motivele erau altele.

— Te uiţi la farfurii? întrebă Anne. Pablo ne-a adus o duzină când a fost odată la noi acum câţiva ani. El şi Victor erau buni prieteni.

— Pablo?

— Picasso.

Ar fi trebuit să înţeleg, mă gândii eu. Dacă se spune Pablo în casa asta, nu poate să fie decât o singură persoană.

Valetul ne-a servit vin roşu de Bordeaux, în pahare înalte, şlefuite. Purta în continuare mănuşi albe. Am încercat să mă uit la etichetă să văd ce vin bem. Dar nu era una din etichetele obişnuite. Arăta ca şi cum ar fi fost desenate cu carioca.

— Cred că ştii că Victor are propria sa vie? spuse Richard care stătea vizavi de mine. Uită-te aici. Se întoarse, luă o sticlă deschisă de pe servanta din spatele lui. Valetul o privi surprins, dar nu interveni.

Am luat sticla pe care mi-o întindea. *Chateâu*

Andersky 1961, am citit eu şi m-am uitat la eticheta originală pe care erau desenate păsări în zbor cu flori în cioc. În dreapta era semnătura artistului. Scria Braque. Georges Braque. Era clar. Dacă ai podgorie proprie şi te chemi Andersky atunci îţi fac prietenii etichetele.

— Sunt copleşit, spusei şi îi zâmbii lui Victor. Eşti singurul om din câţi cunosc care are podgorie proprie. Pentru un suedez este la fel de neobişnuit pe cât este de necuviincios. Iar prietenii tăi artişti îţi fac etichetele şi mai şi mâncăm pe ceramică Picasso. E prea mult pentru un simplu istoric de artă din Suedia. E mai bine să plec acasă.

Victor râse.

— Nu este vorba de niciun fel de încercare de epatare. Ba dimpotrivă. Trăim o singură dată şi de ce să nu ne facem viaţa agreabilă atâta timp cât durează? O serie de oameni investesc în acţiuni sau în artă. Acţiunile sunt atât de lipsite de fantezie, iar tablouri fac eu însumi, aşa că am cumpărat o podgorie în Bordeaux. Şi de fapt nu e chiar aşa de ciudat să te ocupi de vinuri. Am citit undeva că un om dintr-o sută este ori cultivator de viţă de vie, ori producător, ori comerciant de vin. Iar restul sunt consumatori. Apoi, la o zi de naştere, au apărut etichetele, prin edituri. Prietenii mei le-au considerat pe cele obişnuite prea mediocre. Şi bineînţeles că le-am primit şi le-am mulţumit. Noroc, Johan! Pentru epoca romană şi epoca noastră! Pentru artă şi desfătare!

Am ridicat paharele. Lumina strălucea în cristale. „Pentru artă şi desfătare”, m-am gândit eu privind gura blândă a lui David, apoi ochii verzi-gri ai lui Anne în care dansau adânc flăcările lumânărilor.

Focul trozni iar o umbră zbură pe peretele de cărămidă. Ce s-a întâmplat aici, jos, sub această boltă, în decursul secolelor, de când a fost îngropat Marcianus?

Deodată, vechea flaşnetă începu să cânte. Într-o dezarmonie stridentă se auzeau acordurile valsului *An der schönen blauen Donau*.

CAPITOLUL VI

— Namilă afurisită, râse Victor, se ridică de la masă şi se duse la flaşneta cea mare. Deschise o uşă mică pe lăţimea dulapului, se strecură înăuntru cu o jumătate a corpului şi trase de o pârghie. Aceasta zăngăni, iar valsul vienez gălăgios se stinse într-un horcăit. Anne era iritată. Se observa că nu-i împărtăşeşte pasiunea pentru flaşnete vechi.

— Se poticneşte des, spuse Victor şi se aşeză din nou. E ceva ce nu am putut repara încă. Şi nici Alan. Dar o am numai de o săptămână. Se deschide uşiţa mică, după care se trage înainte de pârghie şi porneşte. Pentru a o opri se trage înapoi de pârghie. Cu toate acestea, uneori nu este nevoie să tragi deloc, pentru că începe să cânte singură.

— Ai închinat pentru artă, am spus, şi am ridicat paharul. Ce este arta?

— Există multe definiţii. În ce mă priveşte cred că ceea ce face un artist este artă. Punct. Deşi rămâne de discutat cine este artist. De exemplu, Marcel Duchamp. Când a expus, nu cu mult timp în urmă, un uscător de sticle, fiind criticat pentru asta, el a fost de părere că în momentul în care un banal obiect de uz comun apare într-o expoziţie de artă, atunci el devine artă. Iar acest punct de vedere s-a impus. Ia de exemplu conservele de ciuperci ale lui Andy Warhol. Şi mai există multe alte exemple.

— Dar trebuie să fie şi un aspect mai important? La

fel de important cel puţin, interveni Estelle. Expresia nemulţumită a ochilor ei dispăruse. Acum era plină de viaţă, angajată. Ochii îi străluceau în lumină, părul lung şi blond se revărsa peste umerii săi într-un contrast plin de efect cu peretele de cărămidă aspră din spatele ei.

— Trebuie să-ţi placă ce vezi, nu? continuă ea. Trebuie totuşi să-i dai ceva emoţional privitorului. Un tablou poate să-ţi placă sau să nu-ţi placă, dar în niciun caz să-ţi fie indiferent. O operă de artă este expresia creativităţii artistului care ajunge la receptor, respectiv cel care priveşte.

— Exact, spuse Victor, chiar dacă nu este nevoie să mergi atât de departe ca Thomas d'Aquino care a spus „E frumos ceea ce e plăcut privirii".

— Thomas cine? întrebă Richard. Privirea sa hoinărea, faţa i se înroşise de căldură. Se putea uşor observa că nu era chiar abstinent. Estelle îl privi dezaprobator. Nu pentru prima oară în seara aceasta, m-am gândit eu.

— Dragă prietene, zise Victor jucându-se cu paharul său înalt, ţinându-l între degetele lungi, subţiri. Era unul din marii gânditori ai bisericii. Poţi citi cele treizeci şi opt de volume din *Summa Theologiae* dacă ai insomnii.

— Noaptea noi facem altceva, nu-i aşa, băbuţa mea mică? spuse Richard şi închină un pahar înspre Estelle, care nu era amuzată. Se vedea că „băbuţa mea" îi displăcea, mă gândii eu şi o privii pe Estelle. Îmbrăcămintea ei neagră era rafinată, în ton cu pielea bronzată. Dinţii albi îi scânteiau între buzele întredeschise. Îşi dădu la o parte o şuviţă blondă care îi căzuse pe fruntea înaltă şi făcu acest gest cu o eleganţă inconştientă. Mâna ei se mişca precum cea a

unui violonist care îşi ia instrumentul pentru a începe să cânte. Nu, s-o numeşti pe Estelle „băbuţa mea” era ca şi cum ai numi o lebădă albă, pe un lac într-un parc, raţă.

— Dar acum am atins o dimensiune în plus. L-am privit pe Victor din nou. Arta s-a comercializat, într-o oarecare măsură, şi de aceea artistul nu mai este produsul propriului său talent şi al capacităţii sale ci şi al modului cum este tratat de critica şi de comerţul de artă. Cel care nu este „recunoscut” supravieţuieşte cu greu. Şi uneori se pare că negoţul cu artă speculează „un nume”. Curat marketing, adică. Apare un artist foarte înzestrat, este „descoperit” de un negustor de artă care investeşte în el, îl formează şi apoi îi vinde tablourile ca obiecte de investiţii, ca o modalitate de apărare împotriva inflaţiei.

— E ceva în ce spui tu, încuviinţă Victor. Bineînţeles că există tendinţe în această direcţie. Dar ele nu funcţionează în perspectivă dacă nu eşti bun. Bineînţeles că poţi să faci şi în artă baloane de săpun şi să lansezi pe cineva care este apreciat de critică şi public pentru un timp. Dacă nu eşti de calitate, dacă nu eşti artist atunci nu ţine. Baloanele de săpun se sparg în câţiva ani.

— Dar balonul tău e din ce în ce mai mare şi se ridică din ce în ce mai sus, râse Anne şi ciocni cu el.

— Să nu te apropii însă atât de tare de soare încât balonul să se spargă. David îl privi ironic pe Victor. Deşi tu se înţelege că ai depăşit deja soarele. Eşti pe cale să intri în eternitatea Căii Lactee.

Victor tăcu, dar apoi zâmbi.

— E frumos spus, zise el. Foarte frumos. Am să-mi amintesc. Introdu-o în teza ta, Johan: „pe cale de a

intra în eternitatea Căii Lactee”.

Valetul cu mănuşi albe apăru discret, îmbrăcat în vesta sa vărgată, şi ne servi desertul. Masa fusese în armonie cu casa. De la sufleurile cu moluşte, până la cotletele de miel condimentate cu usturoi şi până la şerbetul răcoritor de ananas. Cu un intermezzo de brânzeturi şi pere zemoase.

— Cafeaua o bem în grădină, spuse Anne şi se ridică. Începe să fie cald aici din cauza lumânărilor.

În timp ce ne îndreptam înspre scările largi care duceau sus, Victor mă luă de braţ.

— Trebuie să te uiţi la ceva, Johan. Perla din colecţia mea. Vino să vezi!

Mă trase după el, spre un dulap vechi, închis la culoare, care avea un geam mare în loc de uşă. Deasupra era o placă de alamă pe care scria *The room of horror.*

— De ce se numeşte „camera groazei”? l-am întrebat curios. Este o flaşnetă cu muzică de groază?

— Deloc! râse Victor şi aprinse o lampă. Uită-te şi ai să vezi. Am cumpărat-o din Sothebys.

După geamul de sticlă se vedea o cameră de modă veche, cu un dulap mare pentru păpuşi, cu un pat înalt, masă şi scaune, iar pe peretele cel scurt al încăperii un dulap măricel. În pat dormea un bărbat.

— Uită-te acum, spuse el. Am să pun un penny în acest orificiu.

Luă o monedă învechită de un penny şi în momentul în care îi dădu drumul în orificiu, se deschise brusc o uşă ascunsă în perete, deasupra capului bărbatului care dormea, şi îşi făcu apariţia o figură stranie care avea un laţ de frânghie şi care se aplecă deasupra lui ca să-l sugrume. Cel din pat se trase, însă, repede înapoi în momentul în care se

deschise uşa secretă şi apăru un alt tip la fel de fioros, cu un cuţit în mână. Dar, înainte de a-şi folosi arma albă, se deschise uşa dulapului şi apăru un bărbat cu un pistol care trase asupra bărbatului ameţit de somn, apoi se retrase în dulap.

— Ce întâmplare îngrozitoare, am constatat eu. Aproape ca în serialele de aventuri de la televizor.

Victor dădu tăcut din cap.

— Exact. Aşa se pot petrece lucrurile când zăvorul nu e tras. De fapt mă amuză copilăreşte treburile astea. Lui Anne nu-i plac, dar trebuie să ai şi un hobby, nu?

Am urcat treptele, am trecut prin bibliotecă şi am intrat într-un salon spaţios care dădea înspre terasă. Ploaia se oprise, seara era călduţă şi venea un miros proaspăt de verdeaţă şi flori. Lângă piscina luminată stăteau ceilalţi, în jurul unei mese albe joase.

Puţin mai încolo, în dreptul coloanelor romane, care odată susţineau templul de pe deal, stăteau David şi Estelle, apropiaţi unul de celălalt, vorbind încet. Arătau ca şi cum ar fi pozat pentru o reclamă fotografică dintr-unul din săptămânalele americane elegante, în care faţada luminată a unui templu este folosită drept cadru de efect. Iluminarea indirectă făcea ca părul blond al Estellei să strălucească iar coloanele de marmură îi scoteau în evidenţă fragilitatea frumuseţii ei. Aspectul decadent-roman al lui David ar fi fost punctul pe *i* al realizatorilor reclamei. Întrebarea era doar pentru ce s-ar fi putut face reclamă? Un ceas Carter? Un Mercedes decapotabil sau un parfum rafinat?

Am remarcat că nu eram singurul care îi privea din fotoliile joase şi rotative. Richard, de exemplu. Veselia lui gălăgioasă dispăruse. Şi Anne de asemenea, dar

ea era mai discretă şi încerca să nu observe că doi din oaspeţii ei se retrăseseră în afara cercului.

— Puţină cafea, Johan? întrebă ea. Zahăr? Frişcă?

Până şi Victor părea încordat. Degetele lui băteau în masă un marş nervos iar între sprâncenele bine conturate şi închise la culoare apăruse un rid ce se ascundea.

Richard este trist, mă gândii eu. Anne este nervoasă iar Victor iritat. Era doar din cauză că David şi Estelle stăteau singuri împreună şi că au părăsit cercul lor? Poate că nu era aşa!

Ce ştiam eu despre viaţa lor, despre relaţiile dintre ei? Acum câteva ore nu cunoşteam pe niciunul din ei. Doar pe Richard şi doar dintr-o întâmplare. Era vorba de vechea situaţie obişnuită? Banală pentru toţi cu excepţia celor implicaţi! Estelle îl iubeşte pe David şi invers, iar Richard este gelos? Dar atunci de ce s-o afecteze pe Anne? Şi pe Victor? Sau era situaţia mai complicată?

— Hei, voi de colo, strigă Victor cu o repeziciune falsă. Nu mai staţi acolo, veniţi aici la cafea şi coniac.

Estelle şi David s-au întors cam împotriva dorinţei lor înapoi. Mă gândeam că făceau o pereche frumoasă. Se potriveau bine. Foarte bine chiar. Şi mi-am plimbat privirea de la David la Richard: faţa lui lată, pistruiată, cu maxilare puternice şi cu părul rar, silueta lui care se îngroşa acolo unde costumul confecţionat de gata lupta cu rotunjimea burţii... Cel puţin la exterior nu putea concura cu aspectul exotic al lui David, cu părul închis la culoare, cu trupul în condiţie fizică bună şi faţa frumoasă, aproape feminină.

— Am auzit că şi tu eşti artist, m-am adresat lui David pentru a îndepărta încordarea.

— Da, zâmbi el. Dar sunt prea leneş. Ar trebui să lucrez mai mult, dar inspiraţia nu vine la comandă.

— Inspiraţia! fornăi Victor. Artă şi muncă. Muncă grea! Ca în balet. Nouăzeci la sută transpiraţie şi zece la sută inspiraţie. Nu e nicio pasăre Phoenix a fanteziei care bate la uşă şi ia pensulele. Dacă stai s-o aştepţi nu faci niciodată nimic. Nu, arta e muncă şi trudă. Ca să desenezi şi să pictezi trebuie să te aduni.

— Poate. David se întinse în fotoliul lung. Dar o scot la capăt.

— Nu ajunge, spuse Anne. Nu poţi să te bizui că Victor va rezolva toate problemele tale toată viaţa ta.

— Te poţi întreba cine cui rezolvă problemele, spuse David tărăgănat.

— David face lucruri superbe, spuse Estelle. Uneori la fel de bune ca lucrările lui Victor. Dacă poţi să fii ireverenţios, scuipând în biserică, sau cum se spune...

— Scuipă numai, râse Victor şi servi coniac în cupe mici de sticlă. Am spus-o mereu, băiatul are talent... dar nu e suficient. Trebuie să lucrezi, să te dezvolţi. Trebuie să devii ceva, tu însuţi, să-ţi găseşti o linie proprie.

Richard stătea tăcut, învârtind paharul de coniac între degetele scurte şi puternice.

— Şi Estelle pictează bine, spuse el moale. Al dracului de bine chiar. Iar obiectele de ceramică pe care le face să mă ia dracu dacă nu sunt la fel de frumoase ca şi chestiile alea ale lui Picasso pe care am mâncat în seara asta.

— Să nu mai vorbeşti despre ce nu înţelegi, spuse Estelle aspru. Eu sunt amatoare şi nici măcar atât. Dar mă lucrez pe mine însumi şi depun adevărate eforturi. Şi acest lucru este cel mai important, sau nu-i aşa? Să încerci să faci ceva din tine însuţi, să te

realizezi şi să eliberezi forţele creatoare pe care le ai.

— Al dracului le-ai mai eliberat întotdeauna! Richard privi sumbru în paharul gol. Am venit aici în Elveţia ca tu să te poţi realiza. Iar lecţiile pe care ţi le dă David te-au eliberat şi într-un sens şi într-altul.

— Richard! Vocea Estellei era de gheaţă. Cred că trebuie să mergi acasă. Am să vin şi eu. Ai băut prea mult şi vorbeşti prostii. Nu cred că interesează pe cineva situaţia noastră. Nu este deloc ciudat că iau lecţii de pictură de la David din moment ce vreau să învăţ să pictez. Şi este exact ce mi-am pus în gând să fac. Obosisem de ideile tale de tutore şi să stau închisă la ferma de la Skarby. Şi dacă vei continua în stilul ăsta, atunci plec. Şi tu ştii asta! E ultima dată că ţi-o spun.

— Da, da, ridică Victor vocea. Să nu luăm lucrurile prea în serios! Bineînţeles că vei pleca şi că Richard nu are nimic împotrivă. Iar ceramica ta nu e deloc rea. Ai talent, fetiţo, iar spre deosebire de David, tu ţi-l foloseşti! Ştiţi de altfel ce a spus Chagall despre ceramică? „Este o uniune între lut şi foc, nimic altceva. Dacă dăm focului ceva frumos ne dă şi el ceva înapoi, dar dacă e ceva prost nu mai rămâne nimic. Focul e nemilos”. Voi aduce un obiect primit de la el, aşa că veţi înţelege ce vrea să spună.

Victor se ridică, traversă terasa cu supleţe şi reveni după câteva minute cu un platou.

— *Voilà,* spuse el triumfător şi puse pe masă un platou de ceramică albastră.

Era mare, de aproximativ o jumătate de metru lungime şi înfăţişa o femeie cu un copil în braţe, luminoasă, pe un fond albastru închis. Deasupra ei plutea un cântăreţ la vioară şi jos într-un colţ era capul unui cal. În fundal se vedea o biserică!

— L-am primit din partea lui Marc de un Crăciun, prin anii ’50. Pe vremea aceea obişnuiam să ne facem cadouri de Crăciun. I-a dat numele *În faţă la Notre-Dame* şi puteţi vedea biserica în fundal, vârful turnului are un cocoş roşu. Tipic pentru Marc. Iubeşte motivul acesta al cocoşului. Şi îşi face ceramica singur. Mulţi pictează pe materialul luat de gata de la vreun ceramist. Nu e cazul lui Marc. El este pictor, sculptor şi ceramist.

— Îţi aminteşti seara aceea la Picasso? întrebă Anne. Jos, în Notre-Dame-de-Vie. Am mâncat la atelierul lui, care arăta ca un birou murdar la o mansardă, cu lămpi puternice peste tot ca să poată lucra şi noaptea. Am mâncat calcan, îţi aminteşti?

Victor râse.

— Da, aşa este. Şi Pablo îşi curăţa peştele atât de bine încât scheletul rămăsese perfect întreg. Apoi a luat o farfurie de lut încă umedă, şi a apăsat scheletul în lutul moale încât forma acestuia s-a imprimat perfect. Până la sfârşit a ieşit o farfurie minunată. Se poate şi aşa!

— Dacă este atât de uşor să devii renumit, pe gustul întregii lumi, atunci poate ar merita să te apuci de artă, spusei. Singurul lucru de care ai nevoie este lutul. Şi calcanul, evident! Dar cum ar merge oare treaba dacă mănânci hamburger?

— Dragă prietene, zâmbi Victor şi îşi mai turnă coniac în pahar, la masă ai întrebat ce este arta. Chagall obişnuia să-l citeze pe Mozart. El a spus odată că îndemânarea şi talentul nu înseamnă nimic. O operă de artă trebuie să fie numai dragoste, dragoste, dragoste. Şi o privi lung pe Anne.

Stăteam cu toţii tăcuţi ca sub o cupolă de sticlă.

— Acum, prieteni, spulberă el atmosfera, acum o

să ne distrăm.

— Un moment, spusei. Pentru că trebuie să-mi îndeplinesc rolul de istoric de artă. Cum priveşti, ca artist, critica?

Victor mă privi surprins şi apoi zâmbi.

— Remarc că ai venit aici să lucrezi. Nu, eu spun ca şi Gertrude Stein, că un artist mare nu are nevoie de critică ci numai de încurajare.

Şi apoi ne-am distrat. Posomoreala lui Richard dispăru, iar Estelle s-a destins când Victor şi-a pus în funcţie şarmul. A povestit despre tinereţea lui, despre un Paris unde mai puteai să te plimbi cu trăsura cu cai, unde şampania era ieftină iar arta tânără, nouă şi vitală. Numele „mari” coborau la noi din înălţimile faimei lor, lângă piscina luminată unde deveneau oameni, cu părţile lor bune şi rele.

Dar când m-am aplecat pentru a ridica suportul de pahar care căzuse pe podeaua de marmură, am văzut degetele Annei care mângâiau precaut mâna lui David sub protecţia spetezei înalte a şezlongului. Ca doi fluturi orbi în întuneric se mişcau mâinile lor albe.

CAPITOLUL VII

— De ce nu există nicio femeie Picasso? Alan Gaynor râse şi lăsă să cadă scrumul ţigării într-o scrumieră de metal, care avea forma unei mâini deschise. Probabil una din sculpturile aparţinând vreunuia din numeroşii săi „clienţi”, mă gândii eu. Se mai aflau şi altele de jur-împrejur. Pânze în ulei, gravuri şi litografii se înghesuiau pe pereţii albi ai biroului său, fără să dea un efect de adunătură. Fiecare operă de artă ieşea ea însăşi în valoare şi toate împreună constituiau o unitate armonioasă şi sofisticată. Un spectru de culori lumina încăperea, îşi trăia propria sa viaţă. Iar rezultatul nu era rău pentru că erau artişti cu *A* mare care garantau pentru atmosfera din jurul lui Alan Gaynor, el însuşi una din stelele cele mai strălucitoare în domeniul comerţului internaţional cu artă.

Victor Andersky îmi propusese cu o seară înainte să-l întâlnesc pe Gaynor şi l-a sunat el însuşi pentru a stabili întâlnirea. Acum mă aflam aici într-o casă din secolul al XVIII-lea în oraşul vechi din centrul Genevei. Într-un fotoliu italienesc, elegant şi adânc, din piele albă şi din oţel inoxidabil. Vizavi de mine, în spatele unui birou acoperit cu o placă de marmură ale cărui picioare erau atât de rafinat plasate încât părea că biroul pluteşte în aer, stătea Alan Gaynor, prietenul şi agentul comercial al lui Victor.

Era mai scund şi mai subţire decât mine. În jur de

cincizeci şi cinci-şaizeci de ani probabil. Proaspăt bronzat, într-o formă fizică bună, îmbrăcat într-un costum făcut la comandă, cu o îndrăzneaţă cravată Pucci la gât, el era departe de imaginea pe care o aveam eu despre artişti: bărboşi, în blugi şi saboţi. Dar el nici nu era artist ci una din forţele dinamice în interacţiunea dintre creaţie şi vânzare pe piaţă, investiţie, perspective de viitor, factori hotărâtori în procesul care stabileşte ce este arta. Mâinile lui se mişcau ca nişte păsări nervoase în timp ce vorbea, iar ochii lui negri nu mă scăpau. În ciuda trăsăturilor sale feminine, iradia putere. Am simţit că în spatele faţadei elegante şi îndatoritoare se ascunde o forţă aproape de brutalitate. Dar poate că erau trăsături necesare pentru a supravieţui în jungla internaţională a artei.

— Mă întrebaţi de ce nu există o femeie Picasso? şi râse din nou.

— E o întrebare bună, dar e greşit pusă pentru că Picasso este unic. El este istoria artei, el a creat imaginea pe care o avem noi despre artă. Un monument istoric al artei secolului, dacă vreţi. Aristocrat şi comunist, creator şi nimicitor. Frumuseţe şi groază. El însuşi spunea că o operă de artă este suma negaţiilor pe care le face. Peste şase mii de tablouri, nenumărate desene, sculpturi şi gravuri. Litografii, şi ceramică. Totul. Aşa că el îşi este propriul său criteriu. Nu putem porni de la el.

— Dar înţelegeţi ce vreau să spun. Este marea artă un privilegiu masculin?

— Deloc. Nu uitaţi că am avut şi avem artişti străluciţi de sex feminin. Berthe Morisot, de exemplu. Sau Gabriele Münter, ca să nu mai vorbim de Artemisia Gentileschi, din secolul al XVII-lea. Deşi,

aveţi dreptate, în parte. Eu însumi cred că există cauze sociologice ale dominaţiei masculine. Soţia lui Shakespeare nu scria ea însăşi teatru pentru că nu mai răzbea între naşteri şi gătit, asta ca să simplificăm totul. Şi pentru că locul femeii era acasă şi nu era „frumos”, nu se „cădea”, nu era deloc acceptabil din punct de vedere social să se consacre artei ca profesie. Fie ca scriitor, fie ca muzician, fie ca pictor. Nu uitaţi că abia în ultimul timp aceste meserii au fost socialmente acceptate. Astfel că pentru femei nu rămâneau decât poezioarele pentru albume sau *„à quatre mains”* la spinetă.

— Deci nu există nicio deosebire de creativitate între cele două sexe? Bărbaţii, prin structura lor biologică, fiind însă mai agresivi, este deci mai natural să se exprime şi în artă?

— Dar nu e o lege. Este un fapt dovedit că aproape toate femeile artişti de calitate, până în secolul al XIX-lea, proveneau din cercuri artistice, din familii de artişti. Taţii, fraţii sau alţii din mediul lor erau ei înşişi artişti. Se poate spune că ele învăţau, se formau acasă. Adeseori ajutau în ateliere. Iar tragic este că operele femeilor au fost desconsiderate de-a lungul timpurilor doar pentru că erau făcute de femei. Există multe exemple că marile instituţii artistice din lume care au descoperit că tablouri semnate Hals sau David, de pildă, erau de fapt pictate de femei. Tablouri care stăteau în expoziţii cu toate că ideea de pictor-femeie era ceva inacceptabil.

— Să sperăm că este mai bine acum. Răspunderea o poartă şi comerţul cu artă.

— Bineînţeles. Ne bizuim, azi, numai pe calitate, fără nicio legătură cu sexul artistului. Trebuie să credem în ceea ce facem, să credem într-un artist

până ne identificăm cu el. Sau cu ea. Să umfli un zero poate să ţină pentru un timp. Acesta creşte până ce se face un balon, dar la sfârşit se sparge. Zâmbi.

— O imagine frumoasă, îl întrerupsei. Comerţul cu artă pompează aer într-un artist care apoi se urcă la cer pentru a se sparge într-un nor de bancnote de dolari sau de franci elveţieni.

— Dumneavoastră scrieţi despre Victor? întrebă Alan Gaynor scurt. Nu mai avea timp, sau nu-i plăceau trăncănelile mele?

— Exact. Şi apreciez că aţi avut amabilitatea să mă primiţi. Sunt istoric de artă şi lucrez acum la o teză despre Victor.

— Înţeleg că dumneavoastră suedezii sunteţi cu deosebire interesaţi de el. E comic de fapt! Eu nu-l consider suedez. Este într-un fel internaţional, fără naţionalitate, deci. Aşa se întâmplă cu marii artişti, devin o noţiune în sine. Când te gândeşti la Chagall nu te gândeşti că e rus în primul rând, sau la Picasso că e spaniol. Nu credeţi?

Am încuviinţat.

— Nu, Victor şi-a părăsit cadrul naţional, continuă Alan Gaynor; îşi luă o ţigară de foi lungă şi subţire şi o aprinse cu o brichetă decorată cu un desen futuristic din sticlă şi argint. Victor este unul din cei zece artişti de seamă ai lumii, dacă se poate face o asemenea clasificare. Eu însumi cred că el este printre puţinii care va supravieţui epocii noastre.

— Supravieţui?!

— Va rămâne, bineînţeles, spuse Gaynor nerăbdător. Gândiţi-vă! Ce s-a întâmplat cu cei mai renumiţi reprezentanţi ai artei, muzicii, teatrului şi literaturii de acum două sute sau numai de acum o sută de ani? Majoritatea lor au dispărut şi sunt la fel

de puţin vii ca hârtia pe care au scris sau ca şi culorile de ulei cu care au pictat. Dar ce a fost mai bun există şi azi. Grăuntele de aur care străluceşte printre bulgării de pământ şi printre firele de nisip.

Vorbea despre aur ca valoare artistică sau avea în vedere „aurul” care intră în buzunarele comercianţilor de artă? Bănuiam că nu ar aprecia întrebarea aşa că am rămas tăcut şi am ascultat. Doar de aceea venisem. Ca să ascult.

— Marele geniu este, bineînţeles, Picasso. El a creat o limbă, o modalitate de expresie, o dimensiune a modului nostru de a vedea lumea înconjurătoare, care a revoluţionat existenţa noastră, civilizaţia noastră. Dacă Picasso este soarele, atunci Victor Andersky este luna. Dar înţelegeţi-mă bine! spuse zelos şi se aplecă înspre mine peste masa albă. Nu în sensul că şi-ar fi împrumutat lumina de la Picasso, aşa cum luna îşi ia lumina de la soare. Deloc. Victor şi Picasso se învârt ca nişte corpuri cereşti pe orbite proprii, în măreţia spaţiului artistic.

Orice s-ar spune, mă gândii eu, Victor are un agent care crede cu adevărat în el. Deşi nimeni nu e profet în ţara lui, când un suedez este renumit, este mai adesea acasă decât în străinătate. Dar în cazul lui Victor este invers. Bineînţeles că e binecunoscut şi preţuit în Suedia, bineînţeles că publicul şi-a dat seama că este un artist important. Oricine pricepe că cine primeşte atâţia bani pentru tablourile sale, ba, în plus, aproape neimpozabili, trebuie să fie eminent. Gradul şi natura măreţiei sale sunt cunoscute însă mai ales în unele cercuri restrânse de iubitori de artă şi de experţi.

— Îmi place ideea cu grafica, spusei pentru a conduce discuţia spre un subiect mai concret şi mai

folositor „cercetărilor” mele. Dacă un artist mare face un tablou, acesta ajunge la un colecţionar sau, în cel mai bun caz, într-un muzeu. Dar o litografie care există în sute de exemplare poate ajunge la un om obişnuit care poate avea astfel şi el un exemplar în căminul său.

Alan Gaynor dădu din umerii săi bine croiţi. Îşi lăsă ţigara în palma de metal deschisă de pe masă şi privi pe fereastră.

— Da şi nu, spuse el încet. Da şi nu. Da, pentru că înţeleg ce vreţi să spuneţi. Arta se democratizează iar noi satisfacem interesul crescut faţă de artă al opiniei publice. Şi nu pentru că această necesitate poate fi exploatată. În parte, grafica internaţională este o junglă de noi imprimări şi falsuri. Mulţi s-au ars şi, ca întotdeauna, e în joc opinia publicului. Dar, desigur, este bine că se face grafică iar pentru mine, în calitate de comerciant de artă, există două obiective. Pe de o parte pot oferi o artă de calitate oamenilor care nu ar avea resurse şi posibilităţi mai mari şi apoi îi ajut pe artiştii mei să aibă o bătrâneţe asigurată, zâmbi el. Dar întotdeauna sunt foarte atent. Fac serii mici, calitate superioară, nume cunoscute. Dacă începi să înşeli în branşa asta cu diferite serii şi cu numerotări diferite, totul se duce de râpă. Colegii şi publicul îşi pierd încrederea. Şi asta nu ne putem permite. Nici din punct de vedere financiar şi nici din punct de vedere artistic.

— Am auzit vorbindu-se despre ceva straniu, spusei şi îl privii. Un bun prieten de-al meu are o litografie, un exemplar foarte frumos. Şi a văzut la Paris un alt exemplar având acelaşi număr. Ar putea fi vorba de o falsificare?

Gaynor dădu din umeri.

— Greu de spus. Dacă era o copie dintr-o altă serie, care de fapt fusese destinată S.U.A., de exemplu? Sau poate, pur şi simplu, fusese furată! Cineva a furat-o, a modificat numărul pentru a nu fi descoperită şi apoi a revândut-o. Este o posibilitate. E mult prea complicat să falsifici litografii.

Interesant, mă gândii. Atunci, probabil, nu Alan Gaynor este cel care umblă după litografiile lui Victor! De ce ar face-o? Câştiga mult mai mult din plasarea uleiurilor lui Andersky decât ar câştiga din falsificarea unor litografii. Riscul de a fi descoperit era, de altfel, mare. Şi, în acel caz, şi-ar pierde şi poziţia şi posibilităţile sale ca negustor internaţional de artă. L-ar pierde pe Victor de client. Nu, Jens Stenberg a văzut lucrurile în negru. Dar aşa e în cercurile artistice. Zâmbii în sinea mea.

— De ce zâmbiţi? Alan Gaynor mă privea bănuitor.

— De nimic de fapt. Un lucru în legătură cu ziua de ieri, la Victor acasă.

— Da?

— Era acolo un american. David Ford. Este şi el artist, evident. Purta nişte cizme scurte de cowboy din Texas. Şi povestea că este prea leneş ca să-şi cultive talentul.

Încremeni oare Gaynor, de cealaltă parte a mesei de marmură? Sau mi se păru numai?

— David Ford. Zâmbi. Surâsul lui aproape că nu ajunse până la mine, nici nu îi atinse privirea.

— E talentat, da, foarte talentat! Dar cum el însuşi spune, pe cât de talentat pe atât de leneş.

— Ce face când nu pictează?

— Este o întrebare! Victor l-a luat sub aripa sa protectoare. Vrea să facă ceva din David. Să-l crească. Dar mă îndoiesc că va reuşi, pentru că lui

David îi lipseşte caracterul, răbdarea, voinţa. Nu ajunge să ai talent. Mai este nevoie de vitalitate, de forţă. Dar există alte lucruri care îl amuză mai mult pe David.

— De exemplu?

— De pildă să dea femeilor tinere lecţii de pictură. Şi altele...

— Dar am sentimentul că Victor îl place.

Alan Gaynor zâmbi din nou.

— Sunt mulţi care îl plac pe David. Dar sunt şi unii care nu-l plac deloc. Am senzaţia că ar trebui să se păzească. Există limite când e vorba de ce i se permite chiar şi unui artist. Fără îndoială că Picasso a spus că femeile ori sunt zeiţe ori ştergătoare de picioare. Dar era Picasso! Iar David Ford nu este niciun fel de Picasso. Departe de el.

CAPITOLUL VIII

— Iar falsificările? spusei eu cu voce joasă ca şi cum acum îmi venise în minte. În branşa dumneavoastră nu e greu să deosebeşti oile de capre, sau să alegi grâul de neghină?

Alan Gaynor zâmbi. Dinţii puternici aveau o tentă gălbuie. Din cauza ţigărilor?

— De regulă nu e nicio problemă. Cu anii capeţi intuiţie. Simţi dacă este ceva în neregulă cu o pânză. În special când este vorba de numele mari. Aici se învârt sumele imense de bani, atrăgându-i pe falsificatori ca pe nişte fluturi de noapte. Dacă pui o lampă afară, în grădină, noaptea, toţi fluturii şi toate insectele se adună atrase de lumină. La fel este şi la noi.

Am dat afirmativ din cap şi m-am gândit la ce spusese Gaynor despre intuiţie. Să simţi dacă un tablou este veritabil sau nu. Jens Stenberg spusese acelaşi lucru. El „simţea” că era ceva în neregulă la tablourile lui Victor. Era închipuire sau, într-adevăr, numele lui Andersky lumina şi strălucea ca un far, noaptea, atrăgând falsificatorii de artă şi escrocii?

— Dar uneori poate fi greu să deosebeşti, îmi întrerupse Alan Gaynor gândurile. Ia-l pe Van Meegeren, de exemplu.

— Nu cumva olandezul acela care-i vindea tablouri lui Göring?

— Exact. I-a vândut un Vermeer, printre altele.

Numai că el era cel care îl pictase. A început în anii ’30. A făcut *Discipolii din Emmaus*. Experţii erau agitaţi în legătură cu descoperirea noii opere. A ajuns să fie chiar şi lucrarea numărul unu într-o expoziţie de pictură olandeză veche. Astfel că el nu era un falsificator în înţelesul obişnuit al cuvântului, adică să copieze tablouri deja existente. El făcea invers. El nu-l copia pe Vermeer, el făcea unul nou. Van Meegeren experimenta stilul propriu al vechilor maeştri şi picta în aceleaşi tipuri de culori, cu aceleaşi tipuri de pensule şi aşa mai departe. Rezultatul a fost fantastic. Îi păcălea pe toţi.

— Nu mai era şi un rus? Cel care făcea tablouri de Van Gogh?

— Frumos, da. El vindea propriile sale tablouri Van Gogh muzeelor şi colecţionarilor din întreaga lume şi cu toţii au fost păcăliţi în aceeaşi măsură. Credeau că el cumpărase tablourile de la un prinţ rus după revoluţie.

— Se găsea în Rusia artă atât de modernă?

— Dacă se găsea!? De exemplu colecţia lui Morosov. Un comerciant bogat la Moscova. Scotea bani din zahăr şi textile. Sau Ştiukin. Avea şaizeci de tablouri de Matisse şi cincizeci de Picasso, Renoir, Gauguin şi de mulţi alţii. *Dansul* de Matisse era una din pânzele lui cele mai importante. Aveau destulă artă modernă! Iar o mare parte a ei a ajuns în Europa în urma revoluţiei. Nu mai puţin arta veche! Falsificatorii au profitat de situaţie pentru a-şi plasa operele lor. Dar în orice caz este mai uşor să falsifici tablouri noi decât vechi.

— De ce? Când este vorba de artă modernă se întâmplă uneori ca artistul să trăiască. Gândiţi-vă numai la Picasso. Există întotdeauna riscul, în acest

caz, să fii descoperit de artistul însuşi.

— Este adevărat, a aprobat Gaynor. Dar mă gândesc în primul rând la materialul folosit şi la tehnica de lucru. Un tablou vechi, de epocă poate fi întotdeauna verificat. Culorile, într-o anumită perioadă, aveau o anume compoziţie. Pânzele şi panourile trebuie să fie vechi, pensulele trebuie făcute dintr-un anume tip de păr şi aşa mai departe. O verificare chimico-fizică poate dezvălui multe lucruri, deşi nu este întotdeauna uşor. Marii pictori au avut adesea elevi care îi ajutau. Şi, în plus, falsificările nu erau deloc neobişnuite încă de prin secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. Dacă este greu să dezvălui falsificatori noi de artă veche, este şi mai greu de apreciat falsificările vechi care utilizează o tehnică similară, culori şi pânza potrivite.

— Dar există şi meşteşugari mai simpli. Cei care şterg semnătura originală a unui tablou şi pun o alta.

— Exact. Dar asemenea chestiuni nu mă privesc pe mine. Pentru a păcăli un comerciant de artă este nevoie de mai mult, nu ajunge să pui un nume mare pe un tablou prost. Este greu cu falsificările. Ele sunt aproape la fel de vechi ca şi arta, de altfel, şi datează din perioada Imperiului roman, când aristocraţia a descoperit că a colecţiona artă este o preocupare superioară, de un înalt prestigiu social şi nu lipsită de avantaje materiale. În vechea Romă au apărut colecţionarii de artă şi tot atunci au apărut şi cei care trăiau din falsificarea vechilor sculpturi greceşti. Apoi, acest obicei a continuat. Dar dacă te specializezi şi te opreşti, ca şi mine, la Andersky şi la alte nume sigure şi te duci tu însuţi să iei pânzele din ateliere, atunci te descurci.

Alan Gaynor râse şi îmi oferi un trabuc lung. Dar

am refuzat. Fumez uneori, după o masă bună, niciodată însă pe stomacul gol. Telefonul de pe biroul cu placă de marmură sună.

— Vizită, se auzi o voce clară de femeie în receptorul alb. A venit.

Alan Gaynor se ridică din spatele biroului şi îmi întinse mâna.

— Mi-a făcut plăcere să vă întâlnesc, domnule Homan. Sper să profitaţi de vizita dumneavoastră la Geneva. Şi am să vă ajut cu plăcere la teza dumneavoastră dacă veţi avea unele întrebări concrete. E o idee bună să scrieţi o teză despre un artist în viaţă. Cu toţii scriu numai despre Rembrandt şi Rubens şi despre toţi ceilalţi care sunt morţi de sute de ani. Gândiţi-vă dacă cineva ar fi fost atât de vizionar încât să fi scris despre ei în timp ce trăiau. Chiar de la sursă, ca să spunem aşa. Poate că atunci istoria artelor ar fi arătat altfel.

— E adevărat, spusei şi îi dădui mâna. Mă simţeam puţin vinovat. Întâlneam oameni drăguţi şi amabili iar eu mă ascundeam de ei sub steag fals spunându-le că voi scrie o teză despre Andersky şi le furam din timp, pentru că lui Jens Stenberg i se părea că cineva a falsificat o litografie. Şi pentru că „intuieşte” că e ceva în neregulă cu un tablou.

Afară, în galerie, într-un fotoliu adânc, stătea David Ford. De sub blugii franjuroşi se vedeau cizmele elegante de cowboy.

— Bună ziua, Johan, ce surpriză! Vrei să cumperi artă, râse el. Dar nu era un râs obişnuit, ci mai curând unul batjocoritor. Cel puţin aşa credeam eu atunci. Sau era conştiinţa mea încărcată care îmi făcea feste?

— Poate da, spusei. Andersky m-a interesat

întotdeauna. Mă gândesc să-mi completez colecţia.

— Atunci felicitări. Se aplecă adânc, cu ironie, în faţa mea, printre pernele moi din piele.

— Şi apoi scriu o teză despre Victor am adăugat eu. Nu avea niciun sens să exagerez. David ştia la fel de bine ca şi mine că un tablou de Victor Andersky trebuie să coste mai multe venituri anuale decât aş fi avut eu probabil posibilitatea să câştig în întreaga mea viaţă.

— Ştiu. Acum sună mai serios. Poate că pot contribui şi eu cu ceva. Ce-ar fi să luăm masa de prânz împreună azi? La 12,30 la Hilton. O.K.?

Înainte de a-i putea răspunde se ridică şi intră repede la Alan Gaynor. Dispărând în spatele uşilor strălucitoare din oţel inoxidabil ale căror clanţe aveau forma unor sâni de femeie. Vreun altul din artiştii lui Alan.

De ce nu, mă gândii eu şi îl privii pe David. De ce să nu luăm masa împreună? Doar eram aici pentru a afla dacă există cineva care falsifica operele lui Victor. Pentru a-l linişti pe Jens Stenberg sau pentru a-i confirma neliniştea. Şi cine ar fi putut şti mai multe despre asta decât David? Mâna dreaptă a lui Victor în tot şi toate.

Nu era târziu. Aveam timp. Am dat o raită prin magazinele de antichităţi din centru. M-am bucurat de liniştea şi calmul din jurul caselor vechi. Am admirat stratul mare de flori care forma un ceas în Jardin Anglais, am mers tihnit peste Pont du Mont Blanc şi am continuat drumul pe chei, de-a lungul lacului Geneva.

Mont Blanc, muntele cu piscul înzăpezit de pe cealaltă parte a lacului albastru-verzui, îşi ascundea vârful printre norii gri. După spusa genovezilor, dacă

într-o zi întregul munte se vede clar şi distinct în strălucirea soarelui, atunci plouă întotdeauna a doua zi. De fapt, era puţin cam sinistru. De fiecare dată când e vreme frumoasă să ştii că va începe să plouă!

Prima oară când am auzit numele Mont Blanc eram la mare depărtare, mă gândii şi m-am aplecat peste balustrada de piatră în timp ce priveam muntele. Eram la şcoala medie din Örebro, în sala de clasă, în timpul lucrărilor scrise. Am zâmbit când mi-am amintit cum stăteam acolo în zilele întunecate de noiembrie şi mă luptam cu latina, cum încercam anevoios să descifrez relaţiile gramaticale între complicatele conjugări şi declinări ale substantivelor care, de fapt, puteau însemna orice în funcţie de punctul de plecare pe care îl aveai în jungla gramaticală. Şi, din păcate, nu aveam niciun compas în pustietatea ignoranţei mele, iar rezultatul era pe măsura ei. Stiloul meu se plimba anevoios pe hârtia liniată; Mont Blanc se numea stiloul, alb la capăt, pentru a simboliza muntele în faţa căruia mă aflam acum, fără a-i putea vedea însă vârful înzăpezit. Elveţia apărea uneori în timpul lecţiilor noastre de latină. Şi brusc mi-am amintit de „castrum hiberna”. Nu însemna oare tabără de iarnă? Să faci tabără în Elveţia pentru a aduna puteri înaintea luptelor cu Vercingetorix şi alte căpetenii ale galilor şi germanilor. Iar mare parte din echipamentul armatei romane, de la uniforme la părţile componente ale corturilor provenea din ceea ce mai târziu s-a numit Suedia. Piei şi blănuri în schimbul sticlei, jocurilor de zaruri, vinului şi-a altor obiecte care au atras şi au sedus spiritul nostru melancolic de nordici. Iar acum Victor avea propria sa tabără de iarnă aici. O idilă cu semne de întrebare întunecate.

CAPITOLUL IX

În faţa mea se întindea lacul. Vântul îşi plimba mâinile pe apa verde strălucitoare, bătând în roşu-cenuşiu sub razele ce pătrundeau printre nori. Nori de furtună în culori ameninţătoare, albastru închis şi ocru, se adunau de pe partea cealaltă a lacului şi ascundeau formaţiunile puternice ale rocilor muntelui. O pădure de catarge, ale bărcilor cu pânze, se legăna, înconjurată de diguri de granit. Mai încolo se vedea un vapor cu aburi pentru turişti iar un schior nautic desena dungi albe pe ardezia lacului.

Mai la dreapta, acolo unde începea oraşul, se ridica un zid solid de case, pline de splendoare şi de forţă. Ca o diademă de litere robuste erau înscrise pe acoperişuri numele unor bănci şi societăţi de asigurări. Iar gândurile mele se îndreptau spre legi şi spre ordine, siguranţă şi continuitate. Elveţia este cel mai bun exemplu, iar Italia, mai la sud, nu are aceleaşi calităţi şi cu toate astea Renaşterea italiană cu otrăvurile, cu violenţa şi cu înşelăciunile ei a dat nume ca Michelangelo şi Da Vinci, în timp ce Elveţia şi-a adus contribuţia numai cu ceasuri cu cuc şi dobânzi stabile. Poate că prea multă stabilitate şi ordine frânează productivitatea artistică. Sau există vreun mecanism special care îi face pe oameni artişti în loc de contabili de bancă, cam ca în cazul lui David Ford?

Mi-am continuat drumul de-a lungul cheiului. Două

călugăriţe în alb şi negru veneau în calea mea. În spatele lor o mamă tânără în roşu cu un cărucior verde trecu pe lângă mine, prin dreptul faţadelor hotelurilor care dădeau spre lac. Beau Rivage, Angleterre, De la Paix. Toate aceste hoteluri i-au văzut pe mai marii lumii venind şi plecând, plini de ambiţii şi speranţe pentru o lume a păcii. Dar cu toţii au plecat cu mâinile la fel de goale de la Liga Naţiunilor ca şi de la Naţiunile Unite. Mă gândeam la grotescul situaţiei de a fi produs resurse pentru a putea distruge civilizaţia şi omenirea de multe ori, în timp ce ne lipsesc mijloacele de a oferi populaţiei globului o existenţă plină de sens, în timp ce ne lipseşte puterea de a-i da de mâncare, asistenţă medicală şi educaţie. Cheltuim cinci milioane de coroane la fiecare minut pentru înarmare, zi de zi, într-o lume în care oamenii mor de foame. Dar ce făceam eu însumi pentru o lume mai bună? Căutam falsificatori de artă la Geneva. Vindeam fotolii şi mese vechi în Köpmangatan din Gamla Stan. Ceea ce nu duce lumea înainte. Dar pe de altă parte nici nu contribuiam cu nimic la pieirea ei. Aşa că într-un fel se realiza un echilibru.

L-am găsit pe David Ford la barul hotelului Hilton, nou construit lângă chei. Îmi făcu un semn.

— Come right in, Johan! Have a drink.

M-am aşezat lângă el. David luase un Dry Martini mare şi, orice s-ar spune despre hotelurile americane ca Hilton şi ca altele, dar la Dry Martini se pricep! Rece, aburind, cu o aromă perfectă între gin şi vermut sec. Şi apoi o felie de lămâie galben-palid care întărea ambele senzaţii, contopindu-le într-o răcoare de pivniţă.

— Te întrebi desigur de ce la Hilton, când Geneva

este plină de cafenele franceze selecte, dar am calculat că este o combinaţie a ceea ce este mai bun în cele două lumi. Serviciu american, eficienţă şi igienă. Şi un excelent bucătar francez. O coliziune culturală pozitivă. Skál[7], cum spuneţi voi în Suedia. Sau poate la Copenhaga?

— Suedia, spusei. Şi apoi „ombudsman”[8] şi „smörgåsbord”[9]. Aceste cuvinte precum şi „skål” sunt singura noastră contribuţie la tezaurul lingvistic mondial.

— E în regulă cu „smörgåsbord” şi cu „skål”. Au legătură între ele. „Ombudsman” sună puţin mai negativ. Ca şi cum cineva ne-ar supraveghea în timp ce dăm noroc lângă un platou suedez. Acum vom mânca. Am făcut rost de o masă la fereastră aşa că vei avea o privelişte deasupra lacului.

— Vorbeai de un platou suedez, spuse el când ne-am aşezat la masă. Ar trebui să vezi Texasul. Locuiesc în apropierea unei ferme de şaizeci de mii de acri. Se numeşte X.O. şi a împlinit de curând o sută de ani: erau două mii şapte sute de oaspeţi în smoking şi cizme. Gazda a venit călare pe un taur cu coarne lungi în vârful cărora avea legate bile de alamă. Am mâncat antilopă, omletă de struţ, crotal şi multe altele. Fermele acestea sunt însă pe cale de dispariţie. În Texas mai există patru sute.

— Antilopă?

— Exact. La fermă există un parc pentru vânat mare: animale africane. Dar combinaţia de aici este mai sigură.

---

[7] Noroc! (sued.).

[8] Delegat (sued.).

[9] Platou rece suedez (sued.).

Şi David Ford avea dreptate. Eficienţa americană a intrat într-o fericită uniune cu bucătăria franceză. Pe lista mare de bucate din hârtie groasă, nu figurau hamburgeri, în schimb exista păstrăv. Deşi aici se numea *Omble Chevalier du lac braisée au vin rouge.* Dar m-am abţinut. Drumul lui a fost la fel de lung ca şi al meu pentru a ajunge aici pe malul lacului Geneva şi am preferat păstrăv dintr-o sursă mai apropiată. Am început cu o supă uşoară de broaşte. Sună ciudat? În suedeză poate, dar numele din lista de bucate suna mai atrăgător: *Consommé val de Grenouilles Cressonette*. Supa era verde de condimente, uşoară şi ademenitoare. Avea de fapt gust de pui. Felul principal a fost *Escalopes de Turbot nappées à la Glace de Moules parfumée à l'écorce d'orange*.

În spatele cortinei de cuvinte franţuzeşti se ascundeau de fapt felii subţiri de calcan care erau servite cu morcovi în felii, păstăi subţiri de fasole şi ceapă, aşa cum cere „noua" bucătărie franţuzească, şi la toate acestea un sos de midii cu felii de portocală. Pe tava cu brânzeturi nu erau numai brânză de capră, schweitzer cu găuri mari, ci şi brânză gorgonzola cremoasă, verde-mucegăită. Am băut Beaujolais alb. Uleios şi de la răcoarea pivniţei. Nu ne-am simţit rău deloc la restaurantul „Le Cygne", la Hilton, lângă lacul Geneva.

— Ai pictat ceva de curând? am deschis eu discuţia între supa de broaşte şi calcan.

— Muncă, toţi vorbesc numai de muncă. David zâmbi. Ochii lui, în contrast cu faţa palidă, erau mai calzi şi aveau mai multă vitalitate decât îmi aminteam din seara trecută. Erau căprui, stropiţi cu galben. Părul ondulat şi negru, era tuns scurt. Gura, blândă,

feminină, avea o expresie tristă, şi cinică ce contrasta cu ochii săi vioi. Acum, în lumina zilei, aducea mai mult cu un roman degenerat. Un artist şi un estet care, în palatul său de marmură, savurează fructele unei expediţii militare victorioase împotriva barbarilor din Galia fără, însă, a fi participat el însuşi, care a stat la o distanţă confortabilă de violenţa şi brutalitatea legiunilor.

— Să vorbim serios, eu fac ce vreau, pictez când vreau. Sunt liber. Vin şi plec cum îmi convine. De ce să fug ca un fel de veveriţă într-o roată a datoriei? Deşi ştiu că trebuie să faci aşa, mai ales aici în Elveţia. Ştii toată povestea cu Calvin şi alţi fanatici asceţi ai datoriei. „Omul trebuie să lucreze până cade în brânci şi să-şi pună banii deoparte într-un cont secret pentru a se bucura de bătrâneţe în linişte şi siguranţă”. Aceasta este prima şi unica poruncă a capitalismului. Poţi să-ţi iei alţi zei. Sedu soţia şi sclava aproapelui tău şi tot tacâmul... Poţi să şi omori, numai să nu fii prins... Dar bani trebuie să câştigi şi pe ei să iei dobândă. Atunci vei ajunge la cer. Cel puţin aşa se întâmplă aici în Elveţia, o Mecca a capitalismului.

— Nu s-ar spune că eşti american. Compatriot cu Joachim von Anka.

— Înţelege-mă bine. Vreau să spun doar că trăim o singură dată. Numai o singură dată. Şi atunci trebuie să iei ce-ţi oferă viaţa. Apoi este prea târziu. Când mori, cel puţin să nu regreţi că n-ai făcut unele lucruri. Ce zici? Nimeni nu răsplăteşte pe cel care spune nu.

— Poate, am răspuns eu. Din păcate ocaziile care mi s-au oferit mie în viaţă pentru a spune da unor oferte nu sunt atât de numeroase. Dar fac tot ce pot!

Şi am ciocnit. Dar mă gândeam că poate există cineva care ar fi dus-o mai bine dacă David ar fi profitat cu mai puţin entuziasm de darurile vieţii. Victor Andersky şi Richard Bengtsson, de exemplu. Cel puţin dacă am judeca după relaţiile lui cu soţiile lor. Cu toate că lucrurile acestea nu mă priveau.

— Consider că filosofia ta este atrăgătoare, spusei. Dar ea presupune probabil anumite mijloace băneşti.

Se întunecă la faţă.

— Vrei să spui că nu-mi câştig existenţa? Că Victor este cel care plăteşte?

— Deloc. Vreau să spun numai că e nevoie de bani ca să poţi trăi aşa cum propui tu.

— Oamenii ştiu întotdeauna totul şi vorbesc multe, spuse el încet. Pot să-mi închipui că ţi-au povestit ce persoană imorală sunt eu. Că trăiesc pe spinarea altora, că nu lucrez. Dar nu-i adevărat. Al dracului de neadevărat. Şi îşi încordă privirea spre mine. Pentru că nu sunt imoral. Sunt amoral. *And it makes all the difference.* Zâmbi şi mă mai servi cu sos de midii.

— Amoral?

— Exact! Imoral este un om care are o morală, care crede în ceva şi care mai târziu încalcă acest lucru. Eu nu am nicio morală, ca să pot fi imoral. Sunt în afara tuturor acestor aprecieri mic-burgheze.

— Nu e cam nepractic uneori?

— Deloc. Dimpotrivă. N-am niciodată remuşcări, aşa cum se spune. Nu este necesar să mă spovedesc. Trebuie doar să cunoşti descoperirea lui Darwin.

— Vrei să spui teoriile lui?

— Nu, mă refer la descoperirea adevărurilor genetice. Noi oamenii suntem mamifere. Şi ne aflăm pe Pământ în acelaşi scop ca şi celelalte specii. Să ne înmulţim, să ducem spiţa mai departe. Iar în acest

proces câştigă cel care este mai puternic. Masculii cei mai puternici îi învinge pe cei mai slabi, iar cele mai tinere şi cele mai frumoase femele sunt fecundate. Eu şi o loterie franceză am descoperit acest lucru pentru că avem aceeaşi deviză.

— Şi anume?

— *„A non-player is a non winner”.* Cel care nu joacă nici nu câştigă.

Şi-o fi bătând joc de mine mă gândii, şi îl privii în ochii săi zâmbitori stropiţi cu galben.

Dar probabil că avea dreptate. Din punctul lui de vedere. El se situa pe sine deasupra regulilor şi normelor obişnuite şi făcea ce voia. Fără piedici. De ce nu? Poate că şi eu trebuia să încep să fac la fel. Deşi aveam sentimentul că posibilităţile mele erau mai modeste în ce privea libertatea de a trăi în excese. Pentru asta ar fi fost necesar un mediu mult mai internaţional decât cel de pe Köpmangatan din Gamla Stan.

— Sună interesant, spusei. Numai că e nevoie să te numeri printre masculii cei mai puternici dacă vrei să întâlneşti cele mai frumoase femele. Altfel cred că totul devine puţin cam trist.

— N-o lua textual. Vorbesc despre viaţă în general. Foloseşte-o, ia-o aşa cum vine şi nu spune nu. David zâmbi şi făcu un semn cu mâna spre uşă.

M-am întors. Richard Bengtsson intra. Evident că şi lui îi plăcea bucătăria franceză într-un cadru american, dar nu era singur. Lângă el era Anne Andersky. Ne zâmbi, dar Richard părea puţin mai rezervat.

— Teoriile tale nu se potrivesc, spusei. Povestea cu masculii puternici şi femeile frumoase. Richard este cu siguranţă plăcut dar ar putea oare spune Darwin

că el ar avea succes la femei?

David dădu din umeri.

— Am învăţat un lucru. În relaţiile dintre bărbat şi femeie nu funcţionează nicio regulă. Doar atât că femeia foloseşte întotdeauna un bărbat în propriul său interes, a spus el.

— Atunci face şi ea ca şi tine. Sau, mai bine zis, urmează teoria ta.

David nu răspunse, bău un Armagnac vechi la cafeaua expres neagră şi îşi aprinse un Monte Christo lung din Havana. Fumul albăstrui se ridica spre tavan. Pianistul de la bar, în celălalt capăt al încăperii, cânta o samba discretă şi melancolică.

— Din Caraibe am luat multe, spuse David. Bucuria de a trăi, muzica, trabucurile şi romul. Iar azi am citit în *Herald Tribune,* că şi în Haiti şi în Republica Dominicană poţi obţine divorţul în douăzeci şi patru de ore. Era un anunţ în ziar. Pentru patru dolari primeşti o broşură cu toate datele.

— Te gândeşti să-ţi faci rost de una?

— Nu sunt căsătorit. Dar poate că alţii s-ar bucura de ea. Şi privi din nou înspre masa din colţ, deasupra căreia Anne se apleca înspre Richard.

CAPITOLUL X

— Cum se face că lucrezi pentru Victor?

— Că lucrez pentru Victor? râse David. Mda, e şi asta o întrebare. Vrei să spui că sunt elevul lui? Da, am avut o expoziţie la Paris acum câţiva ani la care a fost şi Victor. A considerat că am talent şi a dorit să vin la Geneva. Marele maestru îl ia pe tânărul sărac, dar înzestrat, nebun şi talentat, sub aripa sa ocrotitoare şi formează un artist „mare”, spuse el ironic. Poate de aceea nu fac prea multe, continuă el încet şi privi înspre lac prin ferestrele largi.

— Sunt aşteptările, poate, prea mari?

— Poate. Dar sunt aici de câţiva ani şi cred că-mi ajunge! Trebuie să mă dezvolt în continuare, să mă adun. Şi e al dracului de greu sa realizezi ceva când cel mai mare artist din lume stă şi se uită la tine. Dar am să le-o demonstrez, spuse el cu încăpăţânare.

— Nu ai trecut şi pe la Hollywood?

— Ba da, zâmbi el. Nu sunt numai un pictor ratat ci şi un actor ratat. Spre sfârşit am jucat mai ales roluri de cascador. Cădeam de pe acoperişuri, sau din maşini care mergeau în viteză. Devenise puţin cam riscant, aşa că m-am gândit că era mai sigur să stau în spatele unui şevalet. Sau cel puţin mai liniştit.

— Tu care eşti artist, povesteşte-mi despre falsificările de artă.

— Despre falsificările de artă? Ochii lui s-au micşorat. Ce vrei să spui? întrebă el scurt.

— Nimic deosebit, minţii eu. Numai că, pentru noi, istoricii de artă este fascinant gândul că o operă de artă pe care o studiezi ar putea să nu fie autentică. Că până şi un expert poate fi păcălit. Acest lucru mă face ca uneori să mă îndoiesc de tot circul cu expoziţii şi preţuri astronomice.

— Ai dreptate. Toată treaba este o mare înşelătorie. Protecţie împotriva inflaţiei oricărei monede. Simptomul unei economii bolnave. Capitalismul occidental e pe cale să meargă la dracu, se clatină sub propria sa povară, ca un dinozaur imens, iar acum problema este să salvezi ce se mai poate salva. Cumperi un Picasso şi îl închizi în pivniţă. Arabii au început cu asta. Sau cumperi un kilogram de aur şi îl îngropi în grădină. Nu, pentru mine arta înseamnă o bucurie. Pentru artist şi pentru cel care o priveşte. Acesta este esenţialul. De bani nu-mi pasă.

Mă mir, mă gândii eu şi îl privii. Mă uitam la haina elegantă de la Saint Laurent, la pantofii superbi italieneşti pe care întâmplător îi purta în locul veşnicelor sale cizme. Ca să nu mai vorbim de Mercedesul alb gri deschis pe care l-am văzut în faţa intrării galeriei lui Gaynor. Erau bani din epoca sa hollywoodiană? Poate că totuşi tablourile lui aveau vânzare! Sau era Victor în spate?

— Povesteşte-mi de Estelle Bengtsson, spusei continuându-mi cercetările neruşinate în legătură cu oamenii din cercul lui Victor Andersky. E şi ea artistă?

David Ford se uită la Richard Bengtsson de la masa din colţ.

— E frumoasă, nu crezi că e frumoasă? Femeile suedeze sunt întotdeauna frumoase. Uită-te numai la Anne. Şi Estelle are ambiţii artistice. Vrea să devină cineva, să facă ceva din viaţa ei. Mediul în care a

crescut a sufocat-o, ca şi căsătoria ei, de altfel. Şi-a risipit o grămadă de ani cu bivolul acela mare. Şi făcu un semn înspre masa lui Richard.

— Astfel că arta îi va deschide uşile înspre o viaţă mai bogată?

— Da, şi Estelle nu e rea deloc. Face ceramică mai ales. Are câteva cuptoare în casă. Locuiesc în apropiere de Victor. Cred că poate ieşi ceva din ea. Numai să-l părăsească pe boul ăla bătrân.

Adineaori era bivol, mă gândii. Dar nu era prea exact. Bivolul sau boul? Nu e tot una. Boul e castrat.

— Nu mă crezi? Dar ea e bună! Extrem de bună. Îi dau lecţii. Şi numai atât. Mă privi aspru. Deşi Richard este bănuitor. El crede că ne ocupăm de cu totul alte lucruri. Dacă ar putea, m-ar omorî.

— Şi Gaynor face parte din producţia lui Victor? am întrebat când am primit cea de a doua cafea expres.

— Da. E foarte mare. E în toată lumea şi a făcut mult ca să-l lanseze şi pe Victor. E un exemplu bun pentru situaţia în care un artist bun întâlneşte un negustor de artă bun. Se impulsionează unul pe altul într-un fel şi ajung în ceruri. Dacă prin asta se înţelege bani şi succes.

— Anne nu pictează şi ea?

— Dacă pictează? Da de unde! Dimpotrivă. E model. A fost, mai bine zis. Anne şi cu mine ne cunoaştem de la Paris. Şi a fost greşeala mea că ei s-au căsătorit.

— Cum adică?

— Anne m-a făcut să o iau şi pe ea la Victor. M-a bătut la cap. Şi n-a durat mult timp până ce a devenit modelul lui şi ceva mai mult, spuse el încet. Fosta lui soţie a plecat trântind uşa... Dar, nu-i lipseşte nimic, n-o duce rău. Locuieşte într-o casă mare din Insulele

Canare, o fostă proprietate a lui Victor unde se distrează cu tineri spanioli. Iar acum Anne este director executiv al societăţii pe acţiuni „Victor”. Conduce totul în afară de pictură. La exterior pare un înger, dar în interior se află un bancher neînduplecat care numără banii.

O iubeşte? mă gândii eu. Poate de aceea este aşa amar! A preferat adăpostul sigur al lui Victor în locul vieţii de boem cu David la Paris?

— Dar nu ai văzut atelierul meu! Toţi susţin că sunt un incapabil, fără ambiţii, dar, dacă ai vedea tablourile mele, tu, care eşti istoric de artă, ai înţelege că nu stau numai în restaurante şi nu vorbesc tot timpul despre femei. Zâmbi şi deodată îşi pierdu aerul decadent şi consumat.

Puţin mai târziu ne aflam amândoi în Mercedesul decapotabil, virând uşor în trafic şi mergând de-a lungul cheiului spre Palatul Naţiunilor.

— Aici stau şi duc tratative, spuse David arătând înspre corpurile de clădiri masive, în timp ce lumea se duce de râpă.

— Nu duc tratative; aranjează scaunele pe puntea Titanicului în loc să schimbe direcţia.

— Are să se termine cu o bubuitură uriaşă. David frână la un semafor şi lăsă să treacă o fată cu coadă de cal, ducând în lesă un câine baset negru. O bubuitură care va distruge întreaga noastră cultură dacă nu vor fi mai înţelepţi! Informaţiile pun stăpânire pe noi astfel că poate apărea o eroare într-o instalaţie care raportează că rachete ale celeilalte părţi au fost declanşate... Atunci un „conducător” cu complexul lui Napoleon pune degetul său demn pe butonul „lui” şi adio, va fi un Pompei care va cuprinde întreaga lume.

— Cred că ştii ce-a scris Goethe despre Pompei?

„Multe nenorociri au avut loc în istoria omenirii, dar niciuna n-a povestit posterităţii atât de mult cu atâta exactitate”. Problema este doar că atunci când se va ajunge acolo, nu va mai rămâne nimeni care să se minuneze de ruine. Insectele vor lua totul în stăpânire şi poate că va fi la fel de bine.

— Din păcate ai dreptate, constată David morocănos şi îşi continuă drumul când semaforul se lumină în verde. De aceea filosofia mea este singura durabilă: să nu pierzi nicio şansă, să nu ai ce regreta când mori.

— Sună înţelept, dar obositor.

Maşina coti pe lângă palatul magnific al Organizaţiei Drepturilor de Autor, din sticlă albastră, marmură şi oţel, conturându-se ca o sculptură futuristă pe partea cealaltă a străzii. După câteva sute de metri am luat-o, apoi, la dreapta, pe un drum îngust.

Maşina mergea încet, ca printr-un tunel de frunziş. Copaci mari şi tufe îşi aplecau crengile pe şosea. Pe o parte a drumului se înălţa un zid de piatră cu iederă. În spatele său era o casă cenuşiu-maronie, o combinaţie între Sundborn-ul lui Carl Larson şi o cabană elveţiană.

David opri maşina, coborî şi deschise o poartă din verzişul dens, maşina intră într-o curte al cărei pietriş scârţâia şi ne-am oprit în faţa unei case galbene scunde din piatră, construită în stil spaniol, cu arcade şi cu gratii negre de fier la ferestre. De partea cealaltă a unui gard viu şi mic, un bărbat bătrân, în şort şi cu pieptul gol, aprindea un foc de vreascuri. Fumul albastru se ridica drept şi mirosea acru. O maşină, al cărei motor mergea, avea capota deschisă. Radioul transmitea un cântec cu ABBA. Oţelul suedez,

mă gândii eu, chiar dacă nu e pe câmpul de bătaie al Europei, apoi tenisul, slalomul şi cântecul disco sunt armele cu care Suedia cucereşte acum lumea. Şi poate că e bine. Atât pentru lumea care ne înconjoară cât şi pentru noi.

Un sturz negru, cu ciocul galben, căuta viermi în iarba uscată. Un parasol roşu, rupt pe la cusături era deschis pe trei sferturi în iarbă; o stivă de lemne de-a lungul peretelui garajului. Pe lada de gunoi capacul era pus doar pe jumătate, iar jos, lângă ea, se afla o pisică mare neagră. Îşi spăla o lăbuţă, o lingea cu limba ei îngustă, roz.

— Bine ai venit, spuse David. Bine ai venit la castelul meu. Din păcate nu avem templu roman şi nici morminte în pivniţă, dar aici se află atelierul meu. Şi barul meu, în care se găseşte întotdeauna câte ceva. Intră.

Am traversat o terasă îngustă din piatră de var, am trecut printr-o uşă largă şi am intrat în camera de zi a lui David. Avea dreptate. Nu era nimic care să amintească de eleganţa şi de fastul de la Victor. Tapetul era cu flori mari, la fel şi tapiţeria canapelei şi a celor două fotolii.

— Stau aici numai când dorm şi nu stric obiectele antice, spuse David alunecos. O mătuşă egipteană bătrână e proprietara cocioabei. Ea şi bărbatul ei au fost alungaţi din Cairo când l-au dat jos pe Farouk. Bărbatul ei avea oarece funcţie la curtea lui. Mareşalul curţii, cred. L-am întâlnit pe tip. Înalt şi slab, cu părul lins şi de o paloare verde a feţei. Asta era una din micile lui ascunzători din Europa când voia să se distreze puţin. Deşi nu s-ar părea că s-a bucurat de casa asta.

— Se poate locui şi în condiţii mai proaste, spusei

eu încurajator. Eu însumi locuiesc doar într-un apartament.

— Sus este atelierul Acolo e mai agreabil.

Am urcat nişte trepte cu o balustradă de fier. David deschise o uşă şi am intrat într-o încăpere mare, luminoasă, al cărei tavan se deschidea printr-o fereastră imensă de sticlă.

În mijlocul camerei era un şevalet. Pe pereţi erau atârnate tablouri, iar pe podea, de-a lungul pereţilor, stăteau grămezi de pânze terminate, una peste alta. David era cu siguranţă mult mai harnic decât credeau ceilalţi.

— Aici este micul meu atelier de creaţie. De fapt ar trebui să stau aici, obosit, flămând şi îngheţat, poate chiar cu tuberculoză şi să pictez pentru onoarea şi renumele meu de peste câteva sute de ani. Nu, s-o facă alţii. Trăieşte când ţi-e dat. Vrei să bei ceva?

— Campari cu sifon, mulţumesc. Deşi e posibil şi cazul lui Victor Andersky, mă gândii eu. Şi să fii de renume internaţional şi să trăieşti bine. Este chiar mai înţelept. Dar nu i-am spus-o lui David Ford. N-ar fi apreciat acest comentariu.

— Vorbind despre artişti, ştii cum e în Suedia! spusei eu când m-am aşezat cu un pahar înalt de Campari roşu, cu o felie de lămâie şi cu sifonul fâsâind.

— Ce despre Suedia?

— Despre artişti şi impozite. Noi avem cel mai ridicat nivel de viaţă din lume şi impozite la fel de mari. Există un fel de corelaţie aici. Iar artiştii şi scriitorii sunt în acelaşi timp consideraţi angajaţi şi patroni.

— Cum este posibil?

— În privinţa impozitelor, dacă eşti artist, trebuie

să plăteşti impozit pe venit ca toţi ceilalţi oameni, dar trebuie să plăteşti şi o taxă de patronat pentru tine însuţi ca propriul tău angajat. Şi mai trebuie să plăteşti impozit pentru depozitarea de mărfuri, pentru tablourile pe care nu le-ai vândut.

— Deci vrei să spui că dacă aş fi fost suedez, ar fi trebuit să plătesc impozit ca angajat şi taxă în calitate de patron şi, în plus, impozit atât pentru tablourile pe care le vând cât şi pentru tablourile pe care nu le vând?

— Aproximativ exact.

— Atunci trebuie să-ţi spun că sunt extrem de fericit că nu sunt suedez.

Aveam sentimentul că trebuia să povestesc mai multe despre Suedia ca s-o dreg. Să vorbesc despre sistemul de asistenţă medicală şi despre avantajele sociale de care ne bucurăm. Toate facilităţile. Dar am înţeles că David Ford nu mă invitase la vila sa egipteano-spaniolă ca să vorbim despre asistenţa socială din Suedia. Şi avea dreptate.

— Acum, am să-ţi arăt ceva interesant, pentru un istoric de artă. Priveşte.

Se îndreptă spre perete şi trase o draperie mare. Pe perete atârnau vreo zece tablouri.

M-am ridicat şi era cât pe ce să scap paharul din mână. Pentru că ceea ce vedeam era cu totul fantastic. În mijloc era un tablou mare de Chagall, în roşu şi albastru. Un cocoş roşu plutea cu o pereche de îndrăgostiţi pe deasupra Senei. Turnul Eiffel de o parte şi Notre Dame de cealaltă parte. La stânga acestui tablou era un altul cu o pasăre de Braque, care se întindea peste orizonturi îndepărtate. Jos era o pereche de cizme de Magritte cu ochi în loc de bombeuri. Un ceas desfigurat de Dali era atârnat de o

masă iar alături se mai aflau câteva pânze de Chagall.

— Nu e rău deloc, spusei impresionat. Deloc rău. Acum înţeleg că-ţi permiţi să conduci un Mercedes decapotabil. În schimbul unui tablou de-al tău primeşti franci elveţieni foşnitori. Dacă bineînţeles tablourile nu sunt ale prietenei tale egiptene.

David râse.

— *I was pulling your leg.* Voiam doar să te testez. Ori sunt foarte bun, ori tu nu eşti istoric de artă. Bineînţeles că nu le vând. Sunt exerciţii de stil. Îl iubesc pe Chagall, de exemplu. Şi am încercat să pictez ca el, să gândesc şi să simt ca el. În special pentru a mă distra.

Am pus deoparte paharul şi m-am apropiat de perete. David avea dreptate, nu eram nici istoric de artă, nici expert. Dar mi-a plăcut întotdeauna Chagall. Am văzut tot ce s-a putut vedea în muzee şi în expoziţii, am citit cărţi şi am văzut reproduceri. Iar aceste tablouri erau fantastice. Nu puteam vedea nicio deosebire între ele şi originale. Aceeaşi tehnică, acelaşi limbaj plastic. Culorile, simbolistica. Poezia. Toate erau acolo.

— Astea sunt numai exerciţii, spuse David. Exerciţii de digitaţie pentru a-mi demonstra că sunt cineva, că pot. Iar acum pictez pentru expoziţia mea. Dar pânzele alea nu vreau să le arăt. Nu încă.

Cineva sună la uşă, undeva, în casă. Sunetul aspru, pătrunzător venea de departe, de abia dacă se auzea în atelier.

— Doar o secundă, spuse David. Poate e poştaşul. Şi dispăru pe scări în camera de zi.

Victor avea evident dreptate, mă gândii. David este foarte talentat. Dar trebuie să se concentreze. Să lase femeile şi maşinile, să părăsească partea

strălucitoare a vieţii un timp şi să picteze serios. Pentru că de pictat ştia să picteze. De jos, din camera de zi, se auzeau voci. Stăteam acolo fără ruşine şi trăgeam cu urechea. În mod normal nu trag cu urechea, dar de data asta nu m-am putut abţine. Mă contaminase iresponsabilitatea veselă a lui David?

— Mă rogi să n-o fac, am auzit vocea lui David. Mă rogi să nu vorbesc. Dar crezi tu că pot continua să trăiesc astfel? Mă crezi un prost?

N-am mai auzit nimic. Doar un mormăit slab şi apoi o voce de femeie. Se aflau acum într-o altă parte a camerei? Şi apoi se auzi din nou vocea lui David.

— Te-ai folosit de mine. Ai spus că mă iubeşti, dar ai făcut-o numai ca să poţi obţine ce voiai, după care m-ai aruncat ca pe o creangă uscată. Nu pot să înţeleg, spuse el amarnic. Cum poţi să arunci mai mulţi ani de viaţă din sufletul tău? Ceea ce am trăit împreună nu ai cunoscut cu nici un alt bărbat. Nu credeai că acest lucru ar putea exista. Încetaseşi să mai speri. Îţi aminteşti că obişnuiai să spui astfel?

Vocea de femeie răspunse ceva ce n-am putut înţelege. Vorbea încet, apelator. Ca şi cum ar fi vrut să convingă astfel.

— Am fost prost să cred în tine, se auzi vocea lui David. Mă iubeai şi te iubeam, aşa credeam. Dar nu pe mine mă voiai. Ci cu totul altceva. Şi când ai obţinut ce ai vrut te-ai debarasat de mine. Ca un medic care scoate apendicele. Dar tu nu ai făcut anestezie, iar cicatricea se mai află aici. Şi e blestemat de dureroasă, în continuare. Trebuie să-i spun, nu mai pot suporta. Trebuie s-o fac înainte de deschiderea expoziţiei mele. M-am înşelat destul pe mine însumi.

Apoi vocile s-au auzit tot mai slab din nou. Vocea

femeii părea enervată. Se auzea zgomotul tocurilor pe podeaua de piatră, apoi s-a auzit o uşă trântindu-se şi o maşină porni. După care se lăsă liniştea.

CAPITOLUL XI

Când David se întoarse, stăteam într-un fotoliu, răsfoind o carte despre obiectele de ceramică ale lui Chagall.

— Am fost oare adus pe lume numai ca să fac câteva salturi mortale şi ca să seduc câteva femei?

— Să faci ce? spusei eu surprins şi lăsai să-mi cadă cartea pe genunchi.

David îşi trecu mâna prin păr.

— Un citat prietene. Cum stai cu cultura? Sunt cuvintele vrăjitorului lui Isaac Singer. Vrăjitorul din Lublin. Nu, mai curând mă simt ca Don Juan. Nu mă simt deloc ca un vrăjitor. Şi privi posomorât înainte.

— Don Juan? Dar atunci nu trebuie să te plângi.

— Să nu mă plâng? spuse el cu amărăciune. Nu ştii că Don Juan a fost transformat în piatră? Dar şi o piatră poate să ardă cu flacără albă, până se pulverizează şi dispare.

Ce să mai spun? Buna lui dispoziţie dispăruse. Se închise în sine. Depindea de femeia cu care tocmai vorbise?

— Nu mai merge aşa! îl auzii. Îşi reveni repede. Acum trebuie să lucrez. Îmi aleg tablourile pentru expoziţie, întrebarea e numai dacă voi îndrăzni. Poate că e mai bine să trăieşti cu iluzia că eşti bun decât să expui şi să fii „executat”. Deşi nu poţi fi tânăr şi promiţător toată viaţa. Ce zici? îmi zâmbi ironic.

— Nu ştiu. Cu siguranţă că am fost tânăr, dar niciodată promiţător, aşa că nu pot să-ţi dau niciun

sfat. Şi am râs împreună. Nu, spusei eu, şi mă ridicai. Nu voi sta în calea artei.

— Ne vedem diseară, nu? Şi David mă privi întrebător.

— Unde?

— La Victor, bineînţeles, spuse el nerăbdător. Au din nou un fel de petrecere. Şi te vor invita, cel puţin aşa spunea Victor.

— Mie nu mi-a spus nimic, dar poate că am vreun mesaj la hotel.

Aşa s-a şi întâmplat. Când m-am întors la Intercontinental am găsit un bilet. De fapt ar fi trebuit să locuiesc într-un hotel mai modest şi mai tipic, mă gândii eu şi mă întinsei pe patul mare american. M-am uitat la biletul pe care portarul scrisese cu stângăcie că eram invitat la dineul oferit de domnul Andersky, la orele douăzeci, în seara aceea. Oare nu părea că e mai respectuos decât înainte, acum când mi-a înmânat mesajul? Dar era doar închipuire. Într-un hotel la care veneau Rolls-Royce-uri albe şi Mercedesuri strălucitoare cu arabi în burnus şi cu ochelari de soare, într-un flux continuu, desigur că ar fi fost necesar mult mai mult decât o invitaţie la Victor pentru a impresiona personalul. Hotelul era plăcut. Lifturi silenţioase, camere mari, săli pentru televizoare şi programe de filme interne. Bar în cameră şi un personal liniştit şi discret. Şi care era atmosfera locală a Genevei? Tapete cu flori şi ceasuri cu cuc, miros de mâncare pe coridoare şi ghivece cu flori la ferestre! Atunci era mult mai bine aici. Am deschis radioul şi l-am pus pe postul cu muzică al hotelului. Acordurile viorilor care cântau „Stardust” înghiţiră zgomotul traficului de pe stradă.

Jens Stenberg nu va primi prea mult pentru banii

săi, mă gândii somnoros. Şi era la fel de bine. Cel puţin din punctul său de vedere. Asta însemna că nu existau probleme. Singurul său argument, în afară de o intuiţie vagă că lucrurile nu ar fi în regulă, era acea litografie pe care a văzut-o la Paris şi care avea acelaşi număr cu litografia lui. Iar după părerea lui Gaynor acesta ar putea fi semnul că era furată. Era ceva în acest punct de vedere. Dacă fusese furată în Paris şi era vândută tot acolo, era normal să-i fi modificat numărul. Dacă existau cincizeci de litografii din aceeaşi serie era nevoie doar să-i şteargă o cifră din număr şi să pună o alta în loc. Să-i schimbe, de exemplu, un patru cu un nouă. Apoi hazardul a vrut ca Jens Stenberg să aibă acelaşi număr pe exemplarul său. Bănuiala că Alan Gaynor s-ar fi ocupat de falsuri părea de necrezut. Sfera sa de activitate era extrem de extinsă şi câştiga prea mulţi bani din comerţul cu artă ca să rişte pentru câteva mii în plus. Şi cu siguranţă că David ştia să picteze, chiar ca şi Chagall şi Braque. Dar să-l falsifice el pe Victor părea prea mult. Nu muşti mâna care te hrăneşte, mă gândeam eu când orchestra lui Glenn Miller izbucni cu *„In the mood”.*

Pe la orele şapte seara m-am trezit tresărind. M-am sculat din pat şi nu aveam idee unde eram. Simţeam nisip în ochi şi gâtul îmi era uscat. Limba îmi era ca o felie groasă de salam pe care cineva a uitat să o pună la frigider. Dar aşa se întâmplă dacă mănânci mâncare prea grea la dejun. Broasca şi calcanul au înotat în prea mult Beaujolais alb.

O oră mai târziu coboram din taxi în faţa casei lui Victor. Proaspăt ieşit de sub duş, proaspăt ras şi cu Monsieur Givenchi imprimat în obraji după ras, mă simţeam pregătit pentru mare parte din ce se putea

întâmpla.

Uşa o deschise acelaşi valet din seara trecută dar de data aceasta, eu eram ultimul dintre oaspeţi. Ceilalţi erau deja pe terasă, lângă coloanele romane. Alan Gaynor stătea cu un pahar înalt într-o mână şi cu un trabuc în cealaltă. Se pare că îi povestise ceva lui Richard Bengtsson care râdea încât se înecă cu şampanie şi trebui să fie ajutat de Victor, care îl lovi pe spate.

Anne mă întâmpină, îmbrăcată într-o rochie lungă galbenă şi îmi întinse mâna în aşa fel încât să i-o sărut. Intra în firescul lucrurilor.

Anne era regina din regatul lui Victor, învârtindu-se printre coloanele templului roman, şi comorile de artă internaţională.

— Bine ai venit, zâmbi ea, iar ochii ei gri-verzi străluceau.

Dacă aş fi fost pictor, aş fi ales şi eu un asemenea model, mă gândii. Modelele posibile ale lui Zorn erau bune în felul lor, dar Anne era altceva. Cu totul altceva. Şi aproape că am roşit când am privit-o. Din fericire nu putea să-mi citească gândurile.

David îmi zâmbi lunecos din locul unde se afla împreună cu Estelle. Ea era cea care îl părăsise? mă gândii în timp ce îi salutam. Estelle era cea care se folosea de David? Dar în acest caz, pentru ce? Ce nu dorea ea ca el să mărturisească şi cui? Dar de ce trebuia să fie Estelle femeia din atelierul lui David? Sau Anne? Totuşi, David cunoştea mai multe femei în Elveţia în afară de bruneta Anne şi de blonda Estelle. Şi am zâmbit de unul singur. Detectivul maestru Homan! Dacă nu puteţi să vă complicaţi singuri existenţa, lăsaţi-l pe el să o facă! Doctor Watson de pe Köpmangatan. Singurul defect era că eu nu aveam

niciun Sherlock Holmes în spate care să-mi rezolve problemele. Dacă nu o socoteam pe Cléo, bineînţeles. Dar ea nu era cu mine aici.

— Nu ştiu dacă ai cunoscut-o pe doamna Gaynor? E americancă. Anne mă privi întrebătoare pe când ne îndreptam înspre o femeie care stătea singură lângă piscină şi privea apusul de soare de pe malul celălalt al lacului Geneva.

— Hello, zâmbi ea. Sunt soţia lui Alan. Mă numesc Abie.

Fusese şi ea model? Umerii săi albi ieşeau dintr-o rochie roşie, un păr negru încadra faţa albă, dominată de ochi mari albaştri.

Orice s-ar spune despre artă, dar atrage femei frumoase. M-am uitat printre invitaţii de pe pajiştea de un verde intens. Anne, Estelle şi Abie Gaynor. Trei flăcări în galben, alb şi roşu. Deşi, de fapt, nu este chiar aşa de ciudat, mi-am continuat eu invidios monologul interior. Un artist, ca să nu mai vorbim de comercianţii de artă, este un estet, iubeşte frumosul. Şi femeile sunt atrase de putere, bani şi influenţă. Dar am lăsat la o parte gândurile reacţionare, când Abie Gaynor a întins mâna şi m-a lovit uşor pe frunte.

— Un ţânţar.

— Mulţumesc, spusei. Ştiţi că numai femeile sug sânge, în timp ce masculii dansează.

— Ca oamenii, spuse David.

— Vorbeşte pentru tine însuţi! spuse Estelle.

— Poate că tocmai asta şi fac. David era serios.

— Exact, interveni Victor. Tu dansezi în viaţă, roieşti iresponsabil în serile de vară în loc să lucrezi pentru expoziţie.

Am râs cu toţii.

— Suntem atraşi de voi, femeile, pentru că sunteţi

frumoase, constatai eu, curajos după două pahare de şampanie şi l-am luat pe al treilea de pe tava de argint pe care o plimba valetul. Dar ştiţi după ce se orientează ţânţarii masculi?

— N-am idee, spuse Anne.

— După sunet. Sunetul pe care îl fac aripile femelelor, cu cele aproximativ patru sute până la cinci sute de bătăi pe secundă. Iar femela suge sânge de la noi când este fecundată. Acidul lactic, aminoacizii, colesterolul şi altele le sunt bine mirositoare. Bărbaţii sunt mult mai atractivi decât femeile pentru ţânţăroaice.

— De ce? se miră Victor amuzat.

— Depinde de androsteron, hormonul nostru sexual, spusei şi am ridicat paharul.

— Şi eu care credeam că eşti istoric de artă şi nu zoolog, spuse Victor. Dar să închinăm pentru femeie sub toate formele ei. Până şi doamnele ţânţăroaice umblă după androsteronul nostru, sau cum îi spune. Iar eu am o surpriză pentru voi.

— Ce anume? Povesteşte.

— Vom mânca mai târziu. Mai întâi mergem la casino la Divonne. Facem doar un sfert de oră până acolo. Mi-a venit cheful aşa, dintr-o dată. Şi acesta este unul din avantajele de a fi artist, râse el. Trebuie să trăieşti conform imaginii de geniu capricios.

Richard părea surprins, dar apoi ideea îi păru atrăgătoare. Singura care dădea impresia că nu ar fi amuzată era Abie Gaynor. Şi m-am întrebat de ce.

Divonne, care se afla de partea franceză a graniţei, nu era departe de casa lui Victor. Am străbătut străzi înguste, am trecut peste ogoare şi pajişti, apoi un mic post de vamă, unde un jandarm morocănos a aruncat o privire distrată în paşaportul lui Victor.

Casinoul era înconjurat de copaci înalţi şi era iluminat puternic de neoanele străzii. La intrare stăteau bărbaţi prietenoşi, în costume roşii, care ne-au poftit înăuntru cu zâmbetul pe buze. Dar curând jovialitatea luă sfârşit şi îi luă locul birocraţia. M-am aşezat la coadă şi am luat un bilet de intrare de 12 franci după care mi s-au notat, după un control amănunţit, numărul paşaportului precum şi numele şi adresa într-un registru ca să vadă dacă am mai fost acolo înainte. A trebuit să forţez încă un zid unde un funcţionar, cu ochi acri, mi-a notat din nou numele şi numărul biletului de intrare, înainte ca uşile celui mai sfânt loc să se deschidă.

— Veniţi, spuse Victor, şi ne mână înăuntru ca un pastor. O oră de joc după care mâncăm.

Nu mă prea amuzau jocurile şi pot număra pe degete dăţile în care am fost la casino. Probabil că am prea mult respect faţă de bani pentru a-i juca pe un număr la întâmplare. Sau şi pentru că în sufletul meu luteran se aflau mult prea mult înrădăcinate regulile impuse de vechea mea şcoală, care interziceau „jocul cu bani sau cu valori băneşti”, pentru a putea cădea în patima jocului. Aşa că poate eram nedrept, dar casinoul mi se părea plictisitor. Mese cu diferite mize minime erau înşirate peste tot, într-o sală lungă şi îngustă. Domni serioşi în smoking prezidau capetele mesei şi aruncau bile de metal mici şi strălucitoare în roata ruletei, strângând apoi grămezile de jetoane. La una din mese şedea un chinez bătrân, cam înghesuit. Faţa lui zbârcită se asemăna cu cea a unei broaşte ţestoase. Numai ochii mici îi mai dădeau viaţă. Într-o mână avea un evantai iar jetoanele le arunca cu cealaltă. Lângă el stătea un bărbat cu un caiet de notiţe în faţă. Nota cu hărnicie toate numerele care

ieşeau. Un tip care voia să construiască un sistem pentru a păcăli întâmplarea oarbă. La o altă masă, un arab pierdea fără să-şi schimbe mimica cinci jetoane în valoare de zece mii de franci. Dar pe faţa jucătorilor nu se vedea niciun fel de bucurie. Cu toţii stăteau încordaţi, rigizi şi urmăreau dansul în cerc al bilelor strălucitoare în ruletă. Nimeni nu comunica cu nimeni, cu toţii erau închişi în ei înşişi, prinşi de joc.

M-am retras la o masă unde se juca Black Jack. Un joc care în copilăria mea se numea „Două'şunu", cel puţin acasă la Viby unde, în timpul verilor, obişnuiam să-l joc în podul cu fân al grajdului împreună cu nişte pierde-vară mai tineri ai satului atunci când mă sustrăgeam privirii aspre a tatălui meu. Îmi veni în minte o întâmplare cu Herbert Tingsten. Odată a avut invitată la masă o fată tânără. Când a întrebat-o câţi ani are, ea i-a răspuns „douăzeci şi unu". „Păi, asta nu-i nicio vârstă, replică Tingsten, ăstai un joc de cărţi".

De dragul de-a privi am pus zece franci, dar de obicei nu aveam noroc decât la pierdut, ceea ce mi-a întărit atitudinea mea faţă de jocurile de noroc.

La o masă stătea Richard. În spatele lui era Estelle. Dar el avea mai mult noroc decât mine. O grămadă rotundă şi mare de jetoane din plastic se afla lângă mâna lui stângă, iar el, sistematic şi hotărât, le punea pe postavul verde al mesei.

La o altă masă Victor pierdea şi Anne nu părea deloc amuzată. Frumoasă la suprafaţă, dar sub această faţadă se ascundea un adevărat contabil de bancă, mă gândii eu. Aşa o descriu cu toţii. Înţeleg de ce nu-i place că Victor cheltuieşte banii cu atâta uşurinţă.

David era la bar, sau mai exact stătea aplecat

peste tejgheaua de lemn, istovit. Evident că nici el nu era amuzat. Dar cel care era cel mai fascinat şi mai absorbit de jocul său era Alan Gaynor. Stătea lângă masa înaltă unde se jucau cele mai mari mize. Iar jetoanele de lângă el erau roşii, în valoare de zece mii de franci. Aproximativ la fel de mult în coroane suedeze. Şi pierdea. Am înţeles de ce Abie nu fusese încântată că plecăm la casino. Dar era bogat şi va recupera din vânzările de artă ceea ce pierdea la caruselul casinoului de la Divonne.

— Johan, auzii eu vocea lui Victor în spatele meu. Asta e pentru stimularea apetitului înainte de dineu. Să primească şi sufletul pe ale lui, sau nu? Puţină tensiune ne trebuie şi nouă în toată această monotonie. Dar acum mergem acasă. Ai spart banca?

Am dat din cap că nu şi el râse, dispărând pentru a-i căuta pe ceilalţi oaspeţi ai săi.

Era cald şi am ieşit pe holul în care dădeau sălile de joc ca să-i aştept pe ceilalţi. M-am aşezat pe un scaun în spatele unui stativ cu o sculptură în bronz reprezentând o femeie care cânta la harpă.

— Şi americanul? am auzit eu o voce de cealaltă parte a femeii de bronz.

Erau doi crupieri care fuseseră înlocuiţi cu siguranţă.

— A pierdut din nou. Astă seară, cincizeci de mii, şi acum o săptămână aproape o sută de mii.

— Spune şi tu... Narcotice, bordeluri...

— Poate că-i mai bine să te apuci de asta în schimb, se auzi primul glas râzând. Da, dar nu narcotice!

Apoi veni Victor. Ca un bun păstor a reuşit să-şi adune toate oiţele. Şi am ieşit afară la maşini. Dar tot timpul drumului m-am gândit la care dintre cei doi

americani se refereau crupierii. Americanul care pierdea banii, să fi fost Alan Gaynor?

Acasă la Victor seara continuă în aceeaşi atmosferă destinsă în care începuse. M-am întors la hotel înainte de ora unu. Am băgat nasul în barul de la etajul 18 şi am privit prin fereastra mare luminile Genevei strălucind ca nişte jerbe de foc în întunericul de jos. Dar încăperea lungă şi îngustă era goală. Doar câţiva americani în costume dungate, cu cămăşi albe, stăteau la una din mese.

Când am dat să intru în camera mea, doi arabi plictisiţi stăteau fiecare pe câte un scaun în faţa uşii vecinului meu. Erau „căptuşiţi" bine pe sub sacouri, iar în urechi aveau dopuri de plastic. Cu siguranţă că locuiam perete în perete cu vreun potentat care avea gardă personală. Mda, nu strică, oricum. Când îi curge stăpânului, îi pică şi supusului. Dacă vecinul meu este păzit atunci profit şi eu de asta. Dar din păcate, sau mai bine zis, mulţumescu-ţi ţie Doamne că n-am ajuns atât de departe în viaţă încât să am nevoie de gardă corporală. Dar cine ştie! mă gândii în timp ce mă strecuram sub aşternut în patul lat. Poate va veni şi ziua aceea. Şi la acest gând reconfortant am adormit.

A doua zi m-am trezit târziu, la orele zece. În mod normal mă trezesc la orele şase, indiferent când mă culc şi întotdeauna am invidiat oamenii care au somnul bun. Pe de altă parte însă sunt obosit serile, aşa că se echilibrează.

Acum îl voi suna pe Victor să-i mulţumesc pentru ospitalitate şi să-i spun că plec acasă. Nu mai exista nicio posibilitate să cheltuiesc mai mulţi din banii lui Jens Stenberg. Am vorbit cu Victor şi l-am întâlnit pe Gaynor şi pe ceilalţi. Nu erau indicii că ar exista

falsificări ale tablourilor lui Victor. Cel puţin nu le-am putut descoperi. Jens ar trebui să se ocupe singur de chestiune dacă nu mă crede. Eu mi-am făcut datoria.

Am dat un telefon să-mi aducă micul dejun şi am căutat numărul de telefon al lui Victor în carneţelul meu de buzunar. A sunat o dată şi încă o dată. Îmi răspunse o voce în franceză. Am bănuit că era valetul.

— Nu, domnul Andersky nu poate vorbi la telefon acum.

— Puteţi să-i transmiteţi că a sunat domnul Homan. Mă voi întoarce în Suedia azi şi doresc doar să-i mulţumesc pentru ospitalitate.

La celălalt capăt al firului s-a lăsat tăcerea pentru o clipă. Atât de adâncă era tăcerea încât am crezut că s-a întrerupt legătura.

— Alo, am spus eu într-un târziu. Mai sunteţi pe fir?

— Da, sunt aici. S-a întâmplat ceva îngrozitor. Domnul Ford a murit. Şi-a tras un glonţ în tâmplă în noaptea aceasta. O întâmplare îngrozitoare, domnule!

CAPITOLUL XII

— E vina mea. Eu l-am ucis.

Victor Andersky mă privea cu ochii îmbătrâniţi, obosiţi. Stătea prăvălit grămadă în fotoliul alb şi pentru prima oară am remarcat că avea şaptezeci de ani. Ridurile din jurul ochilor se adânciseră. Trăsăturile din jurul gurii se şterseseră. Ca şi cum faţa lui s-ar fi resemnat, obosită să mai fie tânără. Prin uşa de sticlă întredeschisă ce dădea înspre terasă se auzea ciripitul păsărilor. Soarele strălucea iar lacul Geneva scânteia albastru-verzui în spatele coloanelor romane. Victor părea mai scund decât înainte. Ca şi cum s-ar fi scufundat în el însuşi. Bucuria de viaţă şi vitalitatea sa debordantă dispăruseră.

— Tu eşti cel care?... Nu mi-am continuat ideea.

— Bineînţeles că nu, se răsti el. David... David s-a sinucis. Dar a fost vina mea. Vina-i a mea. L-am forţat prea mult. Am avut pretenţii prea mari de la el, am avut aşteptări exagerate în legătură cu el. Şi el a descoperit că nu le poate împlini, aşa că nu a mai rezistat. Iar eu, care în naivitatea şi prostia mea credeam că David voia să trăiască şi să se amuze înainte de a începe să lucreze serios, continuă Victor încet, ca şi cum ar fi vorbit pentru sine însuşi. Că totul se datora faptului că îi venea greu să se concentreze. Dar nu asta era! David pur şi simplu nu a putut, nu era suficient de talentat. M-am înşelat. Şi acum nu a reuşit să o recunoască faţă de sine. Nu a mai

suportat.

Apoi tăcu. Privi înspre grădină.

— Era minciuna vitală care nu mai ţinea, continuă el apoi, încet şi gânditor. David trăia dintr-o iluzie. O iluzie pe care eu o creasem. Când, la sfârşit, a înţeles că nu putea să fie la înălţimea ei, lucrurile nu au mai mers. Cred că, dacă ar fi trăit în altă parte şi nu aici, acest lucru nu s-ar fi întâmplat. Aici contrastul a devenit prea mare. Eu eram cel care am reuşit, cel care am devenit ceva. Într-un fel el a împrumutat de la mine foc şi strălucire pentru ca până la urmă să se ardă atunci când el însuşi a vrut să se autodepăşească.

— Cum s-a întâmplat?

— Ironia este, spuse Victor, de ca şi cum nu ar fi auzit întrebarea mea, că a făcut-o la mine acasă. Deşi era logic, bineînţeles... în pivniţa casei care „trâmbiţează” succesele mele. Ieri seara David era printre ultimii care a plecat de la mine. Un sfert de oră mai târziu, când era o linişte deplină în casă, flaşneta cea mare de jos din pivniţă a început să cânte *An der Schönen blauen Donau.*

— A cântat flaşneta, în mijlocul nopţii?

Victor dădu din cap afirmativ.

— Poate că îţi mai aminteşti că a început să cânte şi în seara când am stat la cină. Nu m-a surprins că s-a întâmplat ceva cu mecanismul ei. Nici Alan Gaynor şi nici eu nu am putut descoperi hiba. Aşa că uneori începe să cânte singură, o porneşte de capul ei. Basson, valetul, s-a dus împreună cu Anne să oprească flaşneta şi atunci... atunci l-au găsit acolo. Întins pe podea cu un pistol în mână. Era mort iar flaşneta cânta tare şi strident. Victor tăcu, nu mai putea articula.

Trebuie să fi fost un şoc îngrozitor pentru el, mă gândii eu. Să cobori în pivniţă în mijlocul nopţii şi să dai peste David mort. Favoritul lui, cel în care a crezut atât, cu care se purta ca şi cu un fiu. Acolo l-au găsit pe David prăbuşit cu un pistol în mână. Cinicul şi decadentul David, romanul din perioada de amurg a Imperiului, stătea întins sub arcadele vilei romane ce se afla de atâta vreme pe dealul de lângă lacul Geneva. Într-un fel ciclul se încheiase.

— Şi când am telefonat la poliţie, continuă Victor cu vocea scăzută, a revenit Alan Gaynor. Îşi uitase servieta. După aceea a venit şi Richard. A auzit flaşneta cântând şi a crezut că făceam o petrecere sexi, cu destrăbălare şi băutură. Victor zâmbi fără voie. Dar nu era vorba de aşa ceva, spuse el cu seriozitate. Chiar dimpotrivă.

— N-ai auzit împuşcătura?

— Zidurile sunt foarte groase iar muzica flaşnetei înghiţea orice alt zgomot. Poate că flaşneta s-a declanşat în momentul în care a apăsat pe trăgaci. Sau poate că împuşcătura a provocat o vibraţie care a declanşat mecanismul, sau poate că David a dat drumul flaşnetei ca o ultimă grimasă pe care a făcut-o vieţii.

— Şi eşti sigur că a fost sinucidere?

Victor a ridicat capul şi m-a privit.

— Dacă sunt sigur, spuse el încet. Ce vrei să spui? Să fi fost... să fi vrut cineva...

— Nu vreau să spun deloc că ar fi fost ucis, spusei repede. Deloc. Atâta doar că ieri am luat masa cu David şi nu mi s-a părut deloc că ar fi fost deprimat. După aceea am mers împreună la atelierul lui şi am văzut o parte din lucrările sale. Mi-a povestit de planurile pe care le avea pentru expoziţia pe care

urma să o deschidă destul de curând. De aceea mi se pare atât de neverosimil ca el să-şi fi luat viaţa tocmai acum.

— I-ai văzut lucrările? Lucrările pentru expoziţie?

— Nu, erau întoarse şi aşezate de-a lungul pereţilor.

N-a vrut să mi le arate. Dar erau şi alte lucrări. Copii după Chagall şi mulţi alţii.

— Chagall? Şi mai cine?

— Braque, Matisse şi Chagall. Şi altceva nimic. A, ba nu, şi Dali.

Victor se adânci din nou în fotoliu.

— Vezi tu, spuse el apoi, a copia este un lucru, iar a crea este cu totul altceva. Şi el nu a vrut să-ţi arate lucrările pentru expoziţie deoarece nu era nimic de arătat. David era maniacodepresiv. Uneori era foarte deprimat. Vedea totul în negru. Iar alteori era totul roz. Oscila între extreme. Şi oare nu aşa este: atunci când cineva se hotărăşte să se sinucidă devine mai liniştit, mai calm? Hotărârea fusese luată. Şi atunci, de fapt, totul putea părea destul de plăcut, toate problemele urmând să fie date astfel la o parte. După aceea totul a fost altfel.

— Ce vrei să spui?

— Când Anne şi Basson au coborât în pivniţă uşa era închisă pe dinăuntru. Poate că îţi aminteşti că este vorba de o uşă veche, din scânduri late. Iar în interior se află un zăvor, o bară care este prinsă în două cârlige mari de fier. Nu există nicio posibilitate de a o închide pe dinafară. Iar David închisese uşa cu bârna respectivă.

— Dar cum au intrat ei înăuntru atunci?

— Se poate intra cu ajutorul unei rigle de fier înguste care poate fi strecurată prin crăpătura uşii

îndepărtând astfel bara, care cade. Am făcut această riglă de fier pentru orice siguranţă. De exemplu dacă s-ar fi închis un copil înăuntru. Şi oare nu tot asta s-a întâmplat, continuă el încet. Un copil s-a închis pe dinăuntru şi nu a mai putut ieşi afară.

— Deci bârna nu poate fi pusă pe uşă dacă eşti în afara camerei? Adică să închizi uşa pe dinafară?

— Bineînţeles că nu merge. Victor mă privi mirat. Acea bârnă trebuia prinsă în cele două cârlige de fier. Aceasta poate fi îndepărtată din afară, dar în niciun caz nu poate fi pusă din afară, deoarece ea stă jos lângă uşă când nu e pusă. Iar pivniţa nu are nici fereastră şi nici alte uşi. Poliţia a cercetat camera cu foarte multă atenţie şi nu a descoperit nimic suspect. Dacă tu crezi cumva că cineva l-ar fi împuşcat pe David şi apoi ar fi fugit prin căminul deschis... Poliţia a spus că a fost vorba de o sinucidere şi cazul a fost clasat.

— Ce s-a întâmplat când au dat peste David?

— Basson m-a chemat pe mine, bineînţeles. Am fugit repede jos, după care am sunat la poliţie.

O uşă se deschise în spatele meu. Anne intră în cameră. Era îmbrăcată în negru şi arăta ca şi cum nu ar fi dormit. Palidă, trasă la faţă şi cu ochii plânşi.

— Nu pot să înţeleg, spuse ea. E atât de ireal!

— Niciunul din noi nu poate înţelege, micuţa mea. Victor îi întinse mâna.

Ea se îndreptă spre el şi se aşeză pe braţul fotoliului.

— I-am spus lui Victor că nu este vina lui, spuse ea încet, şi îi mângâie părul alb. Dar nu vrea să mă asculte. Ia vina asupra lui. Dar David avea o personalitate slabă, spuse ea tăios. Nu a rezistat, nu şi-a atins scopul. Şi-a pierdut pământul de sub

picioare. Plutea prin viaţă şi visa la marele lui succes. Şi când şi-a dat seama că nu avea suficientă forţă şi talent atunci nu a mai vrut să privească realitatea în faţă. Nu a mai putut suporta ideea că nu se poate realiza.

Poate că David era o fiinţă slabă, mă gândii eu, în timp ce o priveam. Dar tu în niciun caz. Tu ai atât forţa cât şi puterea de a supravieţui. Iar în adâncul tău îl dispreţuieşti pe acela care nu este suficient de tare. Jens avusese dreptate, la fel şi David. Anne era o fiinţă tare. Cum este diamantul sub înfăţişarea lui delicată.

— Da, da, spuse Victor resemnat. Poate, că ai dreptate. Nu ştiu. Dar David era talentat. Ar fi putut ajunge departe. Poate că a fost greşeala mea că m-am ocupat de el. Ar fi fost mai bine dacă s-ar fi luptat singur, dacă ar fi dus-o greu, aşa cum am dus-o noi la început.

De afară se auzeau voci şi Richard Bengtsson intră. Părea întristat şi el şi era neobişnuit de tăcut.

— Am venit doar să văd dacă aş putea să fiu de folos cu ceva, spuse el, şi o sărută pe Anne pe obraz.

— Ce drăguţ din partea ta! Victor îi zâmbi palid. Nu, din păcate nu mai putem face nimic pentru David. Poliţia a fost aici şi l-au luat. Un singur lucru nu înţeleg. Oare de unde a făcut rost de pistol? Dar poate că toţi americanii poartă asupra lor un pistol.

— Da, spusei eu, şi mă ridicai de pe canapea. Mă întorc la Geneva, după-amiază iau avionul spre casă.

— Atunci poţi să vii cu mine până în oraş, spuse Richard. Mergem mai întâi la mine să mâncăm ceva, e ora prânzului. După aceea plecăm. Dacă e cumva ceva daţi-mi un semn, spuse el Annei şi lui Victor.

— Ce poveste diabolică, spuse Richard când am

ieşit în soare, pe strada pavată cu pietre din faţa casei lui Victor.

— Şi acum, după ce a murit, pot să-ţi spun că David nu mi-a plăcut niciodată. Romanii spuneau că nu trebuie să-i vorbeşti de rău pe morţi, dar există totuşi limite. Era un diavol! Un afemeiat! Dar nu trebuia să aibă o asemenea moarte! Să se împuşte într-o pivniţă romană veche, pe muzica unui vals vienez scârţâit de o flaşnetă... nu doresc nimănui o asemenea moarte.

Richard şi Estelle locuiau la cinci minute de Victor, în comparaţie cu vila de la malul lacului, cu templu roman şi cu piscină, casa lui Richard era simplă. Era situată într-o mică piaţetă cu o fântână arteziană. Faţadele caselor erau mici şi priveau de sute de ani piaţeta în care un stol de porumbei albi îşi luau zborul sub cerul albastru ori de câte ori ceasul din turnul gri de piatră al bisericii bătea orele douăsprezece.

Am urcat treptele scării de piatră, Richard deschise uşa şi am intrat într-o cameră de zi spaţioasă cu vedere înspre piaţetă. Pe pereţi nu atârnau nici Picasso, nici Miro ca la Victor acasă. Aici erau portrete de familie, înghesuite în rame triste, aurite. Probabil rude din partea Estellei, mă gândii eu şi privii pe melancolicii carolingieni şi pe gustavienii cu ten deschis şi ochi bulbucaţi. De-a lungul pereţilor erau înşiruite, ca nişte flori, scaune în stil rococco ţărănesc, iar pe peretele îngust al camerei domina un grup de canapele în stil gustavian.

— Estelle este extrem de şocată, spuse Richard, şi de aceea e bine că ai venit cu mine. Are nevoie să vorbească cu cineva, cu cineva din afară.

Dar Estelle nu-i împărtăşea părerea. De acolo de unde stăteam, pe covoraşul roşu afgan pe care bătea

soarele, prin uşa întredeschisă care se afla între două biblioteci conţinând volume din secolul al XVIII-lea, legate în piele şi gravate cu aur, se auzea clar vocea ei. Slab, dar totuşi clar.

— Nu vreau, refuz. Nu ai niciun drept să aduci pe nimeni acasă. În niciun caz după tot ceea ce s-a întâmplat. Şi ştiu că tu eşti criminalul. Tu eşti cel care l-a împuşcat. După aceea a început să plângă cu sughiţuri, isteric.

Mă simţeam prost şi nu intenţionam să trag cu urechea, să aflu ceva din intimitatea căsniciei lor, dar nu aveam ce face, pentru că de unde stăteam se auzea totul. Deşi ceea ce era straniu în toată afacerea asta era că David Ford se sinucisese şi că Victor lua vina asupra sa în timp ce Estelle îl acuza pe Richard de crimă. O sinucidere şi doi ucigaşi! Era o ecuaţie care nu se potrivea.

CAPITOLUL XIII

— E păcat de Victor, spuse Richard tăind capacul oului, pe care tocmai voia să-l mănânce, cu un cuţit ascuţit, uşor şi elegant. Ca un chirurg sau ca un călău.

Nu ştiu de ce, atunci la masă am făcut asociaţii atât de ciudate. Poate că din cauza morţii lui David acolo, în cripta veche romană! Sau, poate că din cauza cuţitului elegant de argint din mâna păroasă şi puternică a lui Richard! Am dat din cap, am îngăimat ceva neclar, cu gura plină. Locul Estellei a rămas gol. Richard spunea că o doare capul, că avea migrenă.

— El îl iubea pe băiatul ăsta, continuă Richard, şi umplu din nou paharul cu vin rosé rece, aburind. Dar înţelege-mă bine, îl iubea ca pe un fiu sau ca pe un frate mai mic, dacă vrei.

Am dat din nou din cap afirmativ. Înţelegeam.

— Victor credea în el, sublinie. Şi ce-a primit în schimb? Niciun rahat! David s-a sinucis şi, colac peste pupăză, chiar în casa lui Victor. Ca să nu mai vorbim de ce era între David şi Anne.

— Vrei să spui că?... Şi mi-am amintit de prima seară când am fost invitat la Victor. Afară pe terasă, când mâinile lui David şi ale Annei se căutau pe sub masă, ca doi fluturi albi în întuneric...

— Nu vreau să spun nimic, zise Richard scurt şi întinse mâna să ia un alt ou fiert, cu coaja maronie.

— Rhode Island, spuse el ca pentru sine şi privi oul. Am avut asemenea găini un timp. Găini bune de

carne. Mari şi grase, dar ouau mai puţin decât găina Leghorn. Deşi nu mi-au plăcut niciodată, vreau să spun găinile Leghorn. Sunt pretenţioase într-un fel. Nervoase şi pretenţioase ca domnişoarele. Nu, fir-ar să fie, ce prostii spun. Dar cred că este foarte urât să faci rău când ţi s-a făcut bine. Să iei nevasta unuia s-a mai întâmplat. Presupune o oarecare obrăznicie. Trebuie să fie doi pentru asta, aşa cum se spune. Dar dacă ne gândim la cât bine i-a făcut Victor lui David, da, vreau să spun până când David a murit... Probabil că Anne a început să nu se mai simtă bine în căsnicia ei. Şi tăcu. Privi trist paharul gol.

Am tăcut şi eu, plin de tact. Dar mă gândeam că dragostea este oarbă, că cel care este înşelat află de obicei ultimul. Sau poate că greşesc... Oare Victor ştia că Anne avea sau avusese o legătură cu David chiar sub ochii lui? Probabil că dragostea lui pentru Anne nu-l orbise totuşi încă de tot. Dar atunci sentimentele sale pentru David ar fi fost influenţate, s-ar fi schimbat din roşu în negru, ar fi trecut de la dragoste la ură. Şi mă gândeam la ce îmi povestise David. Că el şi cu Anne se cunoscuseră cu mult înainte ca ea să-l fi întâlnit pe Victor. Că el a prezentat-o pe Anne lui Victor, la rugămintea acesteia, şi că apoi ea l-a părăsit, copleşită fiind de strălucirea lui Victor.

— Am luat masa cu Anne ieri, continuă Richard în timp ce mânca oul cu o linguriţă de argint, care aproape dispărea în mâna lui. Da, ne-am văzut doar. Era în noul hotel-american, care nu-mi place. Arată ca un monolit. Ea îmi spunea că Victor îmbătrânise, că e bătrân şi impotent.

— Impotent?

De mirare am lăsat linguriţa din mână. Bineînţeles că acest lucru se poate discuta îndelung între

prieteni, dar îmi era greu să cred că frumoasa Anne şi-ar pune inima pe tavă în faţa lui Richard.

— Nu mă înţelege greşit, spuse el, şi ridică mâna. Nu în sensul obişnuit al cuvântului. Ea se referea la munca lui şi la viaţa lui în general. Capacitatea lui artistică a început pur şi simplu să apună. Puterea de creaţie i se scurgea printre degete, ceea ce începuse să-i afecteze buna dispoziţie şi viaţa în general. Probabil că acest lucru este legat de accidentul cerebral pe care l-a avut. Nu ştiu de ce mi s-a destăinuit, dar cred că simţea nevoia să vorbească cu cineva, iar eu o cunosc atât pe ea cât şi pe Victor încă de când ne-am mutat aici. Eu privesc totul din afară. Şi, în plus, Anne nu făcea din asta o dramă, povestind doar în treacăt. De fapt, ne întâlniserăm pentru a organiza sărbătorirea zilei de naştere a lui Victor. Împlineşte şaptezeci de ani peste câteva luni şi Anne s-a gândit la o întreagă istorie. Felicitări din toată lumea şi celelalte. Pentru că Victor se amuză copilăreşte atunci când este admirat şi preţuit. Cred că de fapt niciodată nu l-a suferit pe Picasso tocmai pentru că era mai bun decât el şi nu putea suporta această idee. Şi egocentric cum e, nu cred că ar fi acceptat ca Anne să-l înşele cu un altul. Mai ales cu David! Poate că asta era cauza crizei artistice prin care trecea.

Asta înseamnă că Victor avea un motiv, mă gândii eu. Dacă David ar fi fost ucis, Victor ar fi fost candidatul numărul unu la crimă. O soţie tânără şi un bărbat bătrân. Un iubit tânăr. Poc. Şi iubitul cade mort. Am alungat imediat acest gând deoarece poliţia stabilise că era vorba de o sinucidere. Şi, în plus, David s-a sinucis într-o încăpere cu o singură ieşire şi fără ferestre. Iar uşa era închisă pe dinăuntru şi se

putea deschide dinafară numai cu ajutorul unui instrument special.

— Ai fost acolo ieri seară?

Dădu din cap afirmativ.

— Am fost să plimb căţelul imediat ce ne-am întors acasă. În timp ce mă plimbam am auzit deodată flaşneta care a început să cânte. Şi am fugit la Victor. Credeam că ei au continuat petrecerea şi după ce Estelle şi cu mine ne-am retras. M-am întâlnit în hol cu Victor care era palid ca un cadavru şi mă privea fix ca şi cum nu m-ar fi recunoscut. Mi-a spus: „David este mort. Jos în pivniţă. Am sunat la poliţie”. După care mi-a întors spatele şi a dispărut.

— Ce-ai făcut atunci?

— Am fugit jos în pivniţă. Uşa era deschisă şi acolo înăuntru zăcea David. Avea un pistol în mână şi nu era o imagine frumoasă, te asigur. Pe jos era plin de sânge. Iar jumătate din capul lui David nici nu mai exista. Am urcat şi m-am dus la toaletă unde am vomat. În drumul meu l-am întâlnit pe sărmanul Basson.

— Cine? Valetul?

— Exact. Era şocat. Cu toate astea mi-a povestit că în timp ce îşi vedea de treburile lui în bucătărie a auzit flaşneta care a început să cânte. Dar el era obişnuit ca aceasta să pornească de la sine uneori aşa că s-a dus jos în pivniţă ca s-o oprească. Anne, de altfel, îl rugase chiar să o facă. Când a ajuns jos, uşa era închisă pe dinăuntru. Dar el şi cu Anne au reuşit să o deschidă şi în clipa aceea l-au văzut pe David. Apoi a fugit sus să-l aducă pe Victor, dar nu l-a găsit.

— Cum nu l-a găsit? Doar Victor nu era în pivniţă!

— În timp ce Basson urca scările ca să-l aducă pe Victor din dormitor, acesta cobora din salon în pivniţă.

Aşa că n-au trecut unul pe lângă celălalt. Victor voia să oprească şi el flaşneta pentru că sărmanul Basson bineînţeles că n-a mai făcut-o, în toată hărmălaia aceea.

— Apoi a venit Alan Gaynor?

— Îşi uitase servieta. Era vorba de un contract pe care Victor îl semnase şi pe care trebuia să-l trimită la New York.

Amuzant, mă gândii eu, dacă poate să fie ceva amuzant în ceea ce priveşte o crimă. Dar fapt era că la câteva minute după ce David s-a împuşcat în pivniţa soţului iubitei lui, vine Richard care îl urăşte pe David şi care bănuieşte că Estelle şi cu David au mai multe interese comune în viaţă în afara artei şi tot acolo vine şi Alan Gaynor, care şi el are o soţie la fel de frumoasă, Alan Gaynor care joacă la cazinoul din Divonne din cauza unei iubiri nefericite şi neîmpărtăşite.

Discuţia noastră nu a mai fost interesantă în continuarea mesei. Richard a mâncat repede, neglijent, iar eu nu aveam alte lucruri de adăugat. David era mort. O sinucidere tragică a unui artist tânăr şi probabil talentat care avea un singur păcat, acela de a iubi viaţa mai mult decât alţii. Iar sarcina mea se încheiase. Nu reuşisem să aflu nimic care ar fi putut sprijini bănuielile vagi ale lui Jens Stenberg în ce priveşte falsificarea tablourilor şi tipărirea litografiilor în serii duble. Doream doar să mai aflu care era relaţia lui David cu Estelle. Dar nu am întrebat nimic. Până şi curiozitatea mea avea limite.

Când Richard m-a lăsat la hotel bătându-mă prieteneşte pe umăr, soarele se înălţase sus pe cer. Era cald, aproape înăbuşitor, iar avionul pentru Stockholm decola abia pe la orele 18. Am urcat în

cameră, mi-am luat costumul de baie şi un prosop lung. Am coborât, cu liftul, la bazinul de înot. Şi am avut noroc. În ciuda căldurii şi a soarelui care dădea reflexe argintii strălucitoare mozaicului albastru-deschis al bazinului, am găsit o masă liberă şi un şezlong. Am întins prosopul pe şezlong şi m-am aşezat să moţăi la soare. Vântul mă mângâia pe corp iar conversaţia de la mesele din jurul bazinului era la fel de adormitoare ca zumzetul bondarilor într-un lan de trifoi. Din când în când se mai auzea clinchetul câte unui pahar, de asemenea câte un râs, iar jos, pe stradă, câte un claxon de maşină.

Da, mă gândeam eu lăsându-mi trupul alb ca zăpada să se relaxeze sub razele de soare. Aşa este viaţa. Ziua eşti un artist tânăr şi promiţător iar, în noaptea următoare, mort şi rece sub bolta unei pivniţe. Asta îmi spusese şi Victor. David nu a putut suporta ideea că nu era „mare”, că talentul şi puterea sa de creaţie nu puteau atinge obiectivul pe care Victor i-l propusese. Victor Andersky l-a ridicat pe David Ford pe culmile muntelui, l-a lăsat să privească „ţara făgăduinţei” şi i-a promis că totul îi va aparţine. Dar asta nu s-a împlinit. David a trebuit să coboare din nou cu mâinile goale.

Poate că există un avantaj în a nu ţinti prea departe, mă gândii eu, în a-ţi înţelege limitele proprii de la bun început. Eu însumi ar fi trebuit să devin doctor în Istoria artelor. Să ajung profesor poate, sau şef al Muzeului de artă naţională. Dar golul, sau, mai bine zis, lipsa tăriei mele de caracter a determinat un alt curs al lucrurilor iar teza mea de licenţă a rămas la stadiul de introducere a unei lucrări despre Fahicrantz. Nu voiam însă să mă amărăsc. Mă simţeam destul de bine şi eram mulţumit cu

antichităţile mele, trăind într-o lume în care nicio zi nu semăna cu cealaltă.

Se făcuse prea cald la soare. M-am ridicat şi m-am dus la marginea bazinului de unde am sărit în apa răcoroasă şi clară, plonjând de-a lungul fundului bazinului. Ca un rechin, îmi puteam privi umbra sub mine. Am revenit la suprafaţă iar soarele mă orbi atât de tare încât mă lovii de un corp mlădios, strălucitor.

— Pardon, doamnă, spusei şi îmi ştersei apa de pe ochi.

Ea mă privi supărată, cu ochi mari violet-albaştri. Dar după aceea zâmbi.

— Johan Homan. Ne-am întâlnit ieri. Nu vă amintiţi?

Bineînţeles că îmi aminteam. Era una dintre cele trei „flăcări” pe care le-am întâlnit la Victor, frumoasa soţie a lui Alan Gaynor.

— Bineînţeles, spusei. Îmi pare rău că nu v-am văzut din cauza apei.

— Nu face nimic. Nu m-a deranjat. A înotat spre marginea bazinului.

— Hai să bem ceva, spuse Abie Gaynor în timp ce urca scăriţa îngustă a bazinului. Se plăteşte amendă aici dacă te loveşte cineva în bazin.

Era înaltă şi slabă, îmbrăcată într-un bikini roşu, care era susţinut de nişte şireturi albe. Pe umeri îi atârna părul lung şi negru.

— Cu multă plăcere, spusei eu, şi am ieşit din bazinul care strălucea în lumina soarelui, mi-am supt burta şi mi-am îndreptat spatele.

Când au sosit şprităurile în paharele înalte – vin alb cu gheaţă şi cu mult sifon, deasupra cu o felie de lămâie – mă privi cu seriozitate.

— Urât ce s-a întâmplat cu David! Dar mi-am închipuit că aşa va fi.

— Ce? Că se va sinucide?

— Poate că nu asta, dar mi-am imaginat că se va întâmpla ceva.

— De ce?

Ea dădu din umeri.

— Victor este foarte gelos, îngrozitor chiar. Şi, pe deasupra, mai e şi vanitos ca un păun. El este Artistul. Artist cu „a” mare. Cel mai mare după moartea lui Picasso. Preocupat în mod copilăresc de măreţia sa. Şi nimeni nu-l poate umili. Mai adaugă la asta că are un caracter extrem de pasional. Programat emoţional. Trece de la o extremă la alta. De la dragoste la ură. Face parte din temperamentul său de artist. Şi, de asemenea, mai adaugă că, în urma accidentului cerebral, el nu mai este acelaşi de odinioară, a devenit foarte instabil. Iar Richard Bengtsson este ca un vulcan care nu-i activ dar care oricând poate erupe. Credeam că toţi scandinavii sunt reci şi raţionali. Dar îi cunosc destul de bine atât pe Richard cât şi pe Victor pentru a înţelege că este vorba doar de o idee preconceptă învechită, de un clişeu. Sau poate că ei sunt italienii Suediei, sicilienii voştri, spuse ea zâmbind.

— Dar ce are asta de-a face cu David?

— David era ca un copil în casa lui Victor şi apoi era şi profesorul Estellei... Şi nu numai în domeniul artei... Ca să vorbim de drama triunghiului, zâmbi ea din nou, iar dinţii ei albi îi străluceau ca unei pisici. O pisică leneşă care se mulţumea să povestească ceea ce ştia.

— David se duce şi se culcă cu Anne, continuă ea, iar ochii ei violet-albaştri se întunecară. Gândeşte-te ce s-ar întâmpla dacă Victor ar da peste ei. „Fiul” lui are deci o legătură de amor cu soţia lui. Şi în plus tot

„fiul” lui are o poveste de dragoste cu Estelle. Pot să înţeleg acest lucru, pentru că a fi căsătorită cu Richard nu este chiar o plăcere. Este o situaţie interesantă, spuse ea, aproape chiar amuzantă. Dacă toţi ar fi ştiut totul despre ceilalţi, Victor şi cu Richard ar fi trebuit să-l urască pe David şi atât Anne cât şi Estelle ar fi trebuit să-l deteste pentru că le-a fost necredincios.

Am supt încet unul din cuburile de gheaţă din pahar.

— Interesant, spusei. Deci, dacă David nu s-a sinucis, atunci trebuie să fi existat cel puţin patru persoane care aveau motive să-l urască de moarte.

— Exact, spuse Abie Gaynor. Dacă bineînţeles nu s-a sinucis.

— Poliţia a stabilit deja asta. Uşa fusese închisă pe dinăuntru, iar încăperea nu are ferestre şi nici o altă ieşire. La bun început a fost un vechi mormânt, apoi o pivniţă.

— O pivniţă veche, da. Pe care se construise o vilă romană. Dar gândeşte-te, poate că există ieşiri pe care nu le cunoaşte nimeni în afară de cel care a restaurat casa! Imaginează-ţi că vechii romani, pe vremuri, s-ar fi gândit că ar fi practic să poţi dispărea discret în momentul în care ar năvăli barbarii şi germanii!

— Vrei să spui că Victor...?

— Deloc, zâmbi ea. Doar atât vreau să-ţi spun că David, mai devreme sau mai târziu, ar fi avut probleme, probleme mari, dacă nu s-ar fi sinucis.

— Dar de la o relaţie amoroasă nu trebuie să se ajungă neapărat la crimă, nu?

— Nu, şi nici nu s-a întâmplat aşa. Dar el a creat o situaţie de nesuportat în care erau implicate patru

persoane. Mai devreme sau mai târziu tot s-ar fi întâmplat ceva. David avea o putere de atracţie deosebită la femei, într-un fel chiar animalică. Îl cunoşteam destul de bine, spuse ea încet. L-am cunoscut la Paris, deşi cu mulţi ani în urmă.

— Hei, iubito! Iartă-mă că am întârziat.

M-am întors. Era Alan Gaynor, îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu cămaşă albă. Şi avea o servietă. Cea pe care o uitase la Victor?

— Ar trebui să ai costum de baie pe tine, spuse Abie.

— Pentru a fi la fel de lipsit de responsabilitate şi leneş ca voi! oftă el şi se aşeză într-un scaun, deschizându-şi vesta şi nasturele de sus al cămăşii lărgind nodul de la cravată. Părea obosit sub soarele care ardea.

— Cum a fost? întrebă Abie. Te-ai descotorosit de Picasso-ul tău?

Alan dădu afirmativ din cap şi comandă o bere.

— Mai mult. A mers mai bine decât m-am aşteptat. Oamenii au început să înţeleagă că preţul aurului oscilează, dar că arta, cel puţin cea pe care o vând eu, are un singur curs, în ascensiune.

— La ce oameni te referi?

— La arabi, bineînţeles, spuse Abie. Unii dintre ei au început să cumpere artă universală.

— Dar numai lucrările cele mai bune, interveni Alan şi bău din berea rece pe care un chelner îmbrăcat în alb i-o pusese pe masă. Cumpără tablouri de Picasso şi bijuterii de la Fabergé.

— Nu-l uita pe Victor, spuse Abie. Nu ai un client anume care vrea să cumpere numai pânze pictate de Victor?

Alan se întunecă la faţă.

— Clienţii mei şi ceea ce cumpără ei nu sunt un subiect de discuţie, spuse el scurt. Scuză-mă, zâmbi el şi mă atinse uşor cu mâna. Nu vreau să fiu neprietenos. Dar în profesia mea discreţia este la fel de importantă ca pentru un director de bancă elveţian. Nu mă interesează în ce anume îşi plasează oamenii banii. Eu nu-i întreb şi, în primul rând, nu povestesc. Dacă un client are încredere în mine şi în ceea ce îi vând, atunci nu-l dezamăgesc. O tranzacţie rămâne o afacere între mine şi cumpărător.

El îşi ridică paharul şi zâmbi. Dar zâmbetul lui nu era la fel de autentic ca strălucirea aurului din care era făcut ceasul Rolex pe care îl purta la mână.

— Ai fost şi tu acolo ieri seară, după aceea? îl privii eu întrebător.

Dădu din cap afirmativ.

— Îmi uitasem servieta şi aveam nevoie de ea acum înainte de masa de prânz, aşa că a trebuit să mă întorc înapoi. A fost îngrozitor, spuse el încet. Victor era total şocat. Niciodată nu am înţeles cât de mult însemna David pentru el. Dar e atât de stupid ce a făcut David! Chiar dacă niciodată nu ar fi devenit ceea ce Victor spera ca el să devină, ar fi putut să evolueze, totuşi, şi să realizeze ceva bun. Pentru că avea talent, mult talent. Era însă imprevizibil, neechilibrat. Nu avea încredere în sine.

— Deci tu crezi că este vorba de sinucidere?

— Ce altceva ar putea fi? spuse el şi mă privi dezaprobator. Uşa era închisă pe dinăuntru. Valetul l-a descoperit pe David, atunci când a vrut să oprească flaşneta, şi imediat după aceea a venit Victor.

— Dar expoziţia? întrebai eu. Urma să deschidă în curând marea lui expoziţie şi, aşa, deodată s-a sinucis. Pare ilogic.

— Cine a spus că David era logic? Nu, spuse Alan Gaynor încet. David nu urma să aibă niciun fel de expoziţie, pentru că avea nevoie de tablouri şi tablouri nu avea. Dar vorbind despre asta, am listele aici. Şi deschise servieta, scoase câteva hârtii şi i le dădu lui Abie.

— Sunt pentru sărbătorirea zilei de naştere a lui Victor care împlineşte şaptezeci de ani, explică el. Noi o organizăm.

— Nu vreau să vă deranjez atunci. Mă ridicai. Trebuie să merg sus în cameră şi să împachetez. Plec astăzi la Stockholm. Ne-am luat rămas bun şi am plecat. Am luat liftul până sus, la cameră. Bineînţeles că trebuia să împachetez, dar acesta nu era tot adevărul. Pentru că am început să mă gândesc la ceva. Atât Victor cât şi Alan au spus că David nu avea nicio lucrare. Că nu făcuse nimic pentru expoziţia lui. Dar, în atelierul său, David mi-a arătat pânzele care erau înşiruite de-a lungul pereţilor. Bineînţeles că nu le-am văzut pentru că el nu a vrut să mi le arate, dar tablourile se aflau acolo, întoarse şi stivuite cu grijă de-a lungul pereţilor. Oare n-ar trebui să cercetez? mă gândii eu şi mi-am schimbat costumul de baie cu o pereche de blugi, mi-am pus o cămaşă albă şi o jachetă de lână bleumarin. Mai erau câteva ore până la plecarea avionului.

Taxiul m-a oprit exact unde trebuia şi am coborât pe drumul îngust care se făcea între zidul de piatră şi gardul viu, des, verde-închis de pe cealaltă parte. Am deschis uşa şi am păşit pe prundiş. Casa galbenă era aceeaşi. Dar pisica nu mai era acolo iar omul bătrân din grădină terminase de ars crengile uscate.

Încet, m-am îndreptat spre casa tăcută. Ferestrele întunecate străluceau înspre mine din spatele

grilajului ca şi cum casa m-ar fi privit m-ar fi aşteptat.

Atent, am mers spre intrare, am sunat la uşă. S-au auzit semnalele lungi ale soneriei dar nici un alt zgomot Am aşteptat un minut, am aşteptat două. Dar în continuare domnea tăcerea. M-am uitat în jur. Gardul viu nu permitea nimănui de pe stradă să poată arunca o privire, iar de acolo de unde stăteam nu mă putea vedea nimeni din casa vecină care era înconjurată de copaci înalţi.

Am privit uşa şi încuietoarea. Păreau vechi şi nu prea sigure. Din agenda mea care se afla în buzunarul de la spate al pantalonilor, am scos una din cărţile de credit, subţire şi destul de rigidă, şi am introdus-o încet şi cu atenţie în crăpătura uşii între tocul acesteia şi încuietoare. A mers. Zăvorul a sărit când l-am lovit şi uşa s-a deschis.

Am intrat înăuntru grijuliu şi repede şi am tras uşa în spatele meu. Aerul era închis. Am trecut prin camera de zi, spaţioasă cu tapete înflorate şi cu mobilele de culoare galben-deschis. Sus, pe scara îngustă care ducea la atelierul lui David, m-am oprit când am auzit pornind o motocicletă. Apoi am deschis cu atenţie uşa atelierului. Încet. Dar nu era necesar să fiu atât de prudent pentru că încăperea era goală, goală cu desăvârşire. Toate tablourile pe care le văzusem stivuite de-a lungul pereţilor dispăruseră.

CAPITOLUL XIV

Pe lacul Saltsjön se apropia o barcă lungă şi joasă. Se vâslea înspre deschiderea strâmtă, în formă de S dintre Försvarsholmen şi Barkarholmen. Stropii străluceau în lumina soarelui când vâslele se ridicau din apă. La debarcader erau ancorate vase comerciale, cu pânzele strânse. Pescăruşii ţipau. Vântul aducea un iz de smoală. Câţiva soldaţi aşteptau în faţa intrării înguste, sprijinindu-se de palisadă. Unul dintre ei scuipa în apa învolburată. Un altul se scărpina distrat sub braţ şi căsca, privind absent peste apă. Din Gamla Stan până la Norrmalm se întindeau piloanele unui fel de pod puternic deasupra lagunei. Aici se afla un fel de strâmtoare care apăra zona Mälar şi centrul bogat al ţării. Această strâmtoare era uşor de apărat şi greu de forţat.

Scrutam priveliştea de acolo de unde stăteam, lângă balustrada de piatră, şi mă uitam în depărtare. Acum bărcile dispăruseră, nu mai erau de mult acolo. Şi soldaţii fuseseră doar imagini ale fanteziei mele care au dispărut şi ele la fel de repede precum apăruseră. Încă mai era fascinant să stai aici şi să priveşti trecutul Stockholm-ului. Strat după strat, arheologi pricepuţi au descoperit sutele de ani, iar acum ajunseseră în secolul al XIII-lea, descoperind paginile din istoria noastră cea mai veche. Aici Birger

Jarl[10] construise strâmtoarea zonei Mälar şi luptase împotriva piraţilor, s-a ocupat de comerţ, a luat vamă şi a luat în mâinile lui de fier şi dornice de putere conducerea negoţului. Tot aici se afla şi casa regală, construită după planurile lui Tessin. Aici se găseau şi resturile farmaciei Morianen precum şi cele ale casei Helgeand şi ale palatului Klas Fleming. Detectivii arheologi şi oamenii de ştiinţă din alte domenii adunau cu grijă şi răbdare indicii şi urme ale istoriei pentru a le transforma în imagini vii ale unor secole dispărute. Acolo se aflau şi resturile zidurilor cetăţii medievale a oraşului. Acolo se aflau fragmente din inima Stockholm-ului şi a Suediei. Iar tot în acest loc s-a trecut la demolarea monumentelor istorice pentru a se construi un garaj. Maşinile erau mai importante pentru unii decât propriul nostru trecut. Dar nimic nu e nou sub soare, mă gândii eu. Odată s-a propus cu cea mai mare seriozitate să se demoleze Gamla Stan, centrul vechi al oraşului pentru a face locuri de parcare. Iar politicieni incompetenţi şi nedotaţi ai municipiului, timp de câteva decenii, au reuşit totuşi să demoleze o bună parte din oraş pentru a înlocui construcţii de nepreţuit din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea cu clădiri din sticlă şi beton, transformând un oraş viu într-un deşert steril de piatră peste care se aşterne tăcerea când se lasă întunericul! O porcărie, unde lumina neonului rece şi albastră înlocuieşte oamenii şi viaţa. Ne-am trezit prea târziu. Am reuşit să salvăm ulmii din Kungsträdgården[11] dar nu oraşul. Iar acest proces a fost denumit dezvoltare. Esenţial

[10] Întemeietorul oraşului Stockholm (în sec. XIII), pe care-l stăpâneşte între 1250—1266.

[11] Grădina regală.

este că înţelepciunea a învins până la urmă şi că cel puţin ceea ce este mai valoros şi mai interesant din săpăturile arheologice urmează să fie păstrat într-un muzeu care este planificat să se înfiinţeze în incinta Palatului Parlamentului, care va fi restaurat.

În jurul meu se auzeau pescăruşii, iar în jurul Helgeandsholmen-ului unduia apa strălucitoare din lacul Mälar, ca pe vremuri. Vitală şi nestingherită de politica municipală. Chiar dimpotrivă, în apă se găseşte şi somon, exact ca şi înainte.

Şi mi-am continuat plimbarea pe Norrbro sub un soare luminos şi un cer albastru. Cu o seară înainte sosisem de la Geneva şi mă îndreptam acum spre casa lui Jens Stenberg pentru a-i povesti aventura mea.

Traficul era mare, mirosea a benzină, şi un malaxor de ciment a reuşit să se salveze, cu ajutorul unor frâne scârţâitoare, pentru a nu intra într-un autobuz roşu. După aceea s-a ciocnit un Volkswagen cu un Mercedes verde, iar eu m-am „salvat” trecând, la umbră, pe partea cealaltă sub arcadele palatului. Mi-am continuat drumul pe dealul Lejonbacken, păşind pe un prundiş care scârţâia sub picioare, am trecut pe lângă soldatul de gardă care transpira sub un coif alb şi o uniformă groasă. Curtea palatului era goală. Departe, înspre aripa de vest, se plimba cineva într-o uniformă albastră, iar câţiva porumbei planau uşor şi o fată cu părul lung traversa curtea îndreptându-se către o maşină albastră, mică.

Am trecut pe lângă nişte autobuze cu turişti germani care parcaseră în apropiere şi care îşi lăsaseră pasagerii fistichii, cu aparate de fotografiat atârnate de gât, lingând îngheţate, la obeliscul lui Gustav al III-lea, în faţa Bursei şi prin Stortorget. Când

am ajuns în Svartangatan n-am putut rezista tentaţiei de a intra într-o cafenea mică pentru a bea o bere rece servită într-un pahar înalt. Era o cafenea cu terasă amplasată într-o casă unde locuiseră pe vremuri soldaţii lui Sigismund. Acum atmosfera era mai puţin războinică. În poartă stătea o bicicletă pictată cu floricele care se sprijinea de nişte trepte de piatră, lângă o sanie neagră. Pe perete era atârnată o planşetă în care era imprimată o inimă. În curte erau scaune galbene de plastic în jurul unor mese acoperite cu feţe de masă în carouri albastre, cu umbrele de soare, iar în jur se aflau lădiţe cu muşcate roşii printre frunzele verzi. Vrăbiuţe pline de speranţe stăteau pe marginea mesei cu capul înclinat privind cu ochii lor strălucitori ca nişte bobite de piper. Dar eu nu aveam fărâmituri de pâine şi lor nu le-ar fi plăcut berea, aşa că au zburat ciripind la masa vecină unde o fată cu ochelari mari de soare citea o carte poliţistă despre un detectiv amator care locuia în Gamala Stan[12]. Am suflat spuma berii şi am zâmbit. Dacă ar şti ea, mă gândii eu! Cu siguranţă, spunea Oscar Wilde, pentru că mi se pare că era chiar el, realitatea încearcă să copieze literatura, dar el n-ar fi spus asta dacă ar fi fost în pielea mea.

Am mers mai departe şi am luat-o la stânga, pe lângă biserica germană. Acolo, chiar în spatele idilicei Brända Tomten, se afla galeria lui Jens Stenberg.

Când am intrat nu era nimeni înăuntru. Niciun om în încăperea joasă cu pereţii albi. Jens a dat cu siguranţă o lovitură cu Chagall. La distanţe bine calculate atârnau vreo douăzeci de gravuri în alb-negru, reprezentând atât *Fabulele* lui La Fontaine cât

[12] Jóhan Homan este personajul principal al unui ciclu de romane poliţiste scrise de acelaşi autor.

şi personaje din *Suflete moarte*. O aromă vagă de cafea pătrundea în galeria răcoroasă. Undeva, se auzea flautul lui Mozart. Radio-ul, sau poate era un capelan care făcea exerciţii acasă.

— Bună ziua, Jóhan. Apăru în uşa din spatele meu. Acum ai avut noroc. Am fost puţin afară ca să cumpăr câteva mazarine. E unul din viciile mele ascunse.

— Ascunse şi nu prea, spusei eu, şi l-am atins uşor pe burta care se rotunjea deasupra curelei de piele cu cataramă de aur. Mănânci dulciuri cu glazură care nu sunt bune pentru siluetă! Trebuie să renunţi la ele.

— Mai bine vorbeşte pentru tine, râse Jens. Nu vrei dulciuri, atunci lipseşte-te de ele. Vino şi povesteşte-mi cum mi-ai tocat banii.

După un timp, în biroul lui, stăteam fiecare în faţa unei ceşti de cafea cu un desen albastru şi o cafetieră roşie. În spatele lui Jens era un tablou mare de Dali care reprezenta un cal gri pe fundalul unui nor albastru deschis.

— Ştiu că David s-a sinucis, spuse Jens cu seriozitate, învârtind cu linguriţa în ceaşca de cafea. Ieri am vorbit cu Alan la telefon. M-a sunat. O istorie îngrozitoare. Alan se teme că toată povestea asta îl va distruge pe Victor.

— Adică să nu mai poată picta? Vrei să spui că nu va mai putea picta? Mi se pare puţin cinic. David moare, iar Alan este neliniştit că nu va mai putea câştiga bani de pe urma lui Victor.

— Nu, nu cred că-i vorba despre asta. Dar totuşi... Trebuie să fi fost o lovitură groaznică pentru Victor. A fost ca şi cum şi-ar fi pierdut un fiu, spunea Alan. Victor a fost cu adevărat disperat. Tu, care ai fost acolo, povesteşte-mi ce s-a întâmplat.

Şi i-am povestit despre prima seară la Victor.

Despre discuţia mea cu David şi despre cea cu Victor în urma sinuciderii.

— Victor spunea tot timpul că vina este a lui, zisei eu. Că el l-a împins pe David la sinucidere cerându-i prea mult. Iar când David şi-a dat seama că nu poate răspunde aşteptărilor, a făcut ce a făcut. Dar, se pare că David avea o capacitate deosebită de a complica viaţa şi mai mult decât este ea complicată în realitate şi nu mă refer numai la faptul că a ratat expoziţia.

— Ce vrei să spui?

— Dacă am crede bârfele atunci David ar avea cu siguranţă o legătură cu Anne. Iar apoi, pentru a fi eufemistici, a întreţinut relaţii „amicale” cu Estelle. Numai pentru atât şi s-ar fi găsit suficient explozibil pentru ca David să sară în aer. Iar dacă toată această vorbărie ar fi adevărată atunci David şi cu Richard ar fi trebuit să se urască şi atât Anne cât şi Estelle ar fi trebuit să-l deteste dacă ar fi ştiut că el îşi împărţea timpul între două paturi. Iar ce-a fost cu Abie Gaynor nu ştiu să-ţi spun. Dar ea mi-a dat să înţeleg că se cunoscuseră pe vremuri la Paris.

Jens stătea tăcut şi mă privea gânditor.

— Ştiu că David era întru totul amoral, spuse el într-un târziu. Dar acest lucru se datora, cred, vieţii pe care a dus-o la Hollywood şi la Paris. Poate că n-ar trebui să tragem concluzii pripite. Una e să seduci pe nevasta unui băcan dintr-un orăşel prăpădit de provincie şi alta e să ai o legătură amoroasă cu o femeie frumoasă la Geneva sau la Paris. Este o altă dimensiune, ca să spun aşa, sau un alt climat cu o înţelegere mai largă.

— Nu ştiu dacă Victor are o înţelegere mai largă decât cea a unui băcan suedez în această privinţă. Probabil. Dar în orice caz Richard Bengtsson nu o are.

Şi, după aceea, vine povestea cu expoziţia.

— A lui David?

— Exact. Cu toţii au afirmat că el s-a sinucis pentru că nu putea picta, ca să simplific totul. Dar David mi-a arătat în atelierul său o serie de lucrări, probabil vreo cincizeci. După moartea lui m-am dus la atelier, iar lucrările nu mai erau acolo.

— Sună ciudat. Dar le-ai văzut în realitate? A pictat într-adevăr cât pentru o expoziţie întreagă?

— Da şi nu. Am văzut tablourile. Erau stivuite cu faţa în jos de-a lungul pereţilor. Dar el nu a vrut să mi le arate. Mă refer la subiectele tablourilor. După aceea s-a întâmplat ceva în atelier.

— Ce?

— Când am fost acolo pentru prima dată, n-am avut încotro şi l-am auzit vorbind cu cineva într-o cameră alăturată. Nu ştiu cu cine, pentru că nu se auzea bine, dar în orice caz era o femeie.

— Ce spunea?

— Nu ştiu. Nu am auzit. Dar David voia să povestească ceva unei anumite persoane. Îi spunea femeii că nu mai putea continua să trăiască la fel ca până atunci. Susţinea că ea se folosise de el. Că ea se putea lipsi de dragostea lui în momentul în care ar fi obţinut ceea ce dorea.

— Mda, spuse Jens, după un timp. Straniu. David avea ceva de mărturisit, el se simţea folosit şi nu mai putea continua să trăiască în felul în care trăise până atunci. După care se împuşcă în pivniţa lui Victor.

— Nu vom şti niciodată de ce a făcut-o. Poliţia a cercetat, constatând că uşa fusese închisă pe dinăuntru şi tot restul... aşa că presupun că totul s-a potrivit ca şi când ar fi fost o sinucidere.

— Dar nu eşti convins?

— Mda... îngăimai eu. Cred că există prea multe semne de întrebare în toată povestea asta. Iar David, aşa cum spui tu, era amoral. S-a sinucis!? Filosofia lui era că e mai bine să te amuzi atât timp cât poţi să o faci şi să nu pierzi nicio ocazie. El iubea viaţa, iubea femeile, maşinile, luxul. Un asemenea om nu se sinucide.

— Ştim prea puţin unii despre alţii. Poate că aceasta era doar o poză, o mască în spatele căreia se ascundea. I-am dat telefon lui Victor în ziua premergătoare morţii lui David. Şi am vorbit cu el.

— Cu cine, cu Victor?

— Nu, cu David. Victor era plecat şi David a răspuns la telefon. Şi parcă-mi spunea ceva despre un lucru care mă va surprinde... Pe mine şi pe toţi ceilalţi. A râs şi mi-a spus că până la urmă voi descoperi măreţia lui.

— Ce voia să spună?

— Nu ştiu, doar atât că voi fi surprins, că voi afla ceva. N-a mai putut spune nimic deoarece Anne îl putea auzi, dar cred că se referea la expoziţia pe care urma s-o deschidă.

— Cum l-ar fi putut auzi? Intrase în cameră?

— Nu, intrase pe fir. Tocmai se întorsese acasă şi când a aflat că voiam să vorbesc cu Victor a ridicat receptorul şi mi-a spus că Victor era la Alan, la galerie, unde-i dusese nişte tablouri. Da, într-adevăr, a fost tragic că David nu a avut niciodată prilejul să deschidă expoziţia. Numai dacă ar fi avut ceva de expus! Pentru că nu i-ai văzut niciodată tablourile, nu?

— Nu, nu le-am văzut, iar când m-am întors la atelier să i le văd nu mai erau acolo. Deşi poate că David însuşi le-a ascuns. Probabil că Victor a avut

dreptate.

— Dar ce a spus?

— Da, a spus că David nu şi-ar fi realizat ceea ce şi-a propus, că nu era în stare. Şi că nu ar fi suportat ca minciuna lui vitală să fie dezvăluită.

Am rămas amândoi tăcuţi un timp.

— Mda, spusei într-un târziu. Ceva bun s-a întâmplat totuşi în călătoria asta. Cred că nu va mai fi nevoie să-ţi faci gânduri noaptea. Pentru că nu există niciun fals. Am vorbit cu Gaynor atât despre Victor cât şi despre David. Probabil că litografia pe care ai văzut-o la Paris fusese furată de cineva care a schimbat ulterior numărul.

— Nu sunt sigur, spuse Jens cu seriozitate şi privi în ceaşca de cafea cu desene albastre cu alb. Am acest sentiment chiar de când Victor a avut accidentul vascular cerebral. Este ceva care nu merge. Şi tocmai am vorbit cu Alan despre chestiunea asta.

— Credeam că nu vrei să-l amesteci şi pe el în povestea asta! Cel puţin atât timp cât nu erai sigur de ceva.

— Bine. Dar acum ştiu. Cu câteva zile în urmă am primit mai multe lucrări printre care o pânză a lui Andersky. Şi acea pânză nu este, cu siguranţă, pictată de Victor.

— Dar cum poţi şti asta?

— O văd. O simt. De fapt nu este nimic concret. Dar este ceva care nu se potriveşte. Este o greşeală la mijloc.

Jens îmi arătă un tablou pe peretele alb din spatele meu. Acel albastru Andersky strălucea în întuneric, având o forţă spirituală deosebită. Tabloul vibra de viaţă. Două femei pictate pe un fond albastru închis mă priveau, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună ceva.

— Am trăit cu arta lui Victor ani în şir, spuse Jens gânditor. Dar el niciodată nu s-a apropiat de acest mod de exprimare în pictură. Pot s-o garantez.

CAPITOLUL XV

— Ce a răspuns Gaynor când i-ai spus că tabloul trimis era falsificat?

— La început a râs, după aceea a devenit bănuitor. Pentru că el ştie că sunt expert în Andersky. Dar mi-a relatat că el însuşi fusese să ia tablourile de la Victor din atelier. Unul dintre ele mi l-a trimis mie, iar celelalte le-a expediat unor galerii din New York şi din Germania. Aşa că nu m-a crezut. Dar nu era suficient de sigur, astfel că m-a rugat să iau tabloul cu mine la New York.

— Bine, dar Alan este la Geneva nu?

— Nu şi săptămâna viitoare. Şi eu trebuie să plec la New York. De obicei merg acolo de cinci-şase ori pe an. Cumpăr artă şi testez piaţa. Îmi fac legături şi relaţii. Legăturile şi relaţiile sunt cheia succesului în branşa în care lucrez. Trebuie să-i cunoşti personal pe marii comercianţi de artă şi să ai o colaborare serioasă cu ei. Pentru că uneori se întâmplă să facem tranzacţii prin telex sau prin telefon. Şi treaba nu merge dacă nu poţi avea încredere în persoana de la celălalt capăt al firului.

— Dar dacă, Alan Gaynor a luat el însuşi tablourile lui Victor, atunci înseamnă că ele nu ar putea fi falsificate?

— Susţin că treaba asta pare ciudată, spuse Jens serios. Victor nu a pictat acest tablou. O simt.

— Mi se pare ciudat. Alan Gaynor se duce să ia

tablouri de la Victor Andersky. Nu-i aşa? Le ia deci chiar de la sursă, ca să spunem aşa. Vrei să spui că Victor ar fi în stare să-i dea tablourile falsificate? Iar Alan a fost cel care mi-a spus că falsificările sunt o adevărată catastrofă. Dacă oamenii şi-ar pierde încrederea în el în calitate de comerciant de artă, ei nu ar mai cuteza să cumpere tablouri de Andersky. Preturile ar urma să scadă serios iar Alan ar fi ruinat. Mi se pare că istoria asta nu se leagă. Că el ar putea fi falsificator de artă, deci.

Jens mă privi şi dădu din cap afirmativ.

— Sunt de acord cu tine. Şi nu-l bănuiesc deloc pe Alan că ar face afaceri necurate. Dar există o altă posibilitate.

— Care?

— Aceea că s-ar fi putut întâmpla ceva ulterior. După ce Alan ar fi ridicat tablourile, spuse el încet, şi se aplecă înspre mine.

— Gândeşte-te! Alan predă tablourile unei firme care se ocupă de expediere, pentru a le împacheta. După aceea ele sunt transportate de la Galeria lui Alan la aeroport cu o maşină. Mi le expediază întotdeauna cu avionul. Cu trenul ia prea mult timp şi se pot întâmpla prea multe lucruri în timpul transportului.

— Deci vrei să spui că cineva ar fi putut lua tabloul şi l-ar fi putut schimba cu un tablou fals în timp ce tablourile au fost transportate de la biroul lui Alan la avion!

— Întocmai. Şi pentru asta nu e nevoie să fii un artist de renume mondial. Este necesar să ştii modul în care lucrează Alan. Secretara lui, de exemplu, sau cineva de la firma de expediţie ar fi putut să povestească faptul că eu urma să primesc un pachet

în care se afla un tablou de Andersky. Şi presupune apoi că ai un tablou falsificat în toată regula. Opreşti pe drum şoferul, îl mituieşti şi schimbi tabloul. Simplu şi eficient.

— Sună interesant, spusei. Dar puţin cam aventuros. În stilul James Bond. E ceva ce nu pot pricepe. Dacă Alan ia un tablou de la Victor şi ţi-l trimite ţie, atunci cum poate şti cel care schimbă tabloul ce anume reprezintă?

— Cum adică?

— Este aproape imposibil să stai în maşină şi să pictezi tabloul pe care urmează să-l înlocuieşti. Pentru a putea copia originalul ai nevoie de timp şi linişte.

— Nu neapărat. Pentru că nu am văzut tabloul de la început, eu doar am vorbit despre el cu Alan la telefon, şi dacă după aceea primesc un Andersky tipic înseamnă că am primit ce trebuia. Astfel încât nu am nicio posibilitate să spun că tabloul este „fals” deoarece eu n-am văzut niciodată originalul.

— Înţeleg. Asta îmi aminteşte că David copia tablourile altor pictori într-o asemenea manieră încât eu personal nu puteam să deosebesc originalul de copie. De exemplu, Chagall.

Jens râse.

— Am văzut Chagall-ul lui, spuse el. Adică al doilea „talent” al lui David. Este priceput sau mai degrabă era. Dar dacă tu îţi poţi închipui că pânzele lui au păcălit mai mult de cinci minute pe cineva care lucrează în branşa asta, atunci greşeşti. David făcea tablourile acestea ca „exerciţiu de digitaţie”, aşa cum obişnuia el să spună. Dar pentru a face falsuri perfecte este nevoie de mult mai mult decât un exerciţiu de digitaţie. Deşi există şi din acestea. Şi nu uita că pentru un tablou bun de Andersky poţi primi în

jur de un milion sau chiar mai mult. La New York era un escroc care ani la rând a pictat toate „minunile” artei mondiale şi a vândut exemplare chiar şi muzeelor

— Există însă un inconvenient, spusei. E vorba de bani.

— De bani?

— Închipuieşte-ţi că tabloul este falsificat şi schimbat cu originalul. Te duci să-l ridici de la aeroportul Arlanda sau poate ţi-l trimite firma direct acasă.

Jens dădu din cap.

— Şi presupune că falsul este atât de bine executat, pictat perfect, încât nici tu şi nici cumpărătorul nu bănuiţi nimic. Atunci ce se întâmplă?

Jens mă privi întrebător.

— Atunci clientul plăteşte. Primeşti un milion sau cât o fi costând tabloul. Îţi iei procentele şi restul banilor îi trimiţi lui Alan Gaynor care îi dă pe jumătate sau şaptezeci la sută lui Victor, nu?

— Exact. Dar unde vrei să ajungi?

— La cel care falsifică, dacă bineînţeles acesta există. Cel care mituieşte secretara şi pe şoferul care transportă tabloul, şi schimbă tabloul. Ce primeşte el?

— Tabloul, bineînţeles. Originalul. Nu înţelegi? El primeşte tabloul original.

— Bine, dar nu-l poate vinde, nu?

— Bineînţeles că poate. Îl pune deoparte şi aşteaptă momentul când va putea fi vândut. Sau, de asemenea, îl poate vinde cuiva care vrea să rămână anonim. Există oameni care cumpără artă cu bani negri şi, după aceea, aşteaptă câţiva ani, vând, ridică preţul şi în felul acesta banii lor devin bani cinstiţi. Şi, apoi, mai există colecţionari care nu îşi arată galeriile.

Aceasta este o invitaţie directă adresată hoţilor, de altfel. Unii arabi nu cumpără numai aur şi hoteluri la Londra. Există câte unul care are colecţii fantastice în palatul său. Iar acolo nu intră nimeni, te pot asigura. Aşa că dacă un Andersky fals ajunge la vreun milionar din Kansas, originalul s-ar putea să atârne pe vreun perete de harem. Poate că exagerez, dar nu prea mult. Există posibilităţi de a te descotorosi de o operă originală furată, n-ai nicio grijă.

Stăteam tăcut; mi-am umplut ceaşca cu cafea şi am muşcat dintr-un corn.

— Asta ar însemna că undeva există un falsificator de artă foarte bun de care n-a auzit nimeni şi care, în plus, are posibilitatea să schimbe tablourile din momentul în care acestea au părăsit galeria lui Gaynor şi până în momentul în care ajung la tine.

— Nu numai la mine. Bănuiesc că există mai mulţi care pot fi în situaţia mea. Dar pentru a face acest lucru trebuie să lucrezi cu atenţie. Nu poţi să intri pe piaţă cu prea multe tablouri falsificate.

— Nu, bineînţeles că ai dreptate. Dar dacă falsificatorii vin acasă cu câte un milion de fiecare dată, atunci nu e nevoie s-o facă prea des.

— Şi asta probabil că nu-l priveşte numai pe Andersky, spuse Jens mai mult pentru sine. Ce să spun despre ceilalţi: Léger, Miró şi Braque? Pentru a lua numai pe câţiva dintre cei mai buni. Deşi îmi închipui poate prea multe. Oricum, problema se va rezolva în momentul în care Alan va putea vedea tabloul. El ştie mai multe despre opera lui Victor decât mine.

— De ce nu îi arăţi tabloul direct lui Victor?

— Alan m-a sfătuit să n-o fac. Am vorbit despre asta şi mi-a spus că Victor se află într-un fel de criză

de creaţie. Iar moartea lui David îngreunează cu atât mai mult situaţia. Dacă m-aş duce cu unul din tablourile lui şi i-aş spune că este vorba de un fals atunci acest lucru ar fi picătura care ar umple paharul. Dar Alan va rezolva problema asta. Într-un fel e în joc viitorul lui. Dacă vinde tablouri falsificate chiar dacă nu ştie nimic despre aceasta, este ca şi mort în meseria lui. Aşa că voi lua tabloul cu mine la New York. Iar tu ai să vii cu mine.

— La New York? De ce?

— Pentru că aşa vreau eu, spuse Jens serios. Apoi zâmbi. Eşti invitatul meu. Dacă ai chef, bineînţeles, şi timp. Îi cunoşti atât pe Alan cât şi pe Victor. Şi l-ai întâlnit şi pe David. În plus, te-ai mai ocupat puţin şi cu probleme de criminalistică. În perioada în care mergem, Victor şi Anne vor fi în Statele Unite.

— Sigur că am chef, trăsei eu de cuvinte. Dar timp... nu ştiu dacă am. Doamna Green mă ajută în magazin când sunt plecat. Trebuie să vorbesc mai întâi cu ea şi apoi nu ştiu ce aş putea face eu la New York. Că m-am ocupat puţin de câteva cazuri de omucidere, nu înseamnă că aş putea descoperi falsificatori de tablouri.

— Nu. Dar poţi întreba unele lucruri despre care eu n-aş putea întreba. Şi apoi nu e vorba decât doar de câteva zile. Dacă Alan spune că tabloul este în regulă, atunci nu mai e nicio problemă. În cel mai rău caz putem apela la Anne să se uite la el. Sau chiar la Victor.

— Mai vedem noi, spusei. Depinde de afacerile mele la magazin. Te sun mâine.

Dar n-am făcut-o. Pur şi simplu nu am sunat. La Roslagen a avut loc o licitaţie mare şi m-am dus acolo cu bătrânul meu Peugeot. Era vorba de două

domnişoare bătrâne care locuiau într-un conac căzut în paragină şi care erau nevoite să se mute la oraş. Nu mai răzbeau singure acolo. Iar în micul apartament al azilului de pensionari de pe Kommendörsgatan nu puteau să ia cu ele prea multe lucruri. Oglinzi în stil gustavian, mobile rococo, birouri în stil baroc. Artă veche suedeză în rame grele aurite. Dar, din păcate, nu eram singurul amator la licitaţia din casa veche, în stil carolingian, vopsită în galben.

Toţi comercianţii de antichităţi din Stockholm erau acolo. Cel puţin aşa mi se părea. Ne-am înghesuit cu turişti şi cu localnici, cu directori de fabrici de maşini şi cu casnice ambiţioase. Deşi n-ar trebui să mă plâng. Am cumpătat un grup de canapele de pe „vremuri”, şi anume din timpul lui Gustav al III-lea. De asemenea, douăsprezece scaune în stil rococo ţărănesc şi un dulap de la începutul secolului al XIX-lea. Şi când m-am întors la magazin era deja prea târziu. Pe masă, în bucătăria combinată cu un birou, am găsit un mesaj de la doamna Green. Mă ruga să sun, ceea ce am şi făcut. Dar ceea ce ea mi-a spus a făcut ca toată aventura mea în America să se termine înainte de a fi început. Doamna Green era nevoită să plece a doua zi de dimineaţă la Hallsberg, la fratele ei care se îmbolnăvise.

Se făcuse seară. Trebuia s-o aduc pe Cléo. Şi ca de obicei nu părea prea entuziastă în momentul în care am ajuns la doamna Anderson, pe Köpmangatan nr. 11, de unde trebuia să o iau. Nu e niciodată prea entuziastă când lipsesc. La început vrea să joace rolul unei nevinovate jignite, vrea să fie acră şi severă. Dar de data asta nu i-a reuşit prea mult. După un timp, mi-a sărit pe genunchi şi a hotărât să mi se urce pe umăr. Acolo s-a cuibărit şi a început să toarcă

băgându-şi botul umed în urechea mea.

A doua zi, devreme, când încă mai dormeam, cu Cléo adunată ghem la picioarele mele, a sunat telefonul. Jumătate ameţit de somn am răspuns într-un târziu, lovind pe noptieră o sticlă, care s-a răsturnat, când am întins mâna să ridic receptorul.

— Bună. Aici e Jens. Vii?

— Ce? întrebai eu somnoros.

— Vii la New York?

— Da, da. Îmi pare rău că nu am sunat ieri.

— Am aranjat totul ca să primeşti viză imediat. Şi e foarte important să vii şi tu. Pentru că începe să devină interesant.

— Ce anume?

— Am primit o „vizită” noaptea trecută. La Galerie. Hoţi. Profesionişti. Au decuplat semnalul de alarmă şi au luat câteva din cele mai bune lucrări pe care le am. Iar tabloul lui Victor a dispărut.

CAPITOLUL XVI

— Spargere!? Doar nu vrei să spui că asta e. Şi Andersky-ul tău a dispărut? Crezi că are vreo legătură?

— Cu ce?

— Cu afacerea cu falsificările. Dacă Gaynor este implicat în vreun fel, atunci înseamnă că a început să se teamă când l-ai sunat şi i-ai spus că tabloul pe care l-ai primit era falsificat! Poate că tocmai el se află în spatele afacerii!

— Chiar dacă ar fi aşa, m-aş abţine s-o spun. În ultimul an am avut trei spargeri. Dar acum mi-am făcut rost de un seif special unde închid în timpul nopţii cele mai bune lucrări pe care le am. Iar acolo nu ajunge niciun hoţ.

— Bine, dar au luat tabloul lui Victor, nu?

— Tabloul era prea mare şi nu a încăput în ascunzătoare. Nu, aceasta a fost o „vizită" de rutină mai degrabă, spuse el ironic. Şi bineînţeles că s-au bucurat grozav când au dat peste un tablou de Andersky.

— Crezi că îl pot vinde? Nu e oare prea bine cunoscut?

— Nicio problemă. Îl trimiţi în străinătate, după care dispare uşor şi repede ca o rândunică toamna. Dar din fericire sunt asigurat. Deşi acum cresc din nou taxele pentru asigurarea împotriva furturilor.

— Deci nu pleci la New York?

— Vrei să spui că din cauză că tabloul a fost furat? Jens râse. Din păcate, trebuie să plec. Nu trebuie să-l întâlnesc numai pe Alan. De fapt nu-mi prea plac călătoriile scurte. Când în sfârşit te-ai obişnuit cu fusul orar din America, trebuie să te şi întorci acasă, schimbi ceasul şi îţi modifici din nou ritmul de viaţă. Eşti obosit şi acolo şi aici. Dar tu ce faci? Te-ai hotărât?

— Nu eu, ci doamna Green.

— Doamna Green?

— Doamna care mă ajută. Nu mă mai poate ajuta. Trebuie să plece la un frate bolnav, din Hallsberg. El ţine acolo o librărie, iar ea trebuie să-l ajute până se însănătoşeşte. Cred că va dura câteva săptămâni. Şi apoi, nu pot să iau în magazin pe cineva care nu are experienţă şi pe care, mai ales, nu-l cunosc. Îmi pare rău Jens, ar fi fost fantastic, dar şi aşa am fost plecat prea mult timp.

— În regulă, spuse Jens scurt, puţin dezamăgit. Nu pot să te oblig. Te înţeleg. Eu însumi ştiu ce înseamnă să fii lipsit de ajutor. Şi în plus tabloul a dispărut, aşa că Alan şi cu mine va trebui să discutăm alte probleme. Şi există destule! Ai să auzi de mine când mă întorc din nou acasă. La revedere.

— La revedere, spusei. Succes! Şi am închis telefonul.

Eram prost? Nu fusesem niciodată la New York şi acum refuzam un bilet gratuit până acolo! Mda, nu poţi avea totul în viaţă, iar America rămânea să mă aştepte cu altă ocazie.

M-am dus în antreu, cu picioarele goale şi am luat ziarele din faţa uşii, m-am strecurat din nou sub plapumă şi am răsfoit cu desfătare paginile care miroseau încă a cerneală proaspătă.

Cléo se sculase. Se furişă spre perna mea, se întinse şi se aşeză lângă obrazul meu.

— Uită-te aici Cléo, spusei eu. Au dreptate cei care spuneau că merită să te ocupi de artă!

Şi am citit cum un muzeu din New York cumpărase un tablou de Jasper Johns pentru un milion de dolari. Reprezenta steagul american şi fusese vândut fostului proprietar pentru nouă sute de dolari, în 1959. Am încercat să socotesc cu cât la sută se ridicase preţul în cursul anilor. Dar gândirea mea matematică n-a izbutit să calculeze aceste procente. Să fie oare arta ceva pentru mine? Am studiat Istoria artelor, iar banii se pare că aşteaptă doar să fie culeşi. Dar probabil că m-aş fi orientat greşit. Îmi place să gândesc „bine” despre un artist „prost”. Am zâmbit în sinea mea. În orice caz era mult mai sigur în afacerile cu antichităţi.

Şi acum mă aflam din nou în programul meu de rutină. Stăteam în magazinul meu, îmi conduceam clienţii mai mult sau mai puţin serioşi, printre mese şi scaune, artă şi obiecte de cositor. Mă plimbam prin Gamla Stan, mă bucuram de liniştea şi pacea serilor când autobuzele cu turişti dispăreau de pe străzile oraşului. Mă duceam să văd parada gărzii din faţa palatului şi mă amuzam de unul singur când escadronul de gardă venea călare pe cai ţesălaţi, care străluceau în bătaia soarelui. Garda era îmbrăcată în uniforme de un albastru deschis, cu coifuri pe care lumina soarelui îşi juca reflexele.

Dar de asemenea mă ocupam de afaceri. De exemplu, am cumpărat un dulap ţărănesc superb. Era din secolul al XVIII-lea, cu oglinzi în uşi şi cu un model, care reprezenta lalele de culoare roşie închisă. Adeseori găseşti asemenea dulapuri deteriorate. Sunt făcute din lemn alb, curbat, acum plin de cicatrice.

Dar tocmai pentru că trebuie pictate nu este nevoie să fii din cale afară de exigent în ceea ce priveşte starea actuală a lemnului. Iar vopsitul le este binevenit, ascunde fisurile şi este o modalitate de înfrumuseţare şi de protecţie, împotriva murdăriei şi a uzurii. Existau anumiţi artişti, pictori naivi în adevăratul sens al cuvântului, care, pe vremuri, pictau dulapuri, lăzi de zestre şi bufete. Îşi preparau ei înşişi vopselele din ulei şi pigmenţi naturali. Însăşi compoziţia culorii necesita o adevărată ştiinţă. Culoarea de bază era de obicei roşu-brun. Cu această culoare se crea iluzia că dulapul era făcut dintr-un tip mai nobil de lemn decât cel din care era de fapt făcut. Se amesteca oxid de fier cu sare de bucătărie pentru a obţine culoarea. Printre ingrediente se mai folosea lapte bătut şi urină. Dar, din păcate, aceste mobile sunt căutate nu numai în Suedia ci şi în alte ţări. De aceea dispar, într-un flux continuu, pe continent. Şi asta pentru totdeauna. Astfel că eu contribuiam la salvarea comorilor de artă suedeză, cel puţin temporar, respectiv în ziua aceea când am găsit mobile într-un apartament mic de pe Hornsgatan. Probabil că i-am plătit prea mult doamnei în vârstă cu păr argintiu. Dar mă îndrăgostisem de dulap. Trebuia să-l am. M-am gândit la inscripţia de pe templul din Delfi în timp ce coboram scările roase de piatră în care ortoceratite lungi străluceau, prizoniere, în eternitatea pietrei. *Gnôthi seauton* scria: „Cunoaşte-te pe tine însuţi!”. Dulapul va ajunge în locuinţa mea şi nu voi avea inima să-l vând. Asta este una dintre marile mele probleme ca vânzător de antichităţi. Nu pot să vând obiectele cele mai bune pe care le am. Ele ajung întotdeauna în locuinţa mea, integrându-se în mediul meu, unde rămân pentru totdeauna.

Am deschis poarta grea şi am ieşit în Hornsgatan, pe care traficul, la această oră de vârf, se revărsa ca o cascadă. A, ce bine că am scăpat de maşină, gândii eu, forţându-mi ochii ca să privesc lumina soarelui ce contrasta cu întunecimea răcoroasă din casa scărilor şi apoi m-am întors încet în Gamla Stan.

Distrat, m-am uitat la titlurile cu litere negre, mari din ziarele expuse în faţa unei tutungerii. Mă uitam fără să văd. Apoi, am observat ceva, mi-am fixat privirea şi m-am oprit. „Turist suedez ucis într-un jaf la New York”, scria în *Aftonbladet,* în timp ce revista *Express* avea ca titlu „Un cunoscut comerciant de artă a fost ucis.”

Jens, mă gândii eu, şi am intrat repede în magazin. Trebuie să fi fost Jens. Am luat ziarul care era cel mai la îndemână şi am văzut chipul lui, foarte neclar, privindu-mă dintr-o rubrică mică de pe prima pagină. Jens Stenberg, proprietarul Galeriei Stenberg din Gamla Stan fusese găsit împuşcat în Greenwich Village din New York. Poliţia nu a descoperit nicio urmă.

N-am citit mai departe. Literele au început să-mi fugă din faţa ochilor, iar ziarul mi-a scăpat din mână. Ca şi cum ar fi fost prea greu, ca şi cum nu mai eram în stare să-l ţin. Nu poate fi adevărat, gândii eu automat. Nu e cu putinţă.

— Nu vă simţiţi bine? am auzit o voce în spatele meu. Era o voce îngrijorată. Bărbatul din spatele tejghelei veni înspre mine, mă privi cercetător cu ochi albaştri blânzi de după rama ochelarilor. Să chem un taxi?

Am dat din cap că nu.

— Nu, mulţumesc. Totul e în regulă. Mulţumesc pentru ajutor. Şi am plecat.

În faţa magazinului m-am oprit, am citit articolul, încet, ca şi cum ar fi fost important să înţeleg, să pricep tot ce scria despre moartea lui Jens.

Plecase la New York, aşa cum plănuise. Într-o seară a ieşit în oraş să ia masa şi la întoarcere a fost ucis. Jefuit şi ucis. Poliţia se scuza. Urma să facă totul pentru a-l identifica pe ucigaş. În acelaşi timp se constata că moartea lui Jens se număra printre multe altele într-un oraş a cărui populaţie era mai mare decât cea a întregii Suedii şi, ca o concluzie a articolului, se făcea o statistică arătându-se că riscul de a fi jefuit, brutalizat sau chiar ucis în metrourile, gangurile şi parcurile newyorkeze este mai mare decât şansa de a câştiga o sumă enormă la loteria suedeză.

Dar nu m-am mai gândit la bizara comparaţie în timp ce mergeam pe Hornsgatan îndreptându-mă spre Slussen. Dacă aş fi călătorit cu el! îmi trecu prin minte. Dacă aş fi plecat cu el, aşa cum dorea, oare ar fi trăit acum? Sau am fi fost amândoi ucişi?

Această întrebare va rămâne fără răspuns. Un lucru ştiam însă, voi pleca la New York ca să vorbesc cu Alan Gaynor. Pentru că nu credeam ce scria în ziare, nu credeam în teoriile poliţiei despre jaf şi crimă. Trebuie să existe o legătură între bănuielile lui Jens în legătură cu falsificarea operelor de artă, tabloul lui Andersky, care fusese furat din galeria acestuia şi crima de la New York. Îl cunoşteam pe Jens. Era un tip harnic şi ordonat, cum se spunea pe vremuri. Nu bea în mod excesiv, nu era cheltuitor şi nu pierdea nopţile. În plus, călătorea adesea la New York, de mai multe ori pe an. Nu era un simplu turist care şi-ar fi pierdut vremea în baruri şi discoteci în cele câteva seri cât avea de stat acolo. Avea mult

prea multă experienţă ca să nu ştie care erau pericolele care-l pândeau în jungla nopţii newyorkeze.

M-am oprit la statuia grotescă a zeului mării, a lui Milles, de lângă Skeppsbren, am privit apa în timp ce feribotul care venea de la grădina zoologică se îndrepta înspre mine făcând o spumă albă la proră. Şi am simţit că îi eram dator lui Jens să continui cercetările pentru a afla adevărul despre moartea lui. Să aflu dacă a avut dreptate, dacă tablourile lui Victor Andersky erau sau nu falsificate.

O crimă în New York, o sinucidere la Geneva şi o spargere la Stockholm. Exista oare vreo legătură, vreun numitor comun?

CAPITOLUL XVII

— E cu adevărat tragic, spuse Alan Gaynor care îşi scutura scrumul ţigării într-o scrumieră de metal de forma unei mâini, asemănătoare celei de la Geneva. Avea mai multe sau îşi luase scrumiera la New York? Bineînţeles că noaptea la New York domneşte legea junglei, mai ales aici, în Soho, dar ca Jens, tocmai Jens, să nu fi ştiut asta... Fusese doar de mai multe ori pe aici. Trebuia să ştie că e periculos să mergi singur noaptea.

— Ce s-a întâmplat de fapt? am întrebat eu. Ştii ce s-a întâmplat?

— Nu ştiu mai mult decât ce a spus poliţia. A plecat de la hotel pe la orele şapte seara, îi spusese portarului că se duce să ia masa în oraş. Un muşchi de vacă mare, în sânge! Pentru că în Suedia nu se prea mănâncă aşa ceva. În orice caz, nu aşa mare şi fraged. Portarul şi-a amintit de el şi de ce îi spusese, pentru că Jens întotdeauna stătea acolo când mergea la New York. La Roger Smith, pe Avenue Lexington, aproape vizavi de Waldorf Astoria. După aceea a fost văzut pe la orele zece şi jumătate seara într-un bar din Village. Iar de acolo i s-a pierdut urma.

— Dar cum de se ştiu toate astea?

Alan a dat din umeri.

— Există un martor. Cineva care l-a recunoscut pe Jens într-o fotografie care a apărut în ziare. Poliţia a publicat fotografia lui de pe paşaport iar persoana,

care fusese la bar în noaptea aceea, a dat telefon la poliţie.

— Când l-au descoperit?

— A doua zi dimineaţa pe la orele şase. L-au găsit pe un teren pe care se făceau demolări, aici în Soho. Era împuşcat pe la spate şi i se furaseră toţi banii şi cărţile de credit. Rămăsese doar paşaportul.

— Oare n-a auzit nimeni împuşcătura?

— Casele din apropierea locului unde a fost găsit sunt goale, urmând să fie demolate. O adevărată mahala, case cu geamuri sparte, pline de şobolani şi mizerii.

Stăteam tăcut. De afară, de pe stradă, venea zgomotul traficului intens. Un telefon sună în spatele uşilor închise şi o aromă de cafea răzbătea dintr-un expresso nevăzut.

Deci aşa s-a întâmplat, mă gândii eu. Estetul, iubitorul de artă, entuziastul Jens Stenberg a murit printre case care urmau să fie demolate, printre gunoaie şi şobolani. Mai departe de lumea sa de trăiri frumoase şi de artă nu putea ajunge. Brutal, crud şi fără sens, lumina vieţii sale s-a stins pe o stradă întunecoasă, lăturalnică din pricina câtorva dolari. Sau poate exista un alt motiv?

Stăteam în biroul lui Alan Gaynor din New York. Acesta se afla în Soho, „ţara artiştilor”, acest cartier care fusese colonizat de pictori şi sculptori săraci, care aveau nevoie de ateliere mari fără să se ruineze din cauza unor chirii exorbitante. Şi, cel puţin la început, au obţinut acest lucru, în anii ’50 şi ’60 când s-au mutat în sudul Manhattan-ului, în apropiere de West Broadway. Erau fabrici vechi, părăsite, care îi aşteptau cu încăperile lor înalte, mari şi spaţioase tocmai bune pentru a deveni nişte ateliere

desăvârşite. Iar acolo unde s-au stabilit artiştii au venit şi comercianţii de artă. Pentru o clipă am asociat această imagine cu cea a vânătorului şi a vânatului său, dar m-am scuturat repede de acest gând. Aceştia trăiau de fapt într-o simbioză. Artiştii depindeau de negustorii de artă în aceeaşi măsură în care ei depindeau de artişti.

De-a lungul West Broadway-ului, în apropiere de Chamber Street se aflau galeriile, la fel de înghesuite ca barurile din East. Cel puţin privită din afară, galeria lui Alan părea cea mai impunătoare. În câteva vitrine mari, puteai vedea lucrări de artişti americani în viaţă. Rauschenberg se înghesuia alături de Dine şi Rosenquist. Jasper Johns atârna alături de Oldenburg. În interior pereţii erau albi, mocheta care cuprindea toată camera era gri deschis şi, de undeva, de la nişte difuzoare care nu se vedeau, se auzea o muzică în surdină. Iar în mijlocul camerei se afla o operă de artă futuristă, o fântână arteziană care susura uşor. Aveai senzaţia că te afli într-o biserică, într-un templu. Câteva femei tinere, sofisticate alunecau discret prin încăpere pentru a-i conduce pe vizitatori spre băncile „bisericii”, distribuind cataloage cu nume şi preţuri, de parcă ar fi distribuit cărţi de rugăciuni. Acolo se afla şi Alan Gaynor. Vorbea încet, discret şi era bine îmbrăcat. Discuta cu o femeie mai în vârstă. Părea că ea i se spovedeşte, iar el arăta ca un preot în templul artei. De fapt ar fi trebuit să poarte o togă albă, mă gândii eu, în timp ce îl salutam.

Călătoria fusese obositoare. Să stai nouă ore într-un fotoliu strâmt de avion nu este una din preferinţele mele. Dar totul se poate suporta... iar filmul *Superman*, câteva Martini-uri şi mâncarea bună, încălzită la plita electronică, mi-au uşurat într-o

oarecare măsură neplăcerile călătoriei, în timp ce navigam la zece mii de metri înălţime, deasupra unor imensităţi de apă, deasupra Groenlandei, acoperită de zăpezi albe-verzui, care străluceau în soare şi deasupra tundrei Labradorului. Într-un târziu am început să coborâm deasupra statului Maine din New England. Long Island se vedea jos în dreapta, cu plajele sale lungi şi albe. Casele începeau să se contureze cu spaţiile verzi din jurul piscinelor în grădinile pătrate. Un viraj lung cu aripa înclinată destul de mult şi am aterizat pe una din pistele de beton, lungi şi gri, ale aeroportului Kennedy.

După o jumătate de oră, cât au durat formalităţile de viză, şi încă tot atâta timp la vamă, mă aflam obosit într-un taxi newyorkez, galben, în drum spre Manhattan.

Diferenţa de fus orar se simţea chiar şi în biroul lui Alan. Am căscat tot timpul, cu mâna la gură, în fotoliul scund în care stăteam. Încăperea, ca şi cea de la Geneva, era albă. De pe pereţi iradia lumina artei. Iar pe jos se afla un covor bej, cu doi lei de culoare albastru-deschis şi din tavan atârna un răMuriş din sticlă şi metal. Trebuie că era o creaţie a vreunui artist „mare”.

Chiar în ziua în care am aflat de moartea lui Jens i-am dat telefon lui Alan. El mi-a confirmat prin cablurile de sute de mile lungime care traversau Atlanticul sau prin satelit că Jens a fost ucis.

— Voi veni, spusei.

— Ce-ai spus?

— Voi pleca mâine la New York.

La celălalt capăt al firului se aşternu liniştea.

— Eşti binevenit, se auzi într-un târziu.

Nu părea deloc entuziasmat, dar poate că era

numai din cauză că-l trezisem din somn. Sau poate că era un fel de a spune că nu era necesar să vin până acolo! Şi poate că aşa şi era. A fost mai mult un impuls din partea mea. Dar îi datorăm lui Jens acest lucru. Şi nu mă puteam elibera de gândul că trebuie să existe o legătură, că moartea lui Jens avea ceva comun cu bănuielile lui privind falsificările de tablouri. Pentru că, ce se întâmplase de fapt? Jens descoperă că un tablou, pe care tocmai îl primise de la Alan Gaynor, este falsificat, că nu este pictat de Victor. Îi dă telefon lui Alan şi după câteva zile tabloul este furat. Apoi moare Jens. Este ucis într-o mahala a New York-ului. Bineînţeles că spargerile de galerii sunt obişnuite şi că la New York sunt ucişi oameni frecvent. Dar, în cazul lui Jens, nu a fost doar lovitura oarbă a sorţii. Falsificatorul de artă devenise criminal.

CAPITOLUL XVIII

— Nu, continuă Alan. Este atât de absurd să fii ucis pentru câţiva dolari! Jens era un om deosebit. Era în exclusivitate preocupat de artă. Pentru el banii erau pe planul doi. Şi era cinstit, atât ca om, cât şi în afaceri. Şi iată că soarta l-a lovit! Câţiva derbedei îl împuşcă într-o stradă lăturalnică. Dacă ar fi luat un taxi până la hotel nu s-ar fi întâmplat asta. Da, trăim într-o lume groaznică. Dacă porţi cravată şi costum şi ai buzunarele pline de bani şi dacă te plimbi în mijlocul nopţii în acele părţi ale oraşului atunci poţi să ştii ce te aşteaptă. Jens ar fi trebuit să cunoască toate astea. Vorbea adesea despre riscul de a fi jefuit.

— Înainte ca Jens să plece, îmi spusese că Victor şi Anne erau în New York. Mai sunt aici?

Alan dădu afirmativ din cap.

— Locuiesc la Waldorf.

— Îl cunoşteau bine pe Jens?

— Aşa şi aşa. Nu erau foarte apropiaţi, dar deoarece toţi trei erau suedezi şi Jens îi vindea tablourile lui Victor în Scandinavia, bineînţeles că se întâlneau destul de des. Desigur că atât Victor cât şi Anne au fost foarte impresionaţi de ceea ce s-a întâmplat. Doar nu trecuse multă vreme de la sinuciderea lui David.

— Şi tabloul? am întrebat eu. Jens credea că ultima lucrare de Andersky era falsificată. Aceea care fusese furată.

— Ştiu, confirmă Alan. Părea obosit. Ştiu. Jens mi-a povestit acest lucru când m-a sunat la telefon şi mi-a vorbit din nou despre asta când a venit aici. Dar trebuie să se fi înşelat. Eu însumi am mers la vila lui Andersky ca să iau cele patru tablouri. Iar Victor n-ar avea niciun interes să-şi falsifice propriile tablouri, nu? Apoi, le-am expediat în mod obişnuit diferitelor galerii şi până acum nimeni nu s-a plâns.

— Dar oare nu există vreo posibilitate ca tabloul în cauză să fi fost înlocuit pe drum? Între galeria ta şi Jens?

Alan părea iritat.

— Folosesc această firmă de expoziţii de peste douăzeci de ani şi până acum nu s-a întâmplat nimic, niciodată. Nu pot înţelege de ce tocmai acum să înceapă brusc să fure tablourile. Dar ar trebui să-ţi povestesc un lucru, care de fapt n-ar trebui să ţi-l spun. O fac numai pentru că ai fost un bun prieten al lui Jens şi pentru că îl cunoşti pe Victor. Îţi acord toată încrederea şi presupun că o vei respecta.

Mă privi întrebător. Am dat din cap afirmativ.

— Poate ştii că Victor a avut un accident cerebral vascular acum câţiva ani! Şi nu s-a mai refăcut cu adevărat nici până acum. Dar el nu vrea să recunoască asta. Continuă să se socotească unul dintre cei mai mari pictori. Şi are dreptate, dar să-l păzească Dumnezeu pe cel care ar crede altceva! Victor este extrem de sensibil la acest punct. Uneori se comportă ca un copil.

— Vrei să spui că accidentul cerebral l-a afectat ca artist?

— Să spunem doar că l-a schimbat. Nu mult, dar suficient. De exemplu, chiar în perioada de convalescenţă tablourile lui au fost mai slabe. Picta

mai prost, pur şi simplu. Şi am fost nevoit în perioada aceea să distrug o parte din tablourile pe care mi le trimitea. Nu i-am spus niciodată acest lucru, dar, dacă le-aş fi dat drumul pe piaţă, ar fi avut un efect negativ asupra imaginii sale ca artist.

Şi asupra preţurilor, mă gândii eu.

— Anne a ştiut totul mereu, continuă Alan. Nu am făcut nimic fără să vorbesc cu ea înainte. Şi ea gândea ca mine. Nu se putea să vând lucrări care nu erau de aceeaşi calitate ca şi cele de până atunci. Şi încet-încet, Victor a început din nou să picteze bine. Dar, în continuare, el mai pictează din când în când câte un tablou care se deosebeşte de producţia sa dinaintea accidentului. Nu atât de mult încât să sufere din punct de vedere calitativ, suficient însă pentru ca Jens să devină bănuitor. În special după ce a descoperit la Paris acea litografie numerotată greşit.

— Vrei, deci, să spui că după accidentul lui Victor au apărut anumite modificări în maniera sa de lucru şi că aşa stând lucrurile, Jens ar fi putut crede că este vorba de o falsificare?

— Exact, spuse Alan dând din cap. Aşa este. Şi am vorbit cu Jens despre asta chiar în ziua de dinaintea morţii sale. Mi se părea că a acceptat această explicaţie. Pentru că mi-a spus că tabloul furat nu diferea în principiu de celelalte tablouri ale lui Victor, dar că „simţea” el ceva în neregulă. Şi e adevărat, deoarece Victor s-a schimbat între timp. În plus a şi îmbătrânit... însă nu în aşa măsură încât să dăm drumul pe piaţă unor lucrări care nu corespund dar, ca şi la alţi artişti, calitatea tablourilor poate varia. Unele lucrări sunt mai bune decât altele. Astfel mi se pare că „sentimentul” lui Jens era legat tocmai de

acest fenomen. Şi anume că tabloul pe care l-a primit el nu era probabil unul dintre cele mai reuşite ale lui Victor.

— Înţeleg. Poate fi şi asta o explicaţie. Pentru că Jens a spus că era ceva ce nu putea explica, că era mai mult o intuiţie. Ceva nu se potrivea, obişnuia el să spună.

— Dacă vrei, du-te şi vorbeşte la poliţie, spuse Alan şi luă un carneţel de notiţe roşu bourgogne, cu colţuri strălucitoare de alamă şi cu un C imprimat pe copertă. Cartier, mă gândii eu. Mda, dacă eşti estet şi negustor de artă este cu totul normal să păstrezi adresele şi numerele de telefon în ceva ce se asortează cu conţinutul. Personal aveam o agendă neagră învelită în plastic, cu litere gravate în galben care se vroiau de aur, pe care scria *Asociaţia măcelarilor*. Eşti judecat după aparenţe, mă gândii eu şi zâmbii. Alan îmi observă zâmbetul, dar nu spuse nimic.

— Poftim. O'Flanaghan. Patrick O'Flanaghan. Este cel care se ocupă de acest caz. Iar sediul poliţiei se află chiar în apropiere, pe strada West Houston.

— O'Flanaghan? Trebuie să fie irlandez. Dar cred că toţi poliţiştii sunt irlandezi la New York.

— Probabil, zâmbi Alan. Şi toţi escrocii sunt italieni! Dar pare simpatic şi am avut impresia că face cu adevărat eforturi ca să-l prindă pe criminal. Nu este o reclamă prea bună pentru New York, atâta vreme cât aici sunt ucişi prea mulţi turişti.

Când am revenit la hotel am telefonat la poliţie şi am stabilit o întâlnire cu O'Flanaghan pentru a doua zi. În continuare am avut noroc deoarece atunci când am sunat la hotelul Waldorf Astoria, Anne era în cameră.

— Johan!? spuse ea mirată. Suni de la Geneva sau de la Stockholm?

— Nici una, nici alta. Sunt la New York.

— La New York? Glumeşti!

— Deloc. Sunt aici pentru câteva zile. Pentru Jens.

— Nu este îngrozitor? Atât David cât şi Jens... Şi doar la interval de o săptămână. Sunt atât de neliniştită pentru Victor. A fost cu totul distrus la moartea lui David, iar uciderea lui Jens a înrăutăţit situaţia. Dacă nu ar fi trebuit să fie vineri la Chicago, nu ar fi venit aici.

— La Chicago?

— Victor va deschide o expoziţie acolo. O expoziţie retrospectivă cu câteva dintre cele mai bune lucrări, care se află în muzeele şi în colecţiile de artă din America. Evenimentul va avea loc cu ocazia aniversării împlinirii a şaptezeci de ani. Nu poţi să mă ajuţi să-l înveselesc puţin? Ce faci diseară?

— Nimic deosebit.

— Atunci vino să mănânci cu noi! Am comandat o masă pentru ora opt într-un mic restaurant pescăresc care se numeşte „The Captains' Table". Nimic deosebit. Dar au peşte grozav şi atmosfera este plăcută. Restaurantul este pe Second Avenue, colţ cu strada 47.

— Îl găsesc sigur. Are să fie plăcut. Salută-l pe Victor din partea mea. Apoi am făcut o baie bună şi lungă, am dat o comandă pentru un apel la oră fixă şi am adormit în aşternutul răcoros, în murmurul produs de aparatul de aer condiţionat

— Este prea trist, spuse Victor când ne-am întâlnit în faţa restaurantului. Mai întâi David şi apoi Stenberg. Nu că l-aş fi cunoscut foarte bine, dar a fost întotdeauna corect şi bun. N-a umblat niciodată cu

şiretlicuri. Îi plăceau lucrările mele. Şi iată că dă peste nişte gangsteri afurisiţi în acest cartier păcătos, plin de hoţi. Este cu totul absurd.

Am intrat tăcuţi în restaurant şi tot tăcuţi ne-am aşezat la masa acoperită cu o faţă de masă cu carouri roşii. Abia după cel de al doilea Dry Martini, Victor păru mai deschis.

— Mda, spuse el şi începu să răsfoiască meniul. Totul îşi are cursul său. Şi noi vom muri într-o zi, vom muri cu toţii. De aceea trebuie să trăim cât mai bine în timpul scurt pe care îl avem. Cel puţin să mâncăm bine. Şi râse.

Am mai auzit asta înainte, mă gândii eu. Era filosofia lui David. Şi a trăit într-adevăr conform principiilor sale. A făcut tot ce i-a plăcut în viaţă. Dar acum totul s-a terminat. Era mort. Nicio maşină, nicio femeie. Şi o privii atent pe Anne care îi zâmbea lui Victor şi îl mângâia cu mâna pe obraz. Se folosise ea oare de David? Şi în ce fel?

CAPITOLUL XIX

Peştii morţi ne priveau cu ochi mari, rotunzi şi ficşi de pe tava pe care chelnerul ne-o prezenta. Roşii, roz şi gri. În mare cantitate îţi stricau pofta de mâncare. Am ales câteva bucăţi pentru felul principal de mâncare, la vinul rece Chablis californian.

— De ce ai venit aici? întrebă Victor gustând tacticos şi plin de încântare vinul. A mirosit buchetul inspirând aroma cu nasul deasupra marginii paharului. Degustă vinul îndelung, plimbându-l într-o parte şi alta a gurii, plescăind. Mă gândeam că se pricepea cu adevărat la vin. Cel puţin ştia cum să-l deguste, deşi aveam impresia că cele două pahare de Dry Martini pe care le băuse îi anihilaseră capacitatea de degustător, că senzaţiile subtile de buchet şi gust nu le mai putea avea.

— De fapt nu ştiu, a fost mai mult un impuls. Jens mă rugase să-l însoţesc atunci când a plecat în America. I-am spus că nu pot. De aceea mă simt într-un fel vinovat. Dacă aş fi plecat cu el. Poate nu s-ar fi întâmplat nimic. Poate că Jens ar mai fi trăit şi acum.

— Sau poate că amândoi aţi fi fost morţi, grohăi el şi îi făcu semn şefului de sală, care turnă din vinul galben-auriu în pahare. Vorbiţi despre artă, despre artişti, spuse Victor şi bău încet din paharul său cu vin. Dar acum nu se ştie exact ce este un artist. Uită-te numai la americani! Primesc nişte premii fantastice pentru lucrările lor. Şi de fapt ce pictează ei? Cutii de

conserve cu ciuperci. Campells Soup. Şi imprimă litografii până ce strică presele. O adevărată Niagară de gunoaie se revarsă asupra întregului continent, asupra întregii lumi. Iar oamenii privesc doar, admiră, se apleacă şi mulţumesc. Ai auzit vreodată despre hainele noi ale împăratului? Mă privi. Tot aşa se întâmplă şi aici. Ia-l de exemplu pe Christo. El face un gard. Ridică un zid peste o parte din California. Şi apoi toată afacerea asta se numeşte artă, iar oamenii stau cu ochii holbaţi, cu bărbiile în piept, plini de emoţie şi nimeni nu îndrăzneşte să spună ce gândeşte.

Se putea observa că Victor se montase, dar că încerca totuşi să se stăpânească. Anne îşi puse mâna, liniştitoare pe braţul lui.

— De exemplu Monet, îşi continuă Victor monologul despre decăderea artei. El era un artist adevărat. Un artist bun. Credincios faţă de sine şi faţă de artă. Pentru el arta şi existenţa erau acelaşi lucru. Un joc de lumină şi culori.

— Nu este el cel care a creat impresionismul? întrebă Anne. Victor îi zâmbi.

— Nu l-a creat, spuse el blând şi o sărută pe obraz. Era un grup de artişti care prin o mie opt sute şaptezeci şi ceva au făcut o expoziţie. Şi Monet se număra printre ei. El avea acolo un tablou intitulat *Impression*. Apoi, aceştia au fost numiţi impresionişti. Dar critica de artă n-a fost îngăduitoare. Au fost făcuţi nebuni şi ridiculizaţi.

Aşa cum spui tu acum despre Christo şi Warhol, mă gândii eu, fără să spun însă nimic. Înţelesesem că un asemenea comentariu nu ar trebui să iasă la lumină, cel puţin în acel moment.

— Şi când trecuse deja peste şaptezeci şi cinci de ani a început să picteze o frescă de o sută de metri

lungime cu motive din propria sa grădină.

— I-am văzut pânzele la Orangerie, spusei. Sunt fantastice în ce priveşte descompunerea luminii în umbre şi jocuri de culoare.

— Exact, spuse Victor aproape triumfând. Şi ştii tu când a pictat el acele tablouri? Când avea optzeci de ani. Cu zece ani mai bătrân decât sunt eu acum. Astfel că vârsta nu are nicio însemnătate în ceea ce priveşte forţa creatoare. Asta dacă eşti un mare artist.

Peştii noştri au revenit, dar de data aceasta împachetaţi în hârtie argintată. Picolo a desfăcut repede foiţa strălucitoare, lăsând să se degaje aburii fierbinţi din carnea albă şi fină a peştilor care era amestecată cu midii, cu bucăţele de homar şi cu alte preparate marine. Vinul rece mergea perfect cu peştele.

Era evident că Victor se simţea neliniştit din cauza bătrâneţii, mă gândii eu. Că îi era frică de ea. Deşi arăta de şaizeci de ani el era totuşi cu zece ani mai bătrân şi era absolut normal ca puterile să-i slăbească. Dar nu voia să accepte. Se considera în continuare „cel mare” şi încerca să se consoleze la gândul că Monet îşi crea capodoperele când era de optzeci de ani. Victor confirmă ipotezele mele.

— Gândeşte-te numai la Pablo, spuse el şi ridică paharul. A murit la nouăzeci de ani şi a fost activ până la sfârşit. Să închinăm pentru artă!

— Cred că ştii şi tu că Jens credea că cineva îţi falsifică tablourile! Mă uitam la Victor. Faţa lui s-a întunecat şi mâna în care ţinea paharul coborî încet pe masă.

— Ce dracu spui tu acolo? Îmi falsifică cineva lucrările?

— Eu n-am spus asta, dar Jens credea că se întâmplă aşa. Văzuse o litografie de a ta la Paris. Aceasta avea acelaşi număr cu un exemplar pe care îl avea el. Şi apoi a avut sentimentul că era ceva în neregulă cu unul din tablourile tale pe care le-a primit de la Alan.

Greşeam oare sau într-adevăr Anne încremenise în momentul în care am încercat să vorbesc despre tablourile falsificate? Ochii ei aveau oare o altă expresie? O expresie de vigilenţă ca şi când ar fi luat, rece, o hotărâre! Dar numai pentru o secundă. Când am privit-o din nou era ea cea obişnuită. Senină, inaccesibilă şi frumoasă.

— N-am nicio idee despre aşa ceva, spuse Victor scurt. Cum dracu ar putea cineva să realizeze culorile mele? E ridicol. De ce n-a putut să-mi arate pânza?

— Pentru că s-a furat. Cu câteva zile înainte de a pleca la New York, în galeria lui Jens s-a făcut o spargere. Intenţiona să ia tabloul cu el şi să i-l arate lui Alan.

— Ca şi cum n-ar fi destul ceea ce a-a întâmplat, spuse Victor cu amărăciune, David se sinucide în pivniţa mea, Jens Stenberg este ucis şi acuma vii tu şi îmi vorbeşti despre cineva care îmi falsifică tablourile.

— Trebuie să înţelegi că e imposibil, spuse Anne pe un ton dezaprobator. Şi am înţeles-o. Ea credea că o voi ajuta să-l înveselească pe Victor, să se relaxeze şi acum n-am făcut decât să înrăutăţesc situaţia vorbind despre asemenea lucruri. Dar trebuia să-l provoc. Trebuia să văd care sunt reacţiile celor implicaţi în această afacere. Deoarece trebuia să descopăr cauza morţii lui Jens. Chiar dacă lui Victor nu-i cădea prea bine.

— Vânzarea unui tablou al lui Victor este aproape

un eveniment, continuă Anne. Ziarele scriu despre asta şi se discută în cercurile artistice. Dacă cineva ar îndrăzni să vândă tablouri falsificate, ar fi descoperit imediat. Iar tablourile ar trebui, în acest caz, să vină de undeva. De la un negustor de artă sau de la cineva care este cunoscut şi acceptat în aceste cercuri. Niciun negustor de artă serios n-ar dori să fie implicat într-a asemenea afacere necurată. Nu, Jens avea a fantezie mult prea bogată. Acum o să vorbim despre altceva. Victor are nevoie de calm şi de linişte.

Şi asta am şi făcut de fapt, iar până la urmă a fost o seară plăcută. Victor s-a destins, a povestit şi a pălăvrăgit fel de fel, acaparând conversaţia aproape în întregime. Înainte de ora două am ajuns şi eu la hotel, după ce am trecut pe la Victor, la hotel Waldorf Astoria, unde am mai băut ceva.

A doua zi dimineaţă la orele zece eram în biroul lui O'Flanaghan. Vinul şi whisky-ul din seara trecută nu mi-au fost de folos în ceea ce priveşte acomodarea la fusul orar. Pentru că ceasul de pe mâna mea arăta zece dimineaţa, dar pentru organismul meu erau orele patru după-amiaza.

Camera contrasta brutal cu biroul lui Alan, care se afla în imediata apropiere. Dominau culori murdare de brun şi verde. Arta nu-şi avea locul aici. Singurul element personal era o fotografie de familie aşezată pe birou şi câteva diplome obţinute la şcolile de poliţie, atârnate pe pereţi, alături de fotografii mari, unde îl puteai vedea pe tânărul O'Flanaghan primind diferite decoraţii şi dând mâna cu superiorii săi şi cu primarii New York-ului. Cel puţin aceştia arătau exact aşa cum îmi închipuiam că ar arăta politicienii municipalităţilor americane.

— Deci aţi fost bun prieten cu domnul Stenberg.

O’Flanaghan mă privea din spatele biroului maroniu, care dispărea aproape sub mormane de hârtii, ordonate în dosare galben-brune. De sub nişte sprâncene stufoase, ochii mici şi scrutători străluceau pe fata lui puternică. Părul era gri, iar pe frunte erau săpate riduri adânci. Arăta ca un câine obosit. Un câine de vânătoare. Tocmai asta şi era. Un câine al justiţiei, care adulmecă urmele sub vegetaţia newyorkeză plină de brutalitate, violenţă şi jaf. Şi acum stătea aici şi se făcea că se miră. Cine sunt eu? O rudă? Un prieten al lui Jens? Presupuneam că vizita mea îi este dezagreabilă. Deoarece era vorba de un caz de rutină. Un turist fusese jefuit şi omorât. Mai devreme sau mai târziu ucigaşul va apare. Poate vreun nenorocit pe care probabil cineva îl va pârî. Sau poate în legătură cu un alt delict. Stupefiante, noi, jafuri sau noi crime.

— Am venit aici când am auzit ce s-a întâmplat.

— Jaf şi omor, spuse O’Flanaghan laconic şi privi pe fereastră. În acest oraş se petrec sute de jafuri săptămânal. Zeci din ele zilnic. Şi atunci nu toate pot fi rezolvate. Uneori hoţii nu se mulţumesc numai cu un portmoneu şi cu un ceas, sau cu lănţişorul de la gât al unor „tanti”. Aceştia şi ucid. Îţi taie beregata sau te împuşcă. În America se comite o crimă la fiecare cincizeci de minute. Şi asta numai cu pistolul. Dacă vii ca turist şi eşti neatent o poţi păţi uşor. Dacă te duci unde nu trebuie cu oameni de rea credinţă, ai căzut în capcană. Şi eşti mort. Zâmbi fără voie.

— Domnul Stenberg fusese de mai multe ori aici, am încercat eu să-l apăr pe Jens.

— Însă nu destul de des, se pare. N-a fost suficient de atent şi uite că pentru asta a trebuit să plătească. Din păcate!

— Aveţi vreo idee cum s-au petrecut lucrurile?

— Există un martor. Nu este chiar martor ocular al crimei dar este martorul a ceea ce am putea numi preludiu. Am publicat fotografia domnului Stenberg şi am primit răspuns de la un mic vânzător de culoare care se numeşte Wills, Osgood Wills. Vinde stupefiante, mai ales. Iar acum se află într-o situaţie cam dificilă, astfel încât are nevoie de tot creditul de care s-ar putea bucura la noi. El l-a văzut pe Stenberg în seara crimei.

— Unde?

— Într-un bar din Village. Acolo Stenberg a cules o prostituată, cu care mai apoi a dispărut. O căutăm şi acum. O femeie brunetă pe care Wills nu o mai văzuse. Probabil că ea l-a luat pe Stenberg şi l-a dus pe terenul viran unde a fost găsit. Complicii ei aşteptau probabil. Sau poate că şi ea e nevinovată. Poate că locuia în apropiere şi atunci când Stenberg a plecat de la ea, mergând spre casă, a fost atacat.

— Sunteţi sigur că a agăţat-o pe fata aia?

— Cel puţin aşa susţine Wills. Şi el nu are niciun interes să mintă. Doar nu l-a cunoscut niciodată pe Stenberg. Nu, se pare că afacerea cu fata e foarte clară. Ei au stat într-un colţ şi nu i-a interesat nimeni şi nimic altceva. După aceea au dispărut. Şi ăsta a fost ultimul lucru care se ştie despre el, din păcate.

— Există doar o mică problemă, spusei eu încet.

— Ce anume?

— Jens Stenberg era homosexual.

CAPITOLUL XX

— Ce spuneţi?

O’Flanaghan mă privi atent şi se aplecă peste birou.

— Am spus că Jens Stenberg era homosexual.

— De unde ştiţi?

— Am studiat istoria artelor împreună la Universitate în Suedia şi s-a văzut de la început că nu-l interesau fetele.

— Aţi avut relaţii apropiate cu el?

— Dacă vă gândiţi că şi eu sunt homosexual, răspunsul este nu, tăiai eu scurt. Nu mi-a plăcut insinuarea lui.

— Era activ? Mă refer la haine, culori şi la modul de a vorbi. Pentru că atunci e important ca să ştim dacă era vorba de travestiţi.

— Travestiţi? Ce are asta de-a face cu uciderea lui Stenberg?

— Wills l-a văzut pe Stenberg împreună cu o femeie. Nu? Iar în acest oraş există tot felul de oameni. Nu mai puţin homosexuali prostituaţi, îmbrăcaţi în femei. Cu peruci şi întreg cortegiul. Uneori este foarte greu să-i deosebeşti. În special într-un bar cu lumină slabă. Şi, în acest caz, avem mai multe indicii. Pentru că mulţi din aceşti tipi se află în evidenţa noastră. Există unii care sunt specialişti în a atrage bărbaţi în baruri pentru ca apoi să-i ducă într-un anume loc ca să-i jefuiască. Adeseori cel care se

lasă agăţat nu îndrăzneşte să vină la poliţie, pentru că nu vrea să figureze în registrele noastre ca homosexual.

— Nu ştiu, spusei, simţindu-mă jenat şi gândindu-mă că-l bârfeam pe Jens, dar acum problema era să pun mâna pe criminal. Nu îl cunoşteam atât de bine să ştiu ce fel de relaţii avea cu partenerul, dar el însuşi era un tip foarte masculin. Şi ca fel de om, de altfel. Se îmbrăca discret, fără bijuterii, fără zorzoane. De fapt nu-l mai văzusem după terminarea studiilor. Ne-am reîntâlnit abia acum câteva săptămâni dintr-o întâmplare. Şi m-a rugat să-l ajut.

— Cum?

— El era negustor de artă şi credea că cineva falsifica tablourile pe care le vindea. Era în joc numele unui artist mare, cunoscut pe plan mondial. Preţurile pentru tablourile lui sunt de ordinul milioanelor.

O'Flanaghan stătea tăcut legănându-se pe scaun.

— Falsificare de artă spuneţi? Am avut de-a face cu un negustor de artă care m-a sunat. Se numea Gaynor. Alan Gaynor. Îl cunoaşteţi?

Am dat din cap afirmativ.

— Gaynor îi vindea tablouri lui Jens, sau Jens era doar însărcinatul lui în schimbul unei cote părţi din vânzări. Nu ştiu sigur care erau raporturile de afaceri între ei şi nici în ce fel Stenberg a discutat despre aceste falsuri cu Gaynor. Adică despre bănuielile lui privind falsurile. Stenberg urma să ia cu el unul din tablouri ca să i-l arate lui Gaynor la New York.

— Şi n-a făcut-o?

— Tabloul fusese furat La Stockholm, imediat după ce Stenberg a avut o discuţie telefonică cu Gaynor.

— Interesant, spuse O'Flanaghan şi privi înspre fereastra care strălucea în soarele de după-amiază,

reflectând razele de soare în casa de peste drum. Interesant. Stenberg bănuieşte că cineva falsifică tablourile. După care pleacă la New York ca să discute cu colegul său care i-a trimis tablourile. Tabloul este furat, iar Stenberg ucis. Este împuşcat după ce a fost văzut împreună cu o tipă. Deşi el era homosexual. Cred că am să vorbesc din nou cu Gaynor.

— Dar puteţi avea încredere în martor? În acel Wills? Sunteţi sigur că l-a văzut pe Stenberg? Poate că era altcineva care îi semăna.

— E posibil, nu poţi şti niciodată. Iar în acel bar nu era prea multă lumină.

— Cum se numeşte barul? Vreau să merg să stau de vorbă cu cei care lucrează acolo. Şi am să încerc să-l găsesc pe Wills.

O'Flanaghan mă privi. Apoi zâmbi brusc.

— Vă spun doar să fiţi atent. Ne ajunge un suedez ucis. Ziarele dumneavoastră ne sună din sfert în sfert de oră. Lăsând gluma la o parte, colaborăm cu cei care lucrează acolo la bar. Şi cu clienţii frecvenţi ai barului. Dar nimeni nu-şi aminteşte de Stenberg. Deşi acest lucru nu înseamnă prea mult. Există sute de oameni care intră acolo în fiecare seară. Şi majoritatea sunt turişti.

— Şi barul?

— Se numeşte „The Elephant". E în apropiere de Washington Square. Dar ascultaţi un sfat de la un om în vârstă. Un sfat prietenesc. Nu vă amestecaţi în afacerea asta. Nu încercaţi să vă jucaţi de-a detectivul particular. La televizor deznodământul este întotdeauna bun, dar realitatea este alta.

Arătă cu degetul unei mâini păroase înspre fereastră.

— Acolo afară, se află jungla. Dacă nu eşti Tarzan,

nu te poţi descurca. Aţi citit sociologie?

— Nu, spusei eu.

— S-a făcut odată un experiment. S-a construit o societate pentru şobolani. Şi totul a funcţionat normal atâta timp cât numărul şobolanilor era rezonabil şi în concordanţă cu cantitatea de mâncare pe care o primeau. Apoi s-a provocat o aglomerare a şobolanilor în condiţiile date. În acel moment situaţia a început să devină interesantă. Şobolanii s-au apucat să se bată, să se omoare unii pe alţii. Până la sfârşit rezultatul a fost că s-a ajuns la o anarhie desăvârşită. La fel se întâmplă şi acolo afară. Care este populaţia ţării dumneavoastră?

— Opt milioane.

— Mi-am închipuit. Şi asta într-o ţară care este una din cele mai mari din Europa. Pe această insulă mică, în Manhattan şi împrejurimile apropiate, trăiesc cam tot atâţia oameni. Opt milioane aici şi zece, cincisprezece milioane în marele New York de jur-împrejur. Iar rezultatul este acelaşi ca în experimentul amintit. E ceva greşit cu sistemul nostru. Oamenii nu mai pot suporta. Nu intenţionăm să murim sufocaţi aici unii de alţii. Domnul Stenberg este mort, nu mai puteţi face nimic pentru el. Iar noi îl vom pedepsi pe criminal. Va dura, dar vom pune mâna pe el până la sfârşit.

Îmi zâmbi şi îşi aprinse o ţigară.

— Nu fiţi neliniştit. Am să fiu atent. Dar nu cred că mi-aş pune viaţa în pericol dacă m-aş duce să beau ceva la „The Elephant”. Iar dacă-l voi întâlni pe Wills aş vrea să-i pun câteva întrebări.

— Succes, spuse O’Flanaghan şi îmi făcu semn prietenește cu mâna sa mare, după care trase un sertar al biroului şi începu să cotrobăie printre hârtii.

Întrevederea se terminase.

— Lăsaţi-vă adresa şi numărul de telefon, spuse el, şi îmi întinse o bucată de hârtie. Din Suedia adică. Dacă va fi nevoie să vă întrebăm ceva în cazul în care vom avea vreo nelămurire.

Am luat masa de prânz la Muzeul de Artă Modernă, unde am mâncat o salată şi am băut apă rece de la gheaţă. Apoi am trecut prin sălile răcoroase şi cu aer condiţionat ale muzeului, gândindu-mă la cuvintele lui Matisse că arta este precum un fotoliu în care te poţi odihni dacă eşti obosit. Şi era adevărat. Nu mă gândeam nici la Jens şi nici la Victor în timp ce treceam prin faţa bijuteriilor artei contemporane, din încăperea cu comori de pe strada 53. Era ca un duş de dimineaţă pentru sufletul meu, după o lungă noapte de veghe, dar această stare a trecut repede atunci când am ieşit din răcoarea muzeului.

M-am plimbat înspre Central Park, am traversat Fifth Avenue şi am păşit în umbra răcoroasă a copacilor. Pe iarbă nişte copii jucau baseball, iar o orchestră cânta muzică dixieland. Razele soarelui pătrundeau prin coroanele de culoare verde-închis şi bogate ale copacilor, reflectându-se în metalul gălbui al instrumentelor. O fată în blugi, cu părul despletit mergea parcă alunecând între doi câini danezi, mari şi negri. Pe o bancă veche, la nu prea mare depărtare de mine, stătea o femeie în vârstă cu un pardesiu pe umeri, în ciuda căldurii copleşitoare. Central Park era locul de refugiu al oraşului, atât pentru oameni cât şi pentru animale. După un timp, capul mi-a căzut în jos, acolo unde stăteam cu spatele sprijinit de un copac înalt, moţăind, până când un băiat de vreo zece ani, pe patine cu rotile a intrat în mine din greşeală.

— Sorry, zâmbi el rece şi dispăru pe aleea gri de

ciment.

M-am scuturat cu o senzaţie neplăcută, am căscat şi am plecat la hotel unde am făcut un duş şi m-am băgat în pat. Ce înseamnă să fii turist în America venind din Europa! Deosebirea de fus orar, de şase ore, necesită câteva zile de acomodare şi, din păcate, nu poţi să ajuţi cu nimic treaba asta.

După masa de seară nu prea încărcată, când am luat un hamburger cu salată şi o cafea rece cu apă minerală, m-am dus la Greenwich Village. Am luat un taxi, ca să fiu sigur că voi ajunge unde trebuie, dar şi pentru a nu fi nevoit să umblu pe străzi aiurea. Cu siguranţă că nu era indicat să mergi pe oriunde, cel puţin aşa spunea O'Flanaghan. Şi el trebuie să ştie cel mai bine.

„The Elephant" era o „bombă" mare şi gălăgioasă. De-a lungul peretelui îmbrăcat în oglinzi se afla un bar, care era la fel de plin ca un vagon de metro la ora de vârf. Aveai senzaţia că pe acelaşi scaun stăteau două persoane în acel şir lung de scaune înalte şi rotunde. Dar poate că senzaţia de aglomeraţie o dădea oglinda de pe perete: îi vedeai pe toţi, atât din spate, cât şi din faţă. Vizavi de bar erau mici separeuri. În fiecare separeu era câte o masă de patru persoane. Aici stătuse Jens acum câteva seri, împreună cu o fată, dacă e să dăm crezare celor spuse de Osgood Wills. Lângă unul din pereţi era o estradă cu o orchestră dixieland care făcea un zgomot asurzitor.

Nu numai că era aglomerat, era supraaglomerat. Era înghesuială, fum, iar zgomotul te făcea aproape să strigi ca să te faci auzit. Oare într-o asemenea hărmălaie şi semiobscuritate ar fi putut cineva să-şi amintească de un anumit client? Dar uite că Wills şi-a

amintit! Unde-o fi stat acest Wills atunci? Dacă într-adevăr a fost aici... O'Flanaghan avea dreptate: La televizor treburile de genul ăsta sunt mult mai simple.

Am mers la bar strecurându-mă printre doi tipi solizi îmbrăcaţi în sacouri cadrilate care discutau aprins despre o echipă de baseball.

— Da? spuse barmanul repede ridicându-şi sprâncenele.

— Un scotch, spusei. Şi încă ceva.

— Ce anume? răspunse evident iritat în timp ce cu o mână luă un pahar, iar cu cealaltă luă câteva bucăţele de gheaţă dintr-un castron de plastic, pe care apoi le aruncă în pahar.

— Wills. Osgood Wills. Îl cunoaşteţi?

Mă privi atent ca şi cum s-ar fi întrebat ce aş fi putut eu avea în comun cu Wills. Apoi a dat afirmativ din cap. Mă lua oare drept un client? Credea poate că umblam să-mi procur stupefiante?

— E vorba de afaceri.

Am pus pe tejghea o bancnotă de zece dolari şi aceasta a dispărut în mâna lui imediat.

— O secundă, vă rog. Luă un creion din buzunarul de la piept, rupse o bucată de hârtie pe care apoi scrise ceva.

— Acesta este numărul lui de telefon. Spune-i că l-ai primit de la Joe.

Am dat din cap că înţelesesem. Probabil că Joe îşi primea procentele. Mi-am luat băutura şi m-am dus la un telefon unde am băgat o monedă de zece cenţi şi am format numărul.

A sunat o dată, a sunat de două ori. Am băut din whisky-ul tare. E oare o nebunie ceea ce fac? Ar trebui să las totul baltă şi să-mi văd de treburile mele? Dar trebuia totuşi să vorbesc cu Wills. Să

vorbesc cu cel care relatase poliţiei că Jens a agăţat o femeiuşcă în acel bar. El a fost ultimul care l-a văzut pe Jens în viaţă. Cineva răspunse la capătul firului. Era o voce de bărbat.

— Yes?

— Domnul Wills? Am primit numărul dumneavoastră de la Joe.

— Când, acum?

— E vorba de afaceri.

— Nu la telefon. Trebuie să veniţi aici. Unde sunteţi?

— La barul „The Elephant”.

— În regulă. Ieşiţi pe uşă, apoi traversaţi Washington Square până la strada 14 West. Acolo mă găsiţi pe mine la numărul 82. Chiar vizavi este o farmacie. Este imposibil să nu găsiţi. Stau la etajul V. Pe uşă scrie Jones. O.K.?

— O.K.

Am închis telefonul, am înghiţit whisky-ul şi am plecat.

Washington Square era foarte prost luminată. Sub copacii mari întunericul era dens. Arcul de Triumf înalt abia dacă se zărea. Mă gândeam la toate avertismentele primite, la tot ce citisem şi auzisem despre atacurile săvârşite noaptea pe străzi şi în parcuri. Mă gândeam la Jens în vreme ce treceam pe sub copaci. Brusc, am auzit paşi în spatele meu, grăbiţi şi apăsaţi care se apropiau din ce în ce mai mult. Cineva răsufla cu greu. M-am întors.

CAPITOLUL XXI

Dar nu aveam de ce să mă tem. Nu era un răufăcător, ci un inofensiv alergător în pantaloni scurţi, transpirat tot, care mă depăşi în fuga sa în timp ce eu zâmbeam cu gândul la temerile mele. Probabil că nu era mai periculos să traversezi Washington Square decât Piaţa Sergel. Deşi bineînţeles că nu întotdeauna aşa ceva era lipsit de riscuri.

În parc era lume multă. Înspre mine se îndrepta o fată tânără, care purta un tricou alb pe care scria numele lui Picasso cu litere mari. Oare există vreun omagiu mai mare pentru un artist decât acela de a i se imprima numele pe nişte banale tricouri? Sub Arcul de Triumf era o orgă mare la care un bărbat gras cânta Gershwin. Pe partea cealaltă, World Trade Center îşi înălţa cele două mari siluete luminate înspre cerul nopţii, deasupra contururilor negre ale acoperişurilor. O fată în costum de baie trecu pe o motocicletă galbenă. Pe un afişier imens cineva căuta probabil un câine pierdut, sau cine ştie ce altceva în noianul de anunţuri.

Doi bătrâni stăteau pe o bancă sub un felinar şi jucau şah. Feţele lor serioase priveau concentrate pătrăţelele albe şi negre ale tablei de şah. Atenţi, gânditori îşi mişcau mâinile grele deasupra pieselor pe care le apucau ca nişte păsări de pradă. Oare de unde veneau ei? Ce viaţă duseseră? Au fost vreodată

în orăşelele mici din Ucraina şi Polonia?

Nu. Nu mai aveam timp de pierdut. Domnul Wills mă aştepta. Traficant de droguri şi mic vânzător în subterana junglei newyorkeze.

Am luat-o pe strada 14; Un băiat cânta la o chitară sprijinindu-se cu un picior de o treaptă. În faţa lui dansa o fată.

— Cum te cheamă? întrebă ea.

— Elvis, spuse el.

— Elvis Presley? glumi ea.

Am auzit râsul lor în spatele meu. Trotuarul trepida uşor sub picioarele mele ca şi cum ar fi fost un cutremur slab. Din gura de aerisire de pe stradă se ridica un fum albăstrui şi subţire deasupra asfaltului negru. Sub mine era metroul care traversa Manhattanul de-a lungul şi de-a latul.

La numărul 82 poarta era deschisă. Un bec electric sărăcăcios atârna de un fir lung în casa scărilor. Mirosea a urină şi a mâncare. Pe pereţi zugrăveala începuse să se scorojească, ca un corp atins de lepră. Culoarea gri-brună dintre petele albe de pe pereţi era acoperită cu fel de fel de mâzgăliturі. Nu înţelegeam toate cuvintele, dar îmi puteam închipui conţinutul.

Scările de lemn fisurate scârţâiau sub picioarele mele în timp ce urcam. În spatele unei uşi se auzea muzică pop. Un copil plângea. Iar o femeie striga cu voce tare.

La etajul V erau trei uşi. Pe cea din mijloc era lipită o bandă de hârtie. M-am aplecat încercând să desluşesc ceva cât de cât în lumina slabă. Pe hârtie, cu litere stângace scria cu tuş: *Jones*.

Am bătut la uşă. S-au auzit paşi.

— Cine este? se auzi o voce înceată.

— Vin din partea lui Joe de la „The Elephant”. Am

sunat adineauri la telefon.

Se auzi zgomotul făcut de lanţul de siguranţă şi de cele câteva zăvoare cu care era asigurată uşa. Aceasta s-a deschis cam cinci centimetri şi în deschizătura ei străluci un ochi.

— O.K. Intră.

Fusesem cu siguranţă acceptat.

În cameră era un fotoliu, o masă şi o canapea. Pe masă era un telefon, un tranzistor şi o scrumieră de sticlă. Alături, o sticlă de whisky şi un pahar de carton. Din tavan atârna o lampă cu un abajur de sticlă verde. Aceasta lumina masa iar restul camerei rămânea în obscuritate.

— Domnul Wills?

L-am privit pe omul din faţa mea. Era un om de culoare cu o frizură afro. Cămaşa era larg desfăcută şi avea o curea lată de piele cu o cataramă mare de alamă. În picioare purta cizme de cowboy înalte, colorate alb cu negru, deasupra unor blugi.

— Bineînţeles, spuse el scurt şi se aşeză la masă. „Iarbă” sau „cal”, întrebă el pe un ton de afaceri. *A dime bag of red tape is ten dollars.*

Am scos cincizeci de dolari şi i-am pus pe masă în faţa lui.

— Nu doresc nimic. Nici „iarbă”, nici „cal”.

Wills mă privi mirat. Era cald în cameră, aerul condiţionat pare-se că nu intra în chirie.

— Ai văzut un amic de-al meu acum câteva seri. El a fost ucis.

O sclipire de interes îi lumină ochii.

— Da, spuse el şi îşi aprinse o ţigară cu o brichetă de aur. Aşa este. Era cam drogat tipul. Doamne! Şi râse descoperindu-şi dinţii săi albi.

— Am venit din Suedia pentru a afla ce s-a

întâmplat cu el.

— Eşti nebun? spuse el bănuitor.

— Deloc. Dar am vorbit cu poliţia. Ei ştiu că voi veni să te întâlnesc. Mă gândeam în acelaşi timp că spunându-i acest lucru aveam toate şansele să ies de acolo nevătămat.

— O.K., spuse el. Dădu din umeri. Nu ştiu mai mult decât i-am spus sticletelui. Stăteam într-unul din separeurile de la „The Elephant”. Aşteptam un tip care trebuia să-mi dea marfă. Şi, la un moment dat, apare individul acesta. Cu o „mireasă”. Iar masa de vizavi de mine era singura liberă. Nu mă amuza deloc ideea că voi avea martori, dar localul era plin. Ei s-au aşezat acolo şi au început să şuşotească. Nu am auzit ce-şi spuneau, că era o hărmălaie îngrozitoare, dar după un timp tipul se drogase bine. Apoi au plecat. Nu ştiu unde, dar e lesne de ghicit ce au făcut în continuare.

— De unde ştii că era el, că era acelaşi individ care mai apoi a fost ucis?

— L-am recunoscut într-o poză din ziar. Era acelaşi tip. Şi cum nu am relaţii prea bune cu sticleţii în ultima vreme, m-am gândit că n-ar strica să le dau câteva informaţii, ca să spun aşa.

M-am aplecat înspre el. La etajul de deasupra se auzeau paşi grei. Un miros de benzină şi cartofi prăjiţi pătrundea prin fereastra întredeschisă. Canapeaua mirosea pregnant a mucegai.

— Pe naiba! Nu-mi pasă cât ai primit. Ce mă interesează este cine anume te-a plătit.

— Cum adică m-a plătit?

— Nu te mai preface. Nu l-ai văzut niciodată pe tipul care a fost ucis. Ai fost plătit ca să debitezi toată povestea asta. Te plătesc dublu dacă-mi spui cine.

Expresia lui era aceea a omului care-şi face anumite socoteli.

— Dublu? întrebă el într-un târziu. Dacă e aşa, de ce nu? Am numele aici.

Trase un sertar al mesei dar, în loc să scoată o agendă sau o foaie de hârtie cu numele care mă interesa, scoase un pistol. Un pistol cu reflexe albăstrui; cu amortizor.

— Eşti chiar atât de prost să crezi că sunt dispus să fac acest târg? Zâmbi cu răutate. Voi ăştia ar trebui să rămâneţi în Suedia.

Trase telefonul lângă el şi făcu un număr fără să mă piardă din ochi. Pistolul negru-albăstrui cu ţeava sa aducătoare de moarte era îndreptat asupra mea. Era oare aceeaşi armă care-l ucisese pe Jens? mă gândii eu cutremurându-mă. Dacă m-ar împuşca acum n-ar auzi nimeni şi apoi, când locatarii ar dormi şi totul ar fi cufundat în linişte, aş putea fi dus pe scări într-un sac. La fel de tăcut şi de discret cum am venit aş fi dispărut. Apoi aş putea fi găsit pe un maidan oarecare, sporind astfel numărul celor morţi misterios în ultima vreme.

— Eu sunt, spuse el în receptorul negru. Este aici la mine un tip care face gălăgie. Pretinde că nu l-am văzut deloc pe suedezul care a fost ucis. Şi vrea să ştie cine m-a plătit ca să declar astfel. De unde dracu' o fi ştiind? Şi râse.

— O.K. spuse el mai târziu, ascultând cu atenţie ce i se spunea în receptor. O.K.! Aştept până vii. Şi apoi? El ascultă zâmbind. În regulă. E perfect. Închise telefonul.

— Cred că trebuie să aşteptăm puţin, spuse el. Dar într-o companie plăcută timpul trece repede. Ce zici?

Mă privi sarcastic în timp ce mâna sa nu părăsea

trăgaciul.

Au trecut cinci minute, apoi zece. În cameră era cald şi umezeală. De pe stradă răzbătea zgomotul vehiculelor. Prin perete se auzea un radio dat aproape la maximum. Din când în când muzica era întreruptă de reclame gălăgioase şi entuziaste, dar nu se putea auzi exact despre ce era vorba.

Wills mă privea în continuu. Fluiera uşor o melodie. Era un fluierat straniu, ca şi cum i-ar fi ieşit din gâtlej.

Ce se va întâmpla oare acum? Vor veni cei care l-au cumpărat pe Wills? Cel care l-a plătit ca să spună că Jens stătea în acel bar în seara cu pricina, drogat, împreună cu o femeie? Pentru cineva care-l cunoştea pe Jens cum îl cunoşteam eu numai şi gândul acesta era absurd. Nu ţi-l puteai închipui consumând narcotice şi agăţând femei în barurile newyorkeze. Deşi, ce ştiam eu de fapt? Nu ne-am văzut de cincisprezece ani şi de atunci şi până acum a curs multă apă pe râuri. Însă nu puteam crede că Jens s-ar fi schimbat într-atât. Şi acum ce se va întâmpla cu mine? Ce mă vor întreba? De ce mă interesează moartea lui Jens?! Ce caut şi ce vreau de fapt?! Şi apoi mă vor ucide, aruncându-mă undeva în întuneric?

Se auzeau paşi pe scări, din ce în ce mai aproape. S-au oprit în faţa uşii. O bătaie uşoară în uşă. Wills zâmbi cu toată gura, se ridică în spatele mesei, fără să mă slăbească din ochi.

— Acum vine Moş Gerilă, baby, spuse el. Să vedem ce are în sac. Sau poate că are ceva de băgat în el!

Merse spre uşă cu spatele, cu pistolul îndreptat asupra mea, trase lanţul de siguranţă şi deschise uşa.

M-am întors. În prag se conturau două siluete întunecate. Lumina de pe scară venea din spate, iar

lumina lămpii de deasupra mesei nu era suficientă pentru a le distinge feţele. Dar am văzut pistolul din mâna unuia dintre ei.

CAPITOLUL XXII

— O.K. Wills, se auzi din uşă. Dă-mi jucăria. Wills se întoarse, ridică pistolul iar celălalt îl lovi. Mâna lui căzu ca un bolovan pe încheietura lui Wills. Acesta scoase un strigăt şi pistolul cu amortizor se rostogoli pe podea.

Una dintre siluetele din prag îl împinse pe Wills spre perete. Îi răsuci mâna la spate şi îl buzunări. Căuta să vadă dacă nu mai are şi altă armă.

— Aveţi probleme, nu? întrebă omul cu pistolul în mână. Îmi zâmbi şi se aşeză de cealaltă parte a mesei aprinzându-şi o ţigară. După burtă se vedea că e băutor de bere. Avea faţa cu porii dilataţi iar părul îi creştea aproape de la rădăcina nasului, îngustându-i mult fruntea.

— Şeful ne-a spus să vă supraveghem. A mai spus că veţi merge la „The Elephant” în seara aceasta. Aşa că l-am întrebat pe Joe, pe tipul de la bar adică, iar acesta ne-a povestit, drăguţ şi amabil, că v-aţi dus acasă la Osgood şi ne-am închipuit că nu doar pentru a lua masa împreună. Astfel că ne-am gândit să intervenim. Sau, ce zici Osgood? A fost drăguţ din partea ta să-i arăţi acestui domn din Suedia minunatul tău pistol. Dar ar fi mai bine să vii cu noi acuma! Tăticu ar dori să vorbească cu tine.

— Tăticu? am întrebat eu simţind că încordarea slăbeşte. Cine este?

— Sorry! Şeful nostru. Îl numim „Tăticu”. El este ca

un tată pentru drăgălaşii ăştia mici din cartier. Îi mai dojeneşte din când în când, dacă e nevoie. Ce zici, Osgood? Nu-i aşa? Şi ridică glasul. Wills dădu afirmativ din cap.

— Bine, dar n-am făcut nimic, spuse el înciudat. Tipul ăsta a venit aici ca să trateze cu mine. Credea poate că vând stupefiante. Şi râse.

— Sunt de aceeaşi părere cu tine Osgood, spuse poliţistul. Dar închipuieşte-ţi că unii s-ar putea gândi că vinzi stupefiante!

— A dat telefon cuiva, am spus eu, cuiva care urmează să vină aici.

— Atunci e mai bine să rămân eu aici. Tu poţi să-l duci pe Wills la secţie şi să-l laşi pe domnul Homan la hotel, spuse tipul cu pori dilataţi colegului său. Şi când eşti gata, te întorci şi supraveghezi poarta de la intrare. Eu voi ieşi numai atunci când nu mai este cazul să aştept O.K.?

— O. K. spusei eu. L-am întrebat doar dacă l-a văzut pe domnul Stenberg, cel care a fost ucis. Şi i-am mai spus că eu cred că a fost plătit de cineva ca să declare că l-ar fi văzut la „The Elephant”. Apoi a dat un telefon. Nu ştiu cui. Poate că este aceeaşi persoană care l-a şi plătit.

Poliţistul şi-a umezit buzele.

— Noroc că nu avem vreun martor, domnule Homan, zâmbi el. Dumneavoastră susţineţi că un distins gentelman din New York minte în faţa instanţei şi că este plătit să mintă. Acestea sunt delicte flagrante.

Mă privi şi îşi desfăcu nodul de la cravată.

— Vă va duce colegul meu la hotel şi dacă aş fi în locul dumneavoastră aş pleca cât mai repede la Oslo. Poate chiar mâine. Vom avea noi grijă de escrocii

ăştia, dar să ştiţi că lor nu le place ca cineva din afară să se amestece în afacerile lor necurate. Acum îl vom lua pe Wills şi îi vom suci puţin mâinile, îi vom tăia urechile lui mari şi apoi le vom prăji într-o tigaie. Poate astfel ne va povesti mai multe. Ce zici, baby? Îi adresă un zâmbet larg lui Wills care stătea cu capul plecat şi cu mâinile prinse la spate în cătuşe, holbându-se la el.

Astfel s-a încheiat primul meu contact cu poliţia newyorkeză în exerciţiul funcţiunii ei şi cu delincvenţa în plină acţiune. Şi mi-am dat seama că nu era o treabă pentru amatori. Cel puţin am înţeles care sunt limitele mele. La Stockholm totul este idilic în comparaţie cu New York-ul, iar experienţa mea în ce priveşte delictele şi delincvenţii din Gamla Stan nu era suficientă aici.

A doua zi dimineaţă l-am sunat pe Alan Gaynor. Dar plecase la Chicago împreună cu Victor, pentru a deschide expoziţia proiectată. Mda, mă gândii eu când am închis telefonul. Oricum nu aveam multe de adăugat şi ne puteam oricând vedea la Geneva, dacă ar fi fost cazul.

Nici cu următoarea convorbire telefonică n-am prea avut succes, deoarece n-am mai găsit niciun loc pentru Stockholm la cursa S.A.S., dar o doamnă drăguţă m-a ajutat să obţin ultimul loc la avionul Air France, cu destinaţia Paris. De ce nu? Nu mă costa nimic în plus şi îmi făcea plăcere întotdeauna să pierd câteva zile în magazinele de antichităţi şi pe la talciocuri. În meseria mea este necesar să ţii mereu pasul cu curentele la modă. Să studiezi şi să afli care vor fi cerinţele în materie de antichităţi în viitor. De exemplu, vazele Gallé. În anii ’60, la Paris, vazele mari Jugend erau din ce în ce mai căutate. Puteai să

observi asta chiar şi la talciocul din Clignancourt. Pe vremea aceea însă le puteai cumpăra la un preţ destul de rezonabil. Puteai cumpăra mai multe aşteptând să vină vremea când le vei putea plasa profitabil. Şi vremea aceea a venit destul de repede. Acum, vazele Gallé semnate echivalau cu greutatea lor în aur. Un vânt uşor începu să bată peste tarabele talciocului. Aveam încredere în O'Flanaghan. Mai devreme sau mai târziu urma să afle adevărul despre declaraţia lui Wills. Îl va descoperi pe ucigaşul lui Jens desigur şi va constata dacă a fost vorba de o banală crimă sau dacă avea vreun dedesubt. În orice caz, eu nu mai puteam face nimic şi era mai sigur să nu umblu de unul singur prin New York, cel puţin acum. Probabil că ochii prietenilor lui Wills mă urmăreau şi cu siguranţă că acestora nu le plăcea interesul meu de a afla cine l-a ucis pe Jens Stenberg. Mai mult, aş mai fi avut şi altceva de făcut la Paris, mă gândeam eu în taxiul care mă ducea spre aeroportul Kennedy, ceva ce nu avea deloc de-a face cu talciocurile. Mă voi duce la galeria în care Jens văzuse exemplarul acela al litografiei de Andersky, pe care de altfel îl avea şi el. Cel care avea un număr identic cu propriul său exemplar de la Stockholm.

Cum se numea galeria oare? Încercam să scormonesc în memorie, parcă era ceva în engleză, vreun condiment ceva... Nu, Cimarosa. În Rue de Seine. Aceasta este una din străzile mele preferate la Paris şi de aceea mi-am amintit adresa. Se află pe malul stâng al Senei. E plină de galerii, anticariate şi magazine de antichităţi. Este o stradă pariziană în care pulsează viaţa, unde „bătrânul" Paris mai trăieşte încă. Acolo am găsit odată o gravură semnată de Carl Larsson pe care am dat doisprezece franci şi

tot acolo am găsit o gravură în cupru care reprezenta bătălia de la Breitenfeld. Într-un colţ sunt gravate cuvintele lui Gustav II Adolf: *„Gott mit uns”*, iar în celălalt colţ motto-ul lui Tilly: *„Jesus Maria”*. Amândoi invocau puterile cereşti, iar suedezii au fost cei care au câştigat. Deşi până la urmă, Gustav II Adolf a pierdut.

Nu-mi făceam iluzii că vizita mea la o galerie din Paris ar putea să-mi spulbere îndoielile, să-mi dea răspunsul la întrebarea cine l-a omorât pe Jens la New York. Dar poate că acesta ar aduce elemente noi, cine ştie? Şi am început să cântăresc toate datele pe care le deţineam, deşi, între noi fie vorba, nu aveam prea multe. Un tablou furat la Stockholm, un jaf cu crimă la New York şi sinuciderea lui David la Geneva. Oare unde era legătura dintre ele?

După câteva ore petrecute într-un fotoliu de avion am ajuns la aeroportul Orly unde am avut din nou noroc, pentru că, în ciuda sezonului turistic, am găsit o cameră de hotel în Rue de Lille, numai la câţiva paşi de Rue de Seine. Era în apropierea unei străzi liniştite şi calme. Dacă bineînţeles poţi să spui despre vreo stradă din Paris că e liniştită! Dar în orice caz, traficul se desfăşura într-un singur sens, astfel că eram scutit de zgomotul claxoanelor.

După ce am făcut un duş şi m-am schimbat în blugi şi tricou mă simţeam gata să iau în piept Parisul. La o masă de la bistroul hotelului am băut două ceşti de cafea neagră şi am mâncat un croisson, un fel de pâine care datează din vremea asedierii Vienei de către turci. Cafeaua m-a trezit deoarece pentru mine, cafeaua neagră luată de dimineaţă are acelaşi efect ca spanacul pentru Popeye marinarul.

M-am plimbat alene de-a lungul Senei. Este de fapt

unica modalitate de detaşare, mă gândii eu în timp ce mă plimbam cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor, încet, fără grabă, nesocotind timpul, meditând. Mergeam de-a lungul cheiului bucurându-mă din plin de strălucitoarea zi pariziană. Dinspre apă venea o răcoare plăcută, iar vaporaşele alunecau uşor, aproape la fel de lent ca propria mea mişcare. Pe partea cealaltă se auzea vuietul maşinilor, dar aici, pe largul chei al Senei, în umbra copacilor, domnea o atmosferă odihnitoare.

Am răsfoit cărţile vechi ale buchiniştilor mergând de la stand la stand în căutare de hărţi şi cărţi vechi în lăzile arhipline, înşiruite de-a lungul cheiului.

Am traversat strada, aşteptând cu răbdare la un semafor. Am trecut apoi printre două maşini în Rue Napoleon şi am ajuns în Rue de Seine. Chiar la începutul străzii se afla statuia lui Voltaire, care parcă îmi zâmbea. Era un zâmbet cinic, oare? Înţelesese el deşertăciunea acestei lumi!? Probabil. Eu nu reuşisem însă să risipesc întunericul care acoperea moartea lui Jens, aşa că trebuia să perseverez.

Într-un mic parc, în umbra copacilor înalţi se jucau câţiva copii. Un bărbat în vârstă, cu o bască neagră şi sacou dădea de mâncare porumbeilor. Două fete pe skibord au trecut într-o goană nebună printre două maşini parcate pe Rue de Beaux Arts, ocolind un Rolls-Royce alb şi mă întrebam dacă acesta se îndrepta spre L’Hótel, hotelul luxos amenajat în casa în care Oscar Wilde murise cu ani în urmă. Am început să zâmbesc la gândul unei amintiri: luasem cândva masa acolo cu o fată frumoasă, o masă care avea să ducă la o aventură în cimitirul Père Lachaise şi în Grădina zoologică din Stockholm şi era să se termine cu propria mea moarte. Pe stradă, mai sus,

deasupra unei porţi se afla o firmă. Nu puteam distinge ce scria dar mi se părea că începe cu litera C. M-am apropiat. Era Galeria Cimarosa despre care Jens îmi povestise cu câteva săptămâni în urmă, când am luat masa împreună în Gamla Stan.

M-am oprit în faţa vitrinei. Părea prin excelenţă un local elegant şi scump. Dar era absolut normal dacă te gândeşti că aici se vindea Andersky. Într-una din vitrine era ceramică de Chagall, iar în cealaltă câteva gravuri de Picasso.

Am deschis uşa şi am intrat. Clopoţelul a sunat discret. O femeie mai în vârstă, îmbrăcată în negru, cu părul strâns şi cu perle albe în jurul gâtului, apăru în încăpere.

— Cu ce vă pot fi de folos? zâmbi ea şi îndreptă un tablou care stătea strâmb.

— Aş dori să văd nişte litografii, spusei. Litografii de Andersky.

Mi s-a părut sau a tresărit?

— Andersky? spuse ea apoi. Aveţi gusturi bune, domnule. Din păcate nu avem nimic de el. Este foarte solicitat şi având în vedere faptul că nu suntem profilaţi pe operele lui este mai mult întâmplătoare ocazia de a-l avea.

— Acum câteva săptămâni aţi avut o litografie frumoasă. Aşa e?

Mă cercetă atent cu privirea.

— Da, aşa este, spuse apoi. Îmi amintesc foarte bine. Dar am vândut-o unui colecţionar de la Geneva.

În acel moment uşa mică de pe unul din pereţi se deschise şi o femeie intră înăuntru. La început n-am văzut cine era. Dar ea se întoarse şi veni înspre noi. Era Estelle. Frumoasa şi talentata elevă a lui David Ford.

CAPITOLUL XXIII

— Johan! exclamă ea mirată, nu mi-am închipuit că eşti la Paris. Ce faci aici?

— Nu ştiu de fapt. M-am trezit şi eu aici. Avionul S.A.S. pentru Stockholm nu mai avea locuri aşa că am venit prin Paris.

— De unde ai venit?

— De la New York.

— Ce chestie! Noi ne-am întors de acolo acum câteva zile.

— Chiar?! Ce amuzant! Ce-aţi făcut acolo?

— De fapt nu am fost la New York, răspunse Estelle, puţin forţată. Am trecut pe acolo în drum spre casă, pentru că fratele lui Richard locuieşte la Los Angeles. Are un hotel la care şi Richard deţine acţiuni. Aşa că obişnuim să mergem acolo de câteva ori pe an.

— V-aţi întâlnit cu Anne şi cu Victor?

— Nu, dar Victor va deschide o expoziţie la Chicago. Tu ce-ai făcut la New York?

— Am fost acolo pentru Jens.

— Jens?

— Jens Stenberg. Negustor de artă din Stockholm care se ocupa de vânzarea operelor lui Victor în Scandinavia.

— Acuma că spui numele mi se pare că l-am mai auzit cândva. Cred că a fost odată la masă la Victor, cu câţiva ani în urmă. Dar nu-mi amintesc cum arăta.

— E mort acum. A fost ucis.

— Ucis? Ce groaznic! Când s-a întâmplat?

— Săptămâna trecută la New York. Poliţia l-a descoperit împuşcat pe un teren viran din Manhattan. Portmoneul îi dispăruse.

— Ce cumplit! Nu, America nu-mi place. Este atât de multă violenţă acolo pe străzi, la televizor, în ziare... Într-un fel violenţa face parte din cultura lor.

— Când pleci la Geneva?

— Mâine. Vreau mai întâi să văd o expoziţie care s-a deschis la Centre Pompidou.

— Este şi Richard aici?

— Nu. El a plecat ieri.

M-am uitat la ceas. Erau orele treisprezece. Ce ştia de fapt Estelle despre moartea lui David? Fusese doar eleva lui. Poate şi ceva mai mult. Şi ce ştia despre cei ce se învârteau în cercul lui Victor?

— Eşti disponibilă pentru prânz? am întrebat eu.

— Cu cea mai mare plăcere, zâmbi ea mulţumită. Trebuie să-i spun la revedere doamnei Riboud.

Se îndreptă către o vitrină unde doamna Riboud aranja câteva gravuri, se întoarse şi mă luă de braţ.

— Ai vreo propunere? întrebai.

Am privit-o. Arăta ca o fată tânără şi asta şi era, aproape. Părul lung şi blond era prins într-un coc. Nu era fardată, iar îmbrăcămintea ei bleumarin sublinia cu generozitate bronzul brun-auriu al feţei.

— Chiar după colţ se află un loc drăguţ. Niciodată nu e lume prea multă acolo. *Au revoir madame*, spuse ea, şi am dat să ieşim din galerie.

— *Au revoir,* am salutat-o la rândul meu pe doamna în negru şi am ieşit cu Estelle pe strada îngustă. Ne-am îndreptat înspre Rue de Buci. În colţ era o tarabă mare cu carne, legume şi diferite sorturi

de brânză. Un munte de morcovi lungi, galbeni-portocalii şi o piramidă de roşii care băteau în roşu-închis şi roşu-gălbui. Alături se ridica un morman de conopidă albă şi anghinare spinoase verzi-olive, în faţa unor vinete albastre, strălucitoare iar mai încolo se întindeau tejghele de marmură pe care se aflau găini curăţate şi iepuri lungi, iar în cârlige atârnau bucăţi imense de carne de oaie. Această imagine culinară era întregită de diferite feluri de brânzeturi: bucăţi rotunde de camembert, brânză brie, netedă, plată şi latâ, bresse bleu verde, fermentată.

— Ce crezi că ar spune Direcţia serviciilor sociale despre această imagine? Şi am arătat înspre înghesuiala colorată de brânzeturi, fructe şi carne.

O doamnă mai în vârstă, cu nas ascuţit, părea nemulţumită de o bucată de brânză camembert, iar o fată cu ciorapi trei sferturi stătea cu câte o găină în fiecare mână cântărindu-le, nehotărându-se pe care s-o aleagă.

— Probabil că toţi francezii ar fi trebuit să fi murit până la ora asta, din punct de vedere statistic vorbind, deoarece aceştia nu se omoară împachetând mâncarea în plastic sau ţinând-o pe tejghele frigorifice. Dar mi se pare că sunt destul de vii încă, zâmbi ea. Uite, aici este. Şi Estelle arătă spre un mic restaurant de pe colţ.

Am intrat. Pardoseala era în mozaic alb şi negru. În spatele tejghelei de la bar stătea Le Patron care discuta aprins şi roşu la faţă cu un domn mai în vârstă, îmbrăcat într-un pardesiu închis la culoare, cu nasul mare plin de vinişoare roşii şi cu un pahar mic în mână. Suporturi de pahare în carouri roşii erau împrăştiate pe mese, iar în mijlocul localului era un palmier într-un butoi de lemn. Era o atmosferă tipic

jugend, deşi nu era o construcţie nouă. După tejghea stătea Madame, care urmărea cu ochi de vultur desfăşurarea negoţului. Aceasta număra banii cu degetele ei mici şi grăsuţe, controla notele de plată, iar câteva fete îndemânatice se strecurau cu abilitate printre mese, ducând tăvi cu farfurii şi sticle. Erau fetele lor, mă gândii eu, iar bunicul şi bunica stăteau poate în bucătăria îngustă, de tip vechi, învârtind în crătiţi!

Ne-am aşezat la o masă pe colţ şi am comandat meniul. Am început cu o salată de roşii, am continuat cu un muşchi de vacă cu piper şi am încheiat cu brânzeturi. Am băut Beaujolais roşu-închis.

— Ştii cum e cu Beaujolais-ul? Şi am turnat în paharul ei.

— Nu, ştiu doar că e bun.

— E ca şi cu tablourile lui Picasso: de două ori mai multe decât a pictat el, de fapt, există numai în America. Producţia de Beaujolais este mult prea mică pentru a acoperi cererea, în special în America. Dar acest vin pare a fi natural. Noroc!

— Noroc, şi Estelle îmi zâmbi privindu-mă pe deasupra paharului.

— Apropo de Picasso. Am continuat eu, rupând o bucată din pâinea proaspătă. Cum stai cu pictura?

A dat din umeri privind afară pe fereastra joasă.

— Nu ştiu, spuse ea apatic. De când a murit David n-am mai putut picta. De aceea am şi plecat la Los Angeles. Ca să şterg din minte totul. Dar nu poţi să fugi de tine însuţi.

— El a însemnat mult pentru tine, nu?

Dădu afirmativ din cap.

— Cum de ai început să pictezi? Doar nu toate femeile din Suedia care au o situaţie reuşesc să

devină pictoriţe.

— Am dorit întotdeauna să pictez dar nu am avut posibilitatea. Părinţii mei nu au fost de acord.

— Ce ciudat, şi eu care credeam că pianul, broderiile şi pictura în acuarelă au fost întotdeauna pietre de hotar în educaţia unei tinere fete.

— Da de unde! Poate în secolul al XIX-lea. Iar tatăl meu nu era acest gen. Am crescut într-un conac vechi în apropiere de Skövde. Tata era ofiţer în cavalerie şi avea planuri foarte exacte în legătură cu mine. Nu mai puţin în ce priveşte educaţia. Admira Germania, iar armata germană era ceva sfânt pentru el.

— Era nazist?

— Deloc. Era mult prea naiv pentru asta. Considera că Hitler nu avea clasă, iar ofiţerii nu aflaseră încă în anii ’30 nimic despre persecutarea evreilor şi alte probleme de acest gen. Nu, el şi mulţi alţi camarazi de-ai lui admirau eficienţa armatei germane. Blitzkrieg, atacurile rapide şi noua tactică. Dar nazist n-a fost niciodată.

— Şi nu i-a plăcut ideea ca tu să pictezi?

— Ba da, îi plăcea, dar numai ca pur amatorism, ca un hobby, dacă vrei. Aşa cum ai spus tu, ca o parte dintr-o bună educaţie. Şi acest lucru era important atât pentru el, cât şi pentru mama. Era vorba de lustru, de faţadă. N-au dus-o bine cu banii niciodată. Salariile ofiţerilor erau mici, iar cerinţele sociale ale gradului erau mari şi erau obligaţi să le facă faţă. Din moşie nu câştigau prea mult şi, în plus, cred că tata n-ar fi fost niciodată în stare să o conducă cum trebuie. El avea serviciul lui şi un administrator bătrân şi beţiv se ocupa de tot. La noi se dădeau petreceri mari cu şampanie pentru camarazii tatii şi pentru ceilalţi, care făceau parte din aceeaşi clasă nobiliară

ca el.

— Aceeaşi clasă nobiliară?

— Tata era baron, iar acest lucru impunea, aşa cum obişnuia el să spună. Astfel că, în viaţa de zi cu zi, trebuia să ne descurcăm. Aşa cum se putea. Dar asta nu înseamnă că o duceam rău. Am avut întotdeauna fete în casă, dar ele trebuiau să fie cumpătate, lucru pe care îl supraveghea mama. O sărăcie lustruită, aşa numea ea stilul nostru de viaţă. Trăiam acolo printre canapelele gustaviene şi portretele de familie în rame aurite, hrănindu-ne dintr-o minciună vitală: că eram mai nobili decât alţii, că nobilimea suedeză avea o poziţie deosebită şi un rol mare în societate. Şi între timp, vremurile noi au început să înăbuşe moşia noastră, care treptat a decăzut, pentru că nu aveam posibilitatea să o întreţinem. Era ca şi cum am fi trăit într-un crepuscul, într-o viaţă ireală, cu valori şi idei pe care timpul şi societatea de mult nu le mai accepta, lăsându-le în urmă.

— Şi deci stăteai în scaunul tău aurit visând la pictură!

Ea zâmbi cu tristeţe.

— Ai putea spune şi aşa, dar de fapt am avut o copilărie fantastică deşi, aş zice că aproape m-a sufocat. Poate că acest lucru m-a determinat să mă căsătoresc prea devreme.

— Ce vrei să spui?

— Simţeam că trebuie să evadez. Să plec de acasă. Şi atunci l-am întâlnit pe Richard. Era ofiţer în rezervă. L-am cunoscut la o petrecere. A doua zi m-a cerut în căsătorie şi eu am spus da. Ei, acuma ştii. Şi zâmbi.

— Ce-a spus tatăl tău atunci? A considerat că este împotriva principiilor sale învechite sau a considerat

că acesta era un model perfect de Blitzkrieg?

— Nu ştiu exact. Poate că în adâncul lor, atât tata cât şi mama simţeau că Richard îmi era inferior din punct de vedere social şi nu corespundea ambiţiilor lor. Gândeşte-te, să ai o fată care se căsătoreşte cu cineva pe nume Bengtsson! Şi râse. Nu, poate că sunt nedreaptă; în orice caz mi-au făcut o nuntă deosebită, iar Richard era îmbrăcat în uniforma bleumarin şi cu sabie. Soarele strălucea şi cu toţii erau fericiţi. Dar avea şi el o proprietate mare la Närke, aşa că până la urmă s-a creat un echilibru.

— Nu prea eşti îngăduitoare cu părinţii tăi.

— Poate că nu, dar am reuşit să scap de acasă, ceea ce era esenţial pentru mine. În orice caz la vremea aceea. Deşi am descoperit curând că schimbasem un fel de închisoare cu o alta.

— Cum adică?

— Richard era extrem de atent cu mine. Puteam să fac tot ce doream. Dar eram izolaţi. Ne vedeam doar cu oameni drăguţi din imediata noastră apropiere: medici, ofiţeri, proprietari de pământuri şi alţii. Dar în toată această viaţă a noastră nu exista nicio perspectivă, nicio dimensiune. Nicio putinţă de evadare.

— Şi peste toate astea tu doreai să devii un nou Picasso, nu?

— Nu chiar, dar aproape. Ştiam că sunt talentată, ştiam ce voiam dar nu am avut posibilitatea să mă realizez. Frecventarea unor cursuri de ceramică nu era exact ceea ce-mi doream. Iar munca la fermă cerea mult timp. Primeam ajutor în gospodărie doar atunci când dădeam mese, aşa că aveam multe de făcut. Apoi pur şi simplu nu am mai avut posibilitatea să întreţinem locuinţa.

— Aveaţi probleme cu banii?

— Nu, dimpotrivă. Eu am moştenit o sumă mare de bani după sora mamei care era văduvă şi nu avea copii. Soţul ei fusese directorul unei fabrici de automobile. Dar la calcularea impozitelor ajunsesem să pierdem bani din cauză că locuiam într-o casă aşa mare. Richard a vândut totul şi ne-am mutat la Geneva. Situaţia era de aşa natură încât cheltuielile erau net mai mari decât veniturile.

— Tu începuseşi să şi pictezi, nu?

— Vroiam de fapt să merg la Paris, dar Richard a fost de părere că Elveţia ne oferea mai multe şanse. E mai liniştită şi mai stabilă şi bineînţeles că el a avut dreptate.

— Când ai început să pictezi cu David?

— Imediat după ce am ajuns acolo. Fiind vecini cu Anne şi Victor, am intrat în cercul lor. Acolo l-am întâlnit pe David şi... aşa a început.

Nu doream să întreb, cel puţin acum, ce anume începuse. Estelle fusese destul de deschisă cu mine. Dar puteam să-mi închipui. Că ei nu aveau în comun numai arta.

— David era un pictor fantastic, spusei. Am văzut lucrările lui din atelier. Copiile după Chagall şi Miró. Şi mai erau şi altele acolo.

— Tocmai de aceea nu-l înţeleg, spuse ea încet. De ce a făcut-o? N-ar fi trebuit. Am văzut tablourile la care lucra, cele pentru expoziţia pe care urma s-o deschidă. Erau minunate. De ce să se fi sinucis? Nu cred că a făcut-o, Johan! Cred că a fost ucis.

CAPITOLUL XXIV

— Bine, dar aceasta nu este şi părerea poliţiei, spusei eu, turnând vin în pahare. În pivniţă, unde l-au găsit, în vechiul mormânt roman, el ţinea în mână un pistol. Uşa era închisă pe dinăuntru. Nu existau nici ferestre şi nici alte ieşiri. Valetul şi cu Anne l-au găsit. Şi Victor. Asta înseamnă că ei trei, împreună, l-ar fi ucis pe Victor. Dar nu cred că poliţia este de acord cu această variantă.

— Eu ştiu un singur lucru: că ceva nu este în regulă. David nu avea niciun motiv să-şi ia viaţa. Nimeni nu ştie asta mai bine decât mine.

Ochii ei întunecaţi erau plini de lacrimi.

— Îl iubeai? am întrebat încet.

Ea dădu afirmativ din cap.

— Da, îl iubeam. Şi urma... urma să ne căsătorim. Era atât de fericit la gândul expoziţiei pe care urma s-o deschidă şi la gândul că vom trăi împreună la Paris. Faptul de a-l părăsi pe Victor şi a deveni independent îl socotea ca fiind marea lui realizare.

Stăteam tăcuţi. Un tocilar trecu pe stradă trăgând după el un cărucior în care se afla tocila, strigând înspre ferestre după cuţite de bucătărie şi foarfeci.

— I-ai văzut tablourile? am întrebat eu. Cele pentru expoziţie.

— Da. Erau fantastice.

— Şi eu le-am văzut, deşi numai pe spate. Erau puse de-a lungul pereţilor. Dar a doua zi după

moartea lui, când m-am dus acolo, dispăruseră. Oare unde au ajuns?

— Nu ştiu. Poate că le-a ascuns David. Sau poate că fuseseră transportate în locul unde urma să aibă loc expoziţia. Ar fi trebuit să se deschidă peste trei săptămâni. Şi poate că ar fi dorit să le aranjeze el însuşi pe îndelete. Pentru că un element extrem de important într-o expoziţie este prezentarea lucrărilor. Aceasta trebuie să fie perfectă.

— Ar putea exista şi o altă explicaţie, am spus eu încet, în timp ce învârteam paharul cu vin în mână.

— Care?

— Imaginează-ţi că cineva ar fi fost interesat ca moartea lui să pară o sinucidere. Înseamnă că ar fi existat şi un interes ca tablourile lui David să dispară. Una din cauzele sinuciderii lui este, aşa cum spun mulţi alţii, că David nu a reuşit să facă faţă presiunilor, că talentul lui era insuficient şi că s-ar fi sinucis din acest motiv.

— În orice caz Alan ar trebui să ştie ceva în acest sens. El era cel care urma să organizeze această expoziţie care, din păcate, n-a avut loc.

— Nu ştiu, am spus eu, dar am sentimentul că moartea lui trebuie să aibă o legătură cu falsificările de tablouri.

— Care falsificări?

— Jens Stenberg a descoperit ceva, destul de vag de altfel. Cel puţin aşa credea el. Tablourile lui Victor erau falsificate şi apoi lansate pe piaţa internaţională. El avea o bănuială în special în ceea ce privea un tablou anume. Urma să-l ia la New York ca să-l arate lui Alan Gaynor. Dar între timp acesta a fost furat din galeria sa. Putea fi o simplă coincidenţă!

— Vrei să spui că cineva falsifica tablourile lui

Victor?

Mă privi mirată ca şi cum nu ar fi înţeles despre ce este vorba. Ca şi cum nu putea pricepe.

— Nu ştiu, spusei cu seriozitate. Ştiu doar că David putea să picteze la fel de bine ca şi ceilalţi. Ca Chagall, Léger, Miró, dar apoi a murit. Sinucidere. Şi Jens a început să bănuiască cum că cineva ar fi implicat în falsificare. Apoi a murit, fiind jefuit şi ucis. Există totuşi prea multe lucruri care se leagă ca să nu-mi trezească bănuieli.

— Crezi că Alan are vreun amestec? Doar Alan este cel care îi expedia lui Stenberg tablourile!

— Nu cred. Riscurile ar fi fost mult prea mari chiar dacă el ar fi vrut să facă acest lucru. Nu, dacă Jens ar fi avut dreptate şi într-adevăr lucrurile ar fi stat aşa, atunci toată operaţiunea ar fi avut loc între galeria lui Gaynor şi celelalte galerii beneficiare. Cineva putea să schimbe originalul cu copii sau putea acţiona într-un alt fel. Deşi Gaynor spune că Victor nu mai făcea lucruri de prima mână. Cauza ar fi fost accidentul cerebral care-i juca lui Victor feste şi mai trebuie să ne gândim că el are totuşi şaptezeci de ani! Toate aceste elemente l-au făcut pe Jens bănuitor. Utimele pânze ale lui Victor nu erau pe măsura lucrărilor lui anterioare. Dar dacă ne gândim mai bine, în America se comit crime în fiecare zi, iar David ar fi putut fi deprimat chiar în acea zi, fapt care l-ar fi împins la sinucidere...

Estelle a dat din cap dezaprobator.

— Nu, David era mult prea vital, mult prea plin de viaţă şi îi plăcea să trăiască...

— O.K. am spus eu. Dacă luăm cea mai proastă alternativă, atunci atât David cât şi Jens au fost ucişi, iar tablourile lui Victor sunt falsificate. În seara în care

David a murit, atât tu, cât şi eu, precum şi Alan Gaynor cu soţia şi Richard am fost invitaţi la Victor. Ulterior ne-am aflat cu toţii în America exact când Jens a fost ucis. Toţi, în afară de mine. Dacă simplificăm datele şi spunem că nici tu şi nici eu nu suntem implicaţi, atunci, prin eliminare, rămân cinci persoane. Una dintre ele este cu siguranţă criminalul, dacă teoriile noastre sunt juste şi dacă în această afacere nu este implicat cineva din afară.

— Sunt poate mulţi implicaţi în această afacere, zâmbi Estelle. Dar să zicem că ai dreptate. Atunci am putea să-i eliminăm pe Victor şi pe Anne.

— Eşti sigură?

— Nu prea, dar asta ar însemna că Victor şi-ar falsifica propriile sale tablouri şi ar omorî o persoană care îi este mult prea apropiată şi în acelaşi timp, l-ar implica şi pe valetul lui.

— Dar Anne?

— Ce motiv ar avea ea? Şi, în plus...

— În plus, ce?

— Ea şi cu David au fost foarte apropiaţi cândva, spuse Estelle încet, ca şi cum nu ar fi dorit să vorbească despre acest lucru, întristând-o. Cu mulţi ani în urmă au fost logodiţi la Paris. Sau cel puţin locuiau împreună David a fost cel care a prezentat-o lui Victor, dar a trebuit să înghită găluşca pentru că Victor i-a luat locul, sau mai degrabă invers.

— Cum invers?

— Anne este o panteră, aşa cum spunea Richard. Frumoasă, felină, perfectă la suprafaţă. Dar când interesul ei este în joc atunci acţionează sălbatic. Ea şi cu Victor sunt ca soarele cu luna.

— Ce vrei să spui?

— Victor este soarele şi totul trebuie să se rotească

în jurul lui. El este „cel mare”, cel mai mare şi nimic nu-l poate ameninţa. Iar Anne este luna, plutind mult deasupra noastră noi, muritorii de rând. Victor cu focul lui şi Anne cea care îi împrumută strălucirea. Ei trăiesc într-o lume a lor, cu propriile ei norme şi reguli.

— Şi Richard? Nu vreau să mă înţelegi greşit, nu-l bănuiesc pe el că ar fi autorul falsificărilor sau criminalul, dar dacă este să judecăm pe toţi cei care se învârt în acest cerc atunci trebuie să-l includem şi pe el. Ştia despre legătura ta cu David?

— Nu ştiu, spuse ea moale. Dar cred că bănuia ceva. Iar în noaptea în care David a murit l-am auzit spunând...

Estelle tăcu.

— Nu e nevoie să spui ceea ce nu vrei. Am mângâiat-o uşor pe mână.

— Ba da, vreau, spuse ea cu lacrimi în ochi. Vreau, în acea seară David şi cu Richard stăteau în grădina lui Victor, în spatele coloanelor templului, adică ştii unde este. Am ieşit afară să-l caut pe Richard. Era târziu şi voiam să mergem acasă. Atunci am auzit vocea lui Richard: „Dacă nu te potoleşti, am să te ucid”, a spus el. Ceva cam de felul ăsta. David doar a râs. Iar când Richard a aflat că David s-a sinucis a spus că trebuia s-o fi făcut cu mult înainte.

Plângea încet şi scoase o batistă albă din poşetă. Mă gândeam la ce spunea data trecută când, la fel ca şi acum, plângea, atunci când eu stăteam pe covorul roşu afgan în salonul lor de la Geneva şi am auzit vocea ei şi a lui Richard prin uşa întredeschisă a dormitorului: „Ştiu că tu ai făcut-o”, i-a spus ea atunci, „tu l-ai împuşcat”.

CAPITOLUL XXV

— Deşi, îi uităm pe Alan şi pe Abie, am spus eu, pentru a-i îndepărta gândurile triste şi pentru a o face să nu mai plângă.

— Dar nu spuneai tu că riscurile sunt prea mari pentru el?

— Ba da, dar am spus că cineva ar fi putut să schimbe tablourile după ce ele au părăsit galeria. Acest lucru te face să presupui că există o altă persoană care ştie tot ce se întâmplă, în cele mai mici amănunte. Vreau să spun în ceea ce priveşte activitatea lui Alan. Probabil secretara lui, sau vreunul din asistenţii săi. Sau poate chiar Abie!

— Să falsifice Abie tablourile şi să-l ucidă ea pe David?

— Dacă îi luăm pe toţi cei care au fost de faţă în seara aceea nenorocită şi care fac parte din cercul lui Victor, atunci nu putem s-o eliminăm pe Abie. Ea are toate posibilităţile de a afla orice despre afacerile lui Alan. Când ia tablouri de la Victor şi unde anume le trimite. L-a însoţit la Geneva şi la New York, unde Jens a fost ucis. Şi se învârte în aceleaşi cercuri artistice internaţionale ca şi Alan şi Victor.

— Dar în ce mod ar putea fi ea implicată?

— Presupune, am spus încet, că ar fi o bună prietenă, sau chiar mai mult, a unui extraordinar falsificator de tablouri care este necunoscut şi care în plus lucrează foarte rapid. Închipuieşte-ţi apoi că ea

ar şti exact clipa în care Alan merge să ia tablourile de la Victor. Părerea mea este că Alan ţine cel puţin câteva zile tablourile înainte de expediere. În acest răstimp că ar putea aranja ca prietenul ei să le copieze. Poate nu pe toate, dar măcar câteva. Apoi schimbă tabloul păstrând originalul pe care mai apoi îl plasează cuiva despre care are informaţii sigure că doreşte neapărat un Andersky.

— Atunci de ce să îl ucidă pe Jens şi pe David?

— Aceştia o descoperiseră. Înainte de a muri David spunea că avea ceva şocant de mărturisit care ar mira pe toată lumea. Şi, în ce îl priveşte pe Jens, şi el descoperise ceva. Mai mult, el a luat contact cu Alan pentru a discuta despre tabloul falsificat. Atunci ea a înţeles că trebuie să acţioneze şi să însceneze un jaf cu crimă la New York, lucru care de altfel nu era prea greu de făcut, dacă ai oamenii potriviţi şi banii necesari.

— Dar uiţi un lucru.

— Ce?

— Orice ai spune şi orice ai face, uşa pivniţei era închisă pe dinăuntru.

— Ştiu, am zâmbit eu. Nu o bănuiesc deloc pe Abie, dar dacă vrem să rezolvăm problema atunci trebuie să punem tot mozaicul pe masă. Vreau să spun doar că Abie, de asemenea, din punct de vedere teoretic, ar putea fi implicată.

— Hai să ne întoarcem la Geneva, Johan! De dragul meu şi al lui David!

— Cu plăcere, dar e puţin cam greu.

— De ce?

— Nu pot să intru pe uşă şi să spun: bună ziua, vreau să aflu cine l-a ucis pe David.

— Evident, dar deoarece tu eşti istoric de artă şi

călătoreşti mult la Paris, la Florenţa – şi în alte locuri presupun – nu te-ar putea împiedica nimic să apari din nou la Geneva. Şi, în plus, teza ta despre Victor nu este încă gata. Nu?

— Da, am spus eu. Singura problemă este că nu am prea multe elemente. Jens este jefuit şi ucis la New York, iar moartea lui David a fost clasată de poliţie ca un caz de sinucidere. Că tu şi cu mine nu credem că ar fi fost vorba de aşa ceva, asta este o altă problemă. Şi nu ştim nici măcar dacă Jens a avut într-adevăr dreptate, dacă există cu adevărat tablouri falsificate.

— Nu, spuse ea mâhnită. Dar s-ar putea să apară ceva nou. Nu poţi să încerci să capeţi unele date de la Stockholm? De pildă, în legătură cu tabloul acela care a fost furat. Poate că apare pe undeva. Eu am să fac tot ce pot la Geneva şi când vom avea mai multe date atunci poţi să vii şi tu acolo.

— Voi face tot ce-mi stă în putinţă. Dar mă tem că nu pot face prea mult, din păcate!

— Trebuie să încercăm, în orice caz. Mă privi cu seriozitate. Îi datorăm acest lucru lui David. Şi lui Jens.

Am dat afirmativ din cap. Avea dreptate. Îi datoram acest lucru lui David şi nu mai puţin lui Jens.

După ce Estelle a plecat, eu am rămas singur cu cafeaua în faţă. Mă gândeam. Începuse să se contureze ceva: David Ford, un artist tânăr şi talentat, specialist în a imita stilurile unor mari pictori moderni, este găsit mort. Victor Andersky şi poliţia spun că este sinucidere. Dar nu toţi sunt de aceeaşi părere. David nu ar fi avut niciun motiv să se sinucidă. Dimpotrivă. Pregătea o expoziţie care ar fi însemnat debutul său ca artist. Şi, aşa cum spunea Estelle, el

dorea să iasă de sub dominaţia lui Victor, să plece la Paris împreună cu ea, cea pe care o iubea. Dar fusese folosit de o femeie care nu este exclus să fi fost implicată în mărturisirea pe care intenţiona să o facă. Acest lucru l-am auzit eu însumi în atelierul său şi David i-a sugerat ceva despre asta lui Jens, care bănuia că tablourile lui Victor sunt falsificate. Apoi Jens este ucis la New York. Ultimul lucru care se ştie, potrivit poliţiei, este că Jens a fost văzut într-un bar împreună cu o femeie. Iar eu am vorbit cu „martorul”, Osgood Wills. Oricum, nu mai cred în teoria cu crima legată de jaf.

Trebuie să existe un numitor comun, o legătură. Iar acest numitor comun nu poate să fie altceva decât Arta. Falsificarea de artă. Era oare David cel care falsifica tablourile lui Victor? Ajunsese Jens la această concluzie? Dar nu se potrivea. În acest caz David ar fi fost cel care ar fi trebuit să-l ucidă pe Jens iar David a murit înaintea lui. Era oare Alan Gaynor implicat? Negustorul de artă de talie internaţională care avea o pasiune aproape nesănătoasă pentru jocurile de noroc la Cazinoul din Divonne, sau la alte cazinouri unde banii se pierd uşor. O fi fost el acela care l-a convins pe David să falsifice tablourile şi apoi, când acesta a devenit din cine ştie ce motiv incomod, a fost nevoit să-l lichideze? În mărturisirea lui, David ar fi vorbit oare despre Alan Gaynor? Şi apoi, când Jens a descoperit falsurile, Gaynor să fi fost silit să-l ucidă şi pe el? Cine ştie... Dacă te gândeşti, nu e greu să aranjezi uciderea cuiva în New York dacă plăteşti. Orice are un preţ iar alternativa pentru Gaynor era aceea de a-l pierde pe Victor ca artist şi de a pierde în acelaşi timp imperiul artistic pe care l-a construit cu trudă.

Este oare corectă această ecuaţie? De ce să vinzi tablouri falsificate de Andersky, când poţi să vinzi originalele? Avea oare Gaynor vreun motiv să se lanseze într-o operaţiune plină de riscuri care ar fi putut eşua?

Nu, există alte fire pe care le putem desfăşura. Fire roşii. Şi m-am gândit la Estelle. Richard nu s-a întristat la moartea lui David. Dimpotrivă, aş putea spune, îl ura. Cu siguranţă avea motivele lui. Estelle avea o legătură ascunsă cu David. Şi ce era aşa de ciudat? M-am gândit la Richard Bengtsson. La trupul lui mare şi greoi cu o faţă lipsită de fineţe şi la părul roşcat care-i acoperea mâinile. La stângăcia lui tipic ţărănească. Expresiile lui „micuţa mea băbuţă” şi „nevestică” zgâriau desigur urechile delicate ale lui Estelle. Acasă, la conacul din Västergötland fusese crescută altfel. Şi iată că vine David Ford, frumosul bărbat cu mâini rasate, artistul cu *A* care reprezenta tot ceea ce ea şi-a dorit ani în şir, încă de pe vremea când era nemăritată, şi după ce se mutase la Närke ca soţie a lui Richard, de altfel. Acolo mergeau la vânătoare de elani şi la banchete. Nu, nu era aşa de ciudat dacă te-ai fi gândit mai bine. Şi nu era deloc imposibil ca Richard să fi fost gelos. Cât de departe ar fi putut merge el cu această gelozie nu se ştie. Dar să ajungă până la crimă...

Iar Victor? Jens mă avertizase deja de la Stockholm că Victor era gelos. Dacă ar fi descoperit că Anne şi David se iubeau, sau dacă ar fi crezut că ei aveau o legătură, ce s-ar fi întâmplat atunci? O legătură între soţia lui şi cel pe care îl trata ca pe propriul său fiu! Oare acest lucru ar fi putut declanşa în sufletul lui porniri pe care nu le-ar mai fi putut controla? Şi chiar dacă uşa pivniţei era închisă pe dinăuntru, Victor ar fi

putut eventual găsi o altă intrare în cursul lucrărilor de restaurare a acesteia.

Înseamnă deci că avem deja doi candidaţi la uciderea lui David, mă gândii eu cerând nota de plată. Dar tot nu puteam înţelege ce legătură avea cu moartea lui Jens. Atât Richard cât şi Victor fuseseră la New York când Jens a fost asasinat. De asemenea, şi Anne şi Estelle. Şi de ce să nu fi fost o femeie? Asta aşa, ca o idee... Estelle îl iubeşte pe David dar descoperă că el vrea s-o părăsească pentru Anne. Sau invers. Eu însumi am văzut felul în care David şi cu Anne îşi căutau mâinile pe sub masă crezând că nu-i observă nimeni. În orice caz e sigur că o femeie s-a folosit de el, spunându-i că îl iubeşte, dar asta numai ca să tragă nişte foloase. Apoi ea i-a mărturisit adevărul care s-a înfipt ca un spin în inima lui David. Întrebarea e cine este femeia? Abie Gaynor? Anne sau Estelle? Dar asta nu înseamnă deloc că trebuie să fi fost neapărat o femeie din cercul lui Victor. În general lui David îi plăceau viaţa şi femeile. Atunci de ce să se limiteze numai la femeile pe care eu le cunoşteam?

Iar Estelle, ce ştiam despre ea de fapt? Nu ştiam mai mult decât îmi povestise ea însăşi. Victor era de părere că Estelle era talentată. Oare suficient de talentată pentru a putea copia tablourile lui? Şi a fost o simplă întâmplare că ne-am întâlnit la Paris? Că ne-am întâlnit chiar la Galeria Cimarosa? Acolo unde Jens descoperise litografia numerotată greşit. Aceea care a fost vândută unui colecţionar din Geneva.

CAPITOLUL XXVI

— Poliţia newyorkeză ţine legătura cu noi, a spus Calle Asplund, aprinzându-şi pipa.

Ştiam ce urma. Fumul albăstrui, nevinovat, se ridică subţire înspre tavan. De multă vreme nu mai fusesem afumat. Nu peste multă vreme acest fum subţire va cădea ca o perdea asupra mea, mă va învălui în mirosul de tutun pe care, slavă domnului, l-am simţit numai în compania lui Calle. Când luăm masa împreună îi pun o condiţie: să fumeze ţigări sau, în orice caz, trabuc. Dar a mânca împreună cu Calle, în timp ce acesta îşi fumează pipa rău mirositoare, este imposibil de suportat.

Stăteam în biroul lui Calle. În calitatea sa de şef al Comisiei criminalistice ne-am întâlnit în diferite ocazii. Dar nu ne-am limitat întotdeauna numai la cazuri de crimă şi delicte. Ne-am mai văzut din când în când la mine, la restaurant sau acasă la Calle şi Eva la Hässelby.

— Ei, am spus eu lăsându-mă pe spate în fotoliul rezervat musafirilor. Ce-au spus?

— Nimic în plus faţă de ceea ce ştii şi tu. Jens Stenberg a fost găsit împuşcat. Probabil jaf cu crimă. Nu s-a găsit niciun martor în afara unei persoane care l-a văzut cu o prostituată într-un bar şi cu care a dispărut după un timp. Medicii estimează că a fost ucis aproximativ la o jumătate de oră după aceea.

— Dar ţi-a povestit despre tipul acela, Wills? Cineva

trebuie să-l fi plătit.

Calle îşi studia cu atenţie pipa cafenie, care fumega anemic, ca plămânul unui astmatic.

— Ştiu. Iar colegii noştri de la New York nu sunt foarte satisfăcuţi de cursul cercetărilor. Nu sunt foarte siguri dacă nu cumva se ascunde altceva în spatele acestei crime. Un comisar de-al lor a telefonat şi ne-a spus ceva despre falsificări de artă. Voia să ştie dacă Stenberg era cumva implicat într-o asemenea afacere.

— Era O'Flanaghan?

Calle dădu din cap afirmativ.

— Ce i-ai spus?

— I-am spus exact aşa cum era şi anume că nu ştiam nimic despre asta dar că vom face cercetări în acest sens.

— A dispărut un tablou, am spus eu, şi i-am povestit despre spargerea de la Galeria lui Stenberg şi despre dispariţia tabloului lui Andersky. Întrebarea este dacă a fost o simplă coincidenţă sau dacă această spargere a fost organizată special pentru acel tablou! Vreau să spun dacă a fost o spargere „comandată".

— Înţeleg unde vrei să ajungi. Calle se curăţă în ureche cu un băţ de chibrit. Vrei să spui că Jens Stenberg a devenit o persoană periculoasă pentru falsificator şi complicii săi? Tabloul trebuia să dispară deoarece era cea mai importantă dovadă împotriva lor. Iar Stenberg la fel. Cu siguranţă că el descoperise ceva, aşa cum spui şi tu. Trebuia şi el îndepărtat, deci. Numai că astea sunt simple speculaţii şi presupuneri. Poliţia elveţiană a clasat cazul lui Ford spunând că este sinucidere. Şi poliţia elveţiană este exactă şi cinstită! Nu e uşor s-o faci să revină asupra

unui caz şi s-o determini să recunoască că s-a înşelat şi că a luat o crimă drept sinucidere. Şi apoi, dacă nu avem tabloul, nu putem spune dacă e falsificat sau nu. Mai trebuie pus la socoteală că poliţia newyorkeză trebuie să descopere un criminal printre zece milioane de oameni şi să-l determine să declare că nu a fost vorba de jaf ci de o crimă plătită. Ţi-ai asumat o sarcină mai mare decât poţi s-o duci, Johan!

— Care-i părerea experţilor de artă?

— Mda, am vorbit cu ei şi până acum nu există niciun element interesant. Spargerile de galerii sunt ceva banal, mult prea banal. Se fură litografii de Chagall precum şi alte exemplare care sunt uşor de vândut în Germania şi Franţa. Nu de mult s-au furat gravuri de Chagall în valoare de peste două milioane de coroane. Spargerea s-a făcut prin podea. Au tăiat o parte din duşumea. Grafica îşi are cursul ei ca şi acţiunile. Se fac notări aproape zilnice pentru fiecare lucrare. Iar dacă nu sunt lucrări absolut deosebite, nu poţi să ştii ce număr poartă fiecare exemplar. Astfel că ce se fură la Stockholm poate fi vândut foarte bine la Malmö sau Göteborg.

— Aşa vasăzică, am spus eu şi m-am ridicat. Nu vreau să te mai deranjez dar m-am gândit să-ţi povestesc ceea ce ştiam. Nu mai puţin ceea ce îl privea pe Jens. Şi asta numai din consideraţie pentru el. Pentru că dacă poliţia din America este în căutarea unor alte motive, în afara furtului de portmonee şi cărţi de credit atunci cu siguranţă că există unul. Şi în plus o sinucidere dubioasă la Geneva. Şi dacă vei găsi un tablou de Andersky în vreun cartier de drogaţi, atunci dă-mi un semn de viaţă.

Mâna lui Calle se juca cu tutunul din plic; începu să tuşească. Mă gândeam cât va mai dura până când va

face un cancer pulmonar.

Ce s-o fi întâmplat oare cu tabloul lui Victor, mă gândeam în timp ce coboram cu liftul silenţios. Tabloul care a fost furat de la Jens. Mă gândeam la pânza cu cele două femei pe fond albastru. Acesta este unul din motivele clasice ale lui Victor: femeile. În apropierea unei fântâni. Sau sub un copac. În pădure. Feţe expresive de femei care transmit cu uşurinţă un mesaj.

Dacă aş fi fost hoţ aş fi făcut două lucruri. Aş fi scos tabloul din ţară, pentru că în Suedia piaţa este mult mai mică. Nu e uşor să-l vinzi nici în străinătate, dar se pare că pe piaţa artistică internaţională există cumpărători care nu pun întrebări asupra provenienţei tabloului, cu condiţia ca preţul să fie rezonabil. Aceştia ţin tabloul ascuns câţiva ani până când cercetările legate de un eventual furt s-au încheiat. Sau, în caz că nu puteam scoate tabloul, l-aş fi distrus eu însumi, mă gândii, în timp ce, ajuns în stradă, treceam pe lângă un gardian, pentru că ăsta era lucrul cel mai simplu. Probabil că astfel aş fi pierdut mulţi bani. Dar riscul era mult prea mare dacă nu aş fi avut anumite legături imediate pentru vânzarea tabloului. Deşi legături aş fi avut eu dacă tot m-am pornit să fur acest tablou, şi dacă ar fi fost vorba într-adevăr, de o spargere comandată. Dar dacă Jens avea dreptate şi tabloul era falsificat, cine să fi fost acela care ar fi comandat un tablou falsificat? Este într-adevăr greu să scapi de un Andersky original. Astfel că motivul furtului trebuia să fie mult mai complicat. Criminalul aflase, deci, că Jens bănuia că tabloul era falsificat. De aceea trebuia să dispară.

Zilele au trecut şi mi-am reluat obiceiurile. Stăteam

în biroul meu combinat cu bucătărie şi cameră de odihnă în faţa şalului indian pe post de draperie între birou şi magazin. Vindeam câte un lucru şi-mi duceam viaţa de pe o zi pe alta.

Fluxul turiştilor în Gamla Stan îşi modificase structura.

În locul lucrătorilor suedezi în vacanţă au apărut turişti germani, englezi şi francezi. Luna august, a concediilor în Europa, aducea cu sine o schimbare a compoziţiei turiştilor, care umblau cu aparate de fotografiat la gât şi mâncau îngheţate, admirând vitrinele. Autobuzele parcate aveau numere din străinătate iar la schimbarea gărzii cu greu puteai auzi un cuvânt în limba suedeză.

Am cumpărat câteva cărţi în librăria Hemlin din Västerlanggatan. Erau cărţi de artă care tratau pictura lui Victor. Ilustraţiile reprezentau reproduceri după tablourile mari şi frumoase ale acestuia şi mi-am dat seama din ce în ce mai bine de genialitatea sa artistică.

Unul din prietenii mei din copilărie, un artist suedez, scrisese introducerea la una din cărţi. Acolo povestea despre copilăria lui Victor şi pentru prima dată am avut revelaţia omului şi nu a pictorului. Tatăl său părăsise aproape imediat după căsătorie familia, iar mama a fost nevoită să-i crească singură, pe el şi pe cei trei fraţi ai săi. Dimineţile, mama lor lucra într-un birou, iar serile spăla scări. Uneori ajuta la o tarabă de peşte din Kornhamnstorg. Stătea în vânt şi ploaie în piaţa neacoperită, prizonieră a vântului care bătea între lacul Mälar şi Saltsjön. Lucra cu mâinile goale, prinzând peşti reci şi alunecoşi. Rezultatul a fost că s-a îmbolnăvit grav de reumatism.

Victor a fost nevoit să înceapă să lucreze de

timpuriu. După orele de şcoală făcea pe curierul, iar serile împărţea ziare. Într-un fel treaba mergea şi a putut să-şi înceapă studiile la Academia de arte frumoase. Un negustor bogat şi influent din Skeppsbron, la care mama lui făcea curăţenie, a văzut câteva din desenele lui şi şi-a dat seama că are talent. Dar Victor a considerat că ce învăţa la Academie nu ajungea pentru ce voia să facă, pentru că vedea altfel jocul dintre linii şi culori. Aşa că a dispărut la Paris. Până acolo a ajuns pe bicicletă, împreună cu un prieten. Trăia din pâine şi apă, literalmente. S-a chinuit mult. A lucrat din când în când la Hale descărcând maşini cu legume, în timpul nopţii. Apoi au urmat succesele. Încet, încet şi progresiv, dar au venit totuşi. Iar restul îl ştiam. Căsătoria lui, renumele, sensibilitatea, orgoliul.

Poate că de aceea Victor se comportă acum ca un adevărat prinţ al Renaşterii italiene în casa lui aşezată pe o colină în vecinătatea lacului Geneva! mă gândeam eu stând în fotoliul meu cu Cléo pe umăr, ghemuită aşa cum stau de obicei pisicile. Trăia înconjurat de lux, artă şi antichităţi. Şi cu o femeie splendidă alături de el. Era oare o răzbunare pentru toate suferinţele pătimite în copilărie şi tinereţe când a trebuit să se lupte cu mâinile goale? Şi oare nu s-ar bate şi acum dacă cineva ar încerca să-i ia ceea ce îi aparţine? Pe Anne, spre exemplu.

A sunat telefonul. Am lăsat cartea din mână, am pus-o jos pe Cléo şi am răspuns. Era Calle Asplund.

— Bună, Johan, am vorbit despre tabloul acela furat, îţi aminteşti, nu?

— Ai găsit hoţii?

— Nu, am găsit tabloul lui Andersky.

— Unde?

— Într-o boxă la Centralen[13]. Ştii, dintr-acelea unde se ţin bagajele. Pânza era făcută sul, dar intactă. Cineva care n-a vrut să-şi dea numele a sunat la poliţie şi ne-a spus unde o găsim. E ceva destul de obişnuit ca hoţii, dintr-un motiv oarecare, să caute să scape în acest mod de obiecte valoroase.

— Unde este acum tabloul?

— La Secţia de criminalistică. Un profesor de la Muzeul Naţional care este expert în Andersky a cercetat tabloul şi a dat un rezultat scris al expertizei.

— Ce spune?

— Este originalul, Johan. Jens Stenberg a greşit. Nu e vorba de nicio falsificare.

— Eşti sigur?

— Pe naiba, cum să ştiu eu asta! Dar aşa scrie aici pe hârtie. S-ar putea ca individul să fi greşit, dar este singurul indiciu pe care îl avem la ora actuală. Părerea unui expert care este profesor la Muzeul Naţional.

— Aş putea să-l văd şi eu?

— Dacă crezi că ştii mai mult despre Andersky decât profesorul nostru, atunci eşti binevenit, mormăi el cu bunăvoinţă. Am să-i rog să-mi trimită tabloul sus la mine. Când vii?

— Peste o jumătate de oră sunt acolo.

Am închis telefonul, i-am turnat lapte lui Cléo într-un vas şi am agăţat de uşa magazinului biletul „Vin imediat”. Doream foarte mult să văd acest tablou pentru că ştiam că Jens nu s-ar fi putut înşela. Că tabloul, în ciuda părerii expertului, nu era original. Sentimentul şi intuiţia sunt ceva, mă gândeam eu făcând semn unui taxi pe Skeppsbron, faptele şi

[13] Stockholm Central, gară din Stockholm.

expertiza sunt cu totul altceva.

M-am anunţat la gardian şi am luat liftul.

— Iată opera ta de artă, spuse Calle, şi-mi făcu semn spre pânza agăţată pe peretele alb al biroului său.

Pe un fond albastru închis se conturau trei femei care mă priveau cu seriozitate, intens, ca şi cum ar fi vrut să exprime ceva: durere, tristeţe... Tabloul era plin de o viaţă care mă copleşea.

— Nu e frumos?

— Da, am spus eu. Este. Dar acesta nu este tabloul pe care l-am văzut eu în Galeria lui Stenberg.

— Cum nu-i acelaşi tablou? Ce vrei să spui?

— Aici sunt trei femei. În tabloul pe care l-am văzut eu erau numai două.

CAPITOLUL XXVII

Bătrâna mea Johana deretica prin casă. Din vasul strălucitor ieşeau aburi care se înălţau spre tavan. Am luat câteva linguriţe de Earl Grey pe care le-am pus în ceainicul alb-albăstrui din porţelan de Meissen peste care am turnat apă fierbinte. Imediat după aceea aroma delicată a ceaiului a început să se răspândească prin cameră. Am „mifat" în ceaşcă în timp ce ceaiul din ceainic se concentra. A „mifa" este un cuvânt englez şi semnificaţia lui nu este prea elegantă, potrivit etichetei britanice, deoarece înseamnă să pui mai întâi laptele în ceaşcă, *„milk în first",* când îţi bei ceaiul de la ora cinci. Explicaţia ar fi aceea că persoanele mai simple, ca şi mine, nu aveau posibilitatea de a bea ceaiul dintr-un porţelan deosebit de fin şi rezistent în acelaşi timp, astfel că erau nevoite să pună mai întâi laptele pentru ca ceştile să nu se spargă, ceea ce cu siguranţă s-ar fi întâmplat dacă ar fi turnat mai întâi ceaiul fierbinte. Nu ştiu dacă această explicaţie este cea corectă dar nici măcar eticheta suedeză nu a reuşit să mă convingă să procedez altfel. Deşi acum ştiu că am dreptate în ce priveşte chestia asta cu laptele. Pentru că am citit deunăzi că substanţele din ceai sunt cancerigene, ca de altfel aproape orice altceva din ziua de azi, dar că dacă îl bei cu lapte acestea sunt neutralizate, astfel că stomacul rezistă.

Am luat o bucăţică de prăjitură cu nucşoară. Cléo a

primit şi ea partea ei. Prăjitura cu nucşoară este una dintre multele ei pasiuni culinare.

Jens avea dreptate, totuşi, m-am gândit eu şi m-am adâncit în fotoliul de piele comod, cu ceaşca de ceai pe unul din braţele acestuia şi cu o mică tavă de argint cu prăjituri pe celălalt. La picioarele mele stătea Cléo care îşi mânca tacticos prăjitura, cu capul uşor înclinat şi ochii aproape închişi de plăcere.

Era deci vorba de falsificare. Tabloul furat, cel pe care îl văzusem la galerie reprezenta două femei. Pânza pe care am văzut-o la Calle Asplund înfăţişa trei femei şi tocmai aceasta era originalul, după părerea expertului.

— Cum de poţi să-ţi aminteşti că erau două sau trei femei?

Calle era foarte necăjit în timp ce-şi aprindea pipa. Nu ştiu dacă o aprindea din cauza dorinţei de nicotină sau din cauza pornirilor sale sadice de a mă chinui. În orice caz rezultatul era acelaşi.

— Bine, dar erau două, am ripostat eu, dând la o parte cu mâna fumul albastru care mă învăluia. Îmi amintesc foarte bine, deoarece m-am întrebat care este simbolul acestui tablou. Mamă şi fiică, de exemplu. Sau două surori.

— Dar ce sens ar avea să furi un tablou fals şi să laşi în loc unul original? Tu însuţi spui că trebuie să plăteşti un milion pentru o pânză originală de Andersky. Acest lucru ar însemna că cineva ne-a făcut cadou un milion, ce zici?

— Nu e chiar atât de complicat pe cât ţi se pare. Acest lucru are legătură cu moartea lui Jens iar criminalul nu vrea să se descopere firul falsificărilor.

— Cum adică?

— Dacă nu ar fi fost vorba de o falsificare, probabil

că am fi acceptat că Jens a fost ucis pentru jaf la New York. Dar aşa moartea lui a valorat un milion pentru cineva. Pentru cel care l-a ucis.

Calle trase energic din pipă, se ridică de pe scaun şi începu să umble nervos prin încăpere. Era ca un Vezuviu ambulant în erupţie.

— Jens Stenberg primeşte un tablou de Andersky pe care urmează să-l vândă la Stockholm. Calle se opri şi mă privi gânditor. Acest tablou este falsificat dar foarte bine executat. Şi având în vedere faptul că provine de la Galeria lui Jens nimeni nu s-ar putea îndoi că este original.

Am dat afirmativ din cap..

— Ulterior Jens devine bănuitor, îi dă telefon lui Gaynor, care i-a trimis tabloul, şi îi spune că i se pare că acesta nu este original. Apoi pânza este furată. De ce? Pentru că cel care i-a băgat pe gât tabloul lui Jens a început să se teamă. Dorea să şteargă orice urmă. Dar, totodată, Jens devenise o persoană periculoasă, astfel că trebuia îndepărtat. În felul acesta are loc la New York uciderea cu jaf, fapt de altfel cu totul normal în acel oraş. Dar Jens ar fi putut vorbi despre falsificare şi cu alţi oameni. Aceştia, la rândul lor, ar fi devenit bănuitori. Spre exemplu, tu şi Gaynor.

— De aceea ne trimit înapoi tabloul original pentru a demonstra că Jens se înşelase, am adăugat eu. Că nu era vorba de niciun fel de falsificare şi că uciderea lui Jens nu are nimic de-a face cu această pictură.

Calle se duse spre biroul său şi se aşeză, privindu-mă gânditor.

— Înseamnă că acest caz este destul de simplu, spuse el după un timp, scuturându-şi pipa într-o scrumieră de sticlă. Atunci nu poate fi altcineva decât acel negustor de artă de la Geneva. Ce zici? Pentru că

el i-a trimis tabloul lui Stenberg, pentru că pe el l-a sunat Jens ca să-i spună de falsificare şi pentru că şi el se afla la New York când Stenberg a fost împuşcat.

— Nu sunt chiar aşa de sigur. Ce-ar fi câştigat Gaynor din asta? El este, doar, agentul comercial principal al lui Victor. Prin el se distribuie toate tablourile lui Andersky şi din asta ies mulţi bani. De ce să vândă tablouri false când poate vinde originalele? Şi nu uita că Victor este unul din cei mai buni pictori din lume la ora actuală! Un tablou semnat de el este interesant din toate punctele de vedere. Experţi şi colecţionari se adună în jurul lui ca muştele pe o bucăţică de zahăr. Astfel că falsificarea operelor lui s-ar descoperi uşor. Iar dacă s-ar descoperi o asemenea reţea atunci Gaynor şi-ar tăia craca de sub picioare. Astfel că Gaynor nu ar avea niciun interes să taie găina cu ouă de aur, pentru simplul motiv că aceasta n-ar mai oua.

— Într-adevăr, Andersky ar dispărea pentru el.

— Nu numai atât. Gaynor are galerii atât în Europa cât şi în Japonia şi America. Dacă s-ar auzi că vinde opere falsificate, şi-ar pierde prestigiul chiar a doua zi. De aceea mi se pare puţin probabil ca Alan să se ocupe de aşa ceva.

— Dar atunci cine altcineva?

— Cineva din apropierea lui Gaynor. Cineva care ştie precis ziua şi ora când Victor îi predă tablourile. Cineva care ştia că Stenberg l-a sunat pe Gaynor.

— Vrei să spui că cineva de la galeria lui Gaynor ar fi schimbat tablourile? Că ar fi schimbat originalele cu falsificări şi că originalele le-ar fi vândut altundeva.

— Probabil. Cred însă că s-a întâmplat ceva în intervalul de timp de la primirea tabloului de către Gaynor şi până ce a ajuns la Jens.

— Bănuieşti cine ar putea fi? Pentru că falsificatorul trebuie să fie şi criminalul. Iar acesta ar trebui să aibă acces la tablourile originale ale lui Andersky având în vedere faptul că a putut să înapoieze originalul.

— Cred că ştiu. Şi mai este vorba şi de o sinucidere, care probabil a fost cu totul altceva.

— Crimă? întrebă el.

— Voi afla în curând. Plec la Geneva.

— E cel mai bine, spuse Calle şi îşi cuprinse ceafa cu palmele, lăsându-se pe spate, astfel că spătarul scaunului începu să trosnească. O clipă am avut senzaţia că va cădea pe spate. Dacă secretara lui ar intra în cameră şi l-ar vedea cu spatele rupt în prezenţa mea, atunci precis aş fi acuzat de tentativă de crimă. Am zâmbit.

— De ce râzi? a întrebat Calle bănuitor. Doar eu aş fi acela care ar trebui să râdă. Tu, negustor de antichităţi din Gamla Stan vrei să descoperi un falsificator de artă şi, pe deasupra, criminal. Şi peste toate acestea vrei să demonstrezi că o sinucidere care a avut loc la Geneva a fost de fapt o crimă premeditată. Nu, poate că n-ar trebui să râd. Ar trebui să plâng, Johan.

Dar n-a plâns. Doar a zâmbit larg.

— Tinere, am spus eu, privindu-l cu asprime. Nu ştii ce ai pierdut. Mă gândeam să te invit la mine acasă şi să te servesc cu supă de homar. Dar mai amân invitaţia.

— Supă de homar? Şi, mă rog, cum ai fi pregătit-o?

— În primul rând te-aş fi servit cu peşte. L-aş fi fiert înăbuşit după care l-aş fi pus pe farfurii şi aş fi ras deasupra mult parmezan, după care aş fi adăugat o bucăţică de unt proaspăt. Aş fi pus farfuriile la cuptor câteva minute până când parmezanul ar fi căpătat o

culoare rumenie.

— Parmezan adevărat?

Am dat din cap afirmativ.

— Apoi, aş lua homarii fierţi şi aş face un amestec din patru linguriţe de unt, doi căţei de usturoi pisaţi, puţin piper alb, mult pătrunjel tocat mărunt, un vârf de cuţit de curry şi o lingură de sherry. Aş fi amestecat totul punând deasupra crutoane de pâine. După toate astea, aş fi băgat compoziţia la cuptor timp de cinci minute. Se serveşte imediat. Vezi?

— Şi felul trei, spuse Calle visător? Nu ar fi fost niciun fel trei după toate astea?

— La naiba, cum să nu! Bineînţeles că ar fi fost. O tartă cu brânză. Hai să-ţi spun cum aş fi făcut-o. Aş fi tăiat brânza rotundă în două jumătăţi, după care părţile interioare, mai cremoase, se acoperă cu bucăţele de nuci măcinate. Ai mai fi primit şi o pară, probabil, ca să nu mai spun c-ai fi băut la supă un vin Sancerre, iar la tarta de brânză Château Smith Haut Lafite 1961.

— Château Smith Haut Lafite din 1961? întrebă el visător.

Am dat din cap afirmativ.

— Ai fi primit, am spus eu. Şi m-am ridicat.

— Uneori, spuse Calle ca pentru sine privind în tavan, uneori mă întreb dacă eşti cu adevărat normal. Trăieşti în casă singur, cu o pisică, şi faci mâncăruri bizare. Îţi plac decoraţiile şi paradele militare, iar poveştile tale criminalistice devin din ce în ce mai complicate.

Când ne-am luat rămas bun m-a învăluit cu un nor alb-gri de fum rău mirositor care emana din pipa lui.

Dar lucrurile nu erau chiar aşa de complicate cum m-a lăsat Calle să înţeleg, mă gândeam eu în timp ce

gustam ceaiul aburind, stând comod în fotoliul meu. Începeam să pricep cam cum se petrecuse totul. Singurul amănunt de care mai aveam nevoie era dovada. Iar aceasta se afla la Geneva, nu la Stockholm.

CAPITOLUL XXVIII

— Nu, domnule, absolut deloc. A fost un caz de sinucidere.

Din spatele biroului ultralustruit doi ochi mă priveau răbdători. Prin fereastra din spatele comisarului se vedea pulsând ritmic şi înălţându-se cascada albă de apă a fântânii arteziene de pe lacul Geneva.

Stăteam în biroul domnului Veloux, comisarul şef al poliţiei elveţiene care răspundea de rezolvarea cazului lui David Ford. La început nu a părut prea încântat, dar după ce i-am povestit, minţind, că sunt o rudă a celui mort şi că, în plus, aveam legături strânse cu poliţia suedeză, s-a mai înmuiat. Deşi nu prea mult. M-a primit în biroul său, ceea ce totuşi era ceva.

— Dacă dumneavoastră credeţi că poliţia elveţiană s-a înşelat, atunci dumneavoastră sunteţi cel care greşiţi, domnule Homan, spuse el agasat.

— Deloc, m-am grăbit eu să-l asigur. Ba, dimpotrivă! Atâta doar că Ford nu a avut niciun motiv să se sinucidă şi chiar dacă a fost găsit jos în acea cameră închisă pe dinăuntru, ar putea totuşi exista şi alte ieşiri, necunoscute, în acea încăpere. Nu? Este doar o ruină romană, veche de aproape două mii de ani.

— Domnule Homan, vă înţeleg. Şi ştiu că majoritatea oamenilor sunt afectaţi profund de

sinuciderea vreunei rude. Poate sunteţi catolic? Nu sunteţi? Dar în ce priveşte acest caz pot să vă asigur că a fost doar sinucidere. În timp ce vorbea se juca vădit iritat cu ochelarii. Am cercetat pereţii şi pardoseala centimetru cu centimetru în pivniţă şi există doar o singură cale de intrare. Şi de ieşire, bineînţeles. Pe uşa existentă. Iar aceasta era închisă pe dinăuntru cu o bară şi un zăvor, pe care Ford singur l-a tras.

— De unde ştiţi?

M-a privit întrebător.

— Că uşa a fost închisă pe dinăuntru? precizai.

— Vreţi să spuneţi că valetul domnului Andersky şi doamna Andersky l-ar fi ucis şi ar fi minţit spunând că bara a fost pusă pe dinăuntru? Zâmbi ironic.

— Deloc. Vreau doar să spun că dumneavoastră ştiţi că bara a fost pusă pe dinăuntru numai pentru că Andersky a declarat acest lucru.

— Domnule Homan, spuse el încet şi împăciuitor ca şi cum s-ar fi adresat unui copil, bineînţeles dumneavoastră sunteţi suedez, dar mi se pare că nu ştiţi că Victor Andersky este unul dintre cei mai mari artişti contemporani. Aici, în Elveţia, noi ne simţim onoraţi că el locuieşte la Geneva şi îşi expune extraordinara sa artă în ţara noastră. Dar, desigur, nu ne bizuim numai pe declaraţia lui Andersky. Există încă doi martori, două persoane care au deschis uşa.

Cu grijă, ca o profesoară domnişoară bătrână îşi curăţă ochelarii cu o batistă albă pe care a scos-o din buzunarul de la piept, după care şi i-a pus pe nas.

— Valetul domnului Andersky a auzit flaşneta cântând. Uneori, aceasta porneşte de la sine. Soţia pictorului l-a rugat pe valet să coboare pentru a o opri. După un timp, el a strigat-o. Ea a coborât şi

deoarece uşa era închisă pe dinăuntru l-a rugat să o ajute s-o deschidă. După ce în sfârşit au deschis-o, l-au văzut pe David Ford întins pe podea, cu un pistol în mână. Doamna Andersky a fost foarte şocată şi i-a spus valetului să fugă sus şi să-l aducă pe soţul ei, care se afla în dormitor. La câteva secunde după aceea a apărut Andersky. Auzise şi el flaşneta şi a coborât repede în momentul în care a auzit-o pe soţia sa strigând. Gândiţi-vă că uşa poate fi deschisă din afară cu o riglă de fier, dar aceasta nu poate fi niciodată închisă în acelaşi mod. Pe dinafară vreau să spun. Cazul lui Ford a fost un caz tipic de sinucidere prin împuşcare în cap. Noi, domnule Homan, am condus această anchetă în conformitate cu cele mai bune tradiţii ale poliţiei elveţiene, astfel încât cred că dumneavoastră şi rudele dumneavoastră puteţi dormi în linişte, cel puţin din punctul nostru de vedere. Ford s-a sinucis. Sigur.

Când am ieşit în stradă am luat-o de-a lungul cheiului, m-am aşezat pe balustrada scundă de piatră şi am privit trecerea vaporaşelor de agrement pe suprafaţa strălucitoare a lacului Geneva. În ceea ce privea poliţia, cazul era clasat. Sinucidere. Punct. Dacă l-am înţeles bine pe comisarul Veloux. Cred că acesta nu-şi va schimba părerea. Cel care ar crede că a fost altceva şi nu sinucidere s-ar îndoi deci de competenţa secţiei de criminalistică a poliţiei elveţiene. De cinstea şi integritatea acesteia.

Pe David l-au descoperit trei persoane: Victor, Anne şi Basson, valetul. Dacă ar fi fost un roman poliţist, problema ar fi fost mult mai uşor de rezolvat, mă gândii eu. Cel puţin dacă era unui englezesc. Pentru că atunci, valetul ar fi fost şi el un escroc în toată această poveste. Dar, oricum aş fi întors datele

problemei, nu găseam niciun motiv să-l implic pe discretul şi tăcutul Basson care nu avea alt rol în casă decât acela de a servi băuturi pe o tavă de argint.

Nu am sunat-o pe Estelle Bengtsson înainte de plecarea mea la Geneva. Era mai bine să iau taurul de coarne fără să merg pe căi ocolite, pe la Richard şi Estelle. Mă voi duce direct la Victor şi voi pune toate cărţile pe masă pentru a vedea cum reacţionează. Îi voi spune tot ce ştiu şi voi arăta cine cred eu că stă în spatele acestui joc cu falsificări şi crime. Îi voi mai spune că doresc să mă uit cu atenţie la sufrageria din pivniţă. Pentru că poliţia a trecut peste un amănunt, oricât de bun ar fi fost comisarul Veloux. Dar poate că acest lucru se datora faptului că el nu ştia ce să urmărească, mărginindu-se doar să caute o altă uşă sau vreo intrare oarecare în vechiul mormânt roman.

M-am întors, am oprit un taxi şi în câteva clipe mă aflam pe şoseaua care ducea spre Lausanne. Din loc în loc lacul Geneva strălucea printre perdelele de verdeaţă care despărţeau lacul de şosea. De-a lungul drumului se vedeau acoperişurile unor case, în spatele unor ziduri înalte şi puţin primitoare. Aici se află bani, putere şi bogăţie, mă gândii eu. Aici trăiau foştii regi şi bancheri, aici locuiau foşti preşedinţi de state, dictatori răsturnaţi de la putere şi milionari îmbogăţiţi de pe urma petrolului. În umbra graniţelor elveţiene şi a băncilor discrete de aici trăiau o seamă din politicienii şi din personalităţile mult discutate ale anumitor regimuri politice din lume. Trăiau aici retraşi în linişte şi discreţie, fără a fi asaltaţi de ziarişti, feriţi de a fi subiectul rubricilor de scandal, ceea ce pentru ei cu ani în urmă fusese un lucru de fiecare zi. Taxiul s-a oprit în faţa casei lui Victor. Am apăsat pe butonul soneriei dar nu s-au auzit paşi în spatele uşii masive.

Draperiile ferestrelor care dădeau înspre stradă erau trase: Oare Victor şi Anne mai erau încă în America? Era casa goală?

Am înconjurat vila greoaie şi impunătoare de-a lungul zidului care despărţea grădina de stradă. Mai în jos, era o poartă în zidul gri. Am apăsat pe clanţă şi s-a deschis.

În grădină era la fel de linişte ca şi pe strada îngustă. Câteva păsări ciripeau subţire într-un fag înalt şi se auzea dinspre piscină susurul apei, care se schimba automat. Soarele se reflecta în apa albastră. Nu era nimeni în jur.

Dar nu putea să fie pustiu! Uşile mari care dădeau înspre terasă erau întredeschise. M-am apropiat. O veveriţă a trecut repede prin faţa mea şi s-a căţărat pe trunchiul unui stejar gri-argintiu, iar de partea cealaltă a zidului se auzea claxonul unei maşini. Am intrat în încăperea mare în care era canapeaua albă, pe care am stat în prima seară când am fost acolo.

Ferestrele erau închise şi draperiile trase. Încăperea era în penumbră. Puteai să-ţi închipui doar razele de soare de afară.

— Alo, e cineva acasă?

N-am primit niciun răspuns. Liniştea domnea în continuare. Undeva, într-o cameră, se auzi un telefon sunând. Am numărat cinci semnale, apoi al şaselea. Dar nimeni nu a ridicat receptorul. Cu siguranţă că eram singur. Probabil că, întâmplător, valetul ieşise. Poate ca să facă nişte cumpărături. Sau cine ştie? Poate că Anne şi Victor dormeau, se odihneau după obositoarea călătorie în străinătate. Ce să fac? Să mă aşez într-unul din fotolii şi să mai aştept sau să plec, să iau din nou un taxi şi să mă întorc la hotel, urmând să telefonez mai târziu când ar fi fost cineva acasă?

Aşa ar trebui să fac, mă gândii eu. Asta ar face orice persoană civilizată şi bine crescută. Dar eu nu mă simţeam nici civilizat şi nici bine crescut. Pentru că nu venisem aici de plăcere, într-o simplă vizită. Am venit aici pentru a descoperi un ucigaş. Sau cel puţin pentru a cerceta încăperea în care David fusese găsit mort. Căutam ceva anume, ceva cu totul special. Un lucru care ar dovedi că am avut dreptate, că David a fost ucis, că nu a fost o sinucidere.

Am traversat camera spaţioasă, încet şi cu atenţie. Pe pereţi erau atârnate şiruri de tablouri. Culorile străluceau în obscuritate, îşi trăiau propria lor viaţă. Covoarele orientale sclipeau ca nişte juvaeruri pe parchet.

Am intrat în bibliotecă şi m-am îndreptat spre treptele care duceau în pivniţă. Am luat un sfeşnic de argint de pe una din mese, pentru că aveam nevoie de lumină.

De această dată, uşa către pivniţă nu era încuiată pe dinăuntru. S-a deschis fără zgomot. Am pipăit peretele aspru în căutarea unui comutator şi am aprins lumina. Camera era exact cum mi-o aminteam. În mijlocul unuia dintre pereţii lungi ai camerei era căminul deschis, mare. Masa de sufragerie era pusă în mijlocul camerei, înconjurată de scaunele baroc, înalte, îmbrăcate în piele galbenă. De-a lungul pereţilor erau expuse flaşnetele vechi din colecţia lui Victor şi puţin mai departe se afla tocmai aceea care cânta *An der schönen blauen Donau*. David murise în tonurile metalice şi stridente ale acestei flaşnete. Aici a fost găsit el întins pe podea, cu pistolul în mână, când au apărut valetul, Anne şi Victor. Au venit, fiecare, dintr-un alt loc şi au deschis uşa, atunci închisă pe dinăuntru. Tot aici bătrânul roman şi-a

dormit somnul de veci secole la rând până când lucrările de renovare comandate de Victor au tulburat liniştea mormântului. Se răzbunase oare? Morţii ar trebui lăsaţi să se odihnească în pace, nu? Mă gândeam la povestea iscată de descoperirea mormântului lui Tutankamon, de felul în care cei care l-au dezgropat au fost atinşi de nenorociri şi boli.

Dar acesta nu era un mormânt egiptean, trăiam în secolul al XX-lea şi eu eram aici ca să aflu adevărul.

Am luat un scaun înalt şi l-am aşezat lângă flaşnetă, aproximativ în locul în care David fusese găsit şi m-am urcat pe scaun, aprinzând lumânarea. Flacăra albăstruie pâlpâia sub bolta de cărămidă veche. Am scos briceagul din buzunar şi cu lama ascuţită am început să scormonesc în cărămida poroasă.

Liniştea era deplină. Lumina lămpii îngropate într-unul din colţurile camerei nu era suficienta pentru a ilumina toată încăperea, astfel că, flaşnetele erau în umbră. Singurul sunet care se auzea era bătaia inimii mele al cărei puls era atât de mare încât ecoul lui îl simţeam în urechi. Gura îmi era uscată din cauza emoţiei şi a încordării şi în timp ce cercetam metodic şi atent bucăţică cu bucăţică tavanul boltit de cărămidă, trăgeam nervos cu urechea la orice zgomot care s-ar fi produs sus, în casă. Ce-ar spune Victor sau Anne dacă ar veni acum? Cum le-aş putea oare explica ce căutam eu acolo?

Şi deodată ceva străluci între două cărămizi. Am scormonit cu grijă şi... dovada se desprinse căzând pe jos. Am sărit de pe scaun. Nu mai aveam nicio îndoială. Avusesem dreptate. David Ford n-a fost sinucigaş.

Atunci, fără nicio atingere, flaşneta începu să

cânte. Exact ca atunci când David fusese ucis. Sunetul ei era ascuţit, strident şi mă lovi dinspre dulapul flaşnetei. Am fugit pe scări, prin salon şi am ieşit în curte. Am trecut alergând pe lângă ruinele templului roman şi am ieşit pe poarta mică din zidul de piatră. Nu m-am oprit decât afară, pe stradă. Şi deşi era răcoare, eram transpirat tot.

CAPITOLUL XXIX

— Din păcate, domnul Gaynor este în străinătate, la Paris, şi se întoarce de-abia mâine.

Tânăra secretară mă privea preocupată şi îşi îndreptă o şuviţă din părul blond-cenuşiu, care-i căzuse pe frunte. Am zâmbit puţin gândindu-mă la accentul ei. Era un accent tipic francez în felul ei de a pronunţa Gaynor. Dar franceza mea nu era nici ea prea bună şi nici engleza, de altfel. La şcoală, profesorul nostru de engleză era un domn micuţ, îmbrăcat de obicei într-un costum cheviot strălucitor, pe nas purta ochelari cu rame de aur, iar nodul cravatei stătea deasupra gulerului rigid şi alb al cămăşii. Cunoştinţele sale de gramatică erau demne de preţuire, iar accentul lui era un amestec de Helsingborg şi de Anglie victoriană, nu elisabetană.

Dar doamna Gaynor este aici, spuse secretara. Aveţi ceva urgent? mă privi curioasă.

— Da, spusei eu.

După ce ieşisem afară, pe stradă, în faţa casei lui Victor, m-am oprit. Mă calmasem, ruşinându-mă că am fugit. Dar a fost un instinct orb, o reacţie a sunetul înfricoşător al flaşnetei care s-a pornit brusc să cânte, înfiorându-mă, acolo, în pivniţa întunecată. Acum ştiam că David fusese ucis. Trebuia doar să descopăr ucigaşul. De aceea am revenit la galeria lui Gaynor din oraşul vechi. Aveam sentimentul că cheia acestei enigme se află aici, că Alan ar putea să îmi dea

răspunsurile la întrebările pe care mi le puneam singur.

Fata cu părul blond-cenuşiu se aplecă peste telefon, apăsă pe două butoane şi anunţă că sunt acolo. Domnul Omman, aşa cum m-a numit ea în franceza ei fără să pronunţe h-ul. Oare doamna Gaynor dorea să mă primească?

Desigur, cu plăcere.

Am găsit-o pe Abie în spatele biroului lui Alan. Îmbrăcămintea albă, în eleganţa ei simplă, părea şi mai rafinată în decorul camerei, şi el alb. Stătea în spatele plăcii de marmură a biroului, care-ţi dădea senzaţia că pluteşte pe nişte picioare nevăzute, iar alături erau nişte fotolii italieneşti cu picior metalic, îmbrăcate în piele. Pe covorul alb mai era o masă joasă de marmură. Numai tablourile de pe pereţi spărgeau această monotonie albă dar ele se integrau atât de perfect cu restul de alb încât îţi întărea impresia de puritate. Părul lung şi negru al doamnei Gaynor îi cădea pe umeri, iar ochii de un albastru-închis bătând spre violet mă priveau stăruitor. Îmi zâmbi ca şi cum ar fi ştiut de ce venisem.

— De fapt îl caut pe Alan, am spus. Şi m-am aşezat într-unul din fotoliile albe.

— Din păcate este la Paris, dar dacă te pot ajuta eu...

— E vorba de Jens şi de falsificări.

— Care falsificări?

— Nu ţi-a povestit Alan?

A dat din cap că nu.

— Jens credea că un tablou pe care l-a primit de la galeria lui Gaynor, un tablou de Andersky, era de fapt falsificat. I-a dat telefon lui Alan, pe care problema a început să-l intereseze, rugându-l pe Jens să ia tabloul

cu el la New York. După cum ştii ei s-au întâlnit apoi, dar, înainte de plecarea lui Jens de la Stockholm, tabloul cu pricina a fost furat. După aceea Jens a fost ucis la New York. Cred că ai auzit toate astea!

— Nu mai vorbi despre asta, se înfioră ea. Este îngrozitor să nu mai poţi ieşi pe stradă fără să fii ameninţat de vreo primejdie oarecare. E un adevărat scandal. Şi Jens era un băiat atât de drăguţ!

Mâna ei fină deschise un port-ţigaret de onix alb, luă o ţigară pe care o aprinse cu o brichetă grea din aur. Roşu-gălbui, nu alb. Nu erau totuşi prea consecvenţi în ce priveşte culoarea...

— Când spui asta, îmi amintesc că Alan a vorbit despre acel tablou, spuse ea încet, urmărind cu privirea fumul care se ridica spre tavan. Dar numai în treacăt, pentru că a îndepărtat imediat ideea ca fiind o glumă proastă. Nu pentru că ar fi crezut că Jens face glume din astea. Dar nu l-a luat în serios. A spus că Jens se înşela.

— Mă întreb dacă se înşela, pentru că tabloul a reapărut.

Mă privi fix.

— A reapărut? Păi, asta-i foarte bine, atunci Alan poate examina tabloul.

— Nu e nevoie. Un expert suedez a făcut-o deja şi a confirmat că este originalul.

Mi s-a părut mie, oare, că în ochii ei albaştri s-a aprins o scânteie, o sclipire de satisfacţie?

— Vezi? Jens se înşelase.

— Nu cred. Pentru că a apărut o femeie în plus.

— Cum o femeie în plus? mă privi amuzată.

— Exact cum auzi. Am văzut tabloul înainte ca acesta să fi fost furat, chiar în galeria lui Jens. Din punct de vedere al culorilor şi compoziţiei falsul nu se

deosebea prea mult de original. Aproape deloc, aş putea spune. Dar motivul era diferit. Erau două femei în tabloul pe care l-am văzut la Jens, iar tabloul care a reapărut are trei femei. Deci, o femeie în plus.

Mă gândeam la femeile din jurul lui David Ford. Şi ele erau tot trei la număr. Care din ele era oare în plus? Criminala! Sau poate ar trebui s-o caut în altă parte?

Telefonul sună şi Abie Gaynor răspunse.

— Hello, Anne! *How nice of you to call.* Am sunat şi eu mai devreme ca să-ţi spun că Alan este la Paris şi nu vine acasă decât mâine, aşa că s-ar putea să întârziem puţin. Domnul Homan este la mine. Johan Homan.

Tăcu, apoi zâmbi.

— O clipă, spuse ea apoi. Am să-l întreb.

Abie mă privi.

— Eşti invitat mâine la masă. Victor dă o petrecere, un party cu raci, un fel de sărbătoare suedeză. Se bea Akvavit[14] şi se mănâncă crustacee. Anne a spus că ştii despre proiectul acestei petreceri. Speră să vii şi tu.

— Cu plăcere. La ce oră?

— La orele optsprezece. Vine, spuse ea lui Anne.

Oare descoperise ceva, mă gândii eu. Poate că şi-au dat seama că în casa lor a intrat un musafir nepoftit care s-a furişat în pivniţă.

— Îl cunoşteai destul de bine pe David Ford, nu? am întrebat eu când Abie a închis telefonul.

— Da, spuse ea încet şi-şi mai aprinse o ţigară. L-am cunoscut bine, chiar foarte bine, cu mulţi ani în urmă la Paris. Şi zâmbi melancolic.

— Dar relaţiile voastre au încetat...

[14] Băutură alcoolică tare, tipic scandinavă.

— Se întâmplă uneori... Oamenii se schimbă, se îndepărtează unii de alţii... Eu l-am întâlnit pe Alan şi David pe Anne. Şi multe alte femei de altfel.

— De fapt sunteţi un cerc amuzant!

— Cum adică?

— Da, mă refer la faptul că Alan şi cu tine locuiţi aici la Geneva, tot aşa cum locuiesc şi Victor cu Anne. Şi tot împreună aţi fost la New York, acum câteva săptămâni.

— Nu e nimic ciudat în asta. Victor este pictor iar Alan îi vinde tablourile. Şi, de altfel, ne-am învârtit întotdeauna în aceleaşi cercuri.

— Aţi continuat să vă mai vedeţi, tu şi cu David? Înţelegi ce vreau să spun.

Ea nu răspunse şi privi pe fereastră. Un băieţel în pantaloni scurţi era ajutat de o fată să se urce pe o bicicletă. Era oare sora lui?

— Ce-ai vrea să-ţi răspund? a întrebat fără să mă privească. Că am continuat să-l iubesc? Că ne întâlneam din când în când atunci când se putea?

— Nu, am spus eu. Nu vreau să-mi răspunzi. Vreau să ştiu doar dacă te-ai folosit de el.

Acum mă privi, cu ochi mari serioşi.

— Dacă m-am folosit de el? Ce vrei să spui?

— David era folosit de o femeie. Cel puţin aşa i se părea. Şi nu mai dorea să continue în felul acesta. Intenţiona să facă o mărturisire cuiva. Şi de aceea a murit. De aceea a fost ucis.

— Nu a fost crimă, a fost sinucidere. Întreabă poliţia!

— Am întrebat-o şi cunosc părerea ei. Dar se înşală.

— Cum poţi să ştii tu asta?

— Am descoperit ceva ce poliţiei i-a scăpat. Este

veriga ce lipsea pentru elucidarea cazului. Ştii ce cred?

— Nu.

— Că David imita perfect nu numai pe Chagall şi pe alţii, ci şi pe Victor. Şi aceste lucrări erau vândute de galeria lui Alan.

— Vrei să spui că Alan ar fi în stare să vândă tablouri falsificate?

— Probabil că o făcea fără să ştie. Sau poate se întâmpla ceva din momentul când el le expedia, în timpul cât era necesar ca să ajungă la destinaţie. Despre asta doream să vorbesc cu Alan. Dar pot la fel de bine să vorbesc şi cu tine deoarece îi cunoşti afacerile, nu?

Nu răspunse. Mă privi amuzată.

— Ştii că eşti nostim? spuse ea într-un târziu. Dai buzna în galerie şi începi, mai mult sau mai puţin, să îl acuzi pe Alan de două crime şi pe mine că l-am folosit pe sărmanul David. Şi colac peste pupăză, mai suntem şi falsificatori de artă şi înşelăm galeriile din întreaga lume vânzându-le tablouri false de Andersky. Nu e rău! Dacă e s-o luăm ca o poveste. Cu siguranţă că eşti istoric de artă dar se pare că te ocupi mai mult de „istorii” decât de artă.

— Nu glumesc, am spus cu seriozitate. Cineva îl ţinea în mreje pe David şi l-a determinat să plagieze tablourile lui Victor. Jens a descoperit acest lucru, a simţit că ceva nu era în regulă, chiar dacă tablourile erau foarte bine executate. Apoi, dintr-un motiv oarecare, David a vrut să se elibereze, să fie el însuşi recunoscut ca artist, să deschidă o expoziţie proprie. Mai mult, nu mai putea suporta această situaţie neloială faţă de Victor. Voia să-i mărturisească ceea ce se întâmplase, să se descătuşeze. Acest lucru însă

nu era pe placul celor care îl foloseau şi îl dirijau. Şi deoarece găina cu ouă de aur nu mai voia să ouă, aceştia l-au ucis. Pentru că ar fi fost o catastrofă dacă David ar fi ajuns să-i mărturisească lui Victor adevărul. Catastrofă atât din punct de vedere material cât şi moral. Iar Jens ştia şi el prea multe despre toate astea şi trebuia înlăturat. Întrebarea este doar dacă Alan ştia sau nu că tablourile falsificate erau scoase prin galeria lui! Şi cine era oare femeia care se folosea de David? Cea cu care el vorbise în atelierul său cu puţin timp înainte de a fi ucis. Atunci când el i-a spus că va mărturisi totul.

CAPITOLUL XXX

Şi din nou mă aflam pe covorul de iarbă din faţa casei lui Victor, lângă coloanele romane ale magnificului templu unde alergasem cu o zi înainte, alungat de stridenţa metalică a flaşnetei din pivniţa întunecată. Stăteam cu un pahar de şampanie în mână şi priveam înspre lacul Geneva. Deosebirea dintre petrecerea de acum şi cea de data trecută era aceea că David nu mai exista. Şi nici Jens. Dar acum ştiam cine este criminalul. Şi mobilul crimei. Deşi trebuia să mai primesc o confirmare. Şi acest lucru îl puteam obţine, numai printr-o inducere în eroare. Să-l fac pe criminal să creadă că aveam o dovadă de care ştia şi poliţia. Era atu-ul meu şi trebuia să mă folosesc de el cât puteam.

Un vânt răcoros bătea dinspre lac. Soarele apunea înroşind cerul. Sus, deasupra mea, pe fondul albastru, adânc al cerului, un avion nevăzut cu reacţie lăsa în urmă o dâră argintie în drumul său spre New York sau Hong-Kong.

M-am întors şi m-am uitat peste covorul de iarbă. Lângă piscina albastră era un grup de oaspeţi îmbrăcaţi festiv. În imediata lor apropiere stătea Abie Gaynor, aproape singură, într-un şezlong scund alb. Îmbrăcămintea ei roz-deschis se armoniza perfect cu tapiţeria acestuia. Dar cu siguranţă ea ştia asta, mă gândii eu, privind părul ei lung şi negru care-i cădea pe umerii bronzaţi. Am fost poate prea direct cu ea.

Oare nu am jucat cu cărţile prea pe faţă? Dar am făcut-o intenţionat. Când i-am vorbit la galerie am vrut s-o şochez, să-i zdruncin echilibrul. Dar nu am reuşit. Nu, nu era vorba numai de pasiune, de dragoste. Era vorba de bani şi acum înţelegeam. Mă gândeam la seara petrecută la cazinoul din Divonne. La modul în care Alan a jucat şi a pierdut şi nu erau în joc sume mici, ci sute de mii. Mă gândeam la discuţia noastră de lângă bazin, la Hotelul Intercontinental, când Abie l-a întrebat pe Alan despre arabul acela care dorea să cumpere artă şi când el s-a răstit la ea. Oare Jens avea dreptate când vorbea despre şeici bogaţi, care nu numai că speculau preţul aurului ci îşi adunau şi colecţii particulare din cea mai bună artă mondială, fără a se întreba dacă un tablou de Andersky este sau nu original. Alan era american şi locuia la New York. Un oraş în care banii cumpără tot, inclusiv crime. Alan avea rădăcini vechi în viaţa artistică internaţională. Ar fi fost oare atât de imposibil pentru el ca, în mod discret, să fi plătit să se facă spargerea de la Stockholm? Ar fi fost atât de dificil pentru Abie să zboare la Stockholm pentru o singură zi şi să depună originalul tabloului în boxa de bagaje de la Centralen şi să ia apoi contact cu un om pe care să-l plătească ca să telefoneze poliţiei? Pentru că cine ar duce-o aşa de bine să-şi poată permite să dea poliţiei suedeze un tablou în valoare de un milion! Aceasta era singura întrebare, singura care mai rămăsese neexplicată pentru elucidarea enigmei care s-a petrecut în casa lui Victor. Cum ar fi putut Alan să îl ucidă pe David într-o încăpere care fusese închisă pe dinăuntru? Mă gândeam să aflu acest lucru chiar în seara aceea. Mă voi confrunta cu el şi îi voi da să înţeleagă că ştiu mai mult decât ştiu

de fapt. El a venit destul de speriat la petrecere. Cred că Abie i-a povestit câte ceva din bănuielile mele.

Nu era prea greu de calculat cam cum s-au petrecut lucrurile, mă gândii eu în timp ce mă apropiam de piscină şi de ceilalţi oaspeţi. David era un copil mare, iubea femeile, depindea de ele, iar Abie reluase legătura cu el. I-a văzut tablourile, copiile pe care le executa şi l-a determinat să îl imite şi pe Victor. Poate că la început în glumă. Apoi Alan le-a văzut şi el. Trebuie să fi înţeles repede că de aici se pot scoate bani, mulţi bani. Tablourile erau atât de bine executate încât nimeni n-ar fi putut vedea vreo diferenţă între acestea şi originalele pictate de Victor. Iar faptul că tablourile proveneau din galeria lui Alan era o garanţie pentru autenticitatea lor. Apoi, probabil că David n-a mai dorit să continue jocul. Descoperise probabil că Abie îl păcălea, că se folosea de el şi că profita de dragostea lui pentru a scoate cât mai mulţi bani de pe urma tablourilor. David nu mai suporta să-l înşele pe Victor, ceea ce începuse ca o glumă devenise cu timpul ceva serios. Atât de serios încât Alan şi Abie nu puteau risca să fie demascaţi. Îmi amintesc că atunci când am stat cu Abie pe marginea bazinului de la Intercontinental ea mi-a spus, mai mult sau mai puţin deschis, că i se părea că Richard sau Victor îl uciseseră pe David. Sau poate Anne ori Estelle... Cineva din aceştia. Dar ăsta nu era decât un praf aruncat în ochii mei ca să mă abată de pe adevărata pistă.

— De ce stai singur acolo, Johan? îmi strigă Victor. Vino, se servesc raci. Numai femele. Iar băutura este la gheaţă. Ai auzit povestea cu băutura tare?

— Nu, am spus eu şi m-am alăturat grupului de oameni de lângă bazin. Acolo era Richard Bengtsson

ţinând în mâna sa păroasă un pahar care-i dispărea între degete. Era îmbrăcat într-un smoking alb. Acesta lua forma pântecului şi nu arăta prea bine. Sudoarea îi strălucea pe faţa roşiatică şi arăta din ce în ce mai mult ca un crustaceu dintre aceia care ne aşteptau pe masa din sufragerie.

Alături de el era Estelle. Vorbea încet şi aprins cu Alan Gaynor care dădea din umeri nepărând prea interesat. Oare cât de talentată era Estelle de fapt? Ar fi putut ea să imite tablourile lui Victor? Am alungat însă repede acest gând. Deşi nu-mi puteam explica cum de ne-am întâlnit tocmai în acea galerie din Paris care era proprietatea unui arab şi în care Jens văzuse litografia greşit numerotată ce a fost vândută unui colecţionar din Geneva. Era o întâmplare sau exista o cauză anume?

Anne stătea şi ea într-un şezlong alb lângă Abie. Erau ca două orhidee strălucitoare, frumoase. Anne zâmbea. Abie era serioasă. Simţea oare că ştiu adevărul? Şi că aveam intenţia să dezvălui totul? Că descoperisem secretul său monstruos, al ei şi al lui Alan?

— Nu, am spus eu din nou, şi l-am privit pe Victor. Spune-mi şi mie povestea cu băutura tare.

— Un om serios şi-a întrebat prietenul: „Îţi place alcoolul tare?” Şi ştii ce i-a răspuns celălalt?

— Nu.

— I-a răspuns: nu-mi place alcoolul, dar mă place el pe mine.

Toţi au râs din politeţe. Cu toţii în afară de Richard, care de fapt nu râdea ci hohotea. A trebuit să-şi descheie gulerul la cămaşă ca să poată respira. Unul ca el se distrează şi din nimic, mă gândii eu şi mă întrebam, dacă Alan şi Abie înţeleseseră ceva sau

dacă glumele suedeze despre băutorii de alcooluri tari nu-şi pierd efectul în limba engleză.

Jos, în sufrageria din pivniţă, sub tavanul arcuit din cărămidă roşie, masa era acoperită cu o faţă de masă pe care se aflau tăvi rotunde de argint. Munţi de raci străluceau pe ele, raci cu ochii negri, pierduţi într-o mare de verdeaţă. În mijlocul mesei erau castroane mici de argint pline cu unt, omletă cu ciuperci, chifteluţe şi pâine. Mai erau şi pateuri cu castraveţi muraţi mici. În două frapiere mari se răsfăţa o sticlă de Herrgård şi o butelie de Loitens linjeakvavit[15], ambele în spatele unui cub mare de gheaţă. Luminile dulci ale lumânărilor pâlpâiau reflectându-se în sticlele maron-închis pline cu bere. De tavan atârnau nişte felinare japoneze în chip de raci. Feţele pictate ale acestora zâmbeau grotesc. Cum se numeşte asta, mă gândii eu, atunci când un om moare iar gura lui se strânge într-un rictus de parcă ar zâmbi. *Risus sardonicus* este termenul medical pentru zâmbetul acestor măşti japoneze. Un râs sardonic când, în clipa morţii, descoperi răutatea lumii. Poate că şi David a avut aceeaşi expresie a feţei ca şi aceste măşti de deasupra capetelor noastre! Aveam senzaţia că Anne ştia la ce mă gândesc. M-a luat de braţ când ne-am aşezat la masă.

— O fac de dragul lui Victor, spuse ea încet. Trebuie să se restabilească după moartea lui David. El nu mai este şi nu mai putem face nimic pentru el, dar noi trăim şi trebuie să continuăm să trăim. Nu ne putem izola.

Victor a lovit uşor în pahar cu cuţitul de argint.

— Dragi prieteni, spuse el pătruns. Ştiţi cu toţii ce

[15] O specialitate de akvavit.

s-a întâmplat chiar în această încăpere.

A tăcut şi a înghiţit în sec.

— Dar viaţa merge mai departe, trebuie să meargă mai departe şi de aceea Anne şi cu mine v-am adunat aici în această seară pe voi, cei mai apropiaţi nouă. Împreună vom privi viitorul, împreună ne vom bucura de prezent şi de viitor. La mulţi ani!

Am ridicat paharele în care valetul a turnat Akvavit de la gheaţă.

— Aveam mulţi raci acasă la Skarby, a spus Richard, şi bău. Ştiaţi că Erik al XIV-lea a fost cel care a „introdus" racii şi portocalele în Suedia? Cel puţin într-o măsură mai mare. În acest anotimp al sărbătorii racilor ar trebui să fim acasă în Suedia. Gândiţi-vă la ce a scris Karifeldt despre sărbătoarea racilor: „sub bolţile-nalte ale umbrarelor se-ntinde mare masă / luminează făcliile seara clară şi caldă/-n care auzi doar foşnetul lanului de mărar / de icre pline femelele de raci încarcă platouri".

Richard tăcu. Era cu gândul undeva departe, la Närke unde pârâurile erau pline de raci care foiau în apa murdară. Aşa era înainte de molima care i-a distrus. Şi atunci am înţeles că Geneva nu era un loc pentru Richard. Îi era dor de casă, vroia să se întoarcă acolo.

După ce am ciocnit cu Richard „în sănătatea racilor", după ce el a revenit din călătoria sa nostalgică de la Närke, am pus pe masă paharul care avea pe el o inimioară roşie. Apoi privirea îmi căzu spre „camera" cu sceneta de groază pe care Victor ne-a arătat-o data trecută când am fost la el. Şi brusc, ca şi cum un fulger mi-ar fi luminat mintea, am simţit că întreaga poveste are o cu totul altă dezlegare. Deodată mi-am dat seama de modul în care s-au

petrecut lucrurile, cine era criminalul şi care era mobilul crimei.

CAPITOLUL XXXI

Extraordinar, mă gândii eu, lăsând ziarul pe masă. Mi-am mai turnat cafea din cafetiera roşie şi am rupt un colţ din sandviş ca să-i dau lui Cléo. Ce oameni mai sunt pe lumea asta!

Mi-am plimbat ochii pe ziarul din faţa mea, continuând să citesc anunţurile mortuare. Poate că sună puţin macabru, dar întotdeauna mi-a plăcut să citesc necroloagele din pagina anunţurilor de familie. O pagină ciudată, de altfel. Aici se amestecă anunţurile – cele de noi-născuţi, cu anunţurile de împlinire a cincizeci de ani de viaţă, de nunţi de aur, de logodne şi altele. Din pagina ziarului mă privesc femei tinere, zâmbitoare anunţându-şi logodna sau căsătoria. În alte rubrici, fotografii de tineri căsătoriţi îmbrăcaţi în frac şi rochie de mireasă sau în costume naţionale precum şi fotografii de sărbătoriţi şi sărbătorite care în mod evident sunt făcute cu mulţi ani înainte de a fi publicate.

Când ne-am aşezat la superba masă cu farfurii pline cu raci, ştiam exact cine era criminalul. Şi mai ştiam şi cauza morţii lui Jens şi a lui David. Dar abia înainte de a începe să mănânc din racii roşii strălucitori am înţeles că mă înşelasem total.

După un timp, când sticlele cu alcool tare şi încărcatele tăvi de argint au început să se golească, atmosfera se însufleţi. Într-un fel mi se părea că fac eforturi cu toţii să uite ceea ce se întâmplase aici. Se

străduiau din răsputeri să alunge amintirea lui David. Mort acolo, cu un pistol în mână. Râsul tuturor era forţat, iar glumele deplasate. Sau poate mi se părea numai mie şi de aceea interpretam greşit reacţiile.

E ciudat totuşi că n-am înţeles de la bun început, mă gândii eu, în timp ce decojeam un rac. De mic copil mi-au plăcut racii. Acasă aveam un pârâu cu apă murdară, noroioasă, mărginit de arini înalţi şi de tufişuri dese. Acolo pescuiam, cu ajutorul unor cuşti, racii. Puneam momeala, bucăţi de carne din gât de vacă, pe care o cumpăram de la măcelărie. Era cea mai bună momeală. Apoi aprindeam un foc de tabără la care prăjeam cârnaţi lungi şi subţiri pe care îi mâncam pe jumătate cruzi, negri de funingine, în aşteptarea racilor care urmau să se strângă în cuşti. Urma punctul culminant: golirea cuştilor. Mergeam de la o cuşcă la alta în iarba înaltă şi scăldată de rouă. Le scoteam pe uscat cu frânghii lungi, cu greu, de parcă opuneau rezistenţă. Ţânţarii ne înţepau dar nu simţeam nimic din pricina încordării. Era întuneric beznă, dar la lumina lanternelor noastre puteam vedea ochii roşii ai racilor şi cleştii care muşcau în gol. Picioarele ne erau ude. Mirosul de fân umplea noaptea caldă iar sacii cu raci erau din ce în ce mai grei. Apoi mergeam acasă, prin pădure, şi oricât de întuneric ar fi fost găseam drumul spre casă. Apoi ţineam racii în cada de baie. Se căţărau pe emailul alb şi cădeau înapoi. În seara următoare îi mâncam. Dar fraţii mei şi cu mine nu am apreciat niciodată mâncărurile cu raci aşa cum apreciam peştele. Asta, atunci când eram foarte tineri. Probabil că acum ar fi însă mult mai neplăcut să mă muşte ţânţarii, deşi au început să-mi placă racii. Şi, de altfel, în curând nici nu vor mai fi raci, din cauza poluării apelor şi a

nurcilor sălbatice.

— La ce te gândeşti, Johan, îmi zâmbi Estelle. Uite, îţi dau şi eu două femele frumoase. Le-am ales pe cele mai bune pentru tine.

— Ce drăguţ din partea ta, îmi plac într-adevăr foarte mult. Stăteam şi mă gândeam la ceva. De fapt mă gândeam la tine.

— La mine?

— Îţi aminteşti de ziua când ne-am întâlnit la Paris, la galerie?

— La Cimarosa. Bineînţeles că-mi amintesc. Şi apoi m-ai invitat la masă.

— Exact. Mă întreb însă ce căutai tu acolo?

Estelle stătea tăcută. Mă privi.

— Am avut afaceri de rezolvat.

— Afaceri? Interesant. Voiai sa cumperi litografii sau voiai să vinzi?

— Ce vrei să spui? Nu, am discutat despre expoziţia mea cu madame Riboud. E un mare secret, zâmbi ea, coborându-şi vocea. Vreau să-i fac o surpriză lui Richard. El n-a crezut niciodată în mine, dar acum se va convinge.

Să fie oare asta explicaţia? mă gândii eu. De aceea venise Estelle la Galeria Cimarosa unde Jens văzuse litografia greşit numerotată? Mda, poate că prezenţa ei acolo nu avea o importanţă prea mare. Cel puţin acum nu mai are.

M-am uitat la comesenii mei. Toţi râdeau, vorbeau, dar eu trebuia să le stric seara. Îl voi demasca pe criminal. Un criminal cu sânge rece, dur, care credea că totul îi era permis şi care credea că avea dreptul să hotărască asupra vieţii altora.

Dar nu eram sigur deoarece mi se părea puţin ireal. De fapt nu aveam nicio dovadă şi trebuia să fac

un joc între ce spun eu şi reacţia celorlalţi.

Încet şi metodic am mâncat şi am băut. La sfârşitul mesei brânzeturi, pepene galben şi zmeură.

Când pepenele galben şi zmeura făcuseră deja înconjurul mesei pentru a doua oară, am lovit uşor cu furculiţa un pahar. S-a făcut linişte în jurul meu. Feţe strălucitoare, înfierbântate s-au întors înspre mine. Flacăra lumânărilor pâlpâia din cauza curentului pe care îl făcea uşa deschisă.

— Nu voi ţine un discurs, am spus eu privindu-i. Din păcate! Vreau să spun doar că printre noi, la această masă, se află un criminal.

Linişte mormântală. Şase perechi de ochi mă priveau, şase feţe a căror expresie varia de la uimire la furie.

— Dacă e o glumă, Johan, atunci e o glumă foarte proastă, bolborosi Richard din celălalt capăt al mesei.

— Crimă? spuse Abie. Ochii ei păreau acum şi mai mari.

— David a fost ucis aici, în această încăpere, am spus eu. Nu a fost o sinucidere, iar acelaşi criminal l-a omorât şi pe Jens.

— Bine, dar poliţia, şopti Anne. Apoi ridică vocea. Poliţia a constatat doar că a fost o sinucidere. Uşa era închisă pe dinăuntru.

— Ştiu, dar nu a fost sinucidere şi poliţia s-a înşelat.

— De unde ştii tu?

Am băgat mâna în buzunarul sacoului şi am scos o bucăţică mică de metal strălucitor, cea pe care o găsisem chiar aici în pivniţă, între două cărămizi ale tavanului cu o zi înainte. Am ridicat-o ţinând-o între degetul mare şi arătător.

— Acesta este un glonţ, am spus eu grav. Un glonţ

de pistol pe care l-am găsit în tavanul acestei încăperi. Exact aşa cum am crezut că se va întâmpla.

Nimeni nu spunea nimic. Ascultau în tăcere.

— Vă amintiţi că flaşneta cânta în seara în care David, aşa cum se spune, s-a sinucis. Dar aceasta cânta numai pentru a acoperi împuşcătura. Bineînţeles că pereţii sunt groşi, ca şi tavanul de altfel, dar criminalul a crezut de cuviinţă, totuşi, că ar fi fost mai sigur să acopere zgomotul împuşcăturii. Şi mai avea un motiv. Acela de a atrage astfel pe cineva care să deschidă uşa pe dinafară.

— Mă tem că trebuie să te explici, spuse Victor dezaprobator şi se lăsă din nou pe spătarul scaunului.

— Cred că s-a petrecut aşa: criminalul îi spune lui David că vrea să vorbească ceva cu el, că are ceva important să-i spună, ceva atât de important însă încât ar trebui să se retragă amândoi aici. Criminalul dă drumul flaşnetei şi îl ucide pe David. Apoi ia mâna lui David, probabil după ce şi-a pus nişte mănuşi, şi trage un foc din apropierea feţei lui înspre tavan. Zgomotul este înghiţit de muzica flaşnetei, iar glontele se înfige între două cărămizi. De aceea nu l-a găsit poliţia dar, de fapt nici nu l-au căutat deoarece poliţia a plecat de la ipoteza că este o sinucidere.

— Bine, dar de ce două focuri? întrebă Estelle palidă.

— Pentru că David trebuia să ţină el însuşi pistolul când pornea glonţul şi pentru ca praful de glonţ să se împrăştie pe mâna şi pe tâmpla lui.

— Bine, dar criminalul, spuse Richard ironic, acesta trebuie că a ieşit pe gaura cheii.

— Nu tocmai. De la început m-am gândit că trebuie să mai fie o ieşire, că se poate ieşi prin gura căminului sau pe o altă cale. Dar acum, în această

seară, mi-am dat seama ce a făcut de fapt criminalul. Un lucru extrem de simplu. Rezolvarea enigmei se află acolo.

Am arătat înspre „camera groazei”.

— Nu te înţeleg, spuse Anne, ce insinuezi?

— Veniţi cu mine să vedeţi.

M-am ridicat de la masă şi m-am dus spre „cameră”. Ceilalţi m-au urmat parcă fără voia lor, şovăitori şi s-au aşezat într-un semicerc în jurul meu. Am luat una din monezile care erau pe pervazul ferestrei, am introdus-o în orificiul automatului şi s-a aprins o lumină în spatele geamului. Întocmai ca şi data trecută, s-a deschis o uşă secretă în perete, deasupra patului în care dormea un bărbat şi pe uşă ieşi o figură bărboasă, cu un laţ de frânghie, aplecându-se ca să-l sugrume pe cel din pat, dar bărbatul s-a retras repede înapoi când a apărut un alt agresor, venind de pe un coridor, cu un cuţit în mână, dar înainte ca acesta să poată acţiona s-au deschis uşile unui dulap din cameră de unde apăru alt criminal care l-a împuşcat imediat pe bărbatul din pat, apoi a intrat din nou în dulap şi a închis uşa. Lampa s-a stins şi în „camera groazei” se făcu din nou întuneric.

— Ce are asta de-a face cu David? spuse Alan Gaynor fixându-mă. Aici, în pivniţă, spre deosebire de „camera groazei” nu există niciun dulap. Sau ai descoperit cumva o uşă secretă?

— Nu, dar am descoperit o flaşnetă. O flaşnetă mare cât un dulap. Dacă stai pe vine, deşi incomod, te poţi ascunde în ea. Data trecută când am fost aici, Victor a intrat aproape pe jumătate înăuntru, ca să ne arate cum se opreşte. Aşa, s-a întâmplat şi crima. Criminalul porneşte flaşneta pentru a acoperi

zgomotul împuşcăturii care avea să-l ucidă pe David şi al celeilalte împuşcături, când urma să aranjeze „sinuciderea”. După aceea se ascunde în flaşnetă până când valetul şi cu Anne deschid uşa. A calculat bine pentru că atât Anne cât şi Basson au fugit repede sus ca să-l aducă pe Victor şi ca să sune politia. Atunci criminalul se strecoară afară din încăpere. Şi, printr-o curioasă coincidenţă, Alan Gaynor revine cam în acelaşi timp, spunând că şi-a uitat servieta. Apare mai târziu şi Richard care, în timp ce îşi plimba câinele, a auzit flaşneta.

— Cine e criminalul? întrebă Estelle moale.

— Există doar două persoane care cunosc mecanismul acestei flaşnete şi care ştiu să-l pornească şi să-l oprească. Îmi amintesc că Victor ne-a povestit acest lucru în prima seară în care eu am fost aici. Aceste două persoane sunt el şi cu Alan. Noi toţi care am fost aici în acea seară am putut vedea cum a procedat. Pentru o persoană îndemânatică, pricepută la mecanisme n-ai fi însă o problemă să facă acelaşi lucru.

— Vrei să spui că cineva care se pricepe la treierători, ar putea porni o flaşnetă? Richard mă privi cu ură.

— Chiar dacă l-am ajutat pe Victor să-şi cumpere flaşnete, în diferite ocazii, nu înseamnă că eu l-am ucis pe David Ford, spuse Alan Gaynor iritat.

— Dar ai nişte obiceiuri care te costă scump, la jocurile de noroc pierzi bani grei. Şi, în plus, ţii în cele cinci degete ale tale arta internaţională, am spus eu privindu-l. Cunoşti gusturile clienţilor, ce anume doreşte fiecare să cumpere şi când. Şi, de asemenea îi cunoşti şi pe clienţii care ar fi uşor de păcălit, îi ştii pe cei care cumpără fără prea multe întrebări. Şi

printre clienţii tăi se numără cel puţin un arab proprietar de terenuri petrolifere un multimilionar care socoteşte mai sigură investiţia în artă decât în aur. Nimeni nu ştie ce picturi conţine colecţia lui şi nici nu există vreun risc ca cineva să ajungă s-o vadă.

Abie mă privi copleşită, cu ochii strălucitori, ca o pasăre hipnotizată de un şarpe.

— Chiar tu ai spus că Victor nu mai este artistul care era odată, am continuat eu. Că nu mai este acelaşi după accidentul cerebral suferit, însă nu are curajul să recunoască acest lucru. Că se consideră în continuare cel mare, cel mai mare... Am să-ţi povestesc eu atunci cum s-ar fi desfăşurat toată această poveste. Tu l-ai fi putut împinge pe David să picteze Andersky-uri false. Apoi, tu le-ai fi plasat drept originale, unul câte unul, în locuri lipsite de riscuri. Problema era însă aceea că David obosise, că dorea să trăiască pe propriile lui picioare şi dorea să îi mărturisească lui Victor ceea ce a făcut. Pe lângă toate astea a apărut Jens care a început să fie curios şi să pună întrebări. Aceşti oameni trebuiau deci îndepărtaţi.

— Vrei să spui că Alan este un ucigaş? spuse Victor obosit. Focul din ochii lui albaştri se stinsese, sprâncenele păreau linii întunecate în lumina slabă a lumânării, iar coiful părului său alb îşi pierduse din strălucire. Dar poate că totul nu era decât o părere din pricina luminii sau poate că vârsta îşi spunea cuvântul!

— O secundă am avut senzaţia că Richard este implicat, am spus eu încet, dar nu se lega pentru că el nu avea niciun motiv să-l ucidă pe Jens. Nu. E altcineva, cu totul altcineva.

CAPITOLUL XXXII

Tăcerea din jurul mesei era deplină. Nimeni nu se mişca. Victor mă privea fix. Mâinile lui puternice se sprijineau de masă, nemişcate, fără viaţă. Ca şi cum niciodată ele nu ar fi creat tablouri atât de pline de strălucire, ca şi cum ele nu l-ar fi făcut niciodată cel mai mare pictor. Ochii lui albaştri mă priveau ca printr-o pânză de păianjen. Dintr-un colţ al gurii începu să i se prelingă o dâră de salivă.

— Johan, spuse Anne încet. Ce vrei să insinuezi?

— Cu câţiva ani în urmă Victor a avut un accident cerebral, după care s-a schimbat. Dar cred că a fost mai mult decât atât. Şi-a pierdut capacitatea creatoare, n-a mai putut să picteze, cel puţin nu aşa ca înainte. În loc să renunţe la pictură, aşa cum ar fi făcut un om obişnuit, în loc să accepte şi să spună „eu am dat tot ce-am putut, mă retrag din cauza vârstei”, el a continuat ca o stea drumul său în spaţiul cosmic. Iar tu, Anne, ai găsit soluţia.

Victor deschise gura ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, dar rămase tăcut.

— David o iubea pe Anne, iar aceasta se folosea de el. A observat că el putea să „plagieze” alţi pictori şi l-a determinat să picteze ca şi Victor. Apoi a început să schimbe tablourile, luându-le pe cele pe care Victor le făcea, dar care nu puteau fi acceptate şi le înlocuia cu imitaţiile făcute de David. Alan nu a înţeles, sau nu a vrut să înţeleagă. Credea că boala lui Victor a

contribuit la o schimbare a manierei sale picturale, iar pânzele erau în continuare, într-adevăr bune. Atât de bune încât l-au înşelat pe Alan, şi de fapt pe toţi, în afară de Jens. Aceasta a fost nenorocirea lui!

— Nu pot înţelege unde vrei să ajungi, Johan. Vocea Annei era acum aspră. Aspră şi clară. Cum aş fi putut eu să mă folosesc de David? Doar el avea propria sa voinţă, nu?

— Totul a început atunci când l-ai rugat să te prezinte lui Victor. La început ai fost modelul lui Andersky şi apoi ai avut grijă ca relaţiile voastre să evolueze într-o anumită direcţie care-ţi era ţie favorabilă. V-aţi căsătorit după divorţul lui. Dar ai continuat relaţiile cu David, lucru care nu era prea greu, deoarece el locuia aici. Şi ce mai ştiu eu? Poate că i-ai spus lui David că Victor nu putea trăi o veşnicie, rugându-l să te aştepte câţiva ani. Şi probabil că David era mulţumit de faptul că Andersky-urile făcute de el erau recunoscute şi vândute drept originale, poate că se simţea bine la gândul că sunt făcute de el, David cel la care oamenii, în general, se uitau de sus. Avea nevoie de bani şi trăia pe picior mare. Dar nu dorea să mai continue această afacere. El a înţeles curând că era folosit şi că tu, Anne, nu-l iubeai.

Victor mă privea chinuit. Ochii lui exprimau dorinţa ca eu să închei această discuţie, mâna lui se mişca nervos pe masă. Dar trebuia să continui să vorbesc.

— Cred că David a încercat să se elibereze atât de tine, Anne, cât şi de Victor, făcând o expoziţie proprie. A vrut să demonstreze că este un artist cu o forţă proprie, cu propria sa capacitate creatoare, şi că nu există numai datorită lui Victor. De aceea intenţiona să-i mărturisească totul lui Victor, pentru a se elibera.

Nu mai putea fi neloial cu el după cât bine i-a făcut!

— De aceea a fost ucis? a întrebat Anne.

— Singurul lucru pe care David nu-l ştia, am continuat eu fără să-i răspund, era că toată această poveste se întâmpla cu consimţământul lui Victor care nu suporta gândul să fie demascat. Vanitatea lui era mult prea mare. Se considera deasupra tuturor. Voi aveaţi propriile voastre legi, care nu erau valabile şi pentru noi, ceilalţi. Victor naviga prin Calea Lactee a eternităţii. Când David a decis că nu mai doreşte să continue şi că va mărturisi totul, şi-a semnat sentinţa la moarte.

— Bine, dar dacă Victor a ştiut acest lucru, atunci eu nu trebuia să mă tem! Anne zâmbi, simţindu-se poate mai sigură pe ea.

— Nu era vorba numai de Victor, ci şi de Alan şi de alţii. Victor n-ar fi putut suporta ideea că o lume întreagă ar fi aflat că tablourile lui erau pictate, de fapt, de un actor ratat. Hotărârea ai luat-o atunci când Jens Stenberg a sunat la telefon şi când l-ai auzit pe David spunându-i că în curând va mărturisi ceva care va uimi pe toată lumea, ceva care îi va face pe toţi să înţeleagă, în sfârşit, cine este el. Probabil că se referea la faptul că acela care poate picta ca Victor este la fel de mare ca şi el. Nu ştiu. Dar când David a murit şi Jens a înţeles că a primit un tablou care nu era pictat de Victor, atunci a fost luată şi a doua decizie: Jens trebuia să dispară şi el.

— Scorneli, constată Richard scurt. Presupuneri şi speculaţii nesărate.

— Probabil, am spus eu, dar există prea multe fire care duc spre aceeaşi concluzie. Şi unde au dispărut toate tablourile lui David? Cele care urmau să fie expuse. Doar le-am văzut personal în atelierul lui, de-

a lungul pereţilor. Apoi, când am revenit, a doua zi după crimă, acestea nu mai erau acolo. Lucrul acesta nu l-am povestit decât lui Victor. Ulterior a intrat şi Anne în scenă deoarece Alan întotdeauna îi spunea totul, anume despre tablourile soţului ei care erau prea proaste pentru a fi vândute, precum şi ceea ce-i comunica Jens. Nu vroia să-l neliniştească pe Victor, nu îndrăznea să-i deranjeze echilibrul pentru că atunci şi-ar fi pierdut „eroul”. Tocmai de aceea l-a sfătuit pe Jens să nu-i arate lui Victor tabloul cu pricina. Deşi cheia acestei probleme mi-a dat-o David, fără însă să-mi dau seama atunci.

— Când? întrebă Anne încordată.

— Chiar în prima seară când am fost aici. Atunci când tu i-ai spus lui David că nu e cazul să creadă că toată viaţa lui Victor va fi cel care-i va rezolva problemele. „Te poţi întreba cine cui rezolvă problemele”? a spus atunci David. Şi era exact. El era acela care-i „rezolva” lucrările lui Victor. Ironia sorţii era că David nu ştia cât de multă dreptate avea de fapt, că Victor însuşi se ascundea în spatele acestei afaceri.

— Dar gândeşte-te la Basson, spuse Anne, el şi cu mine l-am descoperit pe David. Abia mai târziu a venit Victor.

— Când flaşneta a început să cânte i-ai spus lui Basson să coboare şi s-o oprească. Totuşi te-ai dus şi tu cu el. După ce aţi deschis uşa pe dinafară, l-ai rugat pe Basson să fugă sus în dormitorul lui Victor să-l cheme. Ceea ce a şi făcut, numai că nu l-a găsit acolo. Iar când a venit din nou jos, Victor era deja în pivniţă. Fusese într-o altă cameră şi în timp ce Basson urca în dormitor, el cobora, astfel că drumurile nu li s-au încrucişat şi nu s-au văzut, a spus el.

— Care el? Richard părea că începe să se dezmeticească, făcând eforturi să mă urmărească.

— Exact, Victor a spus că tocmai ajunsese şi el jos. Dar de fapt fusese tot timpul în pivniţă, ieşind după plecarea valetului, din dulapul flaşnetei, în care se ascunsese. Victor l-a atras pe David în pivniţă, ceea ce nici n-a fost prea greu, probabil, spunând că vrea să-i arate ceva. Apoi porneşte flaşneta, îl împuşcă pe David, după care pune pistolul în mâna lui şi trage un foc în tavan. Victor ştie că Anne şi Basson sunt deja de partea cealaltă a uşii în momentul în care el se ascunde în spaţiul strâmt, din dulapul flaşnetei. Şi ştie la fel de bine că Anne îl va trimite pe Basson sus, să-l caute. Simplu şi eficient. Atât de eficient încât poliţia elveţiană a înghiţit găluşca.

— Ce spui tu e din ce în ce mai grotesc. Crimă şi încă dublă! Un artist care îl pune pe un altul să-i falsifice propriile tablouri. Nu crezi că ajunge, Johan? Şi, în plus, nu ai niciun fel de dovadă. Simple presupuneri.

Anne mă privi. Era roşie la faţă de enervare, dar ochii ei erau reci, ca de gheaţă.

— Nu trebuia s-o fi făcut, se auzi slab vocea lui Victor. Am ştiut asta tot timpul! Nu trebuia să-l ucidem pe David.

Suspină şi se chirci. Corpul îşi pierduse controlul şi alunecă încet prăbuşindu-se pe masă.

Anne ţipă şi fugi la el. Alan Gaynor urcă scările în goană să cheme Salvarea, în timp ce Richard şi cu mine l-am întins cu grijă pe Victor pe podea, punându-i sub cap o pernă care era pe scaun.

Am rămas singur după ce Salvarea, cu sirenele urlând, i-a luat pe Victor şi pe Anne. Ceilalţi au plecat. Estelle plângea. Nimeni nu mi-a spus la revedere,

probabil se gândeau că este vina mea. Dar ce să fi făcut? Să-i fi lăsat pe Victor şi pe Anne nepedepsiţi după o crimă dublă şi falsificări de artă? Nu pentru că mi-ar fi păsat că cineva îi picta tablourile, dar Jens fusese ucis, ca şi David de altfel. Chiar dacă Anne şi cu Victor se considerau „supraoameni”, acest lucru nu le dădea dreptul să ia viaţa cuiva pentru ca Victor să fie ferit de scandal.

Am rămas acolo s-o aştept pe Anne. M-am aşezat în salonul spaţios, cu un pahar de Armagnac în mână, privind parcul iluminat. Roma căzuse. Şi Imperiul, de asemenea. *„Sic transit gloria mundi”.* Aşa trece măreţia lumii! Iar acum era rândul lui Victor.

Am tresărit din moţăială când am auzit uşa de la intrare deschizându-se. Soarele răsărea deasupra lacului Geneva. Vârfurile munţilor de pe partea cealaltă a lacului, acoperiţi cu zăpadă, prindeau o tentă roz-palidă. Păsările se jucau în covorul de iarbă, cântând, iar un parfum de vară târzie pătrundea prin uşa întredeschisă care dădea pe terasă.

Anne se opri când mă văzu. Apoi s-a aşezat pe marginea unui fotoliu gustavian de lângă fereastra înaltă.

— Cum se simte? am întrebat eu.

— Accident vascular cerebral, a spus ea scurt. Mai grav decât data trecută. Probabil că nu va mai putea vorbi niciodată, nu se va mai putea mişca. Şi asta din vina ta. Mă privea cu o faţă fără expresie.

— Ştii foarte bine a cui este vina. Tu eşti cea care l-ai târât pe David în afacerea asta şi tot tu eşti cea care l-ai împins pe Victor să-l împuşte.

— Bineînţeles că poţi dovedi acest lucru!

— Nu, tot atât de puţin cât aş putea dovedi că Victor l-a ucis pe Jens. La început ai avut grijă ca

tabloul fals să fie furat din galeria lui. Apoi ai aranjat crima la New York. Cercetările poliţiei nu m-au satisfăcut şi nici martorul. Acesta l-a văzut pe Jens într-un bar împreună cu o femeie. Dar femeia erai tu. Martorul declarase că Jens era drogat. Tu l-ai drogat, i-ai pus ceva în băutură ca să vă fie mai uşor, ţie şi lui Victor, atunci când l-aţi fi transportat cu maşina. Şi este foarte uşor să închiriezi o maşină la New York, chiar numai şi pentru o oră sau pentru o seară. Este ca şi cum ai lua un taxi la Stockholm. Un foc de armă într-o maşină, pe o stradă lăturalnică, o portieră se deschide pe un teren viran, un corp care cade şi treaba este terminată. Într-un oraş ca New York-ul nimeni nu reacţionează la asemenea întâmplări nimeni nu se amestecă. Sau aţi aranjat totul altfel?

Anne stătea tăcută, îşi aprinse apoi o ţigară. Privea înspre grădină.

— Nimeni nu ne va lua, mie şi lui Victor, ceea ce am creat, spuse ea încet, fără să mă privească. David credea că are putere asupra mea, că trupul meu hotăra peste voinţa mea. A încercat să mă şantajeze. Dacă nu plăteam, lumea ar fi aflat adevărul. Apoi a apărut Jens, o iscoadă cu ochi experţi. Toţi marii maeştri ai lunii au avut discipoli. Gândeşte-te cât de mulţi lucrau pentru ei în atelierele lor. Gândeşte-te cât de mult au lucrat Leonardo da Vinci, Rubens, Tizian şi toţi ceilalţi, vreau să spun cât au lucrat ei înşişi şi cât au fost ajutaţi de discipolii lor? Piticii au stat totdeauna în calea giganţilor. Dar eu nu am permis acest lucru.

— Vrei să spui că cei care ar fi stat în calea geniului lui Victor trebuiau îndepărtaţi? Că, dacă eşti cu adevărat mare, poţi sfida regulile şi legile?

— Pentru zece mii de dolari poţi obţine multe, şi

zâmbi. Dar nu era un zâmbet plăcut, dinţii albi sticleau ca ai unei sălbăticiuni.

— Poate că l-am întâlnit pe Jens în seara aceea la New York, poate că i-am spus că vreau să vorbesc ceva cu el sau că vreau să-i arăt nişte tablouri falsificate, sau că nu mai puteam suporta situaţia creată după moartea lui David. Cine ştie?... şi zâmbi din nou.

— Tu ai fost cea care ai pus la cale uciderea lui?

— N-am spus asta.

— Ai furat tabloul din galerie? Acea copie care trebuia să dispară din Stockholm?

— Habar n-am, dar odată Jens ne-a arătat, mie şi lui Victor, cum funcţionează sistemul de alarmă din galerie, cum se porneşte şi cum se opreşte. În plus, Victor a primit de la el „cheia oraşului”, cum o numea Jens. Era o cheie aurită a galeriei. Era sugestiv, pentru că Victor era găina sa cu ouă de aur.

— Deci tu ai fost hoţul!

— Deloc! Bineînţeles că nu.

Nu mai zâmbea, privea însă răsăritul de soare.

— Poţi să pleci acum, Johan. A continuat să nu se uite la mine.

M-am ridicat şi am privit cum stătea ţeapănă, în scaun. I-am văzut profilul conturându-se în dimineaţa aceea care de-abia începea. Am traversat încet camera din palatul renascentist al lui Victor, am tras uşor după mine uşa masivă. Femeile renascentiste erau la fel de dure şi lipsite de gingăşie ca şi bărbaţii, mă gândeam eu. Tot ceea ce există la masa neîndestulătoare a vieţii aparţine numai celor tari, celor care ştiu să ia şi să stăpânească.

Micul orăşel era tăcut. Pe pavajul străzilor se plimbau porumbei care mă priveau cu ochii lor mici,

negri, atenţi. Dinspre o fereastră întredeschisă venea miros de pâine caldă. Într-un spital se afla pe moarte un om în vârstă iar o femeie singură privea undeva lacul. Doi oameni muriseră. Dar viaţa mergea mai departe, trebuia să meargă mai departe.

Aşa se poate întâmpla mă gândii eu iar, filosofând în faţa micului dejun, pe terasă, în Gamla Stan, în dimineaţa transparentă ca sticla, sub o uşoară adiere de toamnă. Am împăturit ziarul, după ce am citit anunţurile mortuare, unde era anunţată şi moartea lui Victor. Anunţul nu avea în dreptul său nicio cruce, doar imaginea stilizată a unei bărci care navighează înspre eternitate. „Anne” era singurul nume care semna anunţul.

În ciuda acestei atitudini de „supraom”, în ciuda închipuirii sale că el era unul dintre cei aleşi, că el putea să încalce orice regulă omenească, în ciuda tuturor acestor lucruri, până la urmă a fost totuşi învins. Poate că David a însemnat pentru el mult mai mult decât a vrut el să recunoască în sinea lui. Iar încordarea trăită datorită celor două crime a provocat ultimul şi hotărâtorul său accident cerebral.

Din consideraţie pentru Victor toată această afacere a fost trecută sub tăcere. Poliţia elveţiană n-a fost prea încântată să recunoască eşecul său şi că a lăsat un ucigaş nepedepsit. Anne s-a descurcat până la urmă, a dat toată vina pe Victor şi de fapt cine putea să dovedească contrariul? Ea şi cu Basson au deschis uşa încăperii, l-au descoperit pe David şi s-au grăbit să sune poliţia şi să-l cheme pe Victor. Când ea a revenit, Victor era deja acolo. Iar faptul că Anne s-a aflat la Stockholm în aceeaşi zi în care a reapărut tabloul de Andersky s-a demonstrat că a fost o simplă întâmplare. Şi aceeaşi coincidenţă a vrut ca Victor şi

cu Anne să fi mers la un cinematograf, în New York, în seara în care Jens a fost ucis. Nimeni nu i-a văzut însă. Iar despre litografia de Andersky, cea care era greşit numerotată, Anne nu ştia nimic. Poate că avea dreptate. Poate că fusese furată. Şi nici în ce priveşte tabloul furat din galeria lui Jens nu am mai găsit vreo explicaţie. Bineînţeles că se putea constata că Anne a fost în Suedia în aceeaşi săptămână în care a avut loc spargerea. Dar nu se putea dovedi că sejurul ei acolo avea de-a face cu jaful şi, de altfel, ea călătorea frecvent la Stockholm.

În loc de sinucidere poliţia din Geneva a clasat, probabil, cazul Ford, ca „dramă pasională", mă gândii eu. Un bărbat mai în vârstă află că soţia lui îl înşală, astfel că îl ucide pe tânărul amant. O asemenea întâmplare poate că nu este prea obişnuită pentru elveţienii statornici şi echilibraţi, dar cazul se referea la nişte străini. Era vorba de artişti şi se ştie doar cam cum îşi duc ei viaţa. Pentru a merge mai departe ar fi trebuit ca cineva să poată dovedi că David falsifica tablourile lui Andersky. Şi cine ar fi putut fi acela? În niciun caz Alan Gaynor, pentru că el dorea să-şi vadă în continuare liniştit de cariera lui de negustor de artă, nevrând să-şi piardă încrederea clienţilor. Era mai important pentru el acest lucru decât să o vadă pe Anne la închisoare, ca şi complice la crimă. Iar posesorii de tablouri Andersky, care au plătit bani grei pentru a cumpăra „originalele" nu ar fi fost prea încântaţi să fie pusă la îndoială şi să fie expertizată autenticitatea acestor tablouri. Probabil că prietenul meu de la New York, O'Flanaghan, va afla vreodată adevărul de la Wills, dacă îl va convinge, bineînţeles, să vorbească. Dar acest lucru putea să mai dureze.

— Aşa e viaţa, am spus eu şi am mângâiat-o pe

Cléo pe blăniţa ei albastră. Se ghemuise pe genunchii mei.

Mă gândeam la Anne, la frumoasa Anne. În spatele ei nu s-a închis o uşă cu gratii, dar ea îşi va purta toată viaţa povara vinovăţiei sale. David Ford o va însoţi. N-o va părăsi niciodată. Iar el nu era singurul. Jens Stenberg se afla şi el acolo, undeva în umbră, aşteptând-o la căderea nopţii. Doi însoţitori eterni şi tăcuţi.

SFÂRŞIT